Yasin Suresi Tefsiri

KUR'AN'IN KALBİNE YOLCULUK

YASİN PİŞGİN

Kur'an; Azîz olan izzet sahibi,
Rahîm olan rahmet sahibi Allah'ın
indirdiği hikmet yüklü bir kitaptır.

Kur'an; bir hakikat çağrısı, bir hidayet rehberidir.
Bu kitap Allah'ın sesidir, nefesidir; Allah'ın kelamıdır.
İnsan, Kur'an'la ne kadar iç içe girerse Allah'ın sesini,
nefesini, soluğunu o kadar içinde, iliklerinde hisseder. ● soluk insanı pişirir; olgunlaştırır…

Kur'an; arayış içindeki insanı esfel-i safilinden, bataklığın dibinden alıp Allah'ın rızasının istikametine sevk etmek için indirilmiş bir kitaptır.

Kur'an hatırlatır... İnsanın fıtratından gelen devasa sorulara, arayışlarına cevap verir. İnsanın ruhuna, benliğinin derinliklerine hitap eder. Yeter ki insan içindeki o sese kulak verebilsin.

Kur'an Peygamberimizin kalbine inmiştir; şahsiyetine ve benliğine inmiştir. ●nu yemesiyle, içmesiyle, oturmasıyla, kalkmasıyla yaşayan Kur'an yapmıştır.

Kur'an müminin de kalbine inmeli çünkü kalp, insanın şahsiyetinin, karakterinin, benliğinin merkezi ve başkentidir.

Yasin Pişgin, Yasin Suresi tefsiri olarak hazırlanan ***Kur'an'ın Kalbine Yolculuk***'ta Kur'an'dan mü'minin kalbine; mü'minin kalbinden Refîk-i A'lâ'ya uzanan yola işaret ediyor. ***Kur'an'ın Kalbine Yolculuk*** bu yolda gidenleri Kur'an'ın derinliklerine daldırıyor. Ta ki Kur'an'ın sırları gönüllere aşikar olsun.

THG
0334369
RNF

TİMAS
İSLAMİYET
ISBN: 978-605-08-3233-4
9 786050 832334
T 35.00
timas.com.tr timasyayingrubu

KUR'AN'IN KALBİNE YOLCULUK

Yasin Suresi Tefsiri

Yasin Pişgin

TİMAŞ YAYINLARI | 4923

Dizisi | Din İnceleme Araştırma 54

YAYINA HAZIRLAYAN

Yasemin Muş

KAPAK TASARIMI

Yasin Çetin

İÇ TASARIM

Tamer Turp

1. BASKI

Mayıs 2020, İstanbul

ISBN

ISBN: 978-605-08-3233-4

9 786050 832334

TİMAŞ YAYINLARI

Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24

timas.com.tr
timas@timas.com.tr
timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 45587

BASKI VE CİLT

Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Sok. No: 8
Davutpaşa-Topkapı/İstanbul
Telefon: (0212) 482 11 01
Matbaa Sertifika No: 16086

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

KUR'AN'IN KALBİNE YOLCULUK

Yasin Suresi Tefsiri

Yasin Pişgin

Yayına Hazırlayan: Yasemin Muş

TİMAŞ

Doç. Dr. Yasin Pişgin

1976 yılında İskenderun'da doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini İskenderun'da tamamladı. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden 1999 yılında mezun oldu.

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Tefsir Anabilim dalında, "Kur'an'a Göre Hz. Peygamber'in Beşerî ve Nebevî Konumu" adlı tez çalışmasıyla 2002 yılında yüksek lisansını tamamladı.

2001-2003 yılları arasında Ankara'da İmam-Hatip olarak görev aldı. 2004 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Konya Selçuk Dinî Yüksek İhtisas Merkezi'nde Müftülük/ Vaizlik eğitimi gördü ve buradan mezun oldu.

Eskişehir ili Sivrihisar ilçesinde 2005-2007 yılları arasında "Vaiz" olarak görev yaptıktan sonra Kayseri Dinî Yüksek İhtisas Merkezi'nde 2007-2010 yılları arasında "Eğitim Görevlisi" olarak çalıştı. Bu süre zarfında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Tefsir Anabilim dalında "Kur'an'a Göre Akıl ve Akılcılığın Kur'an Tefsirine Etkisi" adlı tez çalışmasıyla 2008 yılında doktorasını tamamladı.

2010-2011 yılları arasında Bitlis ili Adilcevaz İlçe Müftüsü" olarak görev yaptı.

Halen Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde "Öğretim Üyesi" olarak görev yapan yazar, yurt içi ve yurtdışında çok sayıda konferans, bilimsel kongre, radyo ve TV programına katılmış, yoğun bir şekilde katılmaya devam etmektedir.

Yayınlanmış Eserleri

İnsan ve Peygamber Olarak Hz. Muhammed

Kur'an'da Akıl ve Tefsirde Akılcılık

Kur'an'da Karakter İnşası

Kalbekarışık (Şiir)

Kur'an'ın Kalbine Yolculuk, Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Yasin Pişgin'in Antalya Mevlevihane Müzesi'nde seçkin bir topluluğa yaptığı "Yasin Suresi Tefsir Dersleri" üzerinde kısa bir zaman dilimi içerisinde yapılan yoğun çalışma sonucu ortaya çıkmıştır. Kur'an'ın özüne nüfuz etmeyi amaçlayan, okurlarına Kur'an ile kendilerine gönderilen mesajı anlama noktasında ufuk veren, öz ve çok özel bir çalışmadır.

Kur'an'ın Kalbine Yolculuk'ta Diyanet İşleri Başkanlığı'nın meali kullanılmıştır.

İÇİNDEKİLER

Giriş / 15
Kur'an Dünya'nın "Kalbi"ne İndi / 17
Kur'an'ın İndirildiği Dönemde Hicaz / 20
Hicaz'da Yahudiler / 20
Hicaz'da Hıristiyanlar / 24
Hicaz'da Putperestler / 30
Kur'an Hz. Peygamber'in Kalbine İndirildi / 36
Yasin Suresi Kur'an'ın Kalbidir / 38
Yasin Suresinin Fazileti / 42
Nazil Olan Son Ayet / 47

1. BÖLÜM
HZ. MUHAMMED'İN (sav) RİSALETİ VE İNANAN / İNANMAYAN İNSAN KARAKTERİ

Besmele ile Başlamak / 53
Ya Sin / 55
Allah (cc) Kur'an'da Neden Yemin Eder? / 60
Hz. Muhammed (sav) "Gönderilen" Bir Peygamberdir / 63
Tevhid Mücadelesinde Hz. Peygamber ve Ashabının Allah Tarafından Teselli Edilmesi / 69
Kalp Niçin "Kalp" Olarak İsimlendirilmiştir? / 85
Kur'an İnsanı Azîz ve Merhametli Kılar / 87
Ataları Uyarılmamış Bir Toplumun Durumu / 110
Günahları Sebebiyle Mühürlenmiş Kalpler / 113

Kibir Sebebiyle Kör Olmuş Gözler / 121
Nebevi Uyarı Karşısında İki İnsan Tiplemesi / 129
Zikre/Kur'an'a Uymak ve
Görmediği Halde Allah'tan Korkmak / 136
Niçin Günde Beş Defa Namaz Kılıyoruz? / 146
Dünyada Kalıcı Bir İz Bırakmak / 150
Bir Kasaba, Üç Peygamber / 155

2. BÖLÜM
BİR ŞEHİR ve ŞEHRİN
UZAK TARAFINDAN GELEN BİR ADAM

Ashab-ı Karye / 161
Şehrin Uzak Tarafından Koşarak Gelen Adam;
Habibu'n Neccar / 168
Habibu'n Neccar'ın Şehit Edilmesi ve
Zorba Toplumun Helaki / 181
Keşke Kavmim Bilseydi... / 184
Zalim Toplum Helak Oldu / 189
Kutsalla Alay Etmek Helak Sebebidir / 192
Tarih Helak Olmuş Kavimlerle Doludur / 195

3. BÖLÜM
ALLAH'IN VARLIĞININ DELİLLERİ

Ölü Toprakta İnsanlar için Ayetler Vardır / 199
Gece, Gündüz, Ay ve Güneş İnsanlar için
Birer Ayettir / 213
Binitler Allah'ın Ayetleridir / 220
Takva Allah'ın Rahmetine açılan Bir Kapıdır / 225
Takva Sahibini Basiretli Kılar / 229
Fakirleri Doyurmak İmanın Gereğidir / 236
Verdikten Sonra Başa Kalkmamak / 241

4. BÖLÜM
KIYAMET VE AHİRET

Kıyamet ve İnsan / 247

Sûra Üfleniş ve Diriliş / 253

İyilik Yapmak İçin Yaratıldık / 259

Sonsuz Mükafat: Cennet / 261

Selamün Kavlen / 266

Şeytan Ateşe Davet Ediyor / 269

İnsanın Özü Yüzüne Vursaydı... / 285

Yaşlanmak Allah'ın Bir Ayetidir / 290

Kur'an Şiir Değildir / 295

5. BÖLÜM
DİRİLİŞ VE ALLAH'A DÖNÜŞ

Evcil Hayvanlar Allah'ın Bir Nimetidir / 301

Şükür Kulun En Önemli Özelliğidir / 302

Allah'a Ortak Koşmak En Büyük Nankörlüktür / 304

Rabbini İliklerine Kadar Hissetmek / 309

Çürümüş Kemikleri Kim Diriltecek? / 313

Allah'ın Diriltemeyeceği Ne Var Bu Alemde? / 316

Her An Allah'a Dönücüyüz / 320

Nihai Dönüş Yeri / 323

Mutmainne Olmanın Şartları / 326

Ey Dost! / 332

Şimdi vakt-i dua;

İlaçtır dua
Hüzün işgalinin ilacı
Ve duasızlık, devasız sancı

Yolcusun sen
Dua ettiğin İlah, sahib-i han, hancı
Bir üzüm tanesinin peşinde olma!
Çünkü o bağban, o bağcı

Dua, devanın tükendiği anda ilaç
Dua çırılçıplak kaldığında
İlah'ın sana giydirdiği tac

Zifiri karanlıkta sirac
Arş-ı rahmana mirac dua

Yasin Pişgin
Kalbekarışık

Bismillahirrahmânirrahîm.

Bizi yok iken var eden; kendisine kulluk etmenin izzet ve şerefini bize lütfeden, hakkı görmeyi sağlayacak gözü, işitmeyi sağlayacak kulağı, tefekkür etmeyi sağlayacak aklı, idrak ve iman etmeyi sağlayacak kalbi bize bahşeden ve eşref-i mahlukat ve ekrem-i mevcudat Hz. Muhammed (sav) ile bizi hak din olan İslam'a ileten Allah'a sayısız ve sonsuz, hadsiz ve hudutsuz, uçsuz ve bucaksız, dipsiz ve kenarsız hamd ü senalar olsun.

Ve İbrahim'in(as) duası, Musa'nın(as) niyazı, İsa'nın(as) müjdesi, peygamberân-i izâmın ve rusul-i kiramın gıbtası, habib-i edîb, raûfu'r-rahîm âlemlere safa Hz. Muhammed Mustafa'ya, O'nun âline ve ashabına sonsuz salat ve selam olsun.

Allah'ım!

Bize dünyanın ve ahiretin her türlü hayırlarını ihsan eyle.

Dünyanın ve ahiretin her türlü kötülüklerinden, şerlerinden ve musibetlerinden bizi muhafaza eyle.

Cenneti, cemalini kazandıracak, Senin sevgine ulaştıracak hayırları işlemeyi bize nasip eyle.

Bizi ilim, istikamet, iffet, izzet, takva ve verâ üzere kıl.

İsmini her an zikretmeyi, nimetlerine daim şükretmeyi ve Sana her hal üzere hamdetmeyi bize nasip et. Bize sadık bir lisan, selim bir kalp, müstakim bir ahlak ver.

Bizimle kusurlarımızın arasını doğuyla batı, yerlerle gökler arası kadar hatta daha fazla aç.

Gazabından rızana, cezandan affına, Senden yine Sana sığınırız. Ve huşû duymayan kalpten, doymak bilmeyen nefisten, fayda vermeyen ilimden, kabul edilmeyen duadan, kederden, hüzünden, acizlikten, tembellikten, korkaklıktan, cimrilikten ve bunaklıktan da…

Allah'ım!

Bizi katı kalpli olmaktan, gafletten, fakirlikten, yokluktan, zilletten, miskinlikten, zulmetmekten ve zulme uğramaktan koru.

Gözümüzün, gönlümüzün, dilimizin, elimizin, nefsimizin, çirkin arzularımızın şerrinden, şeytanın vesveselerinden Sana sığınırız. Sen bize mukayyet ol.

İşlerimizi dağıtma, yünümüzü şaşırtma, borçtan, düşmanın galebe çalmasından, dostlarımızı üzecek, düşmanlarımızı güldürecek durumlara düşmekten Sen bizi koru.

Son nefesimizde bize az ağrı, âsân ölüm nasip eyle.

Ölümü bize kolay kıl Allah'ım.

Kabirde sorguyu, suali, mizanı, sıratı, cenneti, rıdvan-ı ekberini bize kolay kıl Allah'ım.

Bizi ezvacımızla, evladımızla, ahfadımızla, akranımızla, yaranımızla Efendimizin hamd sancağı altında cem eyle Allah'ım. Bizi Peygamberimizin ilgisine, sevgisine ve şefaatine nail eyle.

Bizi firdevs-i âlâda Ona komşu eyle.

Bizi cennet nimetleriyle nimetlendir.

Nesillerimizi ve nefislerimizi ıslah eyle. Nesillerimizden fasık, facir ve günahkar getirtme Allah'ım. Hakkı hak bilip ona uymayı, batılı batıl bilip ondan sakınabilmeyi bize nasip eyle.

Ümmet-i Muhammed'e izzet ve itibarını iade eyle. Onu hiçbir zaman, hiçbir yerde hor, zelil ve hakir düşürme. Devletimizi ve milletimizi kıyamete kadar vakar üzere payidar eyle. İslam düşmanlarına fırsat verme. Merhametsizleri bize musallat etme.

Yâ Erhame'r-Râhimîn!

Bize gazabınla değil, rahmetinle muamele eyle.

Kaldıramayacağımız yükleri bize yükleme.

Zalimleri bize güldürme.

İçimizdeki beyinsizlerin yaptıklarından dolayı bizi helak etme.

Üzerimizdeki kara bulutları dağıt.

Dağıt ki, besmele yine ekmeğimizin bereketi olsun.

Ve iki cihanda aziz ümmet Muhammed ümmeti olsun.

Âmîn Yâ Muîn!

Giriş

Zaman akıyor. Her an adım adım bizi bekleyen -Mevlânâ Hazretleri'nin ifadesiyle- bu tarafta gözümüzü yumduğumuz zaman öteki tarafta açacağımız, mekansızlık âleminin boşluğunda olacağımız ve bu dünyada yaptığımız ameller hayırdan yana ise cennet ve rıza, şerden yana ise bahsetmekten bile çekineceğimiz o korkunç akıbete, onu bulacağımız bir zamana doğru adım adım ilerliyoruz.

"Akıyor zaman ve an uçurumdan düşen şelale
Kaptan kaba gire gire baksana geldik ne hale"

Öyle diyor Şair: Zaman bir akarsu, bir şelale gibi elimizden, avucumuzdan kayıp gidiyor. Allah (cc), belki de elimizdeki en kıymetli nimet olan ömür nimetini yeniden idrak edebilmeyi bize nasip etsin.

Fahreddin er-Razi, Asr suresinin tefsirini yaparken bir buz satıcısını misal verir. Sıcak bir yaz günü elindeki tek sermayesi, hızla eriyen buzlar olan bir buz satıcısıdır bu. Ağlayarak ve haykırarak şöyle der; "Bütün sermayesi erimekte olan şu kişiye yardım edin de onu iflas etmekten kurtarın." Tıpkı bu buz satıcısı gibi bizim de elimizde anbean erimektedir zaman. Elimizdeki en kıymetli ve belki de kıymetinden en çok gafil olduğumuz sermayedir zaman.

Her anın kıymetini bilmeyi Allah nasib eylesin. Çünkü bu fark ediş hali üzerimizdeki bütün nimetleri, bütün görevleri, bütün ödevleri hakkı layıkıyla ifa etmenin de sırrıdır.

Bu kadar -izm ve ideolojinin, yaklaşım biçimlerinin, felsefenin, akımların, akıntıların olduğu bir zaman diliminde, insanın maneviyatını bu kadar bozguna uğratan, afakını bunaltan bu kadar fikriyatın olduğu bir zaman diliminde, bu kadar yolun, yordamın içinde, insan hakikat arayışının gerçek karşılığını nasıl bulacak? Niçin doğduk? Nasıl yaşayacağız? Öldükten sonra ne olacak? Ne yapmakla vazifeliyiz? Bunlar devasa sorulardır. Tarih boyunca insan kâh kendi kısır aklıyla, kâh gönderilen peygamberler aracılığıyla bu sorulara cevap bulmaya, varoluşsal anlamını çözmeye, kendisini keşfetmeye gayret etmiş. İnsanın asıl çabası budur. Belki de bundan dolayı Cenap Şahabettin *Tiryaki Sözler*'de; "İnsan ölümü öldürmedikçe dinin hakkından gelemez." der.

Çünkü insanın önünde devasa bir ölüm hakikati var ve insan ölümden sonra yok olmayı, toprak olmayı kabul edemiyor. Fıtratında bir sonsuzluk arzusu var. İnsan beynini kemiren devasa soruların cevabını nasıl bulacak? Ölüm sonrasını nasıl çözümleyecek? Bu kadar "soru"nun, bu kadar "sorun"un ortasında kurtuluş yolu nedir? Herkesin "kendince" bir yol tuttuğu ve herkesin tuttuğu yolu en doğru yol gördüğü bir zaman diliminde elimizden kim tutacak? Bizi istikamete kim sokacak? Biz kimiz? Nereye gidiyoruz? Öldükten sonra bize ne olacak? Yoksa etlerimiz, kemiklerimiz, iliklerimiz, sinirlerimiz toprak mı olacak? Ölümden sonra bir başka hayat mı var? Bir hesap, bir sırat, bir mizan mı var?

İşte bütün bu soruların ve bütün bu devasa cevap içeren istifhamların peşine düştüğümüz için Kur'an'a yöneldik.

Çünkü Azîz ve Celîl olan Allah Kitab'ını bizzat Kitab'ında şöyle tanımlıyor; "Yol gösterici, yolların içerisinde en doğru yola sevk eden bir hidayet rehberi." İnsanın üstesinden gelemediği buhranlarının, ruhunda çözüm bekleyen ıstıraplarının, travmalarının da çözümü Kur'an'da. وَشِفَاءٌ لِمَا فِى الصُّدُورِ (Yûnus 57) dedi Kitab'ı için. Göğüslerin içinde insanın başına bela hastalıkların çözümü de Kur'an'da. İnsan onu anlar, gereklerini doğru bir şekilde tatbik ederse dünyanın da ahiretin de mutluluğu Kur'an'da.

İmam Şafi Hazretleri'nin mühim bir ifadesi vardır;

"Ku'ran'da bir sure var ki, Kur'an'a dair sadece o sure indirilmiş olsaydı, başka hiçbir sure indirilmeseydi bile insanı hidayete, mutluluğa ulaştırmaya yeterdi." der Asr suresinden bahsederken. Asr suresinde Allah (cc), "Asra yemin olsun ki insanlar zarardadır, ziyandadır, hüsrandadır, yıkımdadır, mutsuzluk halindedir. Sadece iman edip salih amel işleyenler, hakkı ve sabrı tavsiye edenler hariç" der. Çözüm Allah'ın Kitabı'dır. Bu Kitap insanı kendisinden daha iyi bilen, daha iyi tanıyan, insanı yaratan, Allah'ın onun fıtratıyla uygun olarak indirdiği ilahi kanundur. "أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ" (Mülk 14) "Yaratan yarattığını bilmez mi?" Yarattığını çok iyi bilen Yaratan'ın, insanın derdine, yaratılış gayesine uygun bir biçimde indirdiği, ondan istifade ettiği takdirde insanın doğru yolu bulacağı, izzetini, şerefini kazanacağı; elinin tersiyle bir kenara ittiğinde de elindekini, dünyasını, istikametini, ahiretini, mutluluğunu berbat edeceği kıstas Kur'an-ı Kerim'dir.

Kur'an Dünya'nın "Kalbi"ne İndi

Kur'an Peygamber Efendimiz'in kalbine indi. Aslında Dünya'nın kalbine indi. Dünya haritasını karşınıza koysanız,

"Dünya'nın merkezi neresidir?" deseniz, "Medeniyet Üçgeni" diyebileceğim Asya, Avrupa ve Afrika'nın tam ortasındadır Orta Doğu. Orta Doğu'nun ortasında Hicaz, Hicaz'ın ortasında, Kur'an'ın "Ümmülkurâ" diye ifade ettiği Mekke. وَكَذٰلِكَ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لِّتُنذِرَ أُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَا (Şûrâ 7) "İşte sana, Ümmülkurâ (Mekke) ve çevresindekileri uyarman için böyle Arapça bir Kur'an indirdik."

Niçin? "Şehirlerin anasını, başkentini ve onun etrafındaki şehirleri uyarman için," buyurdu. Müfessirler, "Ümmülkurâ neresi?" sorusu üzerinde düşünmüşler. Bir özel anlam, bir genel anlam vermişler. Genel olarak incelediğinizde, çıplak gözle hiçbir ekonomik ve sosyal durumu göz önüne almadan haritaya baktığınızda, Ümmülkurâ'nın üç kıtayla aynı anda teması olan Orta Doğu olduğunu görürünüz.

"Kur'an niçin sürekli Orta Doğu'ya gönderilmiş peygamberlerden bahsediyor? Başka bir yere peygamber gönderilmedi mi?" sorusu çokça sorulur. Elbette gönderildi. Kur'an'ın ifadesiyle, وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ (Fatır 24) "Hiçbir ümmet yoktur ki içlerinden bir uyarıcı gelip geçmemiş olsun." Yeryüzünde kendilerine peygamber gönderilmemiş hiçbir toplum yoktur.

Niçin özellikle Orta Doğu'dan bahseder? Çünkü Orta Doğu jeopolitik açıdan dünyanın odak noktasıdır. Geçmişte de öyleydi, şimdi de durum aynı. Bu sonuca ulaşmak için başımızı kaldırıp Akdeniz'e bakmamız yeterlidir. Yüz küsür savaş gemisi nerededir? Bütün namlular nereye çevrilmiştir? Gidin bugün pek çok ülkenin ana haber bültenlerine bakın ilk iki, üç haber Orta Doğu hakkındadır. Orta Doğu merkezdir. Dünyanın merkezidir. Jeopolitik açıdan böyledir. Şimdi Akdeniz'in altında şu kadar milyon metreküp petrolden ve

doğalgazdan bahsediliyor. Adeta denizin altında bir deniz var. Ve bütün devletlerin gözü Orta Doğu'da. Dini açıdan da merkez. Jeopolitik açıdan böyle bir yere indi Kur'an.

Ayrıca Orta Doğu, dünya üzerinde insanın Allah'a yönelmek için kurduğu iki büyük mabede de ev sahipliği yapıyor. Peygamber eliyle kurulmuş iki büyük mabed. Birincisi Beytullah'tır. Allah (cc) Kur'an'da bu gerçekten bahsederken şöyle buyurmuştur; اِنَّ اَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذي بِبَكَّةَ مُبَارَكاً وَهُدًى لِلْعَالَمينَ (Âl-i İmran 96) "Gerçek şu ki, insanlar için yapılmış ilk ev, âlemlere bir hidayet ve bir bereket kaynağı olan Mekke'deki evdir."

İnsanların Allah'a yönelmeleri için kurulmuş ilk mabet Mekke'deki Ka'be'dir; o âlemler için rahmettir. İslami kaynaklarda onu ilk Hz. Adem'in inşa ettiği söylenir. İkinci defa Hz. İbrahim ve İsmail'in onu temellerinden tekrar yükselttikleri bildirilir. Yine bir peygamberin kendi elleriyle inşa ettiği diğer mabed, Mescid-i Aksa'dır, o da Orta Doğu'dadır. Orta Doğu bir diyanet merkezidir. Hatta eski İslami kaynaklarda, atamız Hz. Adem yasak ağacın meyvesinden yiyip cennetten çıkartıldığında Hindistan'da Sri Lanka'ya, Hz. Havva annemizin de Cidde bölgesine indirildiği, daha sonra onların Allah'ın lütfu keremiyle tövbelerinin kabul edildiği ve Arafat'ta buluştukları anlatılır. Bu açıdan da Orta Doğu bir merkezdir.

Şu halde diyebiliriz ki; şehirlerin merkezine indirildi Kur'an. Dünyanın kalbine indirildi.

Kur'an'ın İndirildiği Dönemde Hicaz

Hicaz'da Yahudiler

Hayal edelim o dönemi... Kur'an nasıl bir yere indirildi? Hiç kimsenin olmadığı bomboş bir çöl müydü Hicaz?

Kur'an'ın indirildiği dönemde Hicaz'da üç din vardı. Artık çığırından çıkmış, istikametini kaybetmiş üç din. Bunlardan biri Yahudilik. Medine Yahudiler için önemli bir yerleşim yeri çünkü Miladî 1. yy.da Doğu Roma İmparatorluğu Beyt-i Makdis'i kuşattığı zaman oradaki Yahudilerin hepsini sürgün etmiş ve üç Yahudi kabilesi Medine'ye yerleşmişti: Beni Kurayza, Beni Kaynuka ve Beni Nadir. Kur'an ilk andan itibaren onlara meydan okur. Çünkü Yahudilik artık rayından çıkmış, istikametini kaybetmiş. Arkalarına bir sürü peygamber kültürünü aldıklarını iddia eden ama hakikatte zıvanadan çıkmış bir dindir.

Hangi noktada vahyin rehberliğini bırakmışlardı?

Kur'an onları şiddetle eleştirerek diyor ki; وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللّٰه (Tevbe 30) "Yahudiler 'Üzeyir Allah'ın oğludur' dediler."

Üzeyir Allah'ın oğlu dediler; böylece istikametten saptılar. Bu noktada durup bir düşünmek gerekiyor. "Üzeyir"

Kur'an'da bir yerde geçer. Bir yerde de tefsir âlimlerimizin ifadesiyle üzeri örtülü bir şekilde "müphematu'l Kur'an" olarak belirsiz, doğrudan bir betimleme olmaksızın zikredilir. Üzeyir'e "Allah'ın oğlu" diyorlar. Hz. Süleyman var; Allah'ın rüzgarları emrine verdiği, cinleri emrine verdiği, hayvanları emrine verdiği ulu bir hükümdar. Hz. Musa var; denizleri yarmış. Hz. Davud var; dağlar onunla birlikte Allah'ı tesbih etmiş.

Yahudiler niçin bu peygamberlerden biri yerine Hz. Üzeyir'e Allah'ın oğlu demişler?

Beyt-i Makdis MÖ. 6. yy'da Keldani hükümdarı Buhtü'n Nasr tarafından yerle yeksan edilince, Üzeyr (as) Beyt-i Makdis'e gidiyor. Şöyle bir bakıyor, Buhtü'n Nasr çıkarken şehri yıkmış, yerle bir etmiş. Ve Tevrat'ı bilen ne kadar Yahudi din adamı varsa hepsini kılıçtan geçirmiş. Üzeyr (as) Beyt-i Makdis'te bu manzarayı görünce; "Allah bu şehri ve ahalisini nasıl diriltir?" demiş. Allah (cc) şöyle buyuruyor;

اَوْ كَالَّذي مَرَّ عَلٰى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوشِهَا قَالَ اَنّٰى يُحْيٖ هٰذِهِ اللّٰهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَاَمَاتَهُ اللّٰهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْماً اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانْظُرْ اِلٰى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانْظُرْ اِلٰى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ اٰيَةً لِلنَّاسِ وَانْظُرْ اِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنْشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْماً فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ اَعْلَمُ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

"Yahut evlerinin duvarları çatıları üzerine yıkılmış, ıssız bir kasabaya uğrayan kimsenin durumu gibi. Bu kişinin, 'Allah, bütün bunları öldükten sonra nasıl diriltecek?' demesi üzerine Allah onu yüzyıl ölü olarak tuttu, sonra diriltti. 'Ne kadar kaldın?' diye sordu. 'Bir gün veya günün bir kısmı kadar kaldım' dedi. Allah 'Hayır, yüzyıl kaldın. Anlamak için yiyeceğine içeceğine bak, henüz değişmemiş; eşeğine bak,

-seni insanlara bir işaret kılmamız için- ve kemiklere bak, onları nasıl düzeltiyor ve üzerini etle kaplıyoruz' buyurdu. Artık o adam için durum açıkça ortaya çıkınca, 'Biliyorum ki Allah kesinlikle her şeye kadirdir' dedi." (Bakara 259)

Her ne kadar ayette açıkça zikredilmese de tefsir âlimleri "kasabaya uğrayan kimse"nin Hz. Üzeyr olduğunu söylerler. Bunlar hikaye değil, mitoloji değil, efsane değil; masal hiç değil. Yaşanmış ve bizzat Kur'an tarafından nakledilmiştir.

Hz. Üzeyir ortadan kaybolduktan, öldükten 100 yıl sonra yeniden ortaya çıkıyor. "Ben Allah'ın peygamberiyim" diyor. İsrailoğulları'nın arasına girdiğinde bir de bakıyor ki Buhtu'n Nasr Tevrat'ı bilen bütün din adamlarını kılıçtan geçirmiş. Tevratları da yok etmiş. Üzeyir (as) Tevrat'ı tekrar kendisine vahyetmesi için Allah'a dua ediyor. Ve Allah onun kalbine, Tevrat'ı tekrar Hz. Musa'ya vahyettiği gibi vahyediyor. İşte İsrailoğulları bu hadiseyi görünce Hıristiyanların tıpkı Hz. İsa'yı yanlış yorumlamaları gibi Hz. Üzeyir'i yanlış yorumluyorlar. O'na "Allah'ın oğlu" diyorlar.

Bu duruma tarihte sıkça rastlanır. Hz. Musa'nın asası bir ejderha olduğunda, Kur'an'daki ifadesiyle; sihirbazların yaptıkları bütün düzenbazlıkların hepsi alaşağı edildi; sihirbazların hepsi secdeye kapandı. Firavun kibirlendi de kibirlendi; iman etmedi. Delil aynı delil; göz başka. Hakikat aynı hakikat; kafa ve kalp başka. Firavun da asayı bile isteye yanlış yorumladı, mucizeyi örtbas etmeye çalıştı.

Bu yanlış yorumlama çok derin bir mevzudur ve insanın hakka ya da batıla yönelme iradesi ve tercihleri ile yakından ilgilidir. Örneğin Kur'an'da Ankebut suresi vardır. Ankebut, "örümcek" demektir. Neml suresi vardır; "karınca" demektir. Nahl, "arı"dır. Kur'an'ın en uzun suresi olan Bakara "inek"

demektir. Müşrikler toplanmış; "Bu Kur'an Allah'ın kelamı olamaz. Şuna bak; karınca diyor, bal arısı diyor, inek diyor, örümcek diyor. Bu Allah'ın kelamı olamaz," deyince, siz şimdi Allah örümcek suresi indirdi, karınca suresi indirdi, inek suresi indirdi diye bunun üzerinden Allah'ı mı sorguluyorsunuz? Halbuki, إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا (Bakara 26) "Şüphe yok ki, Allah herhangi bir şeyi, bir sivrisineği, hatta onun da ötesindekini misal vermekten utanıp çekinmez." فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ "Bunun karşısında iman edenler onun, Allah'tan gelen gerçek olduğunu bilirler."

Ayetin devamında "İman edenler" buyuruluyor. Ortada duran bir hakikat, bir mucize, bir burhan, bir delil var fakat yorum tamamen farklı. İman edenler, onun Rablerinden gönderilmiş bir hak olduğunu bilirler.

İman ile bilgi arasında doğrudan bir ilişki vardır. İman kilise dogmatizminde olduğu gibi kör bir teslimiyet değil, bir ön aydınlanmadır. İman ufku açar. İman zifiri karanlıkta havaya atılmış bir işaret fişeğidir adeta; ufku aydınlatır, adım atacağın yeri gösterir. وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَٰذَا مَثَلًا (Bakara 26) "inkar edenlerse 'Allah misal olarak bununla neyi kastediyor?' derler."

Aynı delil konusunda kafirler ne diyor? "Allah misal olarak bununla neyi kast ediyor?" Yani koskoca Allah getire getire bu basit sineği mi bize delil olarak getirdi? Allah bununla neyi kastetti ki, derler.

Hakikatle yüz yüze geldiğin vakit iradeni hakikatten yana kullanma mevzusu çok mühimdir. Şair diyor ki; "İbretler tonla ama alanlar gramla alıyor."

Kur'an'ın mücadelesinin büyüklüğünü görmemiz açısından Orta Doğu'nun kalbi üzerine yaptığımız analiz çok

önemlidir. Hz. Peygamberin çilesinin büyüklüğünü görmemiz gerekiyor. İçinde bulunduğumuz şimdi, şu anda, İslam coğrafyasının bir kan gölü haline geldiği şu zaman dilimi içerisinde yeniden ve en derinden bilmemiz gerekiyor ki mücadele söylemi, mücadele metodu, üslubu ile Hz. Peygamber'i o cenderenin içerisinden kurtaran Kur'an'dır ve onun Hz. Peygamber'e verdiği o metodolojidir. Onu yeniden görmemiz, tespit etmemiz şart.

Bu Kitap, bekası Allah'ın uhdesinde olan bir kitaptır. Peygamberimiz'in Veda Haccı sırasında o mahşerî kalabalığa söylediği sözü yeniden içimizde duymalıyız; "Size iki şey bırakıyorum onlara sımsıkı sarılın; elleriniz kifayet etmezse azı dişlerinizle sarılın. O iki şeye sarıldığınız müddetçe izzetinizi kaybetmezsiniz, istikametinizi kaybetmezsiniz. O iki şey Kur'an ve Sünnetimdir." (Muvatta, Kader, 3)

Ortamı tahlil çok önemlidir. Peygamberimiz'in kavgasının büyüklüğü buradadır; mücadelenin büyüklüğü buradadır; İslam'ın zaferinin büyüklüğü buradadır. Zerreden küreye adeta bir atomun ateşlenmesi ile başlayan bir inkişaf reaksiyonu gibi hale hale, halka halka çeyrek asırda İslam'ın kat ettiği mesafenin sırrı buradadır. Allah ve Resulü'nün rehberliğinde yürütülmüş bir inkılaptır İslam.

Hicaz'da Hıristiyanlar

O dönemde, o topraklarda Hıristiyanlar da çok güçlü durumda. Hıristiyanlar için de aynı tenkitler yöneltiliyor; onlar "Allah, üçün üçüncüsüdür," dediler; baba, oğul, kutsal ruh; yani teslisi savundurlar. لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ (Maide 72) "Allah, Meryem oğlu İsa'dır diyenlerin hepsi kafir oldu." Böyle diyor Kur'an ve bunları da eleştiriyor. "Bir

toplum Peygamberin manevi rehberliğinden, onun miras olarak bıraktığı ilkelerden uzaklaşırsa nasıl acınacak bir duruma düşer?" sorusunun cevabını bulmak için Hıristiyanlık bir laboratuvardır adeta.

Peygamberlerinin mefkûresini terk ettiler. Öyle bir noktaya geldiler ki, Hz. İsa "tevhid" dedi onlar "teslis" yaptı. Hz. İsa "tevbe" dedi, "namaz" dedi, "dua" dedi; onlar tepetaklak ettiler her şeyi. Biz ayetlerle Kur'an'dan biliyoruz ki kıyamet günü her ümmet, her millet imamı ile gelecek, peygamberi ile gelecek ve her peygambere, her şahide Allah (cc) soracak; "İlettin mi? Benim verdiğim tebliği ilettin mi?" "İlettim" "Tuttular mı, tutmadılar mı?" Peygamberi sorgulayacak; "Biz gönderilenlere soracağız," diyor Allahu Teâlâ. Onun için Efendimiz Veda Haccı'nda çok mühim bir şey yaptı; o mahşeri kalabalığın gözlerine bakarak üç defa "Tebliğ ettim mi?" diye sordu. Tebliğ ettim mi? Tebliğ ettim mi? "Ettin" dediler ve sonra hiçbir peygamberin yapmadığı bir şey yaptı Peygamberimiz. Yüzünü semaya çevirdi, elini o mahşeri kalabalığın üstünde tuttu ve üç defa "Şahit ol ya Rabb! Şahit ol ya Rabb! Şahit ol ya Rabb!" dedi.

Peygamberin refakatinden çıkınca bir dinin müntesipleri ne hale gelir?

Bakın, Allah (cc) kıyamet günü Hz. İsa'ya soracakmış, "Sen mi dedin bunlara Allah'ı bırakın da bana ve anama tapın diye. Sen mi dedin?" Hz. İsa şaşıracak ve hemen cevap verecekmiş; "Allah'ım ben böyle bir şey demedim, Sen bütün eksik ve noksan sıfatlardan münezzehsin. Dedimse sen bilirsin zaten." (Mâide 116)

Bugün gelinen noktaya bakalım. Avrupa'da bir mütefekkir Karen Armstrong diyor ki; "Bugün Hz. Muhammed dirilse

kalksa, Hz. İsa da gökten inse... Mesela Hz. İsa gökten insin ama Vatikan'a gitmesin. İnsanlara İncil'i tebliğ ettiği yere, Beyt-i Lahim'e gitsin. Hz. Muhammed (sav) de dirilsin, kalksın ama Medine'de kalmasın, Mekke'ye uğramasın; Amerika Birleşik Devletleri'ne, mesela Washington'a gitsin." Armstrong diyor ki; 'Hz. İsa insanlara İncil'i tebliğ ettiği yerde, kendisine iman ettiğini iddia eden adamı tanıyamaz; "Bu ne hal? Ben size teslis mi dedim, ben size Allah'ı bırakın da bana mı tapın dedim, bu ne hal?' derdi. Fakat Hz. Muhammed (sav) Amerika'da kendisine iman eden ümmetini tanır, sadece iki rekat namaz kılarken görsün kafidir; tekbir aldı, ellerini bağladı, rükû yaptı, secde yaptı... Tanır. Niçin? Çünkü Allah Resulü'nün sünneti, İslamî düşüncenin ve Kur'anî mefkûrenin kişiden kişiye değişen soyut bir eylem olmasının önüne geçmiş, Kur'an'ın hakikatleri sünnet ile ete kemiğe bürünmüştür. Bu çok mühimdir. Bunu gören İslam düşmanlarının türlü türlü yollarla sünneti alaşağı etmek istemelerinin en önemli amili budur.

Onun için Hicaz'da Hıristiyanlar da vardı, Hz. İsa'ya "Allah'ın oğlu" demiş ve bunu bir inanç olarak benimsemişlerdi. Medine döneminde Yemenli Hıristiyanlar Peygamberimiz'le çok tartıştılar. Efendimiz'e gelerek Hz. İsa ve Cebrail (as) hakkında sorular sordular. Peygamberimiz Hz. İsa'nın Allah'ın kulu ve Meryem'e attığı bir kelime olduğunu söyledi; onlarsa tutarsızdı. Hz. İsa'ya bazen "Allah'ın oğlu", bazen "ilah", bazen de "üçün üçüncüsü" diyorlardı. İman etmediler. Azîz ve Celîl olan Allah Âl-i İmran suresi 61. ayette onları lanetleşmeye davet etti. "Toplasınlar çocuklarını, eşlerini... kimleri varsa. Sen de topla aileni, mü'minleri, lanetleşin. 'Kim yalancı ise Allah'ın laneti yalancıların üzerine olsun,' deyin. Lanetleşin de ben onların hesabını göreyim," dedi

adeta. Çekindiler, kendi aralarında istişare yaptılar ve Peygamberimiz'le lanetleşmeye cesaret edemediler.

Benzer durum oradaki Yahudiler için de söz konusu. Bütün peygamberleri bir yere koyalım, Efendimiz'i (sav) bir yere. Bu peygamber kayırmacılığı değil, bir realitenin, hakikatin tespitidir. Bir ilke olarak biz, peygamberlerin arasını ayırmayız. Bu bizim edebimiz, düsturumuzdur ama şunu da biliriz; Allah peygamberlerin bir kısmını bir kısmına üstün kılmıştır. Peygamberimiz ne cihetle başka bir yerde durur, diğer peygamberler ne cihetle nerede durur? Tarih boyunca ulü'l azm peygamberler vardır; Hz. İbrahim dahil, Hz. Nuh dahil, Hz. Musa dahil, Hz. İsa dahil, Allah Resulü dahil.

Bütün peygamberlerin mesajları evrenseldir ama hitapları yerel, bölgesel, mahallidir. Peygamberimiz'in (sav) hem mesajı hem hitabı evrenseldir. Allah (cc) Efendimiz'i Kur'an'da "rahmeten lil âlemin" şeklinde takdim eder. Âlemlere rahmettir O (sav). Kur'an'dan bahsederken, "âlemler için Kur'an bir uyarıdır," der. Efendimiz'in peygamberliğinin muhtelif zamanlarında pek çok devlet yöneticisine İslam'a davet mektupları göndermesi, "Eslim, teslem; Müslüman ol, kurtul. Ve senden sonra sana bağlı olanlar da kurtulsun; onların da sevabını al," diye uyarması Efendimiz'in hitabının cihanşümul olduğunun göstergesidir.

Bundan dolayıdır ki, Âl-i İmran suresinin 81. ayetinde Allah (cc) bütün peygamberlerden söz aldığını ifade ediyor; "Hani, Allah peygamberlerden, 'Andolsun, size vereceğim her kitap ve hikmetten sonra, elinizdekini doğrulayan bir peygamber geldiğinde, ona mutlaka iman edeceksiniz ve ona mutlaka yardım edeceksiniz,' diye söz almış ve 'Bunu kabul ettiniz mi; verdiğim bu ağır görevi üstlendiniz mi?' demişti.

Onlar, 'Kabul ettik' demişlerdi. Allah (cc) de, 'Öyleyse şahit olun, ben de sizinle beraber şahit olanlardanım' demişti."

Kendisi hakkında söz alınan son peygamber, geçmişteki hiçbir peygamber gibi değildir. Dikkatle baktığımızda geçmişteki peygamberlerin yan yana farklı coğrafyalarda birbirinden bağımsız olarak peygamberlik yaptıklarını görüyoruz. Hz. Şuayb Medyen'dedir. Hz. Musa Kıpti'yi öldürünce Medyen'e gitmiştir. Allah (cc) Medyen'deki Hz. Musa'ya der ki; "Firavun'a git, o azdı ona tebliğ et." Hz. Şuayb vardı Medyen'de; ona söyleyebilirdi. Ama söylemedi. Niçin? Hz. Şuayb'ın daveti de bölgesel, Hz. Musa'nınki de.

Hz. Lut'un kavmi Sodom ve Gomore halkını, yaptığı ahlaksızlıklardan dolayı helak eden melekler Hz. İbrahim'in yanına uğramışlar. Hz. İbrahim antik çağdaki ismi ile Kenan diyarı, Filistin topraklarında peygamber. Lut (as) bugünkü Ürdün'e de kıyısı olan Lut Gölü'nün kıyısındaki Sodom ve Gomore'de peygamber. Lut kavminin yaşadığı kasabalar Kur'an'da "mü'tefikât" helak edilmiş, altı üstüne getirilmiş beldeler diye ifade edilir. Lut peygamber niçin o bölgede? Halbuki Hz. İbrahim var; tebliği, hitabı orayı da kapsayabilirdi. Ama öyle olmamış. Çünkü Hz. Peygamber'e kadarki bütün peygamberlerin hitabı bölgesel, Efendimiz'in hitabı "evrensel." Onun için Peygamber Efendimiz'i Allah (cc) kadim dönemlerdeki peygamberlere bildirilmiştir. Bu hakikatin altının çizilmesi lazım; "bütün peygamberlere" bildirmiştir.

Allah biliyordu elbette, hiçbir peygamberin olmadığı bir zamanda Efendimiz'in yeryüzünde peygamber olacağını. Bu sözün bir hikmeti de peygamberleri değil onların ümmetlerini bilgilendirmek ve böylece onları bağlamaktı; bu çok

mühimdir. Onun için Saff suresinde Hz. İsa'nın İsrailoğulları'na Hz. Peygamberin adını dahi verdiği şöyle ifade edilir:

وَاِذْ قَالَ عيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنَي اِسْرَٓائِيلَ اِنِّي رَسُولُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ مُصَدِّقاً لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرٰيةِ وَمُبَشِّراً بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُٓ اَحْمَدُ (Saff 6)

"Meryem oğlu İsa da şöyle demişti; 'Ey İsrailoğulları! Bilin ki benden önceki Tevrat'ı doğrulamak ve benden sonra gelecek 'Ahmed' isimli elçiyi müjdelemek üzere size Allah tarafından gönderilmiş elçiyim.' "

Ben, benden sonra gelecek olan, ismi de Ahmet olacak bir Peygamberi müjdeliyorum. Bunun için geldim, benim misyonum bu.

İncil kelimesi, "ancelos" kökünden gelir; Latincede "müjde" demektir. Neyin müjdesi? Efendimiz'in, son Peygamberin... Bu müjde çok mühimdir Kur'an'da.

Medine'de Beni Kaynuka, Beni Kurayza, Beni Nadr Yahudileri ile beraber Evs ve Hazreç olmak üzere iki Arap kabilesi de vardır; bunlar yerel kabilelerdir. Bunlar yaka paça birbirine girmişler; sürekli savaş halindeler. Şöyle dua ederlermiş Allah'a; "Allah'ım bize vaad ettiğin son peygamberi gönder. Biz onun arkasında saf tutalım ve şu kafirlerin hepsini yerle bir edelim." Kitap kültürüne sahipler ve böyle niyaz ediyorlar. Sonra Allah (cc) buyuruyor ve diyor ki; "Bekledikleri şey kendilerine gelince onu inkar ettiler." (Bakara 89) Hatta Tevrat'ta Hz. Musa'nın ve İncil'de Hz. İsa'nın Peygamberimiz'den o kadar çok bahsettiği anlatılır ki Kur'an'da, "Kendilerine kitap verilenler onu çocuklarını, oğullarını tanıdıkları gibi tanıyacak duruma geldiler," denir; o kadar net. Peki, niçin itaat etmediler? Son peygamberin kendilerinden çıkacağına dair o beklenti, başlarına bela, içlerine musallat o fanatizmleri, o bağlılıkları iman etmelerine engel oldu.

Diğer yandan İslamiyet kendisine çeşitli vesilelerle teklif edildiğinde aklını ve kalbini imana ve Kur'an'dan gelen hakikate açan örnekler de çoktur. Merhum Esad Coşan Hocaefendi'nin beni çok etkileyen bir tespiti vardır. Osmanlı'ya matbaayı getiren İbrahim Müteferrika'dır. Bu zat Transilvanya bölgesinde, bir başpiskopos iken Müslüman olmuştur ve niçin Müslüman olduğunu yazdığı *Risâle-i İslâmiyye* adında bir eseri vardır. Merhum Hocaefendi o eser üzerinden bir çalışma yapmış ve orada İbrahim Müteferrika'nın yaklaşık ifadelerle şöyle söylediğini bildiriyor: "Şahsiyetsiz hocalarımın, üstatlarımın, 'Bunlar Tevrat'tan, İncil'den neshedilmiş, çıkartılmış' dedikleri pek çok sureye ulaştım ve onlarda son peygamberin müjdelendiğine dair ayetlere rastladım. Ve bu sebeple Müslüman oldum."

Buradan anlıyoruz ki İslami literatürde "tebşirat" denilen, yani Tevrat ve İncil'de Hz. Peygamber'i müjdeleyen pek çok ayet hâlâ mevcuttur. Hatta ehl-i ilim demiştir ki; Tevrat ve İncil'de Hz. Peygamberin müjdelendiği ayetleri tasfiye etme isteği, kutsal kitapların tahrif edilmesindeki etkin amillerinden birisidir.

"*Muhammed in The Bible / Kutsal Kitapta Muhammed*" isimli eserin yazarı bir Yahudi Profesördür ve 1940'ta vefat etmiştir. Tevrat'ta son peygamberden haber veren ayetlerin pek çoğu tasfiye edilmesine rağmen hâlâ Hz. Peygamberle ilgili ayetlerin olduğunu tespit eden, hayır ve hakikat arayışında olan David Benjamin, bu araştırmasının sonucunda Müslüman olmuş ve Davud ismini almıştır.

Hicaz'da Putperestler

Bir de putperestlik var o bölgede. İslam'ın Mekke mücadelesi, putperestlikle mücadeledir aynı zamanda. Halk

putlara tapıyordu, hatta bazı rivayetlerde cinlere ve şeytanlara taptıkları da anlatılır. Kendi elleriyle yaptıkları putlara tapıyorlardı; burası mantığın bittiği noktadır.

Bu noktada Hz. İbrahim'in puthanede putları sorgulaması gelsin aklınıza. Putlara yaklaşmış, iyice sokulmuş; "Neyiniz var? Niye konuşmuyorsunuz? Niye yemiyor, niye içmiyorsunuz? Size tapılır mı?" demiş ve almış baltayı eline darmadağın etmiş. Baltayı da büyük putun boynuna asmış. Bir girmişler ki puthane yerle yeksan. "Kim yapmış olabilir?" "İbrahim diye biri vardı; diline dolamıştı putlarımızı; yapsa yapsa o yapmıştır." diyenler olmuş. Bunun üzerine bulmuş getirmişler; "Sen mi yaptın!" diye sormuşlar. Hz. İbrahim; "Balta kimin boynunda asılıysa o yapmıştır." diye cevap vermiş. Ayette mealen diyor ki; "Başları ellerinin arasına düştü, akılları başlarına geldi, içlerinden dediler ki; siz ne zalim insanlarsınız; bunlara tapılır mı?" (Enbiya 57-68) Ama sonra başlarına bela eski hastalıkları, putperestlik sevdaları nüksetti. Hz. İbrahim'i yakmaya çalıştılar. Hz. İbrahim'in putları sorgulaması ve müşriklerin bütün argümanlarını çürütmesi, putperestliğin, aklın ve mantığın en temel ilkelerinden bile ne kadar yoksun olduğunu göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

İbnu'l-Kelbî'nin *Kitabu'l Esnam*, *Putlar Kitabı* isimli bir eseri vardır. Orada çok enteresan hadiseler anlatır. Allah Teâlâ Kur'an'da fal okları ile davranış tarzı belirlemeyi haram kılmıştır. Fal okları ile aksiyon belirlemek, tavır belirlemek, hareket tarzı, plan belirlemek yasaklanmıştır. Şöyle ki cahiliye devrinde bir müşrik putun yanına gidiyor ve onunla istişare ediyordu. Bir şey yapacak. Elinde birinin ucunda "evet" diğerinde "hayır" yazan iki ok var veya bir ucu "evet" bir ucunda "hayır" yazan bir ok var. Oku putun önünde atıyor.

Ne çıkarsa putun o konudaki iradesinin o olduğuna inanıyor. Adamın birisinin babası öldürülmüş. Maktul babası, katil belli. İntikam almak istiyor fakat kararsız. Putla istişare ediyor. Mantığın ne kadar çöktüğüne bakın. Putun yanına gitmiş danışacak. Oku bir defa atıyor; "hayır," çıkmış, yani öldürme diyor. Bir daha atmış, bir daha "hayır" Bir daha atmış, bir daha "hayır". Dönüp giderken "Bre mel'un," demiş taptığı puta; "eğer öldürülen senin baban olsaydı, böyle hayır demezdin."

Kur'an kafirlerden bahsederken "Akletmiyorlar", "Akletmiyor musunuz?" der. Kur'an'ın özel olarak kafirlerle ilgili söylediği şey onların akılsız olduklarıdır. Niçin? Çünkü akletmenin asgari seviyesi, bir insanın kendi varlığını bir üst ilkeye bağlaması; yani iman etmesidir. Putperestliğin mantığı yoktur, onun için de putperest akılsızdır. İslam bununla da mücadele etmiştir.

Burada izah edilmesi gereken küçük bir soru vardır. Evet Hz. Peygamber (sav) bunlarla mücadele etti. İslam putperestliği tarih sahnesinden, Arap yarımadasından kazıdı. Fakat biliyoruz ki müşrikler Kâbe'nin etrafında "tavaf" yapıyor, Safa ile Merve arasında "sa'y" yapıyor, kurban kesiyorlardı. Hatta Kur'an onların namazından bahseder. Peki, bunlar nasıl uyarılmamış bir kavim? Öncelikle şu hakikati ifade etmemiz gerekiyor: Yasin suresinde bir ifade vardır; cahiliye Arapları için, "Ataları uyarılmamış bir kavim," der ayet. Peygamberimiz'in atalarına veya o toplumun atalarına, "ataları uyarılmamış bir toplum" diyor. Öyleyse hac, tavaf, kurban hatta salat gibi ibadetler nereden geliyor?

Burada çok önemli bir husus vardır: Biz Arapları ikiye ayırırız.

Birincisi; Arab-ı aribedir. Bunlar safkan Arap'tır; başka uluslarla karışmamışlardır. Bunlara peygamber gönderilmiştir. Semûd Kavmi Arap'tır; Salih (as) onlara gönderilmiş Arap bir peygamberdir. Ad Kavmi Arap'tır; Hud (as) onlara gönderilmiş Arap bir peygamberdir. Medyen halkı Kur'an'da "Ashab-ı Eyke" diye geçer. Eyke, sık ormanlık yer demektir. Niçin bu isimle anılıyorlar? Çünkü bunlar ağaca tapıyorlar. Tapma eylemi geçmişten beslenerek, büyüyerek gelen bir sapmadır. Öyle görünüyor ki atalarının dinine uymayı bir düstur haline getiren bu zihniyet bundan hâlâ kurtulamamış. Arab-ı aribe olan Medyen'e gönderilen Şuayb (as) da Arap bir peygamberdir.

İkincisi Arab-ı müsta'ribedir. Yani başkaları ile karışmış Araplar. Bunlara Peygamber gönderilmemiştir. Başlangıcı Hz. İbrahim'in, Hz. İsmail ve Hacer annemizi Mescid-i Haram'a bırakmasıyla başlar. Onlar orada Allah'ın himayesinde kaldılar. Hz. İsmail büyüdü. O esnada orada Cürhümlüler vardı. Onlar Arab-ı aribenin bakiyesi idiler. Hz. İsmail (as) büyüyünce onlarla evlendi. 12 oğlunun olduğu ve onların 12 Arap boyunun başına geçtiği tarih kayıtlarında anlatılır. Sonra Arab-ı müsta'ribe dönemi başlar. Hz. İsmail'den sonra Peygamberimiz'e kadar o bölgeye hiçbir peygamber uğramamıştır. Ataları uyarılmamış kavim olmalarının sebebi budur. Gördüğümüz dinî ritüeller; sa'y, kurban kesmeleri, tavafın sebebi budur. Fakat bu kavramların içi boşaltılmış yeniden batıl içeriklerle doldurulmuştur.

Bir örnek vereyim; putperestler hacı oluyor, ihrama giriyorlar. Fakat orijinalitesi o kadar bozulmuş ki mesela "ihramlı iken eve girmek haram" diye bir kural koymuşlar kendi akıllarınca. Eve girmek gerekiyor. Ne yapacağız? Evlere arkalarından girmiş; bir delik, bir pencere açmışlar. Oradan

girip çıkıyorlarmış. Bu durum Kur'an'da şöyle anlatılıyor; "Erdemlilik asla evlere arkalarından gelip girmeniz değildir; fakat erdemlilik kişinin Allah'a saygılı olmasıdır. Evlere kapılarından gelin; Allah'a saygılı olun ki kurtuluşa eresiniz." (Bakara 189)

Evlerinize arkalarından girmek dindarlık mıdır, ahlak mıdır? Yüksek erdem midir?

Kabe'nin etrafında çıplak tavaf yapıyorlar. Merve'nin üzerinde bir put var o putların arasında sa'y yapıyorlar. Nasıl da tahrif etmişler! Cahiliye Dönemi putperestliğin sapkın örnekleriyle dolu bir laboratuvar gibidir adeta. Bu laboratuvarda bir peygambere tabiiyet olmadığı zaman insanlığın saplanacağı bataklığın hududunu görebilirsiniz. Mesela kız çocukları diri diri toprağa gömülüyor. Cahiliye devrini anlatan kitaplarda kız çocuklarını diri diri gömenlerin şöyle bir cümle söyledikleri rivayet edilir; "Bir kız çocuğunu alıp diri diri toprağa gömmek Arabın şanıdır." Bu caniliğin kendilerince mesnetleri var elbette.

1. Savaş halinde erkek çocuk mühim, dolayısıyla kız çocuğunun bir ehemmiyeti yok.
2. Savaşta kız çocuğun düşmanın eline geçmesi ve namusunun lekelenmesi ihtimalinden korktukları için kendi elleriyle öldürüyorlar.

Bu vahşi uygulamayı şöyle temellendiriyorlar; Hz. İbrahim oğlu İsmail'i Allah'a kurban etmek istemedi mi? Allah ona müdahale etmeseydi kurban edecekti de. Demek ki bu iş orijinalinde bir erdemdir. Çocuklarını böyle manevi bir saikle diri diri gömdüklerini iddia ediyorlar. Peygamber olmadığında bir işin yörüngesinden nasıl çıkacağına apaçık bir misaldir bu. Allah Resulü bunlarla da mücadele etti.

Elbette Kur'an'ın indiği dönemde kendilerine "Hanif" denilen kimseler de vardı. Hatice annemiz, Hira'daki ilk vahiy deneyiminden sonra Peygamberimiz'i Varaka b. Nevfel'e götürdü. "Haydi anlat bakalım başından geçenleri" dedi. Varaka dinledikleri karşısında hemen peygamberimizin peygamberliğini tespit etmiş ve "Ah bir genç olsaydım; senin kavmin seni hicret ettirdiğinde yanında sana destek verebilseydim." dedi. Peygamberimiz; "Onlar beni çıkartacaklar mı?" diye sorunca Varaka b. Nevfel, "Evet onlar seni çıkartacaklar" diye cevap verdi. Nereden biliyor bunu? O kutsal kitapta, bozulmamış kısımlarında son peygamberin özelliklerini hanifler biliyorlardı. Sayıları 40'a ulaşan haniflerden bahsedilir.

Efendimiz'in Kur'an'la muhteşem bir inkılabı başardığı ortamın tahlili budur.

Kur'an Hz. Peygamber'in Kalbine İndirildi

Hicaz dünyanın kalbidir; jeopolitik açıdan kalbidir. O dönemde de öyleydi. Bugün Dünya haritasına bakın; bugün de böyledir. Dini açıdan da böyledir. Dünya'nın kalbine inmiştir Kur'an. Şu halde Dünya'nın kalbi Hicaz, Hicaz'ın kalbi Ümmülkurâ yani Mekke, Mekke'nin de kalbi Ka'be'dir...

Dünya'nın kalbi Kabe'dir ama Kur'an Kabe'nin damına değil Peygamberimiz'in (sav) kalbine inmiştir. Bu mevzuyu çok önemserim ve türlü vesilelerle bu mevzuya atıf yaparım. Lütfen bu konunun üzerinde hassasiyetle düşünelim.

Yahudiler gelmişler Allah Resulü'ne, "Sana bazı sorularımız var, cevap verirsen Müslüman olacağız," demişler. "Sorun bakalım," demiş Efendimiz. Sormuşlar, cevaplarını almışlar. Sormuşlar, cevaplarını almışlar. En son demişler ki; "Sana bu vahyi kim getirdi? Hangi melek?" Peygamberimiz; "Cebrail," demiş. "O zaman olmadı," demişler. Yahudilerin nasıl istikametten çıktıklarını bir de bu açıdan test edin. "Niçin?" demiş Peygamberimiz. "O savaş meleğidir. O milattan önce falan tarihlerinde Beyt-i Makdis'i işgal eden, bizi sürgüne götüren Buhtu'n Nasr'a yardım etti. Bizim başımıza felaketleri getiren melektir o. İşin

içinde o varsa biz sana iman etmeyiz. Mikail olsaydı olabilirdi, İsrafil olsaydı olabilirdi," demişler. Bunun üzerine; مَنْ كَانَ عَدُواً لِلّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللّٰهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ (Bakara 98) "Her kim Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, Cebrail'e ve Mikail'e düşmansa bilsin ki Allah da inkarcıların düşmanıdır."

Gelmişler Peygambere bu şekilde çok enteresan türlü türlü sorular sormuşlar. O ortamın analizi çok mühimdir. O cevap içerisinde Allah (cc), "Mü'minler için bir hidayet rehberi ve müjdeci olarak Kur'an'ı senin kalbine indiren odur" (Bakara 97) diyerek Cebrail'in vahyi peygamberimizin kalbine indirdiğini ifade ediyor.

Kur'an Hz. Peygamber'in kalbine indi. Böyle buyuruyor Allah. "Kur'an ve Hz. Peygamber" dendiğinde akla ilk gelen, ilk gelmesi gereken temel hakikat budur. Bu sebeple "Kur'an müminin de kalbine inmeli." Kalbine inmeli çünkü kalp beden ülkesinin sultanıdır. İnsanın özü, ilahi nefhanın makarrı, mü'min şahsiyetinin, karakterinin, benliğinin merkezi ve başkentidir kalp.

Bir de "müminin kalbine Kur'an inmeli"; Kur'an inmeli çünkü Kur'an Allah'ın ihya eden nefesidir; âb-ı hayattır, bengi suyudur Kur'an. İnsana can verir, ruh verir, aşk verir, saadet-i dareyn verir.

Kalbe inen üç yol vardır. Kur'an da insanın kalbine bu üç yoldan iner. Birincisi dildir; Kur'an dilden kalbe tilavetle iner. İkincisi akıldır; Kur'an akıldan kalbe tefekkürle iner. Üçüncüsü de davranışlardır; Kur'an davranışlardan kalbe güzel ahlak ile iner. İşte bu üç yoldan kalpte biriken Kur'an insanı diri kılar, kâmil kılar. Bundan sebep Kur'an olmak-

sızın insan için bir mutluluk tasavvuru muhaldir. Kur'an'sız sürülmüş bir hayatın sonu kesinkes izmihlaldir.

Kalp insan vücudunda eylem prensiplerinin merkezidir. Odaktır. Eskiler demişlerdir ki; "Kalp uzuvların efendisidir. Kalp 'yapın' der, onlar da yapar."

Vahyin Peygamberimiz'in kalbine inmesi demek şahsiyetine, kişiliğine ve benliğine inmesi demektir; Onun yemesini, içmesini, oturmasını, kalkmasını vahiy yapması demektir.

Vahyin Onun kalbine inmesi demek, ahlakını Kur'an yapması demektir.

Şimdi ikinci bir kalp daha gündeme geldi; Peygamberimiz'in kalbi.

Yasin Suresi Kur'an'ın Kalbidir

Yasin suresi, Kur'an'ın kalbidir ve biz, Hz. Peygamber'in kalbine inen vahyin kalbine yolculuk yapacağız. Çünkü Efendimiz (sav) buyurmuş ki; "Yasin suresi Kur'an'ın kalbidir." (Tirmizî, Fezâilü'l-Kur'an, 7) Bu çok önemlidir.

Peygamberimiz'in başka sureler için de benzer betimlemeler yapmış. Mesela; Fatiha için Efendimiz (sav); "Kur'an'ın iliği" demiştir. İlik nerededir? Kemiğin içinde. Ulaşması biraz zordur; etten daha besleyici olduğunu bugün söylüyorlar. İçerisindeki kalojenin pek çok hastalığı tedavi edici boyutu var; bunun yanında etten daha lezzetlidir ilik. Bu nedenle Fatiha'yı "ilik" diye isimlendirdi Efendimiz. Günde 5 vakitte 40 defa manevi tedavidir bu sure. Yasin suresini de "kalp" diye isimlendirdi. Tevhit, ahiret ve nübüvvet konusunda Yasin suresi bir özettir; bütün Kur'an'ın özetidir. Bu surede tevhit mücadelesi vardır. Peygamberlerin çektikleri çileler vardır. Öldükten sonra dirilme vardır, buna dair isyanlar, itirazlar

vardır. Müşriklerin refleksleri, tavırları vardır; mü'minlerin mücadelede çektikleri çileler, acılar vardır.

Abdullah ibni Abbas diyor ki; "Yasin suresi tamamlandı; tamamı indi. Ben son ayeti okuyunca, "Bu sure bu son ayeti ifade etmek için indi. Surenin ana teması bu." dedim. Son ayet şöyle;

فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

"Her şeyin egemenliği kendi elinde olan Allah bütün eksikliklerden uzaktır ve hepiniz sonunda O'na döndürüleceksiniz." (Yasin 83)

Aklınıza gelen bütün eksiklikleri düşünün. Kemali ifade etmeyen bütün yetersizlikleri düşünün; Allah (cc) aklınıza gelen her türlü eksikliklerden münezzehtir. Çünkü yerin ve göğün egemenliği, görünen ve görünmeyen boyutlarıyla birlikte Allah'a aittir. "Ve siz O'na döndürüleceksiniz."

Ne varsa akla gelen gökteki Güneş, gezegenler, yeryüzünde hareket eden bir karınca, taş, toprak... Ne geliyorsa aklına, her şeyin yönetimi, mülkü, gücü, kudreti Allah'ın elindedir ve "Ey insanlar, siz O'na döndürüleceksiniz." Böyle diyor son ayet. Bu öyle bir mefkûredir ki, her an Allah'a dönmekte isek o zaman bütün nimetler geçici. Bütün sefalar, bütün hoş vakitler geçici... Biz Allah'a dönüyoruz. Bütün acılar geçecek, bütün sıkıntılar bitecek, Allah'a dönüyoruz. Asıl hedef, asıl gündem, asıl maksat Allah; Biz dembedem O'na dönüyoruz.

Biz Allah'a dönüyoruz; geçen her an bizi O'na götürüyor. İnsanın bu dünyadaki hali, havaya atılmış bir taştan farklı değil. Havaya atılan taş eninde sonunda yere düşmeye nasıl

mahkûm ve mecbursa, her doğan Allah'a doğru gitmeye, yol almaya mecburdur. Onun için Allah (cc) İnşikak suresinde şöyle der; يَٰٓأَيُّهَا الْإِنسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ Ey İnsan! Sen Rabbine doğru büyük bir çaba içindesin; sonunda kuşkusuz O'na kavuşacaksın da." (İnşikak 6)

İstesen de istemesen de sen Rabbine doğru yol almaktasın. Bu idrak insana zaman bilinci verir; varoluş bilinci, etrafını yepyeni bir perspektiften değerlendirme hususunda bir iç motivasyon sağlar. Eğrileri, doğruları yeniden hizalama, hesaplama imkanı verir. Allah'a dönüyoruz. Bu şu demektir; biz baki değiliz. Bu şu demektir; bu dünya da baki değil. Sahip olduğun hiçbir şey kalıcı değil. Asıl hayat ahiret hayatıdır. Hesap, ahiret hesabıdır.

Bunu ben de söylüyorum ne kadar riayet ediyorum? Bunu sen de söylüyorsun ne kadar riayet ediyorsun? Birbirimizi düzelte düzelte kemale gideceğiz. İmam Şafii Hazretleri'nin Asr suresiyle ilgili bir izahı vardır; "İnsanlar ziyandadır; iman edip salih amel işleyenler müstesna." İman edip salih amel işledin; bu sadece gemiyi kurtarmaktır. Gemiyi kurtaran kaptan oldun. Ayetin devamında diyor ki; وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ "Birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler başkadır." (Asr 3)

Kendini kurtarman yetmez; ötekini de kurtaracaksın... Eğrilen kardeşini de doğrultacaksın; evladını doğrultacaksın; eşini, dostunu, çoluğunu çocuğunu doğrultacaksın. Görevin sadece salih olmak değil, ıslah etmek. Buradan şöyle bir yorum çıkıyor; mutlu olmak, sadece psikolojik bir olgu değil, aynı zamanda sosyolojik bir olgudur. Yani sadece iman ettin, salih amel işledin, nokta. Güzel ama bu izole bir faaliyettir. İşin, vazifen burada bitmiyor ki senin. Eğer böyle düşünürsen mutluluk yarım kalır. Burada bir örnek verelim;

paranın bir yüzü yazı, bir yüzü turadır. Geçer akçe budur. İki yüzü yazı olan para geçersizdir; iki yüzü tura olan da öyle. Sadece kendinle ilgili mutluluk tasavvuru hedonizmdir, egoizmdir, narsizimdir. Mutluluğun bir psikolojik iç bükey, bir de sosyolojik yani dış bükey boyutu vardır. O da salih olduktan sonra ıslah etmek, kâmil olduktan sonra ikmal etmektir. Aksi takdirde sen cennete girdin, kurtuldun. Ya eşin, çoluğun, çocuğun, evlad ü iyalin, akraban cehenneme sürüklenip götürülürken cennette nasıl bir mutluluk tasavvur edebilirsin? Bu mefkûre, insanın hızlı ve acil bir eylem planı yaparak eşini, evladını, dostunu istikamete çekmesini zorunlu kılar. Onun için Kur'an'da Peygamberimiz'e önce yakınından başlaması, önce yakınını uyarması emrediliyor. Yakınını toparlayamayanın uzağa söz söylemesine imkan ve ihtimal yoktur. "Nizam-ı âlem, nizam-ı Âdemdir." Ademe nizam vermeden âleme nizam veremezsiniz. İyilik en yakın daireden başlayarak halka halka büyümeli. "Ama hocam bu dediğiniz 20-25 yıl sürer." dediğinizi duyar gibiyim. Evet doğrudur; Peygamberimiz döneminde de çeyrek asır sürdü. O peygamber olduğu halde 'bir anda' sırlı bir düğmeye mi bastı? Melekler geldiler, kalplere hükmettiler ve bir anda insanlar cahiliyenin bataklığından asr-ı saadetin nuruna mı kavuştular? Hayır.

Kur'an bir hakikat çağrısı; bir hidayet rehberidir. Bu Kitap Allah'ın sesidir, nefesidir; Allah'ın kelamıdır; onunla ne kadar iç içe girersen Allah'ın sesini, nefesini, soluğunu o kadar içinde, iliklerinde hissedersin. O soluk insanı pişirir; o soluk insanı olgunlaştırır…

Yasin Suresinin Fazileti

Her şeyin bir odak noktası vardır. O olmazsa bütünlüğü, varlığı, mevcudiyeti anlamsız olur; her varlığın bir merkezi, özü, püf noktası vardır. Kur'an'ın da bir kalbi vardır. Peygamberimiz (sav) buyuruyor ki; "Her şeyin bir kalbi vardır. Kur'an'ın kalbi ise Yasin suresidir." (Tirmizî, Sevâbu'l-Kur'an 7, 2889)

Kalp vücutta ne işe yarar? Maddi boyutu itibariyle vücudun kılcallarına hayat pompalar. Öyle ki vücudun diğer parçalarının anlamı, varlığı, kalp ile kaimdir. O öldüğünde artık vücudun geri dönülemez bir yola girdiği ve yavaş yavaş yok olacağı herkes için aşikardır. İşte Kur'an, Efendimiz'in ifadesiyle Kur'an'ın kalbi olan Yasin, Kur'an'ın kılcallarına kan pompalayan bir kalp gibidir ve Kur'an'ın özünü, ruhunu içinde barındıran bir kalb-i manevidir ki biz onun içinde dünyaya dair, ahirete dair, tevhide dair, nübüvvete dair, kulluğa dair her şeyin özünü bulma imkanı yakalarız. Peygamber Efendimiz bu sureyi "Kur'an'ın kalbi" diye ifade etti. Oradan alacağımız nasip Kur'an'ın bütününe dair bizde çok mühim bir mefkûre inşa edecek.

Yasin suresinin fazileti ile ilgili olarak bir defasında Peygamber Efendimiz (sav) buyurmuş ki; "Yasin suresini ölülerinize okuyun" (Ebu Davud, Cenâiz 2) İslam âlimleri Efendimiz'in bu tavsiyesini iki bağlamda anlamışlar. Bir kısım âlimler bu

hadisi, "Vefat etmek üzere olan, ruhu çekilmeye başlanmış, artık 'maraz-ı mevt' dediğimiz ölüm hastalığına girmiş bir kişiye Yasin suresini okuyun," şeklinde anlamış ve başka hadisleri de beraber değerlendirerek, "Okunduğunda ondan ölüm ıstırabı hafifletilir." şeklinde yorumlamışlardır.

Ruhun kabz edilmesi sırasında, ruhun yaşadığı travmalar vardır, acılar vardır. وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا (Naziât 1) "Yemin olsun batmak üzere yükselenlere." ifadesi için müfessirlerimiz derler ki; "Dikenlerin içerisinden, bir ipeği söküp çıkartır gibi çekip kabzedenlere and olsun ki..." "Boğarcasına söküp çıkartanlara and olsun ki..." Bunlar kafirlerin, günahkârların ruhlarını almak için gönderilen meleklerdir. Kabz-ı ervah esnasında ruh-beden bütünlüğünün bozulmasının insan üzerinde birtakım acıları olur. Efendimiz'in tavsiyesi, ruhun kabzedilmesi esnasında Yasin suresi okumanın ruh üzerinde bir takım teskin edici, sakinleştirici etkisinin olduğu şeklinde anlaşılmış ve ümmet bu tavsiyeyi prensip edinmiştir.

Bazı İslam âlimleri de "Ölülerinize okuyun," dedi. "ölüm esnasında, ölmek üzere olan hastalarınıza okuyun," demedi diye anlamışlardır. Biz ölülerimize bu sureyi okuduğumuz zaman, umulur ki Allah (cc) onların azaplarını hafifletir. İslam ulemamızın ve ümmet-i Muhammed'in hüsn-ü kabul ile benimsediği bu hadisler, İslam tarihinde bir tatbikatın mümessili, teşvik edici unsuru olmuştur.

Bu mevzu açıldığı zaman hemen;

"İnmemiştir Kur'an şunu hakkıyla bilin
Ne mezarlıkta okunmak ne de fal bakmak için."

denilir. Elbette, burada söylenen el-hak doğrudur. Akif merhum da belki bunu kastetmiyor. Kur'an evet diri olan insan

için indi. Kur'an'ın bir maksad-ı nüzulü vardır. Maksad-ı nüzul, sebeb-i nüzulden yani bir ayetin inmesine sebep olan hadiseden farklıdır. Kur'an insanı esfel-i safilinden, bataklığın dibinden alıp cennetin, Allah'ın rızasının istikametine sevk etmek için indirilmiş bir kitaptır.

Kur'an, insanları karanlıktan aydınlığa çıkartmak için indirilmiş bir kitaptır. Peki, Kur'an'ın bu amaçla indirilmiş olması Kur'an'ı okumanın insanın benliği, ruhu ve belki bedeni üzerinde başka hiçbir etki icra etmeyeceği anlamına mı geliyor? Biz Peygamberimiz'den sadır olan, özellikle surelerin ve Kur'an'ın faziletine dair hadisleri incelediğimizde mevzunun hiç de böyle olmadığını görüyoruz. Şöyle ki; Efendimiz'in (sav) ve ashabının bazı rahatsızlıkları için Fatiha suresini okuyarak şifa aradığını, onu şifaya vesile kıldığını pek çok sahih kaynaktan öğreniyoruz. Muavvizeteyn dediğimiz, Felak ve Nas surelerinin insanı bir takım manevi sıkıntılardan koruma fonksiyonunun olduğunu hadislerden biliyoruz. Aynı şekilde Peygamber Efendimiz, "İçinde Bakara Suresi okunan eve, sihir, büyü, cin ve şeytan tasallut edemez. Oraya zarar veremez." (Müslim, Müsâfirîn, 212) dediğini Müslim'de geçen hadisten öğreniyoruz.

Şöyle bir perspektif çıkıyor karşımıza; Kur'an'ın asıl maksadı, canlı olanı uyarmak; insanın düşünce, duygu ve davranış dünyasını bütüncül bir şekilde özünden kuşatıp onu Allah'ın sevdiği, razı olduğu kul haline getirmektir. Bunda şüphe yoktur ama Kur'an'ın asıl maksadının bu olması, Kur'an'ın insan ruhu, benliği, dünyası ve hatta ahireti üzerinde başka teskin edici etkilerinin olmadığı anlamına kesinlikle gelmiyor. Örneğin; Efendimiz (sav) Bakara ve Âl-i İmran suresinin uhrevi fonksiyonundan bahseder. Kıyamet kopacak ve kıyamette insanlar türlü sıkıntıların, çilelerin içine gark olacaklar. Bir

de bir kısım insanlar bakacaklar ki, gökte bir bulut, bir kuş sürüsü gibi bir şey belirecek ve o şey gelecek, insanları kıyametin bunaltıcı etkisinden muhafaza edecek, koruyacak.

Dolayısıyla Kur'an sadece bu fonksiyon için indi, diye düşünemeyiz; bu dar bir çerçevedir. Kur'an'ın üzerimizde, bedenimizde, ruhumuzda, teskin edici çok özel birtakım fonksiyonları vardır. Peygamber Efendimiz'in (sav); "Ölülerinize Yasin suresini okuyun" ifadesinde böyle bir teskinin, Kur'an'ın iniş gayesi ile çelişmeyen böyle özel bir yönün olduğunu burada ifade etmem gerekiyor. Onun için biz Kur'an'ı tanımlarken deriz ki; Kur'an'ın bir eli insanın aklında ise bir eli insanın kalbindedir. Bir eli insanın mazisinde ise bir eli insanın istikbalindedir. Bir eli insanın anında, bir eli insanın dünyasında, bir eli insanın ahiretinde, bir eli onun maddesinde, öteki eli de manasındadır.

Birkaç yıl önce çok meşhur bir zat, sosyal medyada haber oldu. Yurtdışında bir hastanenin yoğun bakım ünitesinde yatan ve ameliyat olacak küçük bir çocuğu vardı. İsmi hatırımda mahfuz. Aynı ortamda başka çocuklar da var onlar da belki ameliyat sıralarını bekliyorlar, bir kısmı ameliyat olmuş. Kan basıncı problemleri var. Sürekli cihazlara bağlılar. Uluslararası çapta tanınan o meşhur kimse, çocuğu ameliyata girmeden önce onun yanına oturuyor ve ona Kur'an okuyor. Belki Yasin suresinden belki başka bir yerden bir bölüm okuyor. Okumayı bitirdiği sırada oradaki hastane görevlileri hızlıca yanına geliyor ve diyor ki; "Biraz önce hangi "şarkı"yı söylediyseniz rica etsek biraz daha devam edebilir misiniz?" O zat sebebini sorduğunda; "Takip ediyoruz. Siz o şarkıyı söylemeye başladığınızda bütün çocukların nabızları normale döndü, kan basınçlarında düşmeler oldu. Okuduğunuz her ne ise çocuklar üzerinde olumlu bir etkisi

oldu. Biraz daha devam etseniz," diyor. Bu, hayatın içinden yaşanmış bir örnektir.

Kur'an okumanın farklı anlamları vardır. Dil ile okunur Kur'an; buna "Tilavet" denir. Fakat Kur'an bundan ibaret değildir. Akıl ile okunur Kur'an; buna "Tefekkür" denir. Kalp ile okunur; buna "Tefakkuh/derin idrak" denir; duyguları yakalamak, duygu anaforlarının içerisine girmek, hissetmektir. Cehennemle ilgili ayetler okunduğu zaman kalbinde bir tasa, bir üzüntünün peyda olması; cennetle ilgili ayetler okuduğunda insanın içine inşirah yayılması; ümmet-i Muhammed'in ve Efendimiz'in çektiği sıkıntılarla ilgili ayetler okuduğunda kalbinin bir hüzün işgaline uğraması okumanın bir başka boyutudur. Davranışların, organların, uzuvların Kur'an'ı okuması vardır. Kur'an okumakta nihai maksat Kur'an'ın gereğiyle amel etmektir ki bu, Kur'an ahlakıyla ahlaklanmaktır. Bunun ötesinde bunların bir kısım parçaları eksik diye "Kur'an'ı okuma! Dinleme! Bundan sana hiçbir fayda yoktur," şeklindeki bir yaklaşım biçimi, hadiseyi parçacı bir üslupla, at gözlüğüyle değerlendirmektir ki Efendimiz'den gelen rivayetler ve Kur'an'a atfedilen konum bakımından bunun doğru bir yaklaşım biçimi olmadığını burada ifade etmemiz gerekir.

Pek çoğumuz şahit olmuştur; mesela bir köyde Kur'an-ı Kerim tilavet edilir. Bir yaşlı amca, eminim ki hiç Arapça bilgisi de yoktur, Kur'an'ı dinler ama tonla bilgisi olan insana nazaran daha fazla müteessir olur, kalbi çok daha fazla anlam yakalar, ruhu daha fazla ürperir ve salih olma yolunda daha fazla mesafe kat eder. Allah'tan korkanların derilerinin bile Kur'an'dan nasibi vardır. Tenlerinin bile nasibi vardır; o bile ürperir, Kur'an'ın onunla da teması vardır. Kur'an gözünden, kulağından, aklından, kalbinden, derinden sana

o kadar çok yönlü nüfuz eder ki sen menfezleri açmışsan çok farklı boyutlarda istifade edebilirsin Kur'an'dan. Ama İmam-ı Gazali'nin dediği gibi, gönül kabın ters olmayacak. Çünkü kap ters olursa sağanak yağmurda bile içi bomboş kalır. İstikamet semaya doğru olduğunda ancak o zaman kap yağan rahmetten istifade edebilir.

Nazil Olan Son Ayet

Bu mevzu, İslam âlimlerinin arasında çokça konuşulmuştur. Azîz ve Celîl olan Allah ilk ayetiyle "İkra-oku" dedi ama acaba en son ne dedi sözünü keserken? Mesela bir hatip konuşur, konuşur en vurucu cümleyi sona saklar. Sonra bir söyler, pir söyler. En yüksek dozda vereceği mesajı verir; sonra çeker gider. O mesaj akıllara, kalplere kazınır. Allah(cc) son ayet-i kerimede ne demiş acaba? Hangi ayet son ayet olarak indi diye tartışılmış. Bir kısım İslam âlimleri اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ (Maide, 3) "Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim." ayeti son ayet olarak inmiştir, demişler. Fakat genel kanaat, Abdullah ibni Abbas'ın da ifadesiyle şu ayettir; وَاتَّقُوا يَوْماً تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللّٰهِ ثُمَّ تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ (Bakara 281) "Bir günden sakının ki onda Allah'a döndürüleceksiniz, sonra kimseye zulmedilmeden herkese hak ettiği tam olarak verilecektir."

Allah'a döndürüleceğiniz bir günden sakının. Allah'a dönüyoruz. Azîz ve Celîl olan Allah'ın söylediği son söz; "Bana geleceksiniz, dönüş banadır." Dönüşümüz Allah'adır. Zaman bütün formlarıyla, bütün uzuvlarıyla, bütün şubeleriyle bizi Allah'a doğru katre katre, damla damla, santim santim götürüyor. Uçan bir kuş eninde sonunda nasıl bir dala konmaya mecbur ve mahkum ise... İşte doğduk, işte çocuk olduk, işte

genç olduk, işte olgunlaştık ve işte gidiyoruz. Terk-i diyar edeceğiz, gidiyoruz.

Asıl gündem budur...

Son ayette bir ifade daha zikrediliyor; "Ve her nefse, her kişiye bu dünyada kazandığı şey ödenecek hem de eksiksiz bir şekilde."

Bu dünya ahiretin tarlasıdır. Azîz ve Celîl olan Allah'ın verdiği son mesaj budur. Efendimiz (sav) bir ifadesinde buyuruyor ki; "Kimin gayesi, tasası, derdi, misyonu, hedefi Allah ise, ahiret ise, Allah (cc) onun iki yakasını bir araya getirir. Ve onun kalbine öyle bir kanaat yerleştirir ki, her şeye karşı müstağni, ihtiyaçsız hisseder kendini." (Tirmizî, Sıfatü'l-kıyâme, 30) Asıl gaye, asıl tasa, ahiret olduğunda çileler hafifler, sıkıntılar hafifler. İnsan böyle katlanma gücünü, sabrı elde eder. Niçin? Ötede bekleyen mükafattır asıl önemli olan. Şair diyor ki;

"İki taş arasında eziyorum aklımı,
Bilmem aradığım sır benim,
Ötelerde saklı mı?

Bir de ben'i eziyorum,
Ötelerde beni bekleyenler var,
Ötelerde benim beklediklerim,
Seziyorum."

Öteyi tayin eden beridir/ahireti belirleyen dünya. Bu dünya ahiretin tarlasıdır. Bu dünya dar-ı imtihandır. Eğer imtihanı kaybedersen, ötede seni bekleyen tam bir felakettir; o daha da feci...Hadisin devamında Efendimiz (sav) buyuruyor ki; "Kimin de kastı, gayesi, amacı dünya ise Allah (cc) onun işlerini tepetaklak eder. Darmadağın eder, iki yakası

bir araya gelmez." Bir eli yağda, bir eli balda gibi görünebilir ama içinde yaşadığı manevi sıkışıklığın, sancının, ağrının bir bedeli, tedavisi söz konusu olmaz. Onun için Kur'an'ın son mesajı, Yasin suresinin son ayetiyle muazzam bir uyum ve benzerlik sergiliyor. Yeniden ve en derinden fark edelim.

Hz. Ebubekir, Peygamberimiz'in vefatından sonra Hz. Ömer'le Efendimiz'in kendisine muhabbetini "annemden sonra annemdir" diye iltifat ederek gösterdiği dadısı Ümmü Eymen'i (r.anha) ziyarete giderler. Ümmü Eymen Peygamberimiz'in iki sevgili dostunu görünce hemen ağlamaya başlar. Dostun dostu, dostu hatırlatmıştır. Hz. Ebubekir ve Ömer Efendilerimiz Ümmü Eymen'i teselli etmek için derler ki; "Ey cennet kadını! Sen Peygamberimiz için üzülme." Onlar Ümmü Eymen'in Peygamberimiz'in vefatı sebebiyle ağladığını düşünürler. "Onun için üzülme, Resulallah, Allah katında nimetlerin içindedir, üzülme" derler. Ümmü Eymen, "Peygamberimiz için üzülmüyorum. Sizin zannettiğiniz gibi Peygamberimiz vefat ettiği için ağlamıyorum. Ben vahiy kesildiği için ağlıyorum." diye cevap verir. (Müslim, Fedâilü"s-sahâbe, 103)

Bu nasıl bir bakış açısıdır? Kur'an'ı bütün dertlerinin devası, bütün problemlerinin mutlak çözümü olarak gören bir zihniyetin, Kur'an'a susamışlığın ifadesidir. İnsanların yerken, içerken, eğlenirken hangi aktiviteyi yaparlarsa yapsınlar aradıkları mutlak iç huzuru, aradıkları mutlak sükûnet Kur'an'dadır. Mutluluğun can damarı Kur'an'dadır. Kur'an'ın çizdiği ufku, açtığı pencereyi, onun dışında bir şeyin açmasına imkan ve ihtimal yoktur. Çünkü, اَلَا بِذِكْرِ اللّٰهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ (Ra'd 28) "Bilesiniz ki gönüller ancak Allah'ı zikrederek huzura kavuşur." Kalpler sadece ama sadece Allah'ın zikri ile tatmin olur. Ve zikrin seyyidi, Kur'an-ı Azimüşşan'dır.

1. BÖLÜM

HZ. MUHAMMED'İN (sav) RİSALETİ VE İNANAN / İNANMAYAN İNSAN KARAKTERİ

Besmele ile Başlamak

"Be" harfi ile başlayan besmele aslında kesik bir cümledir. "Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla..." ne demektir? Bu cümlenin baş kısmı hazfedilmiştir. Mahfuz bir ifade vardır burada. Yani hangi işi yapıyorsan, بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ dediğinde "Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adı ile bu işi yapıyorum" demiş olursun. Okumaya başladığında بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla okuyorum." Araca bindiğinde besmele çektiğinde O'nun adıyla biniyorsun. Yemek yemeye başladığında O'nun adıyla yiyorsun.

İslam âlimleri besmelenin "be"si üç anlam içerir, derler.

Birincisi "istiâne" manasıdır ki bir işi yapmaya başladığında, besmele çekerek yardım istiyorsun. Bu işi başarıyla gerçekleştirebilmek için Allah'tan yardım diliyorsun, medet umuyrsun. Çünkü bütün peygamberler şu cümleyi bir düstur edinmişlerdir; وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللّٰه (Hud 88) "Fakat başarmam Allah'ın yardımına bağlıdır." Benim başarım ancak ve ancak Allah ile mümkündür. Besmele Allah'tan yardım talebidir. En basit örnek üzerinden ifade edecek olursak, su içerken besmele ile Allah'tan yardım istiyoruz. Suyun genzimize sıçramasından, nefes borumuza kaçmasından ya da vücudumuza girdikten sonra dışarı atılana kadar onun zararlarını def etme, faydalarını celp etme konusunda O'ndan yardım istiyoruz.

İkincisi "musahabe" manasıdır ki bir insan besmele çektiğinde Azîz ve Celîl olan Allah ile beraber olduğunu kendi kendine telkin eder. Allah benimle birlikte, O bana şahdamarımdan bile daha yakın, ben ne kadar O'nunla birlikteyim? Bu bilinci her besmele yeniden inşa eder, yeniden tazeler ta ki insanı "ihsan"ın en üst mertebesine ulaştırsın. Besmele bilincin kapısıdır. Besmele insanın ameline vurduğu kulluk mührü, amelde tecelli eden kulluğun tapusudur.

Üçüncüsü "vekâle" manasıdır ki Allah'ın insanı yeryüzünde halife kılmasıdır. Allah'ın insan için kullandığı en üst düzey onore edici kavram, "halifelik" kavramıdır. İnsan, halife-i rû-yi zemindir. Yani halife olan insan yaptığı her vazifeyi kendisini vazifeli kılan Zat için yapar. O'nun adına yeryüzünü maddi ve manevi açıdan mamur kılar, imar eder. Bir insan haram olmayan bir işin başında besmele çektiğinde, o işi Allah adına, Allah namına, Allah rızası için yaptığını ifade eder. Yani her besmele insanın var oluş bilincinin yeniden deklarasyonudur.

İnsanın yaptığı işler, davranışlar Arapçada iki başlık altında değerlendirilir; Fiiller ve ameller. Fiil; vasıfsız, hedefsiz iştir. Başka bir ifadeyle insanın hayvanlarla müşterek olarak yaptığı davranışlardır, hallerdir. Mesela bir insanın yemek yemesi, fiildir. İnsan da bir şey yer, herhangi bir hayvan da... Fiil olması bakımından insanın yaptığı iş, hayvandan ayrılmaz. Peki, bir işi fiil olmaktan çıkaran, onu amel yapan şey nedir? O işi yapanın o işe atfettiği amaç, gayedir. O gayeyi atfettiğinde o iş fiil olmaktan çıkar, amel olur. Örneğin bir insan karnını doyurmak için yemek yediğinde bir fiil gerçekleştirmiş olur. Ama insan besmele çekerek yemeğe otururs a, besmele çekerek uyursa, besmele çekerek güne başlarsa onun fiili artık diğer canlıların yaptığı fiillerin üzerine çıkar; amel

olur ve insan o işten Allah'ın katında sevap kazanır. Onun için bir insan besmele çekip yemeğe başladığında, eğer haramla beslenmiyorsa doyana kadar ibadet halindedir. Bir insan besmele çekerek uyursa, eğer haram bir şekilde, haram bir yerde uyumuyorsa uyanana kadar ibadet halindedir. Besmele bizim günlük, sıradan işlerimizi salih amel haline getiren bir niyet deklarasyonudur. Besmele çektiğimiz zaman artık o iş Allah'ın rızası için yapılan bir ibadete dönüşmüş olur.

Ya Sin

يٰسٓ

"Ya Sin" (Yasin 1)

İlk ayet, iki harften ibaret. "Ya" ve "Sin" Ne demektir? Kur'an'da, başka surelerin başında da benzer şekilde geçen ve kesik harflerden ibaret olan ayetlere "müteşabih ayetler" diyoruz. Bunlar, manası kapalı olan ayetlerdir. Peygamberimiz (sav) bunlarla ilgili bir izah yapmamıştır. Yapmadığı için bu ayetlerin manası ile ilgili bizim tefsirlerimizde onlarca görüş vardır. Biz burada "hurûf-u mukatta" denilen bu ayetlerle ilgili iki görüşün ön plana çıktığını söyleyebiliriz;

Birincisi Elmalılı Hamdi Yazır merhumun görüşüdür. Diyor ki; bu ayetler öyle ifadelerdir ki, Allah Resulü'ne geldiğinde Onun kulağında çınlayan ve kalbinde birtakım anlamlar inşa eden, Allah ile Peygamber (sav) arasında çok özel birtakım mesajlardır. Peygamberimiz onu anlamış, gereğini yapmış fakat bunların manasını açıklamamıştır. Onlarca görüş içerisinde makbul olan bir yorumdur bu.

Diğer bir yorum da şudur; Müşriklerin Kur'an'ın belagat ve fesahatinden ne denli etkilendikleri tarihen sabit bir

hakikattir. İşte müşrikler Kur'an'ın sergilediği bu mucizevi etkiyi kırmak için vahyin indiği sırada şamata yapıyorlardı. Maksatları gürültü yaparak Kur'an'ın evrensel mesajlarının duyulmasına mani olmaktı. İstiyorlardı ki; insanlar etki altında kalmasın ve atalarının dinini terk etmesinler. Hatta bir ayet-i celile buna işaret ediyor. Allah (cc) buyuruyor ki;

قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهٰذَا الْقُرْاٰنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ (Fussilet 26) "İnkarcılar dediler ki; Bu Kur'an'a kulak vermeyin, okunurken gürültü yapın, belki bastırırsınız."

Burada çok önemli bir noktaya temas etmek isterim. Kur'an bir mesaj ortaya koyuyor ve ortaya koyduğu bu mesajla küfrün bütün sistemini, bütün mekanizmasını alaşağı ediyor. Putperestliği yerle yeksan ediyor, insanların sahip olduğu batıl inançları dinamitliyor. Bir mefkûre sunuyor Kur'an. Kur'an'ın ortaya koyduğu mesaja karşı çıkan insanların ne yapması beklenir?

Kur'an'ın argümanlarına, delillerine karşı delil sunması... Madem tuttuğun yola güveniyorsun, madem yolun doğru olduğuna inanıyorsun, o halde çık meydana ve antitezini koy ortaya. Halbuki Allah Kur'an ile bütün müşriklere meydan okumuş:

وَاِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (Bakara 23)

"Kulumuza indirdiğimiz kitaptan dolayı bir şüphe içinde iseniz onu benzeri bir sure de siz getirin, Allah'tan başka taptıklarınızı da yardıma çağırın; eğer iddianızda samimi iseniz!" Yani siz bizim kulumuza indirdiğimizden şüphe mi ediyorsunuz? Tamam, hadi bakalım, Kur'an'ın surelerinden

bir sureye benzer bir tane getirin... Allah'ın dışında kimi istiyorsanız da yardımınıza çağırın...

Allah (cc) ayetin devamında buyuruyor ki;

فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ (Bakara 24) "Bunu yapamazsınız -ki asla yapamayacaksınız- yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten sakının; o inkarcılar için hazırlanmıştır."

Evet "Yapamazsanız ki... Ebediyen yapamayacaksınız." Kur'an; bir itikat, bir düşünce, bir mefkûre ortaya koyuyor. Karşıdakilerin, "Bizim yolumuz en doğru yoldur." diyen kitlenin, insanların ancak şamata yaparak Kur'an'ı bastırmaya çalışmaları söz konusu. Kur'an'ın hüccetlerine, delillerine karşı ortaya koyabilecekleri hiçbir argümanları yok. Neden? Çünkü müşrik putun kendisidir; putlar sadece suç ortaklarıdır. İslam'ın dışındaki hiçbir dinin bütünsel bir sistemi, geçekliği ve tutarlılığı yoktur.

Yani müşrikler gürültü yaparken Kur'an onların bu provokasyonunu kırmak için hiç de alışkın olmadıkları bu üslupla çıkıyor ortaya. İşte pek çok surenin başında gördüğümüz bu kesik harflerin bir hikmeti de budur.

"Ya Sin..."

Birden bir ölüm sessizliği kaplıyor her yanı... Ne diyecek? Hemen en üst düzey hakikati, en yüksek dozda veriyor...

وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ

"Hikmetli Kur'an'a yemin olsun ki, sen gönderilmiş bir peygambersin." (Yasin 2-3)

Tebliğ etti, artık bağlayıcılık gerçekleşti, kalplere girdi ve yerleştirdi.

Bu tür kesik harflerden sonra başlayan ayetlere dikkat ederseniz bunların çok yüksek bir inanç esasını içerdiğini görürsünüz. Bir de bu kesik harflerle ilgili olarak Yasin ve Taha surelerinde özel bir durumun olduğu söylenir tefsirciler tarafından. "Taha suresindeki "طٰهٰ" ifadesi, Yasin suresindeki "يٰس" ifadesi Peygamberimiz'in sallalahu aleyhi ve sellem isimlerinden biridir," denilmiştir. Sonra gelen ifadeler de bunu destekler tarzda olduğu için üçüncü bir görüş ortaya çıkmış oldu:

طٰهٰ مَآ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ لِتَشْقٰى (Taha, 1-2) "Tâ Hâ. Biz Kur'an'ı sana mutsuz olasın diye **indirmedik**." اِلَّا تَذْكِرَةً لِّمَنْ يَّخْشٰى (Taha, 3) "Ancak Allah korkusu taşıyanlar için öğüt olsun diye indirdik."

Allah'tan korkan için bir uyarı olarak indirdik. Peygamberimiz (sav) insanlar iman etmiyorlar, yani göz göre göre ateşe gidiyorlar diye üzülüyor. Hatta bir hadisinde buyuruyor ki; "Benimle sizin aranızdaki münasebet şudur; bir adam ateş yaktı, pervaneler karanlıkta yanılıp o ateşe hücum ediyorlar. O ateşi yakan merhametli adam da yanmasın bu pervaneler, bu kelebekler diye onları ateşten uzaklaştırmaya çalışıyor. İşte siz de böylesiniz. Cehenneme gidiyorsunuz, ben de kiminizi elinizden, kiminizi kolundan bacağından tutup oradan uzaklaştırmaya çalışıyorum." (Müslim, Fedâil, 19)

Peygamberimiz üzülüyor çünkü o, رَؤُفٌ رَحِيمٌ (Tevbe 128) "Şefkat ve merhamet doludur." Allah (cc), Peygamberimiz'i böyle vasfetmiştir Kur'an'da. Raûf; affeden, Rahîm; acıyan bir peygamber... Tasasından, telaşından, hüznünden, saçına sakalına ak düşen peygamber... "Biz sana Kur'an'ı üzülesin diye indirmedik," deniyor Taha suresinde. Onun için İslam âlimleri, "Tâ Hâ kelimesi, doğrudan Peygamberimiz'e, 'Ya

Resulallah!' gibi bir hitaptır; bu isim Efendimiz'in isimlerinden bir isimdir," demişlerdir. Bu açıdan bakıldığında Yasin suresinde de durum aynıdır.

Bundan sonrasını en güzel şekilde Azîz ve Celîl olan Allah bilir.

Allah (cc) Kur'an'da Neden Yemin Eder?

وَالْقُرْاٰنِ الْحَكِيمِ oradaki "و", Türkçede "vallahi" derken kullandığımız "vav"dır. "Yemin vav"ı denir buna. Hemen aklımıza gelmeli; Allah (cc) niçin yemin eder? Azîz ve Celîl olan Allah "bu böyledir" dese, itiraza mecal mi kalır...

İslam âlimleri iki görüş ifade eder ve derler ki; Kur'an'da Allah'ın yemin ettiği hususlar dikkatle incelendiğinde bunların insanlar tarafından ya inkar ya da ihmal edilen şeyler olduğu görülür. Eğer Azîz ve Celîl olan Allah'ın yemini, insanlar tarafından inkar edilen bir şey üzerine ise, ispat ve tespit manası taşır. Şöyle ki, bir adam elinde çürümüş bir kemikle Peygamberimiz'in (sav) huzuruna gelmiş ve "Bu çürümüş kemikleri kim diriltecek?" diye sormuş. Öldükten sonra dirilmeye ve kıyamete ihtimal vermiyor, âlemin kadîm olduğunu, değişmez sabit olduğunu düşünüyor. Bu gökyüzünde güneş ebedî parlayacak, bu dünya ebedî dönecek, bu okyanuslar, denizler ebedî kalacak, bu hayat ebedî devam edecek... Öyle zannediyor. Halbuki Kur'an'da imanın en temel unsurlardan biri kıyamettir. Başka bir gün, başka bir zaman, bir hesap zamanı... Allah (cc) yemin etmiş, buyurmuş ki; "لَآ اُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ" (Kıyame 1) "Lâ" harfi Kur'an'da çok sık geçer

ve vahyin temel ilkelerine müşriklerce yapılan itirazlara bir itiraz niteliği taşır. Allah, "Lâ" "Hayır, Kıyamete andolsun ki!" dediğinde kafirlerin ve müşriklerin inkar ettiği o günün altını çiziyor, ispat ve tespit yapıyor.

Bazı yeminler de insanların değerini bilmediği şeylerin kıymetini takdir manasına geliyor. Mesela, وَالْقُرْاٰنِ الْحَكِيمِ "Hikmetli Kur'an'a yemin olsun ki" ifadesiyle kitabının ehemmiyetini vurguluyor. Yani buradaki yemin takdir için gelmiş olan bir kadr-u kıymet yeminidir. Allah'ın Kur'an'da yaptığı bütün yeminleri bu iki bağlamda değerlendirebiliriz. Allah (cc) bir şeye yemin etmişse; o da insanlar tarafından inkar edilen bir şey ise ispat ve tespit manası taşır. Yani "O inkar ettiğiniz şey haktır, göreceksiniz." demiş oluyor. İnsanlar tarafından manası bilinmeyen bir şey ise bu, o zaman takdir manasına gelir. Böyle bir yeminle Allah (cc), "Bu yemin ettiğim şey üzerinde düşünün, dikkat edin." buyurmuş oluyor. Örneğin; وَالْعَصْرِ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ (Asr 1-2) "Aṣra yemin ederim ki insanlar gerçekten ziyandadır." Zaman üzerine düşünün, sizin zamandan payınız olan hayatınız üzerinde düşünün; hayatın anlam ve amacını tefekkür edin. Bu anlamda bakıldığında Allah'ın yemini bir işarettir. O işareti takip edip oradaki mesajı yakalamamızı istiyor Allah (cc).

وَالْقُرْاٰنِ "Kur'an'a yemin olsun ki..." ifadesi de böyledir. "Kur'an" kelimesi kıraatten gelmiştir. Çokça okunan, Allah'ın bir hidayet rehberi ve hakikat çağrısı olarak gönderdiği kitap demektir. Tefsir bilginleri şöyle tanımlıyorlar Kur'an'ı: "Kur'an, Allah'ın Peygamberimiz'e kâh Cebrail (as) vasıtasıyla kâh doğrudan vahyettiği, Fatiha suresi ile başlayan Nas suresi ile biten, mütevatir olarak bize gelen; yani yalan üzerinde ittifak etmeleri imkansız bir kitlenin, yalan üzerinde ittifak etmeleri imkansız bir kitleye naklettiği ve böylece nesilden

nesile satırlarda/sayfalarda yazılmış, sadırlarda/göğüslerde ezberlenerek aktarılan, okunuşu ibadet olan Arapça, mucize Allah kelamıdır."

İşte bu hakîm olan Kur'an'a yemin olsun ki...

"Hakîm" kelimesi üç anlam ifade edebilir. Birinci olarak hakîm demek, "muhkem yani sapasağlam" demek. O kadar sapasağlam bir Kitap ki, indiği günden itibaren kimler sataştı bu kitaba, kimler dalaştı, kimler yok etmek için ellerinden gelen çabayı ortaya koydu. Moğol akınları, Haçlı istilaları, savaşlar, harpler, darpler... Bu Kitap, beka problemi olmayan bir kitaptır. Bu Kitap, muhafazası Allah'ın uhdesinde olan bir kitaptır. Kur'an'ın "hakîm" olması demek, "muhkem" olması demektir. Bir ayet-i celilede Allah (cc) buyuruyor ki; لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ (Fussilet, 42) "Asılsız bir şey ona ne önünden ne arkasından yaklaşabilir." Bu Kitap, önünden ve arkasından ona batılın sirayet edemeyeceği, nüfuz edemeyeceği korunmuş bir kitaptır. Efendimiz'in, Cebrail'den (as) duyduğu şekliyle yazıla yazıla, ezberlene ezberlene, bize kadar Allah'ın koruduğu bir kitaptır. Öyle bir Kitap ki; iki kapağın arasında toplama tekniğindeki bir hatadan dolayı içine sızmış bir insan sözü yoktur. Ve iki kapağın dışında kalmış bir Allah kelamı da yoktur. Hiçbir şekilde önünden ve arkasından batılın ona nüfuz edemediği, muhkem bir kitaptır.

Kur'an'ın hakîm olmasının ikinci anlamı ise, "hüküm sahibi" olmasıdır. Hüküm nedir? Netice, sonuç. Bir işi yapacağım, uygun mu, değil mi benim için... Uygun olan nedir? İnsanın inanç bakımından, ibadet bakımından, ahlak bakımından arayışları ile ilgili nihai hükmü sağlayan kaynak işte bu kitaptır.

Üçüncü olarak hakîmin bir diğer manası "hikmetli" demektir. Bu Kitap, hikmet yüklü bir kitaptır. Hikmet insan için düşünüldüğünde; doğru hissetmek, doğru düşünmek, doğru davranmaktır. Allah (cc) için düşünüldüğünde; O'nun, yaptığı her işi, yüksek bir maksatla yapması demektir. Kur'an için düşünüldüğünde; her ayetin, her hükmün, her ifadenin, her kelimenin bir maksadının, bir manasının, yüksek bir gayesinin olması demektir. Üzerinde düşündükçe, okundukça, tefekkür edildikçe maksatları, hedefleri, gayeleri ortaya çıkar.

Kur'an işte böyle bir kitaptır.

Hz. Muhammed (sav) "Gönderilen" Bir Peygamberdir

إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ

"Muhakkak ki sen ey Habibim, sen gönderilen peygamberlerdensin." (Yasin 3)

"Sen bir peygambersin" demedi, "gönderilen peygamberlerdensin" dedi. Burada muazzam bir incelik vardır. Peygamberimiz (sav) bir hüzün yaşıyor Mekke'de. Büyük işkenceler, sıkıntılar... Efendimiz için birtakım sıkıntılar var, ashabın yaşadığı birtakım sıkıntılar var. Ve böyle bir zeminde Allah, Resulü'yle konuşuyor. Şu anda farkında mıyız, bu ne kadar yüksek bir ruh hali inşa eder Allah Resulü'nde... Peygamberimiz psikolojik açıdan, sosyolojik açıdan hepimiz gibi bir insandı. Psikolojik açıdan sevmiş, sevilmiş, üzülmüş; biyolojik açıdan hastalanmış, iyileşmiş, acıkmış, yemiş, doymuş; sosyolojik açıdan evlenmiş, ticaret yapmış, devlet başkanlığı yapmış, ordu komutanlığı yapmış. Bütün bunların yanında

bizim Peygamberimiz'i normal bir insan olmaktan ayıran en önemli vasfı, vahye muhatap olmasının, Allah (cc) ile konuşuyor olmasının Onun (sav) maneviyatında oluşturduğu derin karakter izleridir. Peygamberimiz'i, sıradan bir insan olmaktan çıkaran en önemli özelliği budur. Bu noktayı çok iyi anlamamız gerekiyor; Allah (cc) "Peygamberimiz'le" konuşuyor.

Teselli ediyor Onu. "Sen gönderilmiş olan peygamberlerdensin," üzülme. Burada çok derin anlamlar vardır. "Sen ilk defa ortaya çıkmış, tarih boyunca eşi benzeri olmayan, haşa sonradan türeyen bir peygamber değilsin. Senin gibi pek çok peygamber geldi geçti, sen onların devamısın." Efendimiz'i anlamak isteyen, aynı zamanda Hz. Musa'ya baksın, Hz. İsa'ya baksın, Hz. Süleyman'a baksın, Hz. Yakup'a baksın, Hz. İbrahim'e baksın, en başta Hz. Adem'e baksın. İçinde senin de onlarla birlikte ortak bir kaderin, hayat tarzın var. Önceki peygamberlerin çilelerine, onlara yapılan itirazlara, onlara yapılan isyanlara bak. Bunu onun için göğüslemelisin. Peygamberimiz'e (sav) böyle güzel, böyle yüksek bir ruh telkin ediliyor ayet-i celile ile. "Sen gönderilmiş olan peygamberlerdensin." Tek başına ortaya çıkmış, nevzuhur, tarihte eşi emsali olmayan, sahte, yapmacık bir kimse değilsin ki. Senin gibi pek çok peygamber geldi geçti.

عَلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ

"Sen kesinlikle dosdoğru bir yolda yürümek üzere gönderilmiş peygamberlerden birisin." (Yasin 4)

Gönderilen bütün peygamberlerin hepsi tek bir yol üzerindeydi. Bu yol sırat-ı müstakimdir. Dosdoğru yoldur.

Bütün peygamberlerin dini İslam'dır. Demişler ki Hz. İbrahim Yahudi'ydi ve Hristiyan'dı. Yahudiler ve Hıristiyanlar böyle bir iddiada bulunmuş. Allah Teâlâ buyurmuş ki; مَا كَانَ إِبْرٰهِيمُ يَهُودِياً وَلَا نَصْرَانِياً وَلٰكِنْ كَانَ حَنِيفاً مُسْلِماً وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (Âl-i İmran 67) "İbrahim ne Yahudi ne Hıristiyan'dı; bilakis o hanîf bir Müslümandı; müşriklerden de değildi." Hz. İbrahim muvahhiddi. Allah'ı birlemişti, Müslüman'dı. Müşriklerden değildi. Hz. İbrahim'in dini İslam'dı. Allah (cc) Ona "teslim", "Müslüman ol" dedi. O da, قَالَ اَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ (Bakara 131) "Âlemlerin Rabbine teslim oldum," dedi.

Hz. Yakup'un (as) bir ismi de bugün adına bir devlet kurdukları İsrail'dir. Bunun için tarih boyunca ondan türemiş evlatlarına "İsrailoğulları" denir. Torunlara, ümmetlere bu isim verilir. Onun da dini İslam'dı. Çünkü Hz. Yakup'un vefat etmek üzere iken evlatlarını, torunlarını toplayıp şöyle dediğini Kur'an bize naklediyor; وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (Âl-i İmran 102) "Ve ancak Müslüman olarak can verin."

Hz. Musa'nın dininin de İslam olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü Firavun Kızıldeniz'in dibinde son nefesini verdiğinde, son nefesini aldığında, Kur'an bize onun can verdiği anı anlatıyor;

حَتّٰى إِذَا اَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ اٰمَنْتُ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا الَّذِي اٰمَنَتْ بِهِ بَنُٓوا اِسْرَٓائِيلَ وَاَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ (Yunus 90)

"Sonunda Firavun boğulmak üzereyken şöyle dedi; "Elhak inandım ki, İsrailoğulları'nın iman ettiğinden başka tanrı yokmuş! Ben de artık kendini O'na teslim edenlerden biriyim."

Boğulmaya başladı, boğulma hali onu yakaladı; İsrailoğulları'nın iman ettiği Allah'a şimdi ben de inandım. Ben Müs-

lüman oldum, dedi. إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ (Âl-i İmran 19) "Kuşkusuz Allah katında din İslâm'dır." Allah katında tek geçerli akçe, tek geçerli din vardır, o da İslam'dır. İşte sırat-ı müstakim budur. Allah (cc) "Senden önceki tüm peygamberlerin bağlı oldukları ilahi kanuna uydun sen. Sırat-ı müstakim üzeresin sen." demiş oldu.

Burada önemli bir hususun altını çizmek isterim: Aslında biz günde 5 vakit, 40 defa istikamet deklarasyonu, bir aidiyet vurgusu yapıyoruz ve diyoruz ki; "Biz sırat-ı müstakime uymuşuz, Allah'ım bizi sırat-ı müstakimde daim kıl." Ve Allah (cc), Fatiha suresinde sırat-ı müstakimi Allah'ın kendilerine nimet verdiklerinin yolu olarak tanımlıyor. Bu husus önemlidir.

Allah'ın kendisine nimet verdikleri kimdir? Nisa suresinde bunların; Peygamberler, sıddıklar, şehitler ve salihler olduğunu görüyoruz. Sırat-ı müstakim denilen olgu, belirsiz bir siluet, kişiden kişiye değişen, öznel, rölatif, sübjektif bir olgu değildir.

Allah (cc) yolu, yolcu ile tanımlıyor; çünkü yolcu yolun ruhudur. Yol kelimesi hemen bizim zihnimizde birtakım anlamlar çağrıştırıyor. Yol deyince rehber lazım, yol deyince bir başlangıç lazım, bir son lazım, yol deyince bir hedef lazım. Yolun sonunda bizi bekleyen bir akıbet lazım. Yol ifadesi onun için çok önemlidir. Yolu yani sırat-ı müstakimi yolcu (peygamberler, sıddıklar, şehitler ve salihler) ile tanımlıyor. Peygambere uymayan istikamette değildir. Ashab-ı kirama ittiba etmeyen istikamette değildir. Salih insanlara muhabbet duymayan, iyi insanlarla birlikte olmayan istikamet üzere değildir. Şehitlerin yoluna burun kıvıran istikamet üzere değildir. Ömer Halisdemir'e gayz eden, buğz eden istikamet üzere değildir. Yani çok açıktır... Allah (cc) apaçık bir delil

olarak yolun tanımının ne olduğunu ve ne olmadığını ortaya koymuştur. Bu yol Hz. Musa'nın yoludur, Hz. İsa'nın yoludur, Hz. İbrahim'in yoludur, Hz. Süleyman'ın yoludur, Hz. Adem'in yoludur... Bu yol Efendimiz'in (sav) yoludur. Ashabının yoludur. Salihlerin yoludur. Sıddıkların yoludur. Şehitlerin yoludur... Yolu yolcu ile tanımlıyor. Onun için "iyi insanlarla birlikte olun" deniyor. Yolda olmak, yolcu ile birlikte olmak, o yolun ehli ile beraber olmaktır. Ayet; يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ (Tevbe 119) "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun.." der. Allah (cc) buyurdu ki; "müttaki olun." Nasıl olacağız? Sadıklarla birlikte olun. Çünkü takvayı elde etmenin en pratik yollarından biri budur.

Allah (cc) bize ölüm konusunda bir dua öğretiyor. Nasıl bir ölüm dileriz? "Allah (cc) buyuruyor ki; وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ (Âl-i İmran, 193) "Ve bize iyilerin ölümünü nasip et." deyin ki salihlerle, sıddıklarla, ebrarla birlikte "olun." Bu madalyonun bir yüzü, madalyonun diğer yüzünde diyor ki salihlerle, sıddıklarla, iyilerle, ebrarla birlikte "ölün." "Olun"un üzerinde "ölün", bu çok mühimdir. Çünkü yolda olmak asıl değildir. Asıl olan, yolda ölmektir ve bu yol, salihlerin, sıddıkların, şehitlerin yoludur; işte sırat-ı müstakim budur. Onun için Peygamber Efendimiz'e Allah (cc) buyurur ki; "Hikmetli olan, hüküm sahibi olan, muhkem olan Kur'an'a yemin olsun ki sen gönderilmiş peygamberlerdensin. Peygamberlerin sonuncususun. Peygamberler ordusunun son ve en efdal müntesibisin. Ve sen sırat-ı müstakim üzere gönderilmiş peygamberlerden birisi olarak istikamet üzeresin; sana ittiba etmeyen bir insanın, istikamet üzere olmasının imkan ve ihtimali yoktur."

Peygamberimiz Medine'ye hicret ettiğinde ehl-i kitab vardı oralarda. Efendimiz buyurmuş ki; "Bana uyun,

ben Hz. İsa'nın müjdelediği, Hz. Musa'nın müjdelediği peygamberim, bana uyun." Ehl-i kitaptan olan Yahudi ve Hristiyanlar demişler ki, biz Allah'ı çok seviyoruz. Biz öyle dinimizi, Allah'a verdiğimiz ahdi bırakıp sana uymayız, uyamayız." Onlar böyle deyince Allah (cc) ayet indirmiş; قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ (Âl-i İmran 31) "De ki; "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin." Yani gerçekten iddia ettiğiniz gibi Allah'ı seviyorsanız ve bu sevginizin tek taraflı/monolog kalmasını istemiyorsanız, Allah'ın da sizi sevmesini istiyorsanız bana uyacaksınız ki Allah da sizi sevsin.

Eşrefoğlu Rumi Hazretleri *Müzekki'n-Nüfus*'ta, diyor ki; İlim ehlinin iki vazifesi vardır: Biri Allah'ı insanlara sevdirecek, bu kolay olan. Anlatırsın Allah'ı, anlar insan; kendisini yaratanın, yaşatanın, göğüs kafesinin içinde kalbini attıranın, damarlarının içinde kanını dolaştıranın, kendisine her türlü nimeti lütfetmiş olanın, kendisini sevenin, gerçek anlamda döneceği mercînin Allah olduğunu insan anlar. İçinde tabii, fıtri bir sevgi duyar Allah'a.

İlim ve irşad ehlinin bir görevi daha vardır ki, insanları Allah'a sevdirmek. Bu nasıl olacak? Bu ayetten bahsetmiş Allah (cc) ve diyor ki "Eğer gerçekten beni seviyorsanız, Peygamber'e tabi olun ki, ben de sizi seveyim." Ben bu ayete dayanarak insanları Allah Resulü'nün sünnetine ittiba ettiririm. O sünnete bağlı kılarım, böylece insanları da Allah'a sevdirmiş olurum. Bu bir yöntemdir ve çok önemlidir. Onun için bu yol istikametin, sırat-ı müstakimin yoludur. Bu yolun bir ucu ilk insan, ilk Peygamber Hz. Adem'e, oradan Allah'ın ona ilk vahyi ile cennete, cemalullaha, Allah'ın rızasına kadar gider. Bu yol insanı hakikate ulaştıracak tek gerçek yol olduğu için kıyamete kadar payidar kalacaktır.

Tevhid Mücadelesinde Hz. Peygamber ve Ashabının Allah Tarafından Teselli Edilmesi

Kur'an niçin tek celsede ve iki kapak arasında bir bütün olarak indirilmedi? Kendi kendimize düşündüğümüzde aklımıza pek çok cevap geliyor. Mesela Arap toplumu ümmi idi; okuma yazma bilmiyorlardı. Kur'an'ı okuma, yazma, ezberleme, anlama ve elbette bütün bunlarla birlikte Kur'an'ı muhafaza için Allah (cc) kitabını parça parça indirmiştir.

Müşrikler bu soruyu sormuşlar, bir itirazda bulunmuşlar; "Sürekli vahiy geliyor, tek defada indirilseydi ya!" demişler. Allah (cc) niçin tek defada indirilmediğini ifade buyurmuş ve şu söylediğimiz cevaplardan hiçbirini zikretmeden vahyin nüzulünün kısım kısım olmasının hikmetini şöyle zikretmiş; كَذٰلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلاً (Furkan, 32) "Oysa biz onu senin kalbine iyice yerleştirmek için böyle yaptık ve onu uygun aralıklarla parça parça gönderdik."

İşte bu şekilde biz o Kur'an'ı sana tertil üzere indirdik, okuduk. Burada çok önemli bir husus var; Yazma kolaylığından bahsetmemiş, okuma kolaylığından, anlama kolaylığından, ezber kolaylığından, koruma kolaylığından bahsetmemiş. Kur'an'ın parça parça indirilmesine bir hikmet tayin etmiş ve "Biz niçin parça parça indirdik biliyor musunuz? Senin kalbini pekiştirmek istiyoruz, senin kalbini sağlamlaştırmak istiyoruz." diyor.

Burada akla önemli bir soru gelebilir; Allah (cc) psikolojik ve sosyolojik birtakım kanunlarla da ilişkilendirebileceğimiz yukarıda zikrettiğimiz sebeplerin hiçbirini niçin zikretmedi de, "Senin kalbini tespit etmek, pekiştirmek için ve belki de senin kalbine teselli vermek için..." buyurarak olayı Hz. Peygamber'le ilintili olarak açıkladı? Çünkü aklımıza gelen şu

sebeplerin tamamı Peygamberin kalbinden fışkıran, ashabın hayatına onun kalbinden, ahlakından ve karakterinden akan unsurlardır.

Çünkü Kur'an, Peygamber ile ilişkisini çok temel bir kanun üzerinden zikreder; فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَىٰ قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ (Bakara, 97) "Allah'ın izniyle önce gelen kitapları doğrulayıcı, mü'minler için bir hidayet rehberi ve müjdeci olarak Kur'an'ı senin kalbine indiren O'dur."

Melek vahyi senin kalbine indirdi. Senin kalbine... O kadar mühimdir ki... Peygamberinin kalbindeki duygu durumunu takip ediyor ve bu duygu durumunun bozulmasına izin vermiyor, bunu bozmaya yelteneni azarlıyor, tel'in ediyor. Peygamberimiz'in kalp durumunu önemsiyor Allah (cc). Çünkü vahiy Onun (sav) kalbine iniyor ve bildiğiniz gibi kalp insan varlığının odak noktasıdır. Eskilerin ifadesiyle organların komutanı, efendisi; iradenin, şahsiyetin, vicdanın, karakterin, kişiliğin merkezidir.

Şimşekleri üzerine çekmiştir peygamberler. Sadece peygamberler mi? Onlara sıdk ile ittiba eden mü'minler de onlarla aynı çilenin içine girmiştir. Ne demek istediğimi daha da netleştirmek için Buruc suresinin tefsirine bakılabilir. Orada hendek sahiplerinin hendekleri açarak insanları iman ettiler diye öbek öbek oraya koyup nasıl yaktıklarını, yanışlarını, azabı, yaptıkları işkenceleri seyredişlerini net bir şekilde görebilirsiniz.

Peygamberler Tarihi sadece peygamberlerin çektiği çileleri anlatmaz. Aynı zamanda onların ümmetleri ile birlikte çektikleri çileleri de anlatır. Mekke dönemi bu açıdan, Peygamber Efendimiz'in ve ashabının çektiği çileler bakımından da bir hüzün tablosu gibidir. İncelemek lazım, içine girmek

lazım. Dirilişin merkezi Medine ise dirilişin eşiği Mekke'dir. Mekke'yi incelediğimiz zaman Allah'ın iman etmiş bir toplumu nereden alıp nereye taşıdığının serencamını gayet net bir şekilde görebiliriz. Onun için burada, aynı zamanda bu yola çıkan peygamberin yükünü yüklenen, o misyonu omuzlarına alan, iyiliği emreden kötülükten nehyeden, bâtıla karşı duruş sahibi, zulme karşı sesi olan, haksızlığa karşı şeytanla ahraz kesilmeyen ümmet-i sadıka, Peygamberinin ve Ona sıdk ile uyan ashabının kaderini yaşar. Bu açıdan bakıldığına Hz. Peygamber'in gönlüne teselli veren her ayet, Onun ümmeti için de bir teselli kaynağıdır.

Bilindiği üzere Efendimiz ümmetinden bir grubun, kıyamete kadar payidar olacağını haber veriyor ve bu grubu anlatırken onların bir özelliğini zikrediyor, buyuruyor ki; "Onlar levm edilecek, azarlanacak, tehdit edilecek." (Müslim 1920/170) Bütün bunlar karşısında mü'minin teselli kaynağı Kur'an ve sünnettir. Bu teselliye can kulağını verirse onun bütün ezaları, bütün cefaları hafifler. Asıl saadet çekilen çilelere rağmen Allah'a kulluk bilincini muhafaza edebilmektir. Denmiştir ki;

"Gam değildir gide dünya kala din
Gam odur ki kala dünya gide din"

Ne kadar büyük, ne güzel bir sözdür, "Karadeniz'de gemilerin mi battı?" derler. Malın, mülkün, çoluğun, çocuğun cemi cümle "var"ın mı gitti? Kim olduğunu, kimin kulu olduğunu ve bu dünyaya niçin gönderildiğini mıh gibi hâlâ kalbinde tutuyorsan hiçbir çile seni yıkamaz. Mü'minin dilinin bir şifresi, parolası, bir hamdi, kalbinin her daim ayık bir şuûru vardır. O da şudur; اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّآ اِلَيْهِ رَاجِعُونَ (Bakara, 156) "Doğrusu biz Allah'a aidiz ve kuşkusuz O'na döneceğiz."

Bizim sahibimiz Allah'tır ve biz Allah'a dönüyoruz. Acılar geçecek; sürekli değiller. Sefalar ve nimetler de geçecek; onlar da sürekli değil. Biz Allah'a dönüyoruz. Bu duygu insanın kalbinde egemen olduğunda kalbindeki her acı katlanılabilir bir hal alır. Nimetler de insanı çeldiren, caydıran, insanı yoldan çıkartan, azdıran, tuğyana düşüren, sapkınlaştıran, seküler vaziyetler olmaktan çıkar. O zaman insan eşyanın baki olmadığını, dünyanın ahiretin tarlası olduğunu fark eder. Bu çok büyük bir mefkûredir. Biz Allah'a dönüyoruz. Bu bütün acıları hafifleten, bütün sıkıntıları katlanılabilir hale getiren, çok büyük, çok derin bir ifadedir. Zaman bizim için döngüseldir, düz çizgisel değildir. Biz yaşadığımız her an, geldiğimiz yere, varlığımızı bulduğumuz kaynağa, Allah'a dönüyoruz. Bizim bilincimizde zaman döngüseldir, daireseldir. Ayet bize böyle söylüyor.

Allah'a iman etmeyen bir insan için zaman düz ve çizgiseldir; her geçen an, o insanı yokluğun kucağına, toprak olmaya ve bir daha ebediyen dönüşü olmayan bir yere doğru götürür. Onun için burada muazzam bir teselli vardır mü'min için. Biz yalnız değiliz, sırat-ı müstakim üzereyiz. Bu büyük bir manevi destek ve sıkıntılara karşı büyük manevi bir direnç noktasıdır. Allah (cc) Efendimiz'i böyle teselli etti. Ve burada aynı çileleri göğüslemek durumunda olan ümmet için de çok büyük bir teselli vardır.

Tarih boyunca Peygamberler, batıla karşı büyük bir mücadele vermişlerdir. Peygamberler, مَنْ اَنْصَارِى اِلَى اللّٰهِ (Âl-i İmran 52) "Allah'ın yolunda, Allah'ın davasında bu mücadelede bize kim yardım etmek istiyor?" demişlerdir. Ve ümmetlerden faziletli kimseler, onların bu davetlerine icabet etmişlerdir. Genelde bütün peygamber sahabilerinin özelde de Peygamberimiz'in Sahabe-i kiramının en önemli özelliği وَالسَّابِقُونَ الْاَوَّلُونَ

olmalarıdır. Allah (cc) ayette bunu zikrediyor. Bu ne demektir biliyor musunuz? Allah'ın emrinin gereklerini yerine getirmek söz konusu olduğunda "ilk öne geçenler/vazifeye atılanlar" demek. Üstadın ifadesiyle "Kim var denildiğinde, geri geri adım atmadan, sağa sola bakmadan, sağa sola kaçmadan, yalpalamadan, sendelemeden ilk adım atan olmak..." İşte sahabe-i kiramın en mühim özelliği budur. Öne çıkmışlar... Efendimiz bir şey söylediğinde 10 kişi, 20 kişi, 100 kişi birden koşmuş; ölümüne koşmuşlar, ölüme koşmuşlar. "Anam babam sana feda olsun ya Resulallah" demişler. Çok büyük sözler vermiş ve bu sözlerin gereğini yerine getirmişler.

وَكَأَيِّنْ مِنْ نَبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ (Âl-i İmran 146)

"Nice peygamber vardır ki onunla birlikte birçok Allah erleri savaştılar. Allah yolunda başlarına gelenlerden ötürü gevşemediler, yılmadılar, boyun eğmediler. Allah, sabredenleri sever."

Bu gök kubbenin altında, bu yerkürenin üzerinde nice peygamberler geldi geçti; kendilerini Rablerine adamışlar, hak yolunda adanmışlar onların etrafında saf tuttular ve mücadele verdiler.

Kur'an'da peygamberlerle birlikte saf tutmuş insanların karakter analizlerini yaptığımızda, çok enteresan bir şey görüyoruz. Bu dört madde aynı zamanda, "Biz kimiz? Ve kim olmamız lazım?" sorularına cevap veriyor ve çok önemli tespitler yapıyor. Nasıl ki maddi vücudumuzda bir aksaklık, maddi kanımızda bir eksiklik olduğu zaman kan tahlili yaptırıyoruz, bakıyorlar; "Şu madde eksik, acilen yerine konması lazım" diyorlarsa, manevi kanımızda da birtakım eksiklikler olabilir. Bizim bir de vücud-i manevimiz, manevi bir kanı-

mız var. Bu dört madde manevi kanımızda mevcut olmalı. Müslüman, bunları kontrol edecek. Bu dört maddeden biri çeteleden düştüğünde, insan ideal mü'min şahsiyetinin ve mücadele ruhunun yüzde yirmi beşini kaybeder. Düşe düşe en sonunda elini kaldırmaya mecali olmayan, tepkisiz, ilikle-rine kadar çekilmiş kof ve pasif, ismi Müslüman müsemması meçhul kişilikler ortaya çıkar. Dört özellik: Gevşeklik gös-termemek, zafiyet göstermemek, zulme boyun eğmemek ve sabretmektir. Yani onlar Allah'ın yolunda kendilerine isabet eden sıkıntılardan dolayı vehme kapılmadılar; gevşemediler. Davalarından kopmadılar. Mücadele esnasında sıkıntılar ve zorluklar olacak. Allah (cc) yeri gelecek malını, yeri gelecek canını isteyecek, yeri gelecek cesaretini, gayretini, alın terini isteyecek. İnsanlar iman ettik dedikten sonra başıboş kala-caklarını, Allah onları denemeden cennete gireceklerini mi zannediyorlar? Böyle bir şey söz konusu değil. Peygamberler hiçbir zaman gevşemediler, zafiyet göstermediler; "dermanım yok, pilim bitti, artık benden bu kadar, ben havlu attım" demediler. Çıktıkları yolun değerini hiçbir şeye değişmediler. Zalimin önünde diz çökmediler. Zalime boyun eğmediler.

"Yumuşak başlı isem, kim dedi uysal koyunum,
Kesmeye gelir belki fakat çekmeye gelmez boyunum."

Öyleydiler... Ve sabrettiler.

Peygamber Efendimiz (sav) bize şerre karşı konum almayı öğretti. Elinle, mümkün değilse dilinle, o da mümkün değilse kalbinle... (Müslim, İman 78; Tirmizi, Fiten 11) Ama dedi ki bu imanın en düşük derecesidir, buna dikkat edin. Bunun altında bir tepki yoktur, iman mutlaka bir tepki verir. Buraya kadar düşer, oradan daha aşağı düşerse artık yok olur, mahvo-lur. Onun için mü'min, ara ara imanını rehabilite edecek.

Kontrol edecek. Mü'miniz elhamdülillah. İman esaslarının ikincisi meleklere imandır. Meleklere iman, insandaki ihsan duygusunu, yani Allah'ın murakabesinde, muhasebesinde, gözetiminde, ilminde olduğuna dair o bilinci ve şuûru güçlendirir. Niçin? Daha yakın bir durumla misallendiriyor, temsil ediyor, somutlaştırıyor, ete kemiğe büründürüyor. Allah (cc) buyuruyor ki; وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ كِرَاماً كَاتِبِينَ (İnfitar 10,11) "Oysa sizi gözetleyen muhafızlar, değerli yazıcılar var." Sizin çok yakınınızda böyle yazıcı melekler var, yaptıklarınızı yazıyorlar, bunu unutmayın. Bir defter, bir defter-i divan çıkacak ortaya sonunda. Hatta, إِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (Casiye 29) "Biz bütün yaptıklarınızı kaydetmekteydik" diyecek melekler. Biz yaptıklarınızı dünyada iken böyle kaydediyorduk, bu defter oradan, diyeceklermiş.

Bir gün içerisinde kaç defa bir meleğin gözetiminde olduğumuz hissi, kalbimize ve davranışlarımıza yön veriyor. Şimdi her yerde kameralar var ve sürekli kaydediyorlar. İnsanın bir hırsızlık, bir yolsuzluk, bir arsızlık, bir huysuzluk yapmasına imkan var mı? Hepimiz evliya kesiliyoruz. Edamız öyle. Hepimiz öyleyiz, ben de öyleyim, sen de öylesin. Biz burada bu ortamda çok iyiyiz. Ama bu kamera kapandığında, ışıklar söndüğünde, perde çekildiğinde, kapı kapandığında durum nedir? Kalp nasıl o zaman, hal ve gidişat nasıl? Şimdi 7/24 irtibattayız meleklerle ama bu duygu, bize günde kaç defa yön veriyor? İmanımızın kolaçan edilmesi lazım. Çünkü Efendimiz buyurmuş ki; "Üzerinizde elbisenin eskidiği gibi gönlünüzde iman eskir. Öyle ise Allah'tan kalbinizdeki imanı tazelemesini dileyiniz." (Camiu's Sağir, 1957) Nasıl eskir? Şeytanın, heva ve hevesin taarruzları vardır, nefs-i emmarenin taarruzları vardır. İman bir kalkandır; bu kalkan darbe ala ala zaman içerisinde aşınır; "bunu yenileyin," diyor Peygamber

Efendimiz (sav). Ashab-ı Kiram, "Nasıl yenileyelim?" diye sorduklarında onlara zikri, kelime-i tevhidi, çokça Allah'ı zikretmeyi tavsiye ediyor. Onun için iman, kalbin kıymetlisidir. Korumak, her daim dinç tutmak konusunda ayık olmak lazım; stetoskopu kalbimize koyup manevi açıdan kendimizi kolaçan etmek zorundayız.

Ayette bahsedilen dört madde, gevşeklik göstermemek, zafiyet göstermemek, zulme boyun eğmemek ve sabretmek, manevi damarlarımızda eksik olursa bizi güçten düşürür. Önce mescide, namazlara gidemez hale getirir; sonra cumalara bile gitmeyi unutturur, artık namaza kalkarken yüksünmeye başlar insan. Bu ise münafık özelliğidir, münafık olduk demiyorum ama bu bir münafık özelliğidir. Bunun acilen kalpten sökülüp atılması lazım. Namazın da bizim karakter özelliğimiz olması lazım, ibadetin karakter özelliğimiz olması lazım, ezanın bizim karakter özelliğimiz olması lazım. Hayrın, hikmetin, iyiliklerin, salih amellerin, karakter özelliğimiz olması lazım.

İbadetlerimiz nasıl karakter özelliğimiz olur?

Bir psikolog diyor ki bir işin karakter özelliği haline gelip gelmediğinin bir kriteri vardır. Bir eylemin, davranışın, bir ibadetin karakter özelliği olup olmadığının belirleyici bir işareti vardır. Bu çok sade bir kriterdir, nerede uygularsanız doğru sonuç verir. O da şudur; eğer yaptığınız işi seviyorsanız, o işi yaparken huzur bulup mutlu oluyorsanız, o iş bittiğinde, tekrar o işin geleceği zamanı dört gözle bekliyorsanız, o iş sizin için bir karakter özelliği olmuş demektir. Onu bırakmayın, onu besleyin ve ondan soğumanıza sebep olacak her şeyi hayatınızdan uzaklaştırın. Efendimiz hiçbir gölgenin olmayacağı bir kıyamet manzarası içerisinde bir

kişinin arşın gölgesi altında gölgeleneceğini haber veriyor. Hiçbir gölge yok, yalnız Allah'ın himayesi var. Bir kişi arşın altında gölgelenir. (Buhari, Ezan 36) Kimdir bu kişi biliyor musunuz? Bir Müslüman, bir mü'min düşünün, kalbi mescitte takılı kalmış. Nasıl takılı kalmış? Bir vakit namaz için mescide gitmiş, namazı eda etmiş çıkmış gelmiş; gözü öbür namazı kolluyor, kulağı ezanda; gelse de yeniden camiye gitsek diye. Onun kalbi orada takılı kalınca, o tekrar oraya dönene kadar orada gibidir; bu hayatımızdaki bütün ibadetlere uygulanabilir. Buralardan kalbinizdeki manevi eksikliği ölçebilirsiniz. Ezan okundu. Kalbin nasıl bir tepki verdi? Bunu ölçmen lazım. "Öğlen namazını daha yeni kıldım, mübarek ikindinin vakti gelivermiş. Fesübhanallah tekrar şimdi abdest al, namaz kıl..." Eğer içerden böyle bir tepki geliyorsa acilen bu sesin kaynağını bulup, üzerine üzerine gitmek, kökünü kurutmak ve namazla aramızdaki ünsiyeti yeniden peyda etmek zorundayız.

Ezanı duyduğunda kalbinin verdiği tepki, namazın vakti geldiğinde namaza verdiğin tepki nedir? Namaza ağır ağır mı kalkıyorsun, aşkla, şevkle mi? Namazda senin için Allah'la buluşma anlamı var mı? Namazı kıldığında, içinde Allah'la buluşmanın huzurunu yaşıyor musun? Yoksa namazın öncesiyle sonrası arasında senin için bir fark yok mu? Diğer işleri de bunlara dahil edebiliriz. Yaptığımız iş, itaat, hayır ve hasenat hakikatten bizim kalbimizin bir unsuru haline gelmiş demektir.

Koruyucu hekimlik hasta olmadan evvel insanın kendi sağlığını koruması demektir. Bu koruma manevi açıdan da elzemdir. İnsan manevi açıdan kalbini kolaçan edecek. Mesela Haşr suresi 16. ayette Allah (cc) şeytan için buyuruyor ki; فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ اِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ اِنِّي اَخَافُ اللّٰه رَبَّ الْعَالَمِينَ اِذْ قَالَ لِلْاِنْسَانِ اكْفُرْ

(Haşr 16) "Hani o insana 'İnkar et' der; o inkar edince de, 'Bilesin ki benim seninle ilgim yok, ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım,' der."

Şeytan gelir insana bir teklifte bulunur; "İnkar et, iman elbiseni çıkar üzerinden rahat et; hiçbir derdin, tasan kalmayacak, serbestçe istediğin gibi yaşayabilirsin," der. İnsan onun sözüne kulak verip küfre düştüğünde, "Bilesin ki benim seninle bir ilgim yok, ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım" der.

Kime aldandığımıza çok dikkat edelim. Kim, bizi nasıl kandırıyor? Şeytanın Kur'an'da geçen bir diğer ismi "hazûl"-dür. Hazûl, yüzüstü bırakan, vaad ettiği hiçbir şeyi yerine getirmeyen; insanı günahın renkli balonlarıyla, oyuncak şekerleriyle aldatıp tuzağa çeken ve zehrini insana enjekte eden bir varlıktır. Bir tarafta "Ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım. Sen kendin ettin, kendin buldun. Ben senden uzağım..." diyen hazûl olan şeytanın yolu, diğer yanda sırat-ı müstakim; sıddıkların, şehitlerin ve sadıkların yolu.

Allah Resulü, ashab-ı kiram, tarih boyunca bütün peygamberlerin ve omuz omuza saf tuttukları arkadaşlarının kaderleri ortaktır. Onların hayatları her daim sıkıntılarla harmanlanmıştır. Hem onlar hem de bizim için en büyük teselli sırat-ı müstakim üzere olmaktır. O yol, dağ başından geçen, in ve cinin top oynadığı, vahşi hayvanların, kurtların cirit attığı bir yol değildir; o yol emanetli bir yoldur. Peygamberler vardır o yolda, şehitler, salihler ve sıddıklar vardır. O yolda kalındığı müddetçe akıbet Allah'ın izniyle cennettir, cemalullahtır.

إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

"Sen kesinlikle dosdoğru bir yolda yürümek üzere gönderilmiş peygamberlerden birisin." (Yasin 3-4)

Bu ayetle Allah (cc), çektiği sıkıntılara karşı bir teselli olsun diye Peygamberimiz'le konuştu, Ona teselli verdi. Burada bizim için de teselli vardır. Allah Teâlâ Peygamberimiz'i o yolda saf tutan geçmiş peygamberlerle; bizi de Efendimiz'le ve Ondan sonra gelen salihler, sıddıklar ve şehitlerle teselli etmiştir.

İnsanın kalbine zaman zaman sebebi meçhul bir gam üşüşür. Yavuz Sultan Selim diyor ki;

"Bütün dünya benim olsa gamım gitmez nedendir bu,
Ezelden gam turabıyla yoğrulmuş bir bedendir bu,
Gelen gider, giden gelmez iki kapılı handır bu,
Sakın insafı terk etme makam-ı imtihandır bu."

Gam kalbimizde her daim mutluluğun, sevincin ikizidir. Efendimiz'in hayatının her devresinde bunu görmek mümkündür. Sahabe-i Kiram diyor ki; "Efendimiz'in erkek çocukları uzun yaşamadı, en sevimli çağlarında vefat ettiler." Anlatıldığına göre Peygamberimiz'in oğlu İbrahim de en sevimli çağında vefat edince, Efendimiz onu kucağına almış, Ebu Kubeys Dağı'nın karşısına geçmiş ve demiş ki; "Ey Ebu Kubeys, bendeki hüzün sende olsaydı karşımda öyle dikilip duramazdın." Büyük çileler, büyük sıkıntılar yaşamış Efendimiz (sav).

Buradaki teselli nedir? Bu hadise, Peygamberimiz'in burada bulduğu tesellinin temel noktasını anlatıyor bize. Çok kıymetli bir hocamız vardı, o anlatmıştı. "Cenazelere çağırı-

yorlar; gidiyorum, konuşuyorum ama, 'el elin eşeğini türkü çağırarak ararmış,' dedikleri gibi beni hiç etkilemiyordu. 'Ölüm mukadderdir, başa gelen çekilir, sabretmek lazım,' diyordum. Bir gün babamın vefatını haber verdiler. Otobüse binip giderken hoca kimliğimle bir anda düşündüm. Ben insanlara telkinde bulunup 'sabredin' diyordum, şimdi ben gönlüme düşen bu ateşi nasıl söndürürüm? Eşime, aileme, akrabama nasıl bir teselli vermeliyim, diye düşünürken aklıma bu hadise geldi. Peygamberimiz vefatından sonra oğlu İbrahim'in üzerine kapanmış, sahabeler Peygamberimiz'in ağladığını görünce şaşırmışlar. Efendimiz (sav) buyurmuş ki; 'Ben sizi bundan nehyetmedim; kalp hüzünlendiğinde göz yaşarır. Ben sizi elinizle kendinize zarar vermekten ve Allah'a isyan etmekten nehyettim.' Efendimiz oğlu İbrahim'e sarılmış ve "İbrahim, sen öldün ya, biz buradayız. Sen öteki âleme gittin, biz hep burada, sen hep orada kalıcı olsaydın, biz buna çok üzülürdük. O zaman, hüznümüzün tedavisi, tamiri, telafisi mümkün olmazdı ama hamd olsun ki bir müddet sonra biz de sana dahil olacağız.' buyurmuş."

Bu o kadar büyük bir tesellidir ki... Hayal edin... Ciğerparenizi toprağa gömüyorsunuz, o teselliyi, o makamı, o toprağı, bir toprak oluş olarak görüyorsanız, bu hüznün, bu inançsızlığın dünyada tedavisi ve tesellisi yoktur. Eğer iman varsa, eğer kabrin ötesinde bir hayatın, bir yaşamın, onun ötesinde ebedî bir saadetin, hayatın olduğuna, bir buluşmanın olduğuna iman etmişseniz... Eğer iman etmişseniz; her çile sabredilebilir, her yük kaldırılabilir bir hafifliğe ulaşır.

Efendimiz çok büyük çileler çekti ve bu çilelerde kalbindeki teselliyi inşa ettiği yer Allah'ın huzuruydu, Kur'an'dı, zikirdi, namazdı. Peygamber Efendimiz (sav) sevindiğinde namaz kılardı, üzüldüğünde namaz kılardı, korktuğunda namaz

kılardı, ay tutulduğunda namaz kılardı, güneş tutulduğunda namaz kılardı... Burada kanaatime göre çok mühim bir tavır var; öyle sevinç olur ki, insanın sinir sistemine, aklına zarar verir, ruhi melekelerine zarar verir... Öyle korku ve hüzün olur ki, insanı yıkar. Bugün üzüntünün, stresin, nelere mal olabileceği hususu izahtan varestedir. Öyle gerilimler, öyle korkular olur ki, insanın vücut, akıl ve ruh sağlığını ortadan kaldırabilir. Efendimiz ibretlik bir hadisenin altını çiziyor; namaza sığının, namazda Kur'an vardır, zikir vardır, namazda Allah (cc) ile buluşmak vardır. Namaz, mü'minin Allah'a yükselmesidir. Namaz, Mirac hatırasıdır. Peygamberimiz'in namazla ilişkisi böyledir. Bu çok dikkat çekicidir.

Efendimiz'in, "Gözümün aydınlığı namazdadır" sözü önemlidir. Göz aydınlığı nedir? Lambaları söndürsek, zifiri karanlık olsa, adım atacağımız yeri göremeyiz. Bir metrelik yüksek bir yerden, boşluğa adım atsak kolumuzu bacağımızı kırabiliriz. Gözünün nuru, gözünün feri gittiğinde insan, artık elini uzattığında Kur'an'ın ifadesiyle gözünün önünü, burnunun ucunu göremez. Namaz, insanın gözünün nurudur; oraya sığındığında bütün sıkıntıları, bütün problemleri çözülür. Şunu da kastetmiyoruz; "Kur'an okuyalım, bütün problemler hallolacak." Böyle bir şey yok. Buyurmuş ki Efendimiz; "Bu dünyada rahat yoktur." Bir defasında genç bir sahabiye buyurmuş ki; "Bu dünyada yoldan geçen bir yolcu gibi ol, dünyaya böyle bak. Öyle baktığında sıkıntılar geçmez ama sıkıntıların kalbindeki tesirini Kur'an izale eder, namaz izale eder." Yani özelde namaz genelde zikir problemsiz bir hayatı değil, zorluklara tahammül gücünü ve sabrı vaad ediyor bize.

Yaptığımız bütün işlerin ruhumuzda etkileri vardır. İnsan, iyi bir iş yaptığında kalbinde nur oluşur, kötü bir iş

yaptığında kalbinde siyah bir nokta oluşur. Peygamberimiz böyle buyuruyor. (Müslim, İmân, 231) Bir nokta, bir günah daha, bir günah, bir nokta daha adeta bir domino etkisi yapar ve günahlar onun kalbini çepeçevre sarar. Sonra gören göz görmez olur, tutan el tutmaz olur, insanın dili hakkı söyleyemez, gözü artık hakkı göremez hale gelir. Onun için günah bir hastalık ve mikrop gibidir. Bu hastalık eğer tedavi edilmezse kalbi, dolayısıyla karakteri, bütün erdemleri hatta insanlığı öldürür. En sonunda insan imanını ve buna bağlı bütün erdemlerini kaybeder. Bu sebeple tefsir kitaplarımızda geçer; "Küfür bir tür ölümdür, kafir de bir tür ölüdür." demişlerdir. İnsan, her isyan ettiğinde bir adım daha bu manevi ölüme yaklaşır. Manevi açıdan canlılığın, hayatın, feyzin, neşenin, saadetin, hidayetin ekseninden bir adım kayar, kaydıkça kayar. İstikametini doğrultmazsa bu kayış gözlerini cehennemde açana kadar devam eder. Ama kendine gelirse, tövbe ederse, düştüğü kadar düzelirse, onda manevi dirilişin alametleri belirir. Şurasını unutmamak gerekir ki, insanı boğan şey suya düşmesi değil, suda kalmasıdır. Suya düşmekte bir anormallik yoktur. Düşelim manasında değil. Düşüyoruz, düşeriz, düşeceğiz, sakınsak da günaha düşeceğiz. "Her insan hatalıdır; hata edenlerin en hayırlısı, eğildikten sonra doğrulandır, günahından tövbe edendir." (Tirmizî, Kıyâmet, 49/2499) buyurdu Peygamberimiz. Müslümanın bir özelliğinden bahsediyor Kur'an-ı Kerim. Çok enteresan bir özelliktir bu. Bir günaha düştüğünüz zaman, kalbimizin verdiği tepkiden, imanın varlığını ya da yokluğunu ölçebiliriz. Allah (cc) buyuruyor ki;

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ (Âl-i İmran 135)

"Onlar çirkin bir şey yaptıkları veya kendilerine kötülük ettikleri zaman Allah'ı hatırlarlar da hemen günahlarının bağışlanmasını dilerler. Zaten günahları Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki? Onlar, yaptıklarında bile bile ısrar etmezler."

Mü'minlerin bir özelliği şudur diyor ayet; günaha düşmemesi lazım ama düştü, düşmüş, düşmüşler, eskiler de düşmüş, biz de düşüyoruz, yine düşeceğiz... Sarhoş günahkârdır belli... Şeyh Sâdi-i Şirazi diyor ki; İçki içti, sarhoş oldu, o içki onu ele verdi, yalpalayarak yürüyor besbelli günah işlemiş. Peki, haram yiyen de sarhoş olsaydı, gıybet eden de sarhoş olsaydı, iftira atan da sarhoş olsaydı, suizan yapan da sarhoş olsaydı, zulmeden de sarhoş olsaydı, sen sokağa, çarşıya, pazara çıktığında kimseyi ayık göremezdin. Onun günahı, onu ele veriyor.

Peki, ne olur mü'min günaha düşüldüğünde? Kalp bir tepki verir. Çünkü günah ile kalp arasında bir çatışma vardır. Peygamber Efendimiz (sav) şöyle tanımlıyor, günah, kalbi boğan, kalbi yıkan, kalbi titreten bir şeydir. Şimdi sen iğneyi alsan, derine batırsan vücudun bir tepki vermez mi? Peki, kalbine batırsan bir tepki vermez misin? Kalbin bir sinir sistemi vardır, manevi cihetten; orada imanın inşa ettiği bir şeydir bu. Nedir o tepki? Ayette ifade edildiğine göre mü'minler öyle kimselerdir ki bir kötülük işlediklerinde, herhangi bir kötülük veya bir günahla kendilerine zulmettiklerinde, büyük veya küçük bir günaha düştüklerinde ilk tepki olarak doğrudan Allah gelirmiş hatırlarına. Bunu test edin, çok kolay, pratik, uygulanabilir bir şey bu. Mesela, dışarıya çıktım bir kediye, bir köpeğe tekme attım. İçimdeki

ses "bir tekme daha atsam" diyorsa eğer, eyvahlar olsun... Yani herhangi bir günah işledin, ne olduğu fark etmez. Eğer o günahtan sonra "şimdi ben Allah ile aramdaki hukuku yeniden nasıl inşa edeceğim?" diye bir duygu kaplıyorsa içini, günahın pişmanlığını yaşıyorsan... Kaç gündür ne kadar güzel, huşû içinde namaz kılıyordum, programlara gidiyordum, derslere, konuşmalara katılıyordum... Ne güzel! Ama şimdi tekrar her günahla birlikte haktan soğuyoruz, feyzimiz gidiyor, nurumuz gidiyor, istikrarımız gidiyor, aşkımız, vecdimiz kayboluyor. "Eyvah ben bunu yeniden nasıl inşa edeceğim," diye bir iç sancısı çekiyorsan eğer müjdeler olsun. O günahı terk et ve tekrar Allah'a dön. Çünkü o ayetin sonunda Allah (cc), günaha düşen mü'minler için, "Onlar günahta ısrar etmezler." diyor. Mü'minlerin çok önemli bir özelliğidir bu; günaha düşmemeye çalışır ama eğer günaha düşerse hemen kendine gelir, Allah'ı hatırlar, bile bile artık o günahta ısrarcı olmaz.

Kalbin böyle tepkileri vardır buradan ölçebiliriz kendimizi. İman; tabiatı icabı aksiyona yöneliktir, davranışa yöneliktir, davranış ister. İmanın güçlenmesinin veya zayıflamasının orada belirtileri vardır. Elimizde imanın varlığını ölçen fiziki bir alet yok maalesef ama imanın var olup olmadığını anlayabilmek için bir yöntem var diyor Efendimiz (sav) buyuruyor ki; "Bir kötülük yaptığında bu kötülük seni üzüyor, sende bir iç nedamet, pişmanlık oluşuyorsa; yaptığın bir iyilik de seni hoşnut kılıyorsa, sen mü'minsin." (İbn Hanbel, V, 251) Bugün bir fakire şu kadar infak ettim, verirken çok zor oldu ama şimdi anlıyorum ki çok iyi oldu, ne kadar iyi olmuş, bir daha olsa bir daha yapsam, Allah'a hamd olsun, Allah bu iyiliği bana nasip etti, diyorsan içinden sen mü'minsin." diyor. Fakat yaptığın bir iyilikten dolayı pişmanlık duyuyorsan, yaptığın

bir kötülükten artık zevk almaya başlamışsan orada tehlikeli bir durum var, imanın tehlikede demektir. Peygamberimiz (sav) çok somut bir ölçü veriyor. Yer yer, zaman zaman, mü'min olarak bizler bu ölçüyü kalbimize vurup buradan kalp ahvalimizi test etmek zorundayız.

Kalp Niçin "Kalp" Olarak İsimlendirilmiştir?

Kalp kelimesi inkılaptan geliyor, değişimden, dönüşümden geliyor. Kalbimiz her daim değişiyor. Açık alanda rüzgarın önündeki bir tüy nasıl bir o tarafa bir bu tarafa dönüp durursa, kalbin hali de böyledir. Peygamberimiz onun için; "Ey gözleri ve gönülleri evirip çeviren Rabb'im! Benim kalbimi dinin üzere, istikamet üzere, sırat-ı müstakim üzere zapt u rapt eyle ve beni göz açıp kapayıncaya kadar bile nefsimin eline bırakma!" (Tirmizî, De'avât, 124) diye dua edermiş. Onun için eskiler demişler ki, hiç kimse nefsinin nekrinden, hilesinden, hurdasından emin olmasın... Oldum, hamdım, piştim elhamdülillah bundan sonra benimle cennetin arasında bir karış kaldı demesin. Her daim yakaza halinde, teyakkuz halinde olsun. Çünkü Allah (cc) buyurmuştur ki; وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتّٰى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ (Hicr, 99) "Kesin olan şey, yakîn gelinceye kadar Rabbine kulluk et." Ölene kadar, can bedenden ayrılana kadar, kulluk disiplininden kopmak yok; bu hayatımızın düsturu olmalı. Allah (cc) bizi bunun için yarattı. Doğum da ölüm de bir parantez. Bu ikisinin arasındaki her gündüz, her gece, her kelime, her harf, her hece varlığımıza dair, nimetlere dair ne varsa hepsi sadece kulluğumuzu denemek için Allah'ın bize lütfettiği imtihan unsurlarıdır. Hadiselere bu gözle bakmak gerek. Bu rahatlık, bu genişlik, bu gevşeklik, bu gamsız kahkahalar neden? Eskiler, "Sıratı geçtin de mi böyle gülüyorsun?" derlermiş. Onun için kulluk disiplinini

bırakmamak gerekiyor. "Acil" kodlu olarak ne yapmak lazım? Yapılacak şey nedir? Madem durum bu kadar ciddi, madem bir defa doğduk, madem bir defa yaşıyoruz, madem bir defa öleceğiz ve bu hayat madem elimizde bir sıkımlık baruttur öyleyse hedefi vurmak mecburiyetindeyiz.

İki söz vardır birini cennetlikler cennete girdiğinde, diğerini de cehennemlikler artık korkunç akıbeti gördüklerinde söyleyecekler... İki söz... Hangi sözün yolundayız hangi sözün ehliyiz buna karar vermek gerekiyor.

Nebe suresinin sonunda Allah (cc), kıyamet günü hesap, mizan bittiğinde, artık kafirin cehennemlik olduğunu anladığında, Allah'a isyankar olan âsinin şöyle söyleyeceğini bize ifade ediyor; وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَاباً (Nebe 40) "Kafir o gün keşke toprak olsaydım! diyecek." Kafir azabı görünce diyecek ki, keşke bugün toprak olsaydım, yok olsaydım, unutulsaydım da ben bu durumu yaşamasaydım...

Cennette de mü'minler şöyle derlermiş;
الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي هَدٰينَا لِهٰذَا (Araf 43) "Bizi bu nimete kavuşturan Allah'a hamdolsun!" Ve hatta başka bir ayette de buyuruyor ki; وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (Yunus 10) "Duaları da, 'Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun' diyerek son bulur." Mesela çok beklediğiniz bir iş oldu, çok büyük bir nimete mazhar oldunuz, büyük bir vartayı atlattınız, bir sınav vardı geçtiniz... Bana da büyük meşakkatleri atlattığımda olur. Ben de durup durup "Elhamdülillah" derim. Atlattığım varta, Allah'ın lütfettiği o nimet aklıma geldikçe, "hamdolsun, Allah'a şükürler olsun, Allah'ım hamdolsun" derim. Cennetlikler de cennetteki nimetleri görünce, durup durup konuşurlar, konuşmayı bitireceklerinde son söz olarak; Allah'a

hamdolsun. O neşeyi, o huzuru, o nimeti, o inşirahı veren Âlemlerin Rabbine hamd olsun..." derler.

Bir düşünsenize cehennemlikler de görüş alanlarındadır, bakıyorlar. Hatta Kur'an-ı Kerim cehennemliklerin cennetliklerden, اَنْ اَفيضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ (Araf 50) "Suyunuzdan veya Allah'ın size verdiği rızıktan biraz da bize verin!" diyerek yardım istediklerini anlatıyor. Cennetin ve cehennemin coğrafyası nasıldır bilmiyoruz ama Allah (cc) bize bunu haber veriyor. İki yol var, iki söz var, iki akıbet var, iki ayrı şahsiyet var içimizde. Hangisini beslediğimize, hangisine yol tuttuğumuza bakmamız gerekiyor. Çünkü Allah Teâlâ buyuruyor ki;

وَنَفْسٍ وَمَا سَوّٰيهَا فَاَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوٰيهَا (Şems 7-8) "Nefse ve onu (insanın özü olarak) şekillendirip düzenleyene yemin olsun. Ona kötü ve iyi olma kabiliyetlerini verene yemin olsun!"

Allah (cc) içimizde bir fısk u fücur yarattı, bir kötü ben var bizde, bir de hakkı ilham ettiği salih bir taraf. Sen hangisindensin? Her insanın içinde bir Firavun vardır. Her insanın içinde bir Karun vardır. Her insanın içinde ilimle böbürlenmek isteyen bir Bel'am; eğer hortlar ise hakkı ateşte yakmaya namzet bir Nemrut vardır. İçimizdeki bu şerre meyil olgusunu karantinaya almak durumundayız. Burada, kalptedir asıl mücadele, budur asıl kavga, asıl cihat da budur. Buna eskiler cihad-ı ekber demişlerdir; en büyük cihad budur. Ve eğer insan şerle mücadeleyi kalpte kaybederse, cephede bir başarı elde etmesinin imkan ve ihtimali yoktur. Bu yüksek bir manevi ruh hali, bu bir karar kılış halidir.

Kur'an İnsanı Azîz ve Merhametli Kılar

Allah Teâlâ buyuruyor ki; Hikmetli olan her bir ayeti, her bir cümlesi, her bir kelimesi, her bir harfi yüksek bir gaye için

Allah'ın ilminden, hikmetinden gelen bu hikmetli Kitab'a yemin olsun ki... Bütün ayetleri sımsıkı bir örgüyle birbirine kenetlenmiş, önünden ve arkasından batılın hiçbir şekilde kendisine nüfuz edemeyeceği bu muhkem Kitab'a yemin olsun ki... İnsanın inanç bakımından, ibadet bakımından, ahlak bakımından, felsefî arayışını sonuçlandırmak bakımından, her ne var ise talep ettiği bütün ihtiyaçlarını neticeye bağlayacak hükümleri içeren bu Kitab'a and olsun ki... Ey Habibim, sen gönderilmiş peygamberlerdensin, tek başına değilsin. Senin gibi Allah'ın gönderdiği pek çok peygamber vardı. Sen o kopmaz zincirin, Allah'ın katında yegâne hak din olan İslam'ı simgeleyen, o gönderilmiş peygamberlerin bir devamısın... Ve dosdoğru bir yol üzerine gönderilmiş bir peygambersin. Öyle ki o yolun bir ucu cennete, Cemalullah'a kadar uzanır ve yol, üzerinde yürüyenleri ebedî mutluluğa taşır.

Burada özelde Efendimiz'e (sav) genelde de onun çilesini sırtlanan, Onun davasını yüklenen, Onun çektiği sıkıntıların benzerlerini çekmek durumunda olan bütün mü'minlere bir tesellinin var olduğunu, yolda tek başımıza olmadığımızı ve bu yolun sonundaki mükafatın bu yolda her türlü çileyi çekmeye değer kılındığını ifade etmiştik. Şair diyor ki;

"Ben bir sudan ibaretim, bir katreden bidayetim,
İlelebet sanma beni, ezel içre nihayetim
Belki etten abideyim, lazım değil nafileyim
Tek başına sanma beni, mahşeri bir kafileyim."

Tek başına sanma kendini bu yolda, bu yol peygamberlerin, sıddıkların, şehitlerin, salihlerin -maziden atiye, geçmişten geleceğe ilelebet uzanan- yoludur. Burası için özelde Efendimiz (sav) için, genelde de Onun yükünü yüklenen,

Onun çilesini çeken, Onun davasını daha ileri merhalelere taşımak isteyen bütün mü'minlerin çektikleri çileler konusunda muazzam bir teselli vardır.

تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ

"Bu Kitap, Azîz ve Rahîm olan Allah'ın indirdiği kitaptır." (Yasin 5)

Bu Kitap, Azîz olan izzet sahibi, Rahîm olan rahmet sahibi Allah'ın indirdiği kitaptır. Bu ayet-i celilede Allah (cc) Kur'an'ın indirilmesini doğrudan kendisi ile ilişkilendirmiş ve bu yolun kuvvetinin, bu yolun sıhhat ve selametinin, Peygamber Efendimiz'in arkasındaki desteğin, gücün, iltifatın, te'yidin kendisine ait olduğunu vurgulamıştır. Bu Kitap, Allah'ın indirdiği bir kitaptır. Bu ayet-i celilede Allah'ın iki ism-i şerifi zikredilmiştir. Birisi Allah'ın Azîz, diğeri de Rahîm oluşudur. Bu Kitap, Azîz olan, izzet sahibi Allah'ın kitabıdır ve bu izzetin kitapta tecelli etmiş olması lazımdır. Mesela bir saat düşünelim. Ustanın hiçbir hüneri, hiçbir kabiliyeti, yeteneği, bu saat üzerinde tecelli etmemiş ise biz bu saatin o ustaya ait olduğunu nereden bilelim? Ayet-i kerimede diyor ki; "Bu Kitap, Azîz olan Allah'ın indirdiği bir kitaptır." Azîz demek "İzzet" sahibi demektir. İzzet sahibi demek, saygı duyulan bir gücün, kudretin sahibi demektir. Bu güç, bu kudret, Kur'an'da nasıl tecelli etmiştir? Öyle bir tecelli etmiştir ki... Bu Kitap, devleti, sultası, ordusu, gücü kuvveti olmayan, sade bir insan olarak peygamberlik öncesi hayatında Mekke'de yaşam süren bir Peygambere indirildi. Önüne öyle engeller çıktı, öyle tasallutlar yapıldı, öyle meydan okumalarla karşılaştı ki bu Kitap, 14 asırlık tarih

boyunca bütün bu riskleri, bütün bu tasallutları, taarruzları, tecavüzleri tarihin çöplüğüne göme göme ilerledi.

Kur'an'ın hâkim oluşunu ifade ederken muhkem olduğundan bahsetmiştik. Önünden ve arkasından batılın yaklaşamadığı bir kitap... Öyle bir Kitap ki, Allah (cc) bu kitapla Arapların edebiyatçılarına meydan okuduğu halde, hiçbirinin bu kitaba misilleme yapmaya cesaret edemeyecekleri kadar muhkem bir kitap... Öyle bir Kitap ki tarih boyunca tarih sahnesine ilk indiği, insanın hayatına ilk girdiği andan itibaren, bütün tehlikeleri bertaraf eden ve hiçbir bozulmaya uğramadan bugüne, şu ana kadar gelen bir kitap... لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِه (Fussilet, 42) "Asılsız bir şey ona ne önünden ne arkasından yaklaşabilir." Kur'an hiçbir yönden hiçbir şekilde batılın kendisine nüfus edemediği bir kitaptır. Bu Kitab'ın Azîz olan Allah'tan geldiğinin Kitap'taki tecellisi budur. Bu Kitab'ı izzet sahibi olan Allah indirmiştir. Ve o izzetin tecellisi bu kitabın içindedir. Fatiha suresinden Nas suresine kadar iki kapak arasında Allah'ın sözlerinin içine sızmış bir beşer sözü yoktur. İki kapağın dışında, içerde yer alması gerektiği halde gözden kaçırılmış bir Allah kelâmı da yoktur. Bu Kitab'a batıl nüfûz edememiştir. Kıyamete kadar bu Kitap azîz olarak, izzet sahibi olarak, bütün diğer kitapların; bu kitabın ifade ettiği din de kıyamete kadar diğer bütün dinlerin üzerinde kalmaya devam edecektir. Azîz olan Allah'ın tenzilinin kitap için ifade ettiği anlam budur.

Bu Kitap, Peygamber Efendimiz'in (sav) kalbine indirildi. فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ (Bakara, 97) "Kur'an'ı senin kalbine indiren O'dur." Cibril-i Emin o Kitab'ı senin kalbine indirdi. Allah'ın izzetinin tecellisi olan bu Kitap Peygamberimiz'in kalbine inince, Onu da azîz kıldı, Onu da izzet sahibi kıldı. Öyle ki Efendimiz Mekke'de iken, davetin en başında, belki de

kendisinin ve ashabının en zayıf, en güçsüz olduğu zamanda hiçbir şekilde geri adım atmamış, davasından dönmemiş, hiçbir tehdide, yaptırıma boyun eğmemiştir. Ekonomik abluka yılları, sosyal tecrit yılları... Efendimiz'in hayatında İsra ve Mirac ile neticelenen Hüzün Yılı'nda, ashabın ve Efendimiz'in yaşadıkları izahtan varestedir. Efendimiz bir gün, Kabe'nin gölgesinde gölgelenirken yanına Habbab bin Eret (ra) gelmişti. Müşrikler tarafından dininden dönmesi için vücudu dağlanmış, dönmeyince de kendisine akla hayale gelmedik işkenceler yapılmıştı. Efendimiz'e gelip durumu anlatınca Peygamberimiz (sav) şöyle buyurur; "Bak Habbab, bizden önce de insanlar iman ettiler, bizden önce de peygamberler geldi geçti ve onlardan birisini kafirler yakaladıklarında ona kan kusturdular. Onlara türlü işkenceler yaptılar, demirden taraklarla etlerini kemiklerinden ayırdılar. Kör testerelerle başlarını, ikiye yardılar." Tarih böyle akmıştır. Ekranlar PYD/YPG'nin evini bastıkları Müslüman hanıma ve çocuğuna nasıl zulmettiğin izletiyor bugün. Küfrün karakteri değişmez. İman edenlerin de karakteri değişmez. Onun için bu Kitab'ın bir özelliği vardır. Bu Kitap, umumiyetle kişileri anlatmaz, kişilikleri anlatır; şahısları anlatmaz, şahsiyetleri anlatır. Çünkü insan ölür, kişilik kalır. Ölen kişidir, kişilik ise kıyamete kadar bakidir. Ölen şahıstır, şahsiyet kıyamete kadar bakidir.

Arif Nihat Asya merhum der ki;

"Yeryüzünde inkar, yeryüzünde ihanet altın devrini yaşıyor.
Diller, sayfalar, satırlar 'Ebu Leheb öldü' diyorlar.
Ebu Leheb ölmedi Ya Resulallah,
Ebu Cehil kıtalar dolaşıyor."

Efendimiz Habbab bin Eret'e bunları tavsiye etmişti. Efendimiz'in o dönemde yaşadığı sıkıntılar karşısında ashabın dik duruşunun, Peygamberimiz'in eğilmeyişinin, geri adım atmayışının, kendisine her türlü imkanı teklif ettiklerinde, hatta "bir sene sen bizim dinimize gir, bir sene de biz senin dinine girelim," dediklerinde Efendimiz'in لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ (Kafirun 6) "Sizin dininiz size, benim dinim banadır." Ben dinimden dönmem, deyişindeki sır, Azîz olan Allah'ın inzal ettiği Kur'an'ın Onun kalbine inmiş olması ve Onu azîz kılmasıdır. Müşrikler zorbalıkla Efendimiz'i hizaya getiremeyeceklerini anlayınca, gelip ona dünyalık makam, mansıp teklif ettiler. "Sana Mekke'nin anahtarlarını verelim; dileğin riyasetse, başkanlıksa, baş olmaksa seni Mekke'nin emiri yapalım; kızlarımızla nikahlayalım; maddi imkanlar sağlayalım," dediklerinde, "Benim bir elime Ay'ı, bir elime Güneş'i koysanız ben bu yoldan dönmem." demiştir. İşte Efendimiz'i (sav) böyle azîz kılan güç, Kur'an, Allah'ın Azîz ve izzet sıfatının bu kitaptaki tecellisiydi.

Bunu iki karakter üzerinden ifade edebiliriz;

Birincisi Ebu Cehil'dir. Peygamberimiz (sav) İslam davetini izhar ettiğinde öyle büyük bir saldırı başlatmış ki normal bir insanın beşerî bir ideolojiyle o tazyikin karşısında tutunmasının imkan ve ihtimali yoktur. Bir defasında Peygamberimiz'i kastederek; "Ben eğer Onu Mescid-i Haram'da namaz kılarken görürsem, tam secdeye gittiği anda ense köküne çökeceğim ve Onun yüzünü toprağa süre süre kan revan içinde bırakacağım, göreceksiniz," diyerek tehditte bulunmuş. Bu menfur niyetini gerçekleştirmek için Efendimiz'i gözlemeye başlamış. Peygamberimiz bir gün Mescid-i Haram'da namaza durduğu esnada, Ebu Cehil etrafında kalabalık bir grupla orada bulunuyordu. Peygamberimiz secdeye gittiği anda o

meş'um emelini gerçekleştirmek için koşarak onun üzerine doğru gitti. Müslim'de geçen ifadelerde, birden kendini görünmeyen bir şeyden koruyormuş gibi elini yüzüne doğru götürdüğü ve orada derin bir korku hissedip kaçtığı nakledilir. Yanındakiler Ebu Cehil'e, "Neden dediğini yapmadın, niçin ensesine çöküp de yüzünü kuma, toprağa sürtmedin?" diye sorduklarında, "Ben Ona doğru hareket ettiğimde onunla benim aramda uçan varlıklar belirdi ve korkudan hiçbir şey yapamadım." diye cevap vermiş. Efendimiz (sav) Müslim'deki o hadisinde buyuruyor ki; "Eğer daha fazla adım atsaydı Allah'ın o melekleri insanların gözünün önünde onu paramparça yapacaklardı." Alak suresinin ilk inen 6-11 arası ayetleri bu hadiseyi anlatır. اَرَاَيْتَ الَّذي يَنْهٰى عَبْداً اِذَا صَلّٰى (Alak 9-10) "Gördün mü, bir kulu namaz kılarken engelleyen o adamı?" Gördün mü namaz kıldı diye bir kulu yoldan çevireni, ona eziyet ve işkence edeni, onu ibadetten alıkoymaya çalışanı? Azîz olan Allah, izzet sahibi olan Allah Kur'an'ı indirdi, orada bir tecelli oldu. Kur'an azîzdir; Kur'an'ın bir sıfatı izzettir ve o izzet Peygamberimiz'in kalbine indirilen Kur'an ile Onun karakterinde bir izzet olarak tecelli etti. Onun manevi gücünü veren de işte bu izzetti. Sonraki ifadelerde buyuyor ki Allah كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعاً بِالنَّاصِيَةِ. نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ (Alak 15-16) "Hayır, hayır! Eğer vazgeçmezse mutlaka onu perçeminden yakalayıp sürükleriz! O yalancı, günahkâr perçeminden!" Ebu Cehil veya kıyamete kadar onun gibi düşünen kim varsa, eğer bu düşündüğünden vazgeçmezse biz onu günahkâr perçeminden yakalarız, o zaman ne yapacağımızı görür. Tam da diğer insanların görmediği ama Ebu Cehil'in gördüğü tabloyu tasvir ediyor Alak suresinde. فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ. سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ كَلَّا لَا تُطِعْهُ (Alak 17,18,19) "O hemen kurultayını çağırsın. Biz de zebanileri çağıracağız! Ona itaat etme."

Arkanda topun var, tüfeğin var, ordun var, askerlerin var, sülalen var, aşiretin var, hepsini tek bir kelime ile ifade etti; "nadiye"sini toplasın, çağırsın. Malını mülkünü, pılını pırtısını, gücünü kudretini, soyunu sopunu, evladını ahfadını toplasın gelsin. Biz de zebanileri çağıracağız, diyor Azîz ve Celîl olan Allah. Mekke'de Peygamber Efendimiz'in bi'setinin, nübüvvetinin ilk yılları. O, Efendimiz'i tehdit ediyor ve şöyle bir bakıyor etrafında Onu koruyan kimse yok, kime güveniyor, arkasında kim var ki! Bir kaşık suda boğarız, diye düşünürken, Efendimiz secdeye gittiğinde, ensesine çökmeyi düşünürken, Allah (cc) onu öyle tehdit ediyor; "O kimi varsa çağırsın, biz de zebanileri çağıracağız. Ona itaat etme! Senin gücün Allah'tan. Sen istikametinden ayrılma."

Başka bir ayette de; وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ (Maide 67) "Allah seni insanlardan koruyacaktır." buyuruyor. "Korkma" diyor. Efendimiz'in ruh çizgisi budur, karakter özelliği budur. Ama onda madem öyle tedbire gerek yok, Allah bizi koruyacak nasıl olsa diye bir gayretsizlik de göremezsiniz. Bir söz vardır; "Kader, gayrete âşıktır; tevekkül tedbire aşıktır." Efendimiz'in hicretini hatırlayalım. Hz. Ali'yi yatağına yatırarak tedbir alışını, birkaç gün öncesinden develeri hazırlayışını, Medine aslında kuzeyde iken güneye Sevr mağarasına çekilişini. Muazzam bir stratejiyle, Peygamber Efendimiz'in taktik icabı kuzeye gideceği tahmin edilirken, Mekke'nin güneyine doğru çekilişini... Ve Hz. Ebu Bekir'in azatlı kölesinin onların izlerini silmek için koyunlarını onların gittiği yerlerde gezdirerek izlerini yok edişini... Bunların hepsini alt alta koyalım, bunlara rağmen müşrikler hicret esnasında Peygamber Efendimiz'in ve Hz. Ebu Bekir'in izini buldular, Sevr mağarasına kadar geldiler. Peygamberimiz bütün tedbirleri aldı, yapacağı bütün işleri yaptı ama mağaranın kapısına kadar dayandılar.

En son artık tedbirlerin bittiği yere gelindi. Hz. Ebu Bekir haklı olarak korktu. Efendimiz'in (sav) orada söylediği cümle bir musibet esnasında her Müslümanın kalbinin baş kösesinde durması gereken bir cümledir; لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا (Tevbe 40) "Üzülme! Allah bizimle beraberdir." "Artık tamam ben bittim" dediğin yerde tevekkülün tam ise Allah "Ben yettim" diyecek. Peygamberimiz'in irşat ve tebliğde bütün sıkıntıları göğüsleyebilmesinin ana karakter çizgisi budur. Efendimiz'i azîz kılmıştır Kur'an.

Diğer bir örnek de Ebu Leheb'dir. Ebu Leheb Peygamberimiz'in amcasıdır. Peygamberlik gelmeden önce amcası onu o kadar severmiş ki onun kızlarını oğulları ile evlendirmiş. Muhabbetinin derecesini siz kıyas edin. Ama Peygamber Efendimiz (sav), "Ben Allah'ın elçisiyim, tapmayın bu putlara" deyince, yol ayrımına gelmişler. Peygamber toplumu yol ayrımına getirir; inkar mı, iman mı? İtaat mi, isyan mı? Ve sonrasında Ebu Leheb de Efendimiz'e savaş açmış.

Allah (cc) Efendimiz'e; وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ (Şuara 214) "Yakın akrabanı da uyar." ayetini indiriyor. Efendimiz bir tepenin üzerine çıkıyor; Kureyş'i topluyor ve onlara şöyle sesleniyor; "Desem ki şu dağın ardında bir ordu var ve sabahleyin üzerinize çullanacak, ne yapardınız?" Onlar tek bir ağızdan, "Senin yalan söylediğini hiç duymadık, onun için seni tasdiklerdik," dediler. Efendimiz buyurmuş ki; "O halde ben sizi yakın bir azaptan dolayı uyarıyorum. Ben Allah'ın peygamberiyim." deyince Ebu Leheb kıpkırmızı oldu. Ebu Leheb; "alevin babası" demektir. Kızdığında kıpkırmızı olması sebebiyle böyle bir lakabı vardır. Efendimiz'e dedi ki; "Elin kurusun, bizi bunun için mi çağırdın." Bu olay üzerine üzerine Leheb suresi inmiştir.

تَبَّتْ يَدَآ اَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ. مَآ اَغْنٰى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ سَيَصْلٰى نَاراً ذَاتَ لَهَبٍ
وَامْرَاَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ (Leheb 1-5)

"Ebu Leheb'in elleri kurusun! Kurudu da zaten. Ona ne malı fayda verdi ne de kazandıkları. O, alev alev yanan ateşe atılacak! Ve dedikodu yapıp söz taşıyan karısı da Boynunda da ipten bükülmüş bir halat bulunacak."

Efendimiz Mekke'nin kodamanlarından olan Ebu Leheb'i bu sure ile tehdit ettiği gün, Müslümanların ve Efendimiz'in zahiri şartlar bakımından, askeri ve iktisadi şartlar bakımından en zayıf olduğu zamandır. Düz mantıkla baktığınızda şunu düşünebilirsiniz. Sanki Peygamberimiz Mekke'yi feth etmiş de asgari asayişi sağlamış ve bütün imkanları elde etmiş ve o gücün içerisinde Ebu Leheb'i tehdit ediyor. Hayır öyle değil. Peygamberimiz'in hiçbir imkanı yok. Sadece kalbinde hissettiği Allah'ın nusreti var.

Ebu Leheb Peygamberimiz'e öyle çok düşmanlık etmiş ki, çiçek hastalığına yakalandığı için Bedir Savaşı'na katılamamış ama malıyla, mülküyle çok büyük bir destek vermiş; yeter ki Müslümanlar tarih sahnesinden silinsin. Savaşı Müslümanların kazandığı haberi gelince İslami kaynakların anlattığına göre kahrından ölmüş. Düşünebiliyor musunuz kahrından ölmüş. Sıkıntısından, o çökme duygusundan, kahrede kahrede hüznünden öldüğü anlatılır İslami kaynaklarda. Ailesi, çiçek hastalığına müptela olduğu için onu kölelerle bir çukurun içine attırmış, üzerini de alelade kapatmışlar. Kendilerince bir ayin bile yap(a)mamışlar, ailesi ona dokun(a)mamış bile. İşte Efendimiz'in (sav) arkasında Azîz olan Allah'ın izzeti vardı. Bu Kitap, saygıdeğer bir güce sahip olan Allah'ın indirdiği bir kitaptır. Ve bu izzet hem

Kur'an'da hem de Kur'an'ın kalbine indiği Efendimiz'in hayatında tecelli etmiştir.

Bu sebeple Peygamberimiz, davası yolunda hiçbir zaman geri adım atmamıştır. Efendimiz'den nurunu, feyzini, ülküsünü alan ashab-ı kiramı da bu Kitap azîz kılmıştır. Çünkü onlar da bu kitabı kalplerine indirmişlerdir. Onlar uzak coğrafyaları fethederken, onlardan sonraki nesiller Azîz olan Allah'ın izzet sahibi kitabını ve peygamberini rehber edindikleri için Allah beldeleri onların ayaklarının altına sermiş ve onlara nice fetihler nasip etmiştir. Bu Kitap, onları da azîz kılmıştır. Efendimiz (sav) buyuruyor ki; "Allah bu Kitap'la nice kavimleri yükseltir ve nice kavimleri de helak edip yerin dibine sokar." (Müslim, Müsâfirîn 269) Onların sırrı Kur'an'ın ahlakı ile ahlaklanmalarındaydı. Çünkü Kur'an, kalbine indiği insanı ahlak sahibi kılar, azîz kılar. Peygamberimiz'i azîz kıldığı gibi Ona ittiba eden ümmetini de azîz kılmıştır.

Tarih bu izzet hikayeleri ile doludur. Tarık Bin Ziyad Cebelitarık Boğazı'na gelip Endülüs'e dayandığında bakmış ki kendileri 7.000 kişi, karşısındakiler 40.000, bir rivayete göre 70.000 veya 100.000 kişi. Bakmışlar ki böyle bir ordu karşısında 7.000 kişilik bir ordu. Askerin gözü hemen gemilere ilişmiş. Yani binecekler ve kaçacaklar. Tarık b. Ziyad mesela gemiler 70 tane ise 68 tanesini geri göndermiş. "Bunları götürün" demiş. Geriye kalan iki gemiyi de yaktırmış. Demiş ki; "Önünüzde şimdi deniz gibi bir düşman, arkanızda düşman gibi bir deniz var. Siz buraya dönmeye değil, ölmeye geldiniz. Eğer geri dönmeyi, ailesine tekrar kavuşmayı, memleketine gitmeyi düşünen varsa şunu bilsin ki, gök kubbenin altındaki yerkürenin üzerindeki her mevzi, her yer Müslümanın memleketidir. Çünkü Allah (cc) bizi yeryüzünde halife kılmıştır. Çünkü burası bizim memleketimizdir. İslam'ın bayrağının

dalgalanması gereken her yer Müslümanın memleketidir." Ve o ruh haliyle cenk etmişler İslam'ın İspanya'da tutunmasına zemin hazırlamıştır. Bu mefkûrenin kaynağı Kur'an'dır, Hz. Ömer (ra); "Alın elinize çuvalları buğdayla doldurun, gidin dağlara taşlara, serpin kurtlara kuşlara... demesinler ki bilâd-ı İslam'da kıtlık varmış da kuşlar açlıktan ölmüş." diyor. Bu mefkûreyi sağlayan da yine bu Kitap'tır. Gemileri yaktıran bu Kitap'tır. Gemileri karadan yürüten bu Kitap'tır. Dağları bayırları aştıran bu Kitap'tır. Deryaları aştıran bu Kitap'tır. Azîz kılar bu kitap ve bir insan Kur'an'dan uzaklaştığında, gücünü, şerefini ve izzetini kaybeder.

Bulgaristan'a gitmiştik. Peştera'da Osmanlı Dönemi'nden kalma bir camide konuşmamızı, vaaz etmemizi istediler. Camiye gittiğimiz zaman biz camide vaaz edecektik ama cami bize öyle bir vaaz verdi ki belki aradan 15 yıl geçti hâlâ unutamadık. Caminin girişinde sağ tarafta Osman Yüksel Serdengeçti merhuma ait Osmanlı Devlet-i Âliyesi'ne yazılan, "İmparatorluğa Mersiye" isimli şiiri vardır. Biz vaaz-u nasihat etmek için gitmişiz. Bulgaristan'da gittiğimiz her yerde Osmanlı buram buram tütüyor ve sağda bir şiir, bizi terbiye ediyor:

İmparatorluğa Mersiye

"Bin yıl oldu toprağına basalı
Hayli oldu kılıçları asalı,
Bülbüllerin onun için tasalı,

Sazlar kırık, ayar tutmaz telleri,
Biz neyledik o koskoca elleri?

Yol görünür, hakan emir verirdi,
Dalga dalga ordularım yürürdü,
Hamlemizden dağlar taşlar erirdi.

Dolu dizgin aştık nice belleri,
Biz neyledik o koskoca elleri?

Yıldız doğar, talihimiz belirir,
Sabah olur, ulufeler verilir,
Bir seferde dört krallık serilir,

Al al ettik, kara kara tülleri,
Biz neyledik o koskoca elleri?

Ferman çıkar, dal kılıçlar takınır,
Meydanlarda Rabbe dua okunur,
Gölgemizden bütün cihan sakınır,

Andırırdık coşkun akan selleri,
Biz neyledik o koskoca elleri?

Kosovalar, Plevneler bizsizdir,
Yosun tutmuş camilerim ıssızdır,
Boynu bükük minareler öksüzdür,

Açmaz olmuş kızanlığın gülleri,
Biz neyledik o koskoca elleri?

Hali görür, geleceği sezerdik,
Bir zamanlar ta Vistül'de gezerdik.
Haritayı biz kendimiz çizerdik,

Fetheyledik deryaları, çölleri,
Biz neyledik o koskoca elleri?"

Rodop dağlarının eteklerindeyiz, karlı bir kış günü ve şiirin son kıtası şöyle;

"Rodopların ak başları yaslıdır,
Serdengeçti gönül, artık usludur,
Rüzgarları bile matem seslidir,

Zafer, zafer der, eserdi yelleri,
Biz neyledik o koskoca elleri?"
Osman Yüksel Serdengeçti

Allah'ın tenzili olan bu Kitap, Efendimiz'in kalbine indiği gibi onu azîz kıldı. Ondan sonraki çağlar boyunca ona gönlünü bağlayan herkesi azîz kıldı. Ve Müslüman ondan uzaklaşıp kopunca, o izzet kaybolunca, işte bugün İslam'ın, Müslümanların içinde bulunduğu durumun aslında tasviri, tefsiri bu şiirden ibaret. Bu Kitap azîz kılar. O yüzden تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ demesinin ifade ettiği çok büyük bir anlam vardır. Bu kitaba yaklaşan azîz olur, bu Kitap'tan uzaklaşan zelil olur, vakarını, heybetini, etkisini, gücünü kaybeder. Eğer ruhumuzda bir çökme, eğer bir gevşeme, eğer bir zayıflama, kopma, düşme hissediyorsak, bunu tamir edeceğimiz yer Kur'an'dır. Kur'an insanı asıl fıtratına, fabrika ayarlarına yeniden döndürür. İnsanın ruhundaki kırıkları tamir eder. Çünkü Kur'an insanla ilişkiye giren bir kitaptır. Kur'an anlatan öznedir, insan dinleyen ve anlayan bir öznedir. Eğer dinlerse insan, Kur'an ona dünyanın ve ahiretin sırlarını söyler.

Sonra bu Kitap rahmet sahibi, Rahîm olan Allah'ın tenzilidir. Onun için Allah Resulü'nde, sahabede, tarih boyunca

ona ittiba eden insanlarda o rahmetin tecellisini görürsün. Madem ki Rahîm olan Allah bu kitabı indirdi, sen Kur'an'ın içerisine girdiğinde buram buram rahmet koktuğunu görürsün. Şöyle düşünelim; insan hakikat arayışında ve bir sürü günah yükü var üzerinde; sabıkasından, günahlarından kurtulmak istiyor. Ne yapsam diye kıvrım kıvrım kıvranıyor. Kitabı açtığında onu ilk karşılayan cümle "Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla..." Bu Kitap baştan sona bir rahmet öyküsüdür.

وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ (Fussilet 46) "Senin Rabbin kullarına asla haksızlık etmez." Allah (cc) kullarına zulmetmek istemez. Allah kullarının kötü bir noktaya gitmesini, eza cefa çekmesini, azap görmesini istemez. Bunu istemediği için tarih boyunca yeryüzünde peygamber göndermedik bir toplum bırakmamıştır. Peygamber göndermiştir, bu kitabı ondan indirmiştir. Uyarılar ondan dolayıdır, emir ve yasakları bu rahmetten kaynaklanır.

Bu Kitap, insanı yaratılış gayesine doğru çeken ve insanı Allah'ın rahmetine, cennetine, ebedî mutluluğa ulaştıran bir kitaptır. Rahmân olan, Rahîm olan, Rahmet sahibi Allah'ın tecellisi baştan sona bu kitabın her yerine şamildir. Gerçekten gönlünü kitaba açarak okuyan, bütün dertlerinin devasını, bütün uhrevi kaygılarının çaresini, çözümünü bu kitabın içerisinde bulur. Bu Kitap, insanı rehabilite eder. Manevi açıdan onarır, içindeki korkuları emanete, sükûnete, dinginliğe dönüştürür.

Bu Kitap, Efendimiz'in kalbine inmekle Onu rahîm yapmıştır. Onu "rahmeten li'l âlemin" yapmıştır. Efendimiz nasıl "rahmeten li'l âlemin" oldu? " وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ (Enbiya 107) "Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik" demek bu

demektir. Efendimiz'in rahmetinden dağlar taşlar, yerler gökler nasibini almıştır.

Uhud Savaşı'nda Ashab-ı Kiram'dan 70'e yakın zat şehit oldu. Uhud'da bir yenilgi, sonrasında bir toparlanma oldu. Efendimiz (sav) bir hadisinde, "Uhud bir dağdır; o bizi sever, biz de onu severiz." buyuruyor. Efendimiz'e ilk vahiy Cebel-i Nur'da geldi, niçin Peygamberimiz Nur Dağı için, "Nur Dağı bizi sever, biz de onu severiz." demedi. Sevr Dağı Onu sinesine sakladı. Niçin Efendimiz Sevr Dağı için değil de Uhud Dağı için bu ifadeyi kullandı? Çünkü Müslümanlar orada bir mağlubiyet yaşadılar; acı yaşadılar, yetmiş kişi orada şehit oldu. Efendimiz'in (sav) elini, yüzünü kanattılar. Ve Efendimiz kendisinin dar-ı bekâya irtihalinden sonra Müslümanlar Uhud'a gelip de "Müslümanlar demek bu dağda yenildi ha, Allah bu dağı kahr u perişan etsin," gibi ifadelerle o dağa lanet okumasın diye Efendimiz adeta o dağı manevi himayesine almıştır. Ne kadar büyük bir rahmet, ne derin bir zarafet. Onun zamanında ne geliyorsa aklınıza her şey o rahmetten nasibini almıştır. Efendimiz bir defasında ashabını hayvanlara zulmetmeme konusunda uyarmış ve şöyle buyurmuş; "Sizden önceki devirlerden bir devirde, bir peygamber ordusuyla birlikte bir yerden bir yere intikal ederken, karınca körüklerinin içinden geçtiler. Karıncalar ayaklarını ısırınca peygamber körüklerin yakılmasını emretti ve yaktılar. Peygamberimiz buyuruyor ki; "ve Allah o peygambere vahyetti, dedi ki; "Sen Allah'ı tesbih eden ümmetlerden bir ümmeti yaktın, sen ne yaptın?" Efendimiz'in ashabına verdiği merhamet duygusu budur.

Efendimiz'in rahmetini sahabilerin gönüllerine kazıyan tek bir kavram kullanacak olsak, bunun "sohbet" olduğunu söyleyebiliriz. Sohbet Efendimiz'in karakter inşa metodolo-

jisidir. Çünkü yetişen insan karakterinin adı "sahabi"dir; şu halde yöntemin adı da "sohbet"tir. Sohbet sadece sözlü bir eylem değildir. Karşılıklı konuşma, sohbetin kırk cüzünden biridir tabiri caizse. Sohbetin bir boyutu sosyolojik, bir boyutu psikolojik, hatta bir boyutu metafizik bir pedagojidir. Çok hoşuma gidiyor Yunus Emre diyor ki,

"Erenlerin sohbeti ele giresi değil,
Sohbete kavuşanlar mahrum kalası değil.

Gezmek gerek her yeri, bulmak için bir eri,
Sarraf bilir cevheri, herkes bilesi değil.

Bir pınarın başına, kapalı testi kona,
Kırk yıl orada dura, kendi dolası değil.

Sohbet yaparlar iman, talip kazanır irfan,
İnsanı arif yapan, tacı hırkası değil.

Önce doğru iman et, haramlardan uzlet et,
Cana şifadır sohbet, badem helvası değil."

İşte o cana şifa sohbet, Rahîm olan Allah'ın indirdiği Kur'an'da tecelli eden ve vahyin, kalbine inzal edildiği Hz. Peygamber'i "rahmeten li'l-âlemîn" yapan unsurdur. Peygamberimiz'e gönüllerini bağlamış olan sahabe-i kiramın hepsi rahîm olmuştur. Hz. Peygamber her şeyden önce onlara merhameti ve acımayı öğretmiştir.

Bir gün Üsame bin Zeyd (ra) diyor ki; "Biz sefer esnasında bir beldeye girdik ve orayı zapt ettik. Bir de baktım ki bir müşrik, bir düşman askeri kaçıyor. Kılıcı çektim ve düştüm peşine. O kaçtı, ben kovaladım. Bir köşede kıstırdım. Kılı-

cımı kaldırınca 'La İlahe İllallah, Muhammedün Resulullah' dedi. Ben de 'Kılıcı görünce Müslüman olursun ha,' diyerek onu öldürdüm." Ordu Medine'ye dönmüş ve Efendimiz onlarla seferi değerlendirirken ashaptan biri Peygamberimiz'e Üsame bin Zeyd'in yaptıklarını haber vermiş. Olanları duyunca Efendimiz çok kızmış ve "Üsame sen ne yaptın?" buyurmuş. Üsame; "Ama ya Resulallah kılıcı görünce 'La ilahe illallah' dedi." "Tamam," demiş Peygamber Efendimiz, "velev ki öyle olsun, kılıcı görünce La ilahe illallah desin, sen niye onu öldürdün?" Üsame, "ama kalpten söylemedi" deyince Efendimiz buyurmuş ki; "Kalbini yarıp da baktın mı?" (Ebû Dâvud, Cihad, 95) Efendimiz çok geç öfkelenir, çok çabuk sakinleşir ama bu sefer öyle olmamış, sakinleşmemiş, ve "Sen 'La ilahe illallah' diyen bir adamı mı öldürdün?" buyurmuş. Durmuş, durmuş... sonra tekrar, "Sen 'La ilahe illallah' diyen bir adamı mı öldürdün?" demiş. Usame bin Zeyd diyor ki; "O kadar çok tekrarladı ki Peygamber Efendimiz, o kadar tekrarladı ki içimden, 'artık sussa' dedim; keşke dün Müslüman olmasaydım, keşke bugün de Müslüman olmasaydım. Şu hadise geçseydi ben Efendimiz'in itabına, ikabına, gazabına maruz kalmasaydım. Keşke şu hadise geçseydi de yarın Müslüman olsaydım da Efendimiz'in şu tenkidini, azarlamasını görmeseydim" diye içinden geçirmiş. Efendimiz, işte böyle zulme sıfır tolerans göstermiştir.

Şu halde insan Kur'an'la ünsiyet kurduğunda onun gönlünde izzet ve rahmet belirir. Şimdi kendimizi kontrol etmemiz lazım, Efendimiz'in (sav) misyonuna, davasına ve Onun bıraktığı rahmet mirasına kendimizi yakın hissediyor ve hayatımızda tecelli ettirebiliyorsak işler yolunda demektir. Eğer zalimleşmişsek, katılaşmışsak, kabalaşmışsak, omurgasızlaşmaya başlamışsak şunu bileceğiz ki, Kur'an ile aramızda

derin bir uçurum var. Çünkü Kur'an'ın anlaşılmasında ve yaşanmasında bir sorun olduğunda insanın kalbinden hicret edecek ilk iki karakter özelliği izzet ve rahmettir. Birincisi prensipsizliktir; dik duruşunu kaybeder insan önce, acımasını kaybeder, merhametini kaybeder, muhabbetini kaybeder, aşkını kaybeder. Aşk için ne demişti bizim Yunus;

"İşitin ey yarenler aşk bir güneşe benzer.
Aşkı olmayan kişi misali taşa benzer.

Taş gönülde ne biter, dilinde ağu tüter.
Nice yumuşak söylese sözü savaşa benzer."

Rahmet, muhabbet bir kalpten hicret etti mi, uzlet etti mi, uzaklaştı mı, bunun ilk belirtisi kabalıktır, sertliktir, acımasızlıktır. Peki, bu kalbe nasıl inecek, nereden inecek? Bu çok mühim bir sorudur. Yani rahmet ve izzet Müslümanın kalbinde nasıl payidar olacak?

Kalbe açılan üç yol vardır: Birincisi Müslümanın bizatihi Kur'an'ı tilavet etmesi. Tilavet kalbe açılan bir yoldur. Efendimiz Kur'an'ı çokça okumayı tavsiye etmiştir. Hatta buyurmuştur ki; "Bir mü'min düşünün, Kur'an okuyor. Mü'min olduğu için bunun tadı güzeldir. Kur'an okuduğu için kokusu çok güzeldir; bu kavun gibidir. Kavunu düşünün, tadı da güzeldir, kokusu da güzeldir, nerede olursa olsun kokusunu hemen alırsın. İmanından dolayı tadın güzel, Kur'an okuduğu için kokun güzel. Bir mü'min düşünün ki Kur'an okumuyor. İmanından dolayı tadı güzeldir ama kokusu yoktur; bu hurma gibidir. Hurmanın kokusu yoktur. Bir münafık veya bir günahkâr düşünün ki Kur'an okuyor, imansızlığından veya günahından ötürü tadı acıdır ama Kur'an okuduğu için kokusu güzeldir, reyhan gibidir o. Bir

günahkâr, bir münafık düşünün ki ne Kur'an okuyor, ne de iman etmiş, bu da Ebu Cehil karpuzu gibidir. Ne tadında bir hayır vardır ne de kokusunda." (Buhari, Et'ime 30)

Okumak kalbe açılan bir penceredir. Kur'an ile aramızda özel bir teşriki mesai saati oluşturmamız lazım. Bir gün içerisinde yarım saatle başlanabilir. Efendimiz bazı surelerin faziletlerini zikrederek Kur'an okumaya teşvik etmiştir. Mesela Yasin Suresi'ne "Kur'an'ın kalbi" demiştir, "okuyun" demiştir. Fatiha suresi için "Kur'an'ın özü, iliği" demiştir. Hayatımızda Kur'an'dan kesitler vardır. Namaz kılan bir insan için Kur'an ile ayrılık düşünülemez. Kendinize ait bir mushafınız olsun; okuduğunuz, zaman zaman üzerine notlar aldığınız bir mushaf olsun bu. Onunla içli dışlı, sıkı fıkı olun. Böylece Kur'an sizinle arasında bir ünsiyet kurar. Uzaktan muhabbet olmaz. Gözden ırak olan, gönülden de ırak olur.

Bir arkadaşım diyor ki, Kabe'ye gittim, Umre için, Hac için. Çok kalabalık var metaf alanında, uzakta duruyorum, uzaktan tavaf ediyorum ama hiçbir etkilenme olmuyor, bir tuhaflık var, hiçbir şey hissetmiyorum. Sonra yakınlaştım, yakınlaştım, yakınlaştıkça halet-i ruhiyem değişti. Kabe'ye dokunduğum zaman bambaşka şeyler hissettim. Kur'an için de durum böyledir. Uzak durma, yakınlaş. Kur'an'a yakın durmak lazım. Hayatımızda günlük olarak mutlaka Kur'an ile bir teşriki mesaimizin olması lazım.

Sonra kalbe açılan bir kapı daha vardır. Bu kapı tefekkür kapısıdır. Bir mü'min Kur'an üzerinde ne kadar tefekkür ederse, Kur'an'ın "düşün" dediği o tefekkür sahasının içinde günlük bir vakit ayırıp ne kadar düşünürse Kur'an onun kalbine o kadar nüfuz eder. Kur'an'ın insanın kalbine nüfuz etmesi ne demektir? Amellerimizin kalbimizde direkt

yansıması vardır. Bir insan bir iyilik yaptığında kalbinde bir nur oluşur. Tam tersi durumda bir kötülük yaptığında da kalbinde siyah bir nokta oluşur. Kur'an'ın emirlerini çok sade bir anlatımla hayatımıza geçirdiğimiz zaman içimizde bir değişim olacağını Kur'an vaad ediyor bize. Kur'an'ın gereklerini hayata geçirmeyi tek bir kavramla ifade edecek olursak, bu takvadır. Kur'an'ın emirlerine uymak ve yasaklarından kaçınmak. Tek bir kavram. Ne diyor Allah (cc); bir insanın takvaya ermesinin bir mükafatı vardır; "Eğer müttaki olursanız Allah size 'furkan' verecektir. Allah kalbinizde furkanı yaratacak."

Furkan nedir? Furkan, insanın içindeki Kur'an'dır. Kur'an da insanın dışındaki furkandır. Kur'an'ı Allah (cc), furkan diye tanımlıyor. شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ (Bakara 185) "O (sayılı günler), doğruyu eğriden ayırma, gidilecek yolu bulma konusunda açıklamalar ve insanlara rehber olarak Kur'an'ın indirildiği ramazan ayıdır."

Kur'an ki Ramazan ayında indirildi, hidayetin bir beyanı olarak, hidayetin bir açıklaması olarak, hak ile batılı birbirinden ayıran furkan olarak. Kur'an dışarıdaki furkandır, furkan ise insanın kalbindeki Kur'an'dır. Dolayısıyla insan, Kur'an'ın emirlerinden bir tanesini hayatında bir karakter özelliği haline getirirse Kur'an'ın o ayeti kalbinde canlanmış olur, dirilmiş olur ve ona manevi bir enerji kesb ettirir. Artık onun duruşu başkalaşır, oturması başkalaşır, bakışı, görmesi, muhakemesi başkalaşır. Mevlânâ Hazretleri'nin ifadesiyle aynaya baktığında göremediğini tuğlaya baktığında görecek o feraseti, o derinliği yakalar. Özetle diyebiliriz ki; Kur'an Azîz olan, izzet sahibi Allah'ın indirdiği bir kitaptır. Bu kitabı Peygamberimiz'in kalbine indirmiştir; bu Kitap Peygamberimiz'i azîz kılmıştır. Bu Kitap, çağlar boyunca

özelde sahabe-i kiram, genelde de onlara sıdku sadakat ile ittiba eden mü'minleri azîz kılmıştır.

Osman Gazi'nin şeyhi Edebali'nin odasında gördüğü rüyayı hatırlayın. O rüyanın zuhur sebebini, o duvarda asılı olan Kur'an'ı, o Kur'an'a saygısından uzanamamasını, dizüstü çökerek uyumasını, göğsünden çıkan o ağacı ve onun üç kıtayı sarıp sarmalamasını düşünün. İşte o ağacın bengi suyu Kur'an'dır. Ama duvarda asılı olmamalı, elinin avuçlarının içinde olmalı. Şair diyor ki;

"Adem'den yadigar bir ceza var sende
Eyüp'den yadigar bir eza var sende
Kör bir hücrede mahkûm gibisin ama
Mirac'a yol veren bir feza var sende"

Kör bir hücrede mahkûm gibisin ama Mirac'a yol veren bir feza var sende... Senin içinde bir âlem var. O âlemi harekete geçirecek güç işte bu kelam-ı kadimdir... Azîz ve Celîl olan Allah'ın sözü. Bu Kitap insanı azîz yapar. Aynı prensip üzerinden gittiğimizde Peygamber Efendimiz'i âlemlere rahmet kılan bu Kitap, çağlar boyunca onu kalplerine indiren Müslümanları da merhametli kılmıştır. Onun için bilâd-ı İslam'da köpekler, kuşlar bile bilâd-ı küfürde insanların görmediği hürmet ve saygıyı görmüşlerdir.

Niçin indirdi Allah (cc) bu kitabı? Bir sonraki ayette Allah izzet sahibi Azîz olarak, rahmet sahibi Rahîm olarak, bu kitabı niçin indirdiğini ifade ederken buyuruyor ki;

لِتُنْذِرَ قَوْماً مَّا أُنْذِرَ آبَآؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ

"(Bu Kitap) izzeti büyük, rahmeti bol olan Allah tarafından ataları uyarılmamış, bu yüzden

kendileri de gaflet içinde bulunan bir toplumu uyarasın diye indirilmiştir." (Yasin 6)

"Bir kavmi inzar etmen, uyarman için indirdi." İnzar; uyarmak demektir. Yan tarafta yangın var ve adam uyuyor, onu nasıl uyandırırsın? "Haydi kalk gidelim biraz dışarda dolaşalım," diye mi? Yoksa onu sarsarak, "Haydi kalk, yanacaksın" diye mi uyandırırsın. İnzar; üst düzey acil eylem koduyla uyarmak demektir. Acil bir şekilde...

Onun için biz Kur'an'a baktığımızda Efendimiz'in iki vasfını görürüz. Birincisi "beşir"dir Efendimiz, tebşir eder, müjdeler... Cennetle müjdeler iman edenleri ve salih amel işleyenleri. Ama kitaba dikleşen, iman etmeyen, inkar ve isyan içerisinde kulaç atan insanları da öldükten sonra akılların alamayacağı bir azap ile tehdit eder. Bu görevi, bu vazifeyi, Peygamber Efendimiz'e Allah (cc) vermiştir. لِتُنْذِرَ قَوْماً Bir kavmi uyarman için. Nasıl bir kavim? "Allah tarafından ataları uyarılmamış, bu yüzden kendileri de gaflet içinde bulunan bir kavim..." Allah (cc) seni böyle inzar vasfıyla, Azîz olan izzetli Kur'an ile Rahîm olan rahmetli Kur'an ile gönderdi. Allah'ın bu Kitab'ı indirmesinin sebebi insanların hayatlarını zehir etmek, dünya nimetlerini insanın burnundan getirmek değildir. Bu kitabın faydası dünyevi ve uhrevi olarak yeniden ve yine insana döner. Gerçekten bugün bu gerçeği dünya üzerinde görmeniz mümkündür. Çağlar boyunca Kur'an'ın ve nebevi hikmetin egemen olduğu coğrafyada tek bir Dünya savaşı bile yaşanmamıştır. Ama Osmanlı dağıldığında, insanlar vahye ve nebevi hikmete yüz çevirdiğinde, Batı Rönesans ve Reform ile birlikte kutsalı hayat saflarından sürgün ettiğinde, insan uhrevi kaygısını yok ettiğinde, bu

profan dünyada nefsi ve şeytanı ile baş başa kalmıştır. Ve insan insanın kurdu olmuştur; insan insanın cehennemi olmuştur bu dünyada. İşte bakın bugün dünya Ermeni soykırımından ötürü Türkiye'yi töhmet altında bırakmak isteyen Amerika'nın sadece Kızılderililerden bilmem şu kadar milyon kişiyi nasıl acımasızca katlettiği... "Demokrasi için!" girip çıktığı her yerde arkasında nasıl mezarlar, nasıl kabristanlar, nasıl mazlumlar bırakarak gittiğinin şahididir...

Aslında bütün bu travmanın sebebi, insanlığın, ilacına burun kıvırmasıdır. Kur'an'dan uzaklaşıldığında insan acımasızlaşır. Kur'an'ın, yaşamında tecelli ettiği Hz. Peygamberin metodundan, yönteminden uzaklaştığında insanlar acımasız hale gelir. Bunu psikolojik olarak kendi hayatınızda da görebilirsiniz. Eğer ailenize muameleniz, öğretmen iseniz öğrencilerinize muameleniz, eğer evli iseniz eşinize muamelenizde bir sertlik, kabalık, acımasızlık varsa bu Kur'an'dan uzaklaşmanızın sonucudur. Çünkü Kur'an insanın duygu durumunu dengeler. Sadece insanın tefekkürüne müdahale etmez, insanın duygu durumunu da düzenler.

Bu çağın yaşadığı krizin sebebi Allah'ın rahmetinin iki tecellisi olan Kur'an'dan ve Hz. Peygamberin sünnetinden uzaklaşmaktır. Çözüm yeniden vahye ve nebevi hikmete ram olmaktır. Bireysel ve toplumsal açıdan yaşanılan bu ıstırabın başka bir çözümü yoktur. Allah (cc) bu Kitab'ı ataları uyarılmamış bir kavmi uyarman için gönderdi ki o kavim de gaflet içindedir.

Ataları Uyarılmamış Bir Toplumun Durumu

Kur'an'ın dışında izzet arayan, Kur'an'ın belirlediği hayat tarzının dışında saygınlık bulmaya çalışan bir kimse um-

duğuna nail olamaz. Kur'an, izzetin kaynağıdır. Ve Allah (cc) Kur'an'ın inmesini rahmet ile Rahîm ism-i şerifi ile ilişkilendirmiştir. Yani Kur'an, Allah'ın Rahîm ism-i şerifinin, rahmet sıfatının tecellisidir; rahmete ermenin yolu Kur'an'a yakın durmaktan geçer. Kur'an Peygamberimiz'in kalbine inerek onu "Âlemlere Rahmet" kılmıştır. Kur'an'a ve Hz. Peygamber'in sünnetine yakın duran bütün nesiller, bütün çağlar, rahmetin, merhametin, acımanın bir yaşam düsturu haline geldiği zamanlar yaşamışlardır.

Arapları ikiye ayırmıştık; Arab-u aribe dediğimiz safkan Araplar ve diğer Arap unsurlarla karışmış olan Araplar ki bunlara Arab-ı müsta'ribe diyoruz. Biz bu Arab-u aribeye pek çok peygamberin geldiğini Kur'an'dan öğreniyoruz; mesela Hud (as) Ad kavmine gönderilmiş Arap bir peygamberdir. Ad Kavmi Arap'tır. Semûd Kavmi Arap'tır Salih (as) Arap'tı, Araplara gönderilmiş bir peygamberdi. Bir yoruma göre Medyen ahalisi, Hz. Şuayb'ın peygamberlik yaptığı belde Araptır ve Allah (cc) bir Arap peygamberi, Arap toplumuna göndermiştir. Fakat Hz. İsmail'den sonra yaklaşık 2500 yıllık bir zaman diliminde, o bölgeye hiç peygamber gönderilmedi. Uzun bir fetret dönemi yaşandı. Onun için Allah (cc) ataları uyarılmamış bir kavim derken Hz. İsmail'den sonra oraya hiç peygamber gönderilmediğini, Mekke ve civarına hiçbir uyarıcının gelmediğini ifade ediyor. İşte Allah (cc), ataları uyarılmamış gaflet içindeki bir kavmi uyarması için Hz. Peygamber'i inzar görevi ile gönderdi.

Eğer Kur'an'ı parçacı bir yaklaşımla anlarsak, sadece bir ayeti merkeze alıp diğer ayetlerden sarf-ı nazar edersek, Kur'an'ı anlayamayız; bu ayet buna örnektir. Ben bu ayetten hareketle diyebilirim ki; "Allah (cc), Kur'an'ı Hz. Peygamber'e, sadece Kureyş'i, sadece Mekke ve civarını uyarması için gön-

dermiştir?" Ne olacak şimdi? Bakın parçacı yaklaşımla hareket edildiğinde ne kadar yanlış bir anlamla karşı karşıya kaldık. Oysaki Peygamberimiz'in misyonunu ifade eden bütün ayetleri masanın üzerine koyduğumuzda, bu ayet bütünün bir parçasını ifade ediyor, Efendimiz'in doğrudan ilk muhatapları Kureyş ve civarı... Evet onları da uyaracak ama bu, onun davetinin cihanşümul olmadığını göstermiyor. Çünkü biz başka ayetlere baktığımızda Peygamberimiz'in "bütün insanlar için gönderilmiş" bir peygamber olduğunu, Kur'an'ın هُدًى لِلنَّاسِ bütün insanlar için bir hidayet; اِنْ هُوَ اِلَّا ذِ كْرٌ لِلْعَالَمِينَ (Tekvir 27) "O herkes için bir öğüt"; kıyamete kadar ki müstakbel ve muhtemel bütün insanlar için rehber olduğunu, dolayısıyla da Hz Peygamber'in tebliğinin bütün insanları kapsadığını ifade ediyoruz. Onun için sadece bir ayetten nihai bir sonuca ulaşmak Kur'an açısından doğru bir yaklaşım değildir. Hz. Peygamber'in davetinin yalnızca Araplara yönelik olmadığı konusunda Allah (cc) şöyle buyurmaktadır; وَاٰخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ (Cuma 3) "Henüz kendilerine katılmamış bulunan daha başkalarına da (elçi gönderilmiştir)."

Efendimiz (sav) Hz. İsmail'den sonra vahye muhatap olmamış yakın civardaki insanları uyarmakla başladı peygamberlik vazifesine. Onlar uyarılmadıkları ve kendilerine bir peygamber, bir kitap gelmediği için gafletteydiler. Gafletin iki manası vardır: Birincisi bilmemektir. Bu nörolojik bir durumdur, yani bilmiyorsunuz, zihninizde, aklınızda, belleğinizde, bilincinizde, hafızanızda öyle bir bilgi yok, ilme'l yakîniniz yok demektir. Gafletin bir tanımı budur. Bu durumdaki insan mazur görülebilir. Fakat bir gaflet daha vardır ki, bu bilmemek değil, bilmezden gelmek; görmemek değil görmezden gelmektir. Efendimiz (sav) geldiğinde; "Allah'tan başka ilah yok, bu putlara tapmayın, bu hayatın ötesinde

bir yaşam, bir diriliş, bir hesap, sonsuz bir mükafat ya da sonsuz bir azap var." dedi. Onların bütün cehaletlerini giderdi. Onları bilmezken bilir kıldı, görmezken görür kıldı. Efendimiz'in, uzun süren tebliğlerinin sonunda, büyük bir kısmı Peygamber Efendimiz'e iman etmediler, gafletlerini sürdürdüler.

Günahları Sebebiyle Mühürlenmiş Kalpler

Çok kesin rakamlar değildir ama Efendimiz'in (sav) Mekke'de tebliğ yaptığı yıllarda, Mekke'nin nüfusunun yaklaşık 20.000 civarında olduğu söylenir ve Ona iman eden kişilerin, farklı rakamlar söz konusu olsa da 250 ila 300 civarı olduğunu ifade eder bazı tarih kaynakları. Şimdi düşünün yaklaşık 13 yıllık bir tebliğ dönemi; insanlara gitti Efendimiz (sav) Kur'an'ı okudu, mucize olan, lafız-mana ilişkisi bakımından i'caz vasfına sahip, Arap edebiyatçılarının adeta elini kolunu bağlayan Kur'an'ı, Allah'ın mucize kelamını onlara ilettiği halde onlar istiflerini bozmadılar ve pek çoğu iman etmedi; bilmezden gelmeye devam ettiler. İmanı değil inkarı; itaati değil isyanı; marifeti değil gafleti seçtiler. Aslında gördüler ama görmezden geldiler, bildiler ama bilmezden geldiler.

Bu bilmezden gelme mevzusu; Müslümanlar için de tehlikeli bir durumdur. Eğer bir insan bildiği ile amel etmezse bilgisinin ahlaki sonuçlarını hayatında tecelli ettirmezse, bu da bir tür gaflettir. Bu gaflet de Allah'ın katında çok mahzurludur. Efendimiz geldi, ataları uyarılmamış bir kavmi uyardı, onlar gaflette idiler ama bilmezden gelmeye devam ettiler. Öyle ki 7. ayette Allah (cc) buyuruyor ki;

لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىٰٓ أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

> "Andolsun ki onların çoğu hakkında o söz (azap) gerçekleşecektir; çünkü onlar iman etmeyecekler." (Yasin 7)

Onların pek çoğunun üzerine "söz" hak oldu; sözün gereği, hakikati tecelli etti, artık iman etmezler. "Söz" nedir? Allah'ın "Artık iman etmezler." dediği, Efendimiz'e iman etmeyen, ittiba etmeyen, inkarda direten insanların üzerinde tecelli eden o "söz" nedir?

İnsan, Allah'ın kıymetlisidir. İnsan, Allah'ın "ahsen-i takvim" olan şaheseridir. İnsan Allah'ın başyapıtıdır ve insan o kadar önemli bir varlıktır ki; dağların, taşların, yerlerin, göklerin yüklenmekten tir tir titredikleri emaneti, insan omuzlarına almıştır. Bu emanetin ne olduğu hakkında pek çok yorum yapılmıştır. Bazı âlimler demişlerdir ki; bu emanet, Allah'ın insana verdiği ve imtihanın kilit noktası olan iradedir. Allah insana bir irade vermiştir, bu irade hayırdan veya şerden yana işletilebilen çift yönlü bir yapıya sahiptir. Mesela Allah (cc) Şems suresinde şöyle buyurur; وَنَفْسٍ وَمَا سَوّٰيهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوٰيهَا (Şems 7-8) "Nefse ve onu (insanın özü olarak) şekillendirip düzenleyene; Ona kötü ve iyi olma kabiliyetlerini verene!"

Nefse ve onu yaratana yemin olsun ki biz insanın fıtratına, nefsine, fısk u fücuru, kötülüğü ve takvayı yerleştirdik. Kim nefsini ıslah ederse artık o kurtuluşa ermiş olur; kim de nefsini başıboş bırakırsa mahv u perişan olur gider. Allah irademizle ilgili bu realiteyi ifade ediyor ve iki tane yol çıkıyor karşımıza; İmtihandayız; elimizdeki net gerçek bu. Sınavdayız, her an imtihan edilmekte olan bir varlığız. Deneniyoruz, denenmemize uygun bir donanımımız var

ve bu denenmenin sonunda, bizi yolun sonunda bekleyen iki akıbet var: İmanın ve itaatin karşılığında cennet; isyanın ve inkarın karşılığında cehennem. Allah (cc) buyuruyor ki;

فَأَمَّا مَنْ طَغَى وَآثَرَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا (Naziat, 37-38) "Kim azarsa ve dünya hayatını ahirete tercih ederse..." Yani kim tuğyana düşerse, haddi aşarsa, Allah'ın emirlerini çiğnerse, Allah'ın yasakların içerisinde cirit atarsa ve kim sekülerleşirse, dünyevileşirse; dünyanın hedeflerini, gayelerini, amaçlarını, ahiretin önüne koyarsa, hiç ölmeyecekmiş gibi, öldükten sonra kabre girmeyecekmiş gibi, hiç kabirde sorguya suale uğramayacakmış gibi, sanki öldükten sonra hiç dirilmeyecekmiş gibi, dirildikten sonra mahkeme-i kübrada Allah'ın huzurunda hiç dikilmeyecekmiş gibi... sonrasında hiç hesaba, mizana girmeyecekmiş gibi... sanki hiç cennet yokmuş gibi, cehennem yokmuş gibi pervasızca, şuûrsuzca, hadsizce, akılsızca, bilinçsizce yaşarsa, فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوٰى (Naziât 39) "Cehennem işte onun için tek barınaktır." Onun döneceği yer ateştir. Allah (cc) böyle buyuruyor. İyisiyle kötüsüyle, salih olanıyla olmayanıyla, adil olanı olmayanıyla, acıyanıyla acımayanıyla herkes dönüş içindedir. Hepimiz dönüyoruz ama herkesin döneceği yer farklıdır.

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوٰى. فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوٰى (Naziat 40-41) "Rabbinin huzurunda (hesap vermekten) korkan ve nefsine kötü arzuları yasaklayana gelince, onun barınağı da cennetin ta kendisidir."

Allah'a inanıyorum, iman ettim, Allah beni öldükten sonra topraktan süzüp çıkartacak ve ne yaptığımı santimine kadar soracak; inancımızın kilit noktası budur.

Ahiret demek; sonraki demek, sonraki âlem, sonraki bir hayat, sonraki bir dünya, sonraki bir mükafat, sonraki bir

ceza. Biz işte bu cezadan korkarız. Korkmanın bir alameti vardır. Korkuyorum, neden? Ateşe dokunmaktan korkuyorum ama elim ateşin içinde. "Kendimi alamıyorum, ne yapayım," diyor. Sen korkmuyorsun ateşten... Korkuyorum, neden? Yüksekten... Ama bir ayağın uçurumdan aşağı sarkmış. Bu nasıl bir korku? Korkmanın bir alameti vardır; nedir o? Korktuğunu başına getirecek olan şeyden uzak durmandır. Ateşten korkan, günahtan uzak durur/durmalıdır.

Hepimiz dönüyoruz. Zaman, ayaklarımızın altından, ellerimizin arasından kayıp gidiyor ama bak ne hale geldik? Kaptan kaba geçiyoruz, ne hale geldik? Bebektik, çocuk olduk, genç olduk, orta yaşı bulduk, bak gidiyoruz, gitmeyen kimse yok. Gideceğiz ve bir yere dönüyoruz, yok olmaya doğru değil. Ve gittiğimizde, bizi bekleyen iki durum var. Ayet ifade ediyor, bu Allah'ın ahd ü peymanıdır. Bu denenişin, bu imtihanın, bu dünya hayatının sonunda insanı bekleyen iki durumun ilanıdır, inzarıdır. Kim A yolunu takip ederse sonu ateştir; kim B yolunu takip ederse sonu cennettir. Peygamberimiz (sav) geldi, uyardı, anlattı. Ama anlamamakta direndiler; taşa tuttular, hakaret ettiler, "mecnun" dediler, "deli" dediler ve Allah (cc) buyuruyor ki, onların çoğunun üzerine "cehennemlik" sözü hak oldu. Çünkü tuğyana düştüler, haddi aştılar, dünya hayatını tercih ettiler. Ölümden sonrasına dair ne bir inançları ne de bir hazırlıkları vardı. Bunların gidişi artık ateşedir.

Allah (cc), bir insan yola gelsin, imana gelsin, güzel ahlaka ulaşsın diye, ona pek çok imkan hazırlamıştır. Ona akıl vermiştir, basiret vermiştir, vicdan vermiştir, kalp vermiştir, gönül vermiştir; yetmemiştir peygamber göndermiştir, kitap göndermiştir. Allah (cc) insana yol gösterir. Bu Kitap, Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın kitabıdır. Allah (cc) insanın yanındadır,

Allah (cc) insanın hayrını ister. Fakat insan bu gelen delillere, ayetlere burun kıvırmaya başladığında, insan hakikati bulma, keşfetme, hakikati yaşama imkanından da adım adım uzaklaşır. Çünkü insanın yapıp etmelerinin onun kalbine dönen, benliğine dönen birtakım sonuçları vardır. İnsanın kalbinin iki yönü, iki boyutu vardır. Bir boyutu takvaya, diğeri fısk u fücura meyillidir. İnsan iyilik yaptığında takva boyutu; inkar ve isyan ettiğinde ise fısk u fücur boyutu güçlenir. Ve insanın içinde bir Firavun, bir Nemrut, bir Karun, bir Haman beslene beslene, büyüye büyüye, semire semire onun ruhunu ele geçirir; hayatını içerden zindana çevirir. İnsan böyle olursa ne olur? Bir manevi kanun vardır; كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (Mutaffafin 14) "Hayır! Doğrusu şudur ki, yapıp ettikleri kalplerini kaplayıp karartmıştır." Yapıp ettikleri onların kalplerini çepeçevre sarıverdi. Sardı ve onların bütün erdemlerini yedi bitirdi, tüketti.

İsrailoğulları'nı anlatır Kur'an; Allah (cc) onları Firavun'dan kurtarmıştır, Kızıldeniz'i geçmişlerdir, geçer geçmez puta tapan bir kavim görmüşlerdir ve Hz. Musa'ya demişlerdir ki; "Bize de onlarınki gibi bir put yapsana." Sonra Allah (cc), Mescid-i Aksa'ya girin, orada bir kavim var, onları çıkartın, orası Arz-ı Mukaddes'tir demiştir. Onlar Hz. Musa'ya; "Sen git Rabbinle birlikte onlarla savaş, biz buradan takip ediyoruz, izliyoruz," demişlerdir. Allah (cc) onlara bir ceza vermiştir. Sina çölünde onlar 40 yıl kalmışlardır ama Allah onlara acımıştır. Bulutları üzerlerinde gölgelik yapmıştır, bıldırcın eti inmiştir, kudret helvası inmiştir ama demişlerdir ki Allah'ın peygamberine, لَنْ نَصْبِرَ عَلَى طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ (Bakara 61) "Biz bir tek yiyecekle dayanamayacağız." Biz öyle tek bir yemeğe sabredemiyoruz artık, canımız sıkıldı. Rabbine dua et, bize toprağın mahsullerinden bitirsin." demişler-

dir. Öyle yapmışlardır, böyle yapmışlardır, Allah bir emir vermiştir; savsaklamışlardır. "Cumartesi günü avlanmayın" demiştir; avlanmışlardır, peygamberlerini öldürmüşlerdir. Hz. Yahya'yı öldürmüşlerdir, Hz. Zekeriya'yı öldürmüşlerdir. Bütün bunlar anlatıldıktan sonra Allah (cc) buyuruyor ki, bu kadar yapılan isyandan ruhları etkilenmeyecek miydi? Bunun manevi bir sonucu olmayacak mıydı? Elbette olacaktı. İşte Allah (cc) Bakara suresinde bu durumdan şöyle bahsediyor;

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ اَوْ اَشَدُّ قَسْوَةً (Bakara 74)

"Bundan sonra kalpleriniz yine katılaştı; artık kalpleriniz taş gibi, hatta daha da katıdır." Bütün bu yapılanlar, bütün bu isyanlar, bütün bu itirazlar, bütün bu kalkışmalar, bütün bu ifsatlar, savsaklamalar... Bunlardan dolayı kalpleri kaskatı kesildi, taş gibi oldu. Taş mı? dedim... Hayır taştan çok daha sert oldu, taş demek taşa hakarettir... Ayetin devamında buyuruyor ki; "Taşlardan öyleleri vardır ki, korkusundan yarılır da içerisinden su çıkar, taşlardan öyleleri vardır ki Allah korkusundan yuvarlanır." Taş demek taşa hakarettir.

Yani her devirde olduğu gibi Peygamberimiz'in zamanında da bizim asrımızda da böyle katı kalpli insanlar olacak ve ne yaparsan yap inanmayacaklar. Hatta mealen Allah (cc) buyuruyor ki; Peygamber Efendimiz iman etmiyorlar diye kendisini üzerken, "Sen onların önüne bütün ayetleri getirsen de onlar inanmayacaklar." Kararını vermiş, inatlaşıyor, inatçı... Bu aslında öyle bir nokta ki, kalbi mühürlenmiş. Kalp mühürlü artık ama Allah mühürlediği için iman etmiyor değil. İman etmeye etmeye, isyan ede ede, peygambere karşı gele gele, Müslümanlara eza cefa ede ede kendi eliyle kalbinin hidayete açılan bütün pencerelerini, kapılarını sımsıkı kapatmış, boğmuş artık içindeki bütün erdemleri. Öyle bir noktaya gelmiş ki, Allah (cc) onun kalbine mühür vurmuş, gözüne

perde koymuş, kulaklarına ağırlık koymuş. Hakkı göremez hale gelmiş, hakkı duyamaz hale gelmiş, hakkı idrak edemez hale gelmiş, bir nevi "ölü" hükmünde.

İnsanın iradesinin kaybolmadığına iki örnek verebiliriz; Allah (cc) bazı kimselerin vefatları esnasında; ölüm gelmiş ölecekler, o kadar günah işlemiş, o kadar isyan etmiş, inkar etmiş, iman etmemiş, tam öleceği esnada; رَبِّ ارْجِعُونِ (Mü'minun 99) Rabbimiz bizi dünyaya geri döndürsen de biz yeniden amel etsek... dediklerini anlatır. Bu kadar zaman geçti, niçin amel etmedin peki? Allah'ın insana en büyük hediyesi olan iradeyi, aklı, düşünceyi kullanmadın. Bir ayet vardır Nisa suresinde Allah (cc) buyuruyor ki;

وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّى إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْآنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا (Nisa 18)

"Yoksa kötülükleri yapıp yapıp da içlerinden birine ölüm gelip çattığında, "Ben şimdi tövbe ettim" diyenlerle kafir olarak ölenler için kabul edilecek tövbe yoktur. Onlar için acı bir azap hazırlamışızdır."

Ayet bir insan tipinden bahsediyor. Günahı işler de işler, tevbe etmez; inkar eder durur, isyan eder... Ta ki bıçak gelip kemiğe dayanana kadar. Ölecek artık ve der ki; "Döndüm artık, tövbe ya Rabbi." Allah (cc) bu kimsenin tövbesini kabul etmeyeceğini ifade ediyor. İradesini şeytana peşkeş çekmiş, şeytanın güdümüne girmiş ve kul olmanın hiçbir erdemini kullanmamış. Firavun'dan bahsederken hatırlayın; Firavun'un önünde ne kadar mucizeler gerçekleşti, sihirbazlar Hz. Musa'nın attığı asanın kendi yaptıkları düzenbazlıkları yok ettiğini görünce, فَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ (Şuara 46) "Sihirbazlar derhal secdeye kapandılar." buyuruyor Allah (cc). Firavun niçin iman etmedi? Kızıldeniz gözünün önünde yarıldı, niçin

iman etmedi? İradesi yok değildi ama bu potanın içerisine girmişti. Sen eğer Allah'ın senin için gönderdiği mucizeyi, ayeti, ibretlik vakayı pas geçersen, ibret almazsan artık düşünmeden, ibret almadan geçtiğin her ayet, senin kalbinde hidayete ve hakikate dair bir pencereyi daha kapatır, bir basiret hücresini daha öldürür. Firavun onun için son nefesini aldığında, son nefesini verdiğinde, "Ben şimdi iman ettim, ben Müslüman oldum" diye yeni bir irade beyanında bulundu ama iş işten geçmişti...

Kibir Sebebiyle Kör Olmuş Gözler

Allah (cc) insanın iradesini elinden almaz. İnsan yaptığı kötülükler neticesinde şeytana yakınlaşmakla, nefsinin taleplerine boyun eğmekle, Allah'ın emirlerine uzak durmakla bu noktaya geliyor ve tam da ayetin ifade ettiği gibi, "Onlardan pek çoğunun üzerine artık azap sözü hak oluyor." Çünkü onlar tuğyana düşmüşlerdir, onların artık gideceği yer ateştir. Ve sonrasında onların durumlarını vasf ediyor buyuruyor ki;

إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالاً فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ

"Biz onların boyunlarına çenelerine kadar dayanan halkalar geçirdik, bu yüzden kafaları yukarı kalkık durmaktadır." (Yasin 8)

Yapılan işin, isyanın, içine düşülen bataklığın, psikolojinin bir tespiti vardır bu ayette. Buyuruyor ki; Biz onların boyunlarına, boğazlarına prangalar, demirden bukağılar, birtakım halkalar geçirdik. Bu prangalar onların çenelerine kadar dayanmıştır. Onların kafaları kalkık bir şekildedir. Bu durum onların inkar, isyan itiraz, inat ve ısrarlarının bir sonucu; Allah'ın onlara verdiği manevi bir mahrumiyet cezasıdır. Gerçekte demir bukağı yok ama Peygamber'e (sav)

diklenmelerinin, itirazlarının psikolojik resmi, manevi röntgeni budur. Bu nasıl bir insan tipidir? Bazen görürsünüz, başı yukarıda, yani haşa "alçak dağları ben yarattım" iddiasında ve edasında, burnu yükseklerde kibirli bir insan tipidir bu. Her yerinden kibir akan insan tipi. Onların iman etmemelerinin sebebi de bu kibirleridir.

Kibir nedir? Peygamberimiz (sav) bir gün buyurmuş ki; "Kimin kalbinde zerre kadar kibir varsa cennete giremez." (Müslim, İman 147) Ashab-ı kiram kibri, insanın kendisini, elbisesini, binitini beğenmesi gibi algıladıkları için demişler ki; "Ya Resulallah! Biz mesela güzel bir ayakkabımız olmasını isteriz, güzel bir elbisemizin olmasını da isteriz. Bunda ne problem vardır? Eğer öyle ise o zaman mahvolduk biz." Peygamberimiz (sav) buyurmuş ki; "Allah güzeldir, güzel olanı sever." (Müslim, Sahih, İman 1/93) Bunda bir problem yoktur. Asıl problem nedir? Peygamberimiz (sav) kibri tanımlarken buyuruyor ki; Kibir insanın hak kendisine geldiğinde hakkı kabul etmemesi, insanları küçük görmesidir. Kimin kalbinde zerre kadar kibir varsa cennete giremeyecek. Hakkı kabul etmemektir kibir. Ve ilk kibirlenen İblis aleyhi la'nedir. Kibirlenenlerin atası İblis'tir. Allah (cc) "Adem'e secde et" demiş, etmemiş. Sormuş; "Emrettiğim halde niçin secde etmedin?" Demiş ki; "Onu çamurdan beni ateşten yarattın." Allah'ın emrine yüz çevirdi. Nasıl bir iştir, neye yüz çevirdi öyle? Ve büyüklendi, kibirlendi. وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ (Bakara 34) "Büyüklendi ve kafirlerden oldu." buyuruyor Allah (cc). O kibri İblis'i şeytan yaptı ve kafirlerin arasına soktu. Onun için hak kendisine geldiğinde insanın hakkı kabul etmemesi, kibirdir. İnsanın bundan yakasını, paçasını kurtarması gerekiyor. Hakka ve adalete boyun eğmesi gerekiyor. Lokman

(as) Lokman suresinde oğluna nasihatte bulunurken diyor ki; وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحاً إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولاً (İsra 37) "Yeryüzünde böbürlenerek dolaşma! Ne yeri yarabilir ne de dağlarla boy ölçüşebilirsin." Yani haddini bilmeli insan? En büyük ilim, her şeyden önce haddini bilmektir. Lokman (as) oğluna böyle nasihatte bulunuyor. Yeryüzünde kibirlenerek yürüme. Hatta tersten bir şey söyleyeyim. Kur'an'da mü'minlerin en önemli özelliği olarak buyuruyor ki Allah; وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْناً وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَاماً (Furkan 63) "Rahmân'ın has kulları yeryüzünde vakarla yürüyen, cahiller onlara laf attığı zaman, 'selam' deyip geçen kullardır."

İnsanın yeryüzünde kibirle yürümesi Allah'ın en çok kızdığı hallerden biridir. İnsan yürüyüşünde bile mütevazı olacak. Mü'minlerin en önemli özelliği, yürürken mütevazı yürümeleridir. Bununla beraber "caka satarak" yürümenin de gerekli olduğu bir yer varsa o da cihat meydanıdır. Cenk olduğunda, hak ile batıl kapıştığında, yürü nasıl yürüyebiliyorsan, ne kadar cengaverliğin varsa orada ortaya koy. Bunu mü'minlere, bunu garibanlara, mazlumlara gösterme. Mü'minlerin en önemli özelliği رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ (Fetih 29) "Kendi aralarında merhametlidirler." Sen zalimlere göster gücünü, hünerini. Mü'minlerin en önemli özelliği kendi aralarında merhametli, zalimlere karşı sert ve şiddetli olmalarıdır; sen o cengâverliğini zalimlere karşı göster. Garibanlara, din kardeşlerine karşı caka satma!

Yasin suresinin 8. ayetinde Allah (cc) iman etmeyenlerin içerisinde bulunduğu psikolojiyi gözümüzün önünde somutlaştırıyor, ete kemiğe büründürüyor, boğazlarında, boyunlarında demirden bir halka var, demirden bir pranga... çenelerine kadar dayanmış ve başları yukarı kalkık bir

şekilde. Bu adam önünü, sağını, solunu, nasıl görsün artık' Kibre bu kadar batmış biri hakka nasıl boynunu uzatsın? Hakka doğru nasıl yol alsın? İşte onlar öyle kimseler ki, onların üzerine Allah'ın cehennemlik olma sözü hak oldu. Çünkü onlar, kibirlerinden başları havaya kalkık ve hakkı göremeyecek bir vaziyette yaşayıp gidiyorlar. Sonraki ayette Allah (cc) buyuruyor ki;

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ سَداً وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَداً فَاَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ

"Onların önlerinden bir set, arkalarından da bir set çektik, böylece gözlerini perdeledik; artık görmezler." (Yasin 9)

Bir adam düşünün boynunda bukağı var, başı yukarı kalkık bir vaziyette... Allah (cc), "Biz onların önlerinden bir set çektik, arkalarından da bir set çektik ve onların üzerini örtüverdik; görmezler artık," buyuruyor. Bu setler nedir? Üzerine örtülen örtü nedir? Set engellemek için çekilen bir örtüdür; ne ile aralarında perde oluyor? Bütün bu sorularımızın cevabını ayetin sonunda buluyoruz; "Artık göremezler." Demek ki, onların bir şeyi görmelerini engelliyor, görüp de yeniden dönmelerini engelliyor... Görülecek olan şey nedir? Görülecek olan şey, Allah'ın ayetleridir. Önlerine bir set çektik dediğinde, insanın önünde ne vardır hemen düşünmemiz lazım. Benim önümde ne var zaman itibariyle? Öncelikle ben kendim varım, gözüm var, kulağım var, aklım var, kalbim var, midem var, ciğerlerim var, kemiklerim var, parmak izlerim var... Önlerine çekilen bu set bu kibirli insanların kendileri, var oluşlarının anlam ve amaçları üzerinde düşünmelerini

engeller. Sonra başka ne var insanın önünde? Gökteki güneş var, yer var, gök var, havada uçan kuş var, akan hayat var... Bunların da hikmetlerini göremezler. Âleme kör bakarlar. Bunların her biri birer ayettir, ayetleri görmezler. Çünkü Allah (cc) onların önlerine set çekti, artık göremezler... Sonra önümüzde ne var? Önümüzde bir ölüm gerçeği var; ölümü hiç hatırlarına bile getirmezler. Ölümün nasıl bir mana, nasıl bir hakikat olduğunu, ölümden sonra kendilerini nasıl bir şeyin beklediğini düşünmezler.

Onlar kibirlerini terk etmeden, Allah (cc) önlerindeki seddi kaldırmayacak. Burada da bir zulüm yoktur, burada da yine iradeyi sakatlayan, insanı zorla cehennemlik eden bir durum söz konusu değildir. Düştüğü yerden kalkmalı insan. İlk hata neydi? Kibir. Hakkı kabul etmemekti. Yeniden bu nokta üzerinde düşünüp hakkı kabul etmedikten sonra önündeki o set kalkmayacak, kendi anlamını çözemeyecek, varlığını çözemeyecek. Bu elin insana niçin verildiğini, bu gözün niçin verildiğini, bu aklın niçin verildiğini, bu hayatın niçin olduğunu, ölümün manasının ne olduğunu, ölümden sonra kendisini nasıl bir hayatın beklediğini asla çözemeyecek önündeki o setten dolayı. Önüne set çekilmesinin anlamı budur. Varlık sahasındaki delilleri görecek gözünü kendi eliyle kör eden, insanın kendisidir.

Allah (cc), "Onların arkalarından da bir set çektik," diyor. Arkaya çekilen setten kasıt nedir? İnsan geçmişiyle alakadar bir varlıktır. İnsan, geriden de ibret alır. Doğduk, çocuk olduk, genç olduk, orta yaşı bulduk, gidiyoruz, zaman gidiyor, Dünya dönüyor, hiçbiri benim kontrolümde değil. Ben isterdim ki 10 yıl önceki yaşımda, gençlik çağımda çivi çakayım, demir atayım, orada kalayım. Hiçbir şekilde

gücümden, güzelliğimden, enerjimden hiçbir şey kaybetmeyeyim ama bütün varlığım anbean kayıp gidiyor. Saçımın beyazlamasına engel olamıyorum; yüzümün kırışmasına mani olamıyorum... Vücudum beni dinlemiyor; bir bildiği var, beni bir yere doğru götürüyor... Kendi elime, yüzüme, gözüme, saçıma bile muktedir olamıyorum. Geriden baktığın zaman bir yere doğru gidiyoruz. O yüzden Allah (cc) varlığın başlangıcını/mebde' ve sonunu/meâdı düşündürmek istiyor insana, buyuruyor ki; فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ (Tarık 5-6) " İnsan neyden yaratıldığına dönsün bir baksın. O, atılan bir sudan yaratıldı. Allah (cc) atılmış bir spermden yarattı bizi. Yani yolda görsen üzerine basmaya bile tenezzül etmeyeceğin, iğrenç bir sudan, basit, hasis bir mâîden... Ne idik, ne olduk? Gerisine set çekildi mi insan varlığının başlangıcını, bir damla sudan nasıl var edildiğini de düşünmez. Ne zanneder biliyor musunuz? Gökten zembille indiğini, gücünün kuvvetinin hep böyle olduğunu ve daha fecisi hep böyle kalacağını zanneder.

Arkaya bir set çekildi mi insan sadece kendi geçmişinden değil, geçmiş ümmetlerin hayatlarından da ibret almaz. Bak nice kavimler yerle yeksan oldular. Firavunların yaptığı piramitlerin hâlâ esrarı çözülemedi; bu piramitleri yapanlar nerede? Karunlar nerede? Hamanlar nerede? Firavunlar nerede? Ebu Cehiller, Ebu Lehebler nerede? "Ben de öldürür ve diriltirim," diye Allah ile aşık atmaya çalışan Nemrutlar neredeler? Bu set insanın geriye dönüp bakmasını ve ibret almasını da engeller. Sonra en geriye gidelim. Şimdi bilim insanları diyorlar ki; bu Dünya yoktu, Güneş sistemi yoktu, Güneş yoktu, bu atmosfer yoktu. Allah (cc) Kur'an'da buyuruyor ki;

اَوَلَمْ يَرَ الَّذينَ كَفَرُوا اَنَّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ كَانَتَا رَتْقاً فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَآءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ اَفَلَا يُؤْمِنُونَ (Enbiya 30)

"inkar edenler, gökler ve yer bitişik iken onları ayırdığımızı ve her canlıyı sudan yarattığımızı görmezler mi? Hâlâ inanmayacaklar mı?"

İşin başında yerle gök bitişikti. O, Nebula denilen toz ve gaz bulutu idi belki. "Biz o ikisinin arasını ayırdık ve canlı olan her şeyi sudan yarattık," diyor Allah (cc). Geriye dönüp baktığımızda bu Dünya yoktu. Biz kendimizi baki zannediyoruz. Evimizin üzerinde bulunduğu şu yerküre bile sonradan var oldu. Kim var etti? Sanat varsa sanatçı, sanatkâr kim? Bir iz varsa o izi koyan kim? Bir nizam varsa o nizamı koyan kim? Arkasından bir set çekilen kimse geriye bakıp bunu da düşünemez. Şu sorular ve bu sorulara verilen en basit mantıki cevaplar bile insanın Allah'ı bilmesi, bulması ve O'na bağlanması için yeter de artar bile. Ama bir insan, iman etmesini mümkün kılacak bir delile, bir hakikate diş biler ve diklenirse Allah (cc) onun da arkasından bir set çeker. Ve insan o andan itibaren tarihin hikmet örgüsünü bütünsel olarak kaybeder. Oysaki kendisinin doğumu bir ayetti, milletlerin tarih sahnesinden helak edilip kaldırılması bir ayetti, Dünya'nın yaratılması bir ayetti.

Üzerine örtülen örtü nedir? İnsanın bilgisi, bilinci, marifeti 3 yönden beslenir... Niçin sağı solu zikretmedi, burada onun da cevabı vardır. Çünkü insan hakikate ulaşmak bakımından üç boyutlu bir varlıktır; insanın bir mazisi vardır bazı hakikatler maziden akar insanın kalbine. Bir de gelecekten akar, bir de geleceğin ve geçmişin dışında yukarıdan akar. Yukarıdan gelen hakikat nedir? İşte o vahiydir.

تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ

"(Bu Kitap) izzeti büyük, rahmeti bol olan tarafından indirilmiştir." (Yasin 5)

O tarihin, geçmişin ve geleceğin ürünü olmayan, tarihin üstünden tarihe doğan Allah kelamıdır. Allah (cc) kibirli insanın önüne bir set ve arkasına bir set çektiği gibi üzerine de bir örtü koydu; artık insan vahyin nurundan da istifade edemez hale geldi. O kibrini yok etmedikçe bundan kurtulmasının imkanı yoktur.

Böyle bir insan düşünün. Boynunun altında bir pranga, başı yukarı kalkmış, önünde bir set var, arkasında bir set var, üzerini de Allah (cc) örtmüş; manevi açıdan tam bir mahkûm, tam bir mahpus insan tipi. Geçmiş bilinci yok; gelecek bilinci yok; Allah'ın katından inen yüksek hakikatlerle hiçbir bağı kalmamış... Bu yapıdaki bir insan pratikte canlı olsa da gerçekte ölüdür. Bilfiil diri gibi olsa da bilkuvve mevtadır. Çünkü bu mahza bir inkar halidir.

inkar ise bir tür ölümdür, münkir de bir tür ölü.

Artık baksa da göremezler, duysalar da dinleyemezler,

hakkı ve hakikati idrak edemezler.

Bu sebeple ayet فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ "Artık göremezler" diye son buldu. Görme fiilinin nesnesi ayettir. Ayet ise burada geçmiş, gelecek ve indirilen vahiy bağlamında en geniş anlamıyla kullanılmıştır. Doğru yerden bakıldığında, doğru yerden okunduğunda ayet, "gösterge" demektir. Ayet dendiğinde akla ilk gelen; Kur'an'ın her bir cümlesidir. Göstergenin işaret ettiği bir şey vardır. Gösterge kendisini yapana işa-

ret eder. Şu halde her bir ayet gösterge olup Allah'a işaret eder. Bu işaretler hem âfâkta/dış dünyada hem de enfüste/insanın **benliğinde** yer alabilir. Bu durum Kur'an'da şöyle ifade edilir; سَنُرِيهِمْ اٰيَاتِنَا فِي الْاٰفَاقِ وَفِي اَنْفُسِهِمْ حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُ الْحَقُّ (Fussilet 53) "Kur'an'ın gerçek olduğu kendileri için apaçık belli oluncaya kadar onlara çevrelerinde ve kendilerinde bulunan kanıtlarımızı hep göstereceğiz."

Kur'an âfâktaki ayetlerden bahsediyor. Kur'an'a göre Güneş bir ayettir, Ay bir ayettir, gökyüzü bir ayettir, yağmurun inmesi bir ayettir, bulut bir ayettir, havada uçan kuş bir ayettir... bakan için, gören için bir ayettir. Sonra insan benliğine yerleştirilmiş ayetlere işaret ediyor. Bu anlamda akıl bir ayettir, kalp bir ayettir, vicdan bir ayettir, gönül bir ayettir, irade bir ayettir. Bir de Allah (cc) Kur'an'da bazı kavimlerin helak edilmesinden sonra şöyle buyurur; اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ (Nahl 13) "Bunda da düşünüp taşınan bir kavim için büyük ibret vardır."

Şu halde hadiseler de birer ayettir görmesini ve anlamasını bilene...

Nebevi Uyarı Karşısında İki İnsan Tiplemesi

Allah bir insanın önüne ve arkasına kibrinden dolayı set çektiğinde, o insan kibrini terk etmeden ayetleri görme imkanını yeniden elde edemez. Artık;

وَسَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

"Kendilerini uyarsan da uyarmasan da onlar için birdir, asla iman etmezler." (Yasin 10)

Peygamber Efendimiz'i Allah (cc), hem insanları uyarması için gönderiyor hem de "uyarsan da uyarmasan da birdir." diyor. Bunu nasıl anlamalıyız? Öncelikle şunu ifade edelim ki; Kur'an Hz. Peygamber'i (sav) وَسِرَاجاً مُنيراً (Ahzab 46) "Etrafını aydınlatan bir güneş," olarak anlatılır. Mevlânâ'nın ifadesiyle; "Güneş her şeyin üzerine eşit doğar, ama gül başka, leş başka kokar." Herkes fıtratının gereğini yapıyor. İman etmemiş toplumun içerisinde böyle bir kitle var, küfürle gelmiş, küfürle yaşamış ve küfürle ölmüş. Ebu Cehil iman etti mi? Ebu Leheb iman etti mi? As bin Vail iman etti mi? Firavun, Nemrut iman etti mi? Yani öyle bir insan tipinden bahsediyor ki, deliller ne kadar güçlü, mucizeler ne kadar açık olsa da iman etmeyecek. Bu tür insanların inkarı onların özgür iradelerinin bir sonucudur. Bu şekilde inkara kesin karar vermiş bir insanı uyarsan da uyarmasan da birdir. O kendi niyetini, iradesini, basiretini, bakış açısını, ön yargısını, saplantısını terk etmedikçe onu iman ettirecek hiçbir tebliğ ve hiçbir tebliğci yoktur. Kibirli bir insan tipi kendi hücresine mahkum olmuş, kendisine tapan, kendisini ilah gibi gören bir insan tipidir. Burada çok önemli bir durum daha söz konusudur. Kimin bu durumda olduğunu sadece Allah bilir, biz bilemeyiz. Bu ayet bize diyor ki; "Sen ne kadar çabalarsan çabala, insanların içinden bir kitle asla iman etmeyecek. Beklentini buna göre ayarla. Ve sakın, 'Neden herkes iman etmiyor?' diye ümitsizliğe kapılma. Sen bu karakterdeki insanların kimler olduğunu bilmediğin için hakkı, azimle bütün insanlara ulaştırmak için elinden gelen çabayı ortaya koymaya devam et. Sen bahçeye su getirdiğin zaman ayrık otları, ısırgan otları bitiyor diye, güle su vermekten vazgeçer misin?

Peygamberin tebliği kime fayda verir öyleyse? Başka bir ifadeyle biz Peygamberin tebliğinden, Kur'an'ın irşadından hissedar olabilmek için nasıl bir konumda yer almalıyız? 11. ayet bunu açıklıyor;

إِنَّمَا تُنْذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ

"Sen ancak o zikre uyanı ve görmediği halde Rahmân'dan korkanı uyarabilirsin." (Yasin 11)

Yani, "Sen zikre/Kur'an'a uyan, ona bağlanan, onun dediklerini uygulayan ve görmediği halde Allah'tan korkan kimseyi uyarabilirsin. Hz. Peygamber'in uyarısının fayda vermesi için Kur'an'a uymak gerekiyorsa; vahyin uyarısıyla ilk kez muhatap olan kişinin de mü'min olmadığını düşündüğümüzde bir insanın nebevi uyarıdan payını alabilmesi için gerekli olan "Zikre/Kur'an'a ittiba" nasıl gerçekleşir? Öncelikle şunu bilmemiz lazım, Kur'an, insanları evvela tefekküre davet ediyor; "düşün" diyor. Kur'an'ın önerdiği tefekkür sistemi mutlak anlamda insana Allah'ı bulduran bir yapıya sahiptir. O kadar çok ayet vardır ki düşünmeyi emreden.

أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ۝ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ۝ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ۝ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ

Peki, insanlar devenin nasıl yaratıldığına, göğün nasıl yükseltildiğine, dağların nasıl dikildiğine, yeryüzünün nasıl yayıldığına bakmazlar mı?" (Ğaşiye 17-20)

İnanmak için şu vücuda bakmak bile yeterlidir. Mantığın 4 temel ilkesi vardır: Özdeşlik, çelişmezlik, üçüncü halin imkansızlığı ve yeter sebep ilkesi. Yeter sebep ilkesi şudur:

Bir şey varsa o şeyi var eden bir sebep olmalı yoksa o şey var olamaz. Ben varım; bu gözü, bu beyni, bu mükemmel biyolojik mekanizmayı kim var etti? Bu mevcudiyetin bir sebebi olmalı. Bu saçı ben mi seçtim? Bu boyu, bu uyruğu? Ben mi seçtim bu coğrafyayı? Bu şehri ben mi seçtim? Hayır... Ben geldim, her şeyi hazır buldum. Babamı, annemi ben mi seçtim? Hayır... Pekikim? İki ihtimal vardır; ya insan kendi kendinin varlık sebebidir ya da değildir. Üçüncü halin imkansızlığı ilkesi... "Ben kendi kendimi var ettim" diyorsan eğer şu soruların cevabını vermen gerekir. Sen kendi kendini var ettiysen, yok olduğunu nasıl fark ettin? Var olmaya nasıl karar verdin? Var olmanın şekline, yöntemine, zamanına nasıl hükmettin? Yok iken var olacak gücü nereden buldun? Bu soruların hiçbirinin cevabı, hiçbirimizin elinde yoktur. O halde insan, kendi kendini var etmemiştir, insan var edilmiştir. Var eden kimdir? Biz varlığımız üzerindeki izlere baktığımızda bizi var edenin mükemmel bir ilim, irade ve güce sahip bir varlık olduğunu tespit edebiliyoruz. Varlığımızın her zerresinde bu sonsuz ilmin, iradenin ve kudretin izlerini görebiliyoruz. Bu izlerden hareketle doğru imana ulaşabilmek yine de kolay değildir. Çünkü insanlar hem kendi hem de Kainatın varlığındaki bu mükemmel bilgi ve kudretin adını koymak ve yüce yaratıcıyı bulmak konusunda kendi akıllarıyla pek de başarılı olamamışlar. Bundan dolayı Yüce Yaratıcı insanların, kendisini doğru bilmesini sağlamak için onlara kitaplar ve peygamberler göndermiştir. İnsan Kur'an'ın önerdiği tefekkür sistemi üzerinde gereği gibi aklını kullandığı zaman mü'min olur.

Peki, Allah (cc) Kur'an'a niçin "Zikir" dedi? Bu çok önemlidir. Zikir; hatırlatmak demektir yani Kur'an sana hiç bilmediğin bir şey söylemiyor, hatırlatıyor sadece. Bu hatırlatmanın çok önemli bir anlamı vardır; Allah bizi kulluğumuzun anlam ve amaçlarını yerine getirmemizi sağlayacak bir iç donanımla yarattı. İçimizde akıl, ruh, kalp, gönül ve vicdan gibi bir takım yüksek duygulara sahip özelliklerle yarattı. Kur'an nazil olduğunda, insana ezelden bildiği, fıtraten tanıdığı, aşina olduğu birtakım hakikatleri hatırlatıyor. İlk okuduğumuz ayette demişti ki; Allah insana takvayı ilham etti, Allah insana kötülüğü de ilham etti. İnsan görür, bilir öldürmenin kötü olduğunu, çalmanın çırpmanın, namusa sataşmanın, zulmetmenin kötü olduğunu. İslam geldi, bunları tekrar bir sistem içerisine koydu. Allah insana ahlakın ne kadar güzel olduğunu hatırlattı. Onun için Kur'an'ın bir ismi de "Zikir"dir. Kur'an insan fıtratı ile o kadar uyumlu bir kitaptır ki; "Vahiy harici bir fıtrat, fıtrat da dahili bir vahiydir." denilmiştir. Kur'an'la insanın hakikati arasında büyük bir uyum vardır. Onun için Kur'an bize hatırlatır. İçimizde var olan birtakım hakikatleri, gerçek boyutlarıyla, gerçek pratikleriyle yüzleştirdiği için Kur'an'a "Zikir" denilmiştir. Zikre kim uyarsa varlığının anlam ve amacını en derinden idrak etmiş olur.

"Görmediği halde Rahmân'dan korkanı..." Görmüyoruz, görmediğimiz bir şey "yok" mudur? Görmediğimiz bir şey eğer yok ise... bugün var olduğunu anladığımız ancak göremediğimiz o kadar çok şey var ki! Onlar ne olacak? Görülemeyen bir şeyin var olamayacağına ve dolayısıyla da görülemeyenden bahseden dinin bir hurafe olduğuna ilişkin

kanaat, pozitivizmin insanlığa bıraktığı bir vebadır. Ve artık kendisi bir hurafe olarak tarihin çöplüğündeki yerini hemen hemen almıştır.

Anlatırlar; âlim bir zat bahçe işleriyle uğraşırken Allah'a inanmayan bir adam yanına gelmiş, demiş ki; "Üç sorum var; cevaplarsan iman edeceğim, cevaplayamazsan sen inkar edeceksin, var mısın?" O da, "varım" demiş. Birincisi; "Allah var diyorsunuz, ama görmüyoruz. Ben görmediğim bir şeye nasıl inanayım?" İkincisi; "Diyorsunuz ki, 'Her şey ezelde takdir edilmiştir. Benim inkarım da takdir edilmiştir. O halde benim suçum ne?" Üçüncüsü; "Hem 'şeytan ateşten yaratılmıştır,' diyorsunuz, hem de 'şeytan cehennemliktir' diyorsunuz. Ateş ateşi nasıl yakar?" Üç zor soru... O büyük zat yere eğilmiş, tezek gibi sertleşmiş bir parça toprağı almış ve "yaklaş" demiş. Adam yaklaşmış, "Üç sorunun tek bir cevabı vardır, o da budur," demiş ve o tezekle adamın alnının ortasına şiddetle vurmuş. Adamın kafası yarılmış, kan revan içerisinde, "ben sana gösteririm" diyerek soluğu Kadı'nın yanında almış. Mahkeme kurulmuş, Kadı da biliyor karşısındakinin âlim bir zat olduğunu. "Efendim," demiş, "böyle böyle bir şey yapmışsınız. Sebebi hikmeti nedir?" Âlim zat cevap vermiş; "Bana üç soru sormuştu, o vurduğum tezek bu üç sorunun cevabıdır. Birincisi; 'Allah var diyorsunuz ama ben görmüyorum. Görmediğim Allah'a niçin inanayım?' demişti, şimdi ise başının acıdığını, acı içinde kıvrandığını söylüyor. Acısını bana göstermezse ben de başının acıdığına inanmıyorum. İkincisi; 'Her şey ezelde takdir edilmiştir, benim inkarım da takdir edilmiştir, o halde benim suçum ne?' demişti. Benim onun kafasını yarmam da ezelde takdir

edilmişti. O zaman benim suçum ne? Üçüncüsü; 'Şeytan ateşten yaratılmıştır, Şeytan cehennemliktir. Öyleyse ateş ateşi nasıl yakar?' demişti. İnsan topraktan yaratılmıştır, toprak toprağın canını nasıl acıtırsa ateş de ateşi öyle yakar."

Zikre/Kur'an'a Uymak ve Görmediği Halde Allah'tan Korkmak

Her ne kadar bir kitle hiçbir zaman nebevi tebliğe olumlu yanıt verip iman etmeyecek olsa da Hz. Peygamber'e de onun yolundan gidenlere de o kitleden ümit kesmek yakışmaz. Bildiğiniz üzere Peygamber Efendimiz'in vefatından sonra Hz. Ebubekir zamanında Ridde Savaşları oldu. İrtidat savaşları, dinden çıkmış pek çok Arap Kabilesi vardı. İslami kaynakların ifade ettiğine göre dinden dönmeyen, Efendimiz'in yolunu, izini terk etmeyen kabilelerden biri de Taif'te yaşayan Sakif kabilesiydi. Bu kabile Peygamberimiz'in Taif tebliği esnasında onu taşlamışlardı. Hz. Peygamber bir bahçeye sığınmış ve dağlardan sorumlu melek ona gelerek, "İstersen şu beldeyi helak edeyim?" demişti. Taifliler böyle bir toplumdu. Peygamberimiz onlara acımış ve engin rahmetiyle onların affedilmelerini niyaz etmişti. Hz. Peygamber'in bu niyazının sonucu olarak o toplum Efendimiz'in vefatından sonra fitne zamanlarında da İslam üzere sebat etti. Onun için Allah'ın rahmetinden ümit kesmek yoktur tebliğde.

Karakoç merhumun bir ifadesi var diyor ki;

"Geri dönmek yoktur güneş doğmadan
Rahmet nuru karanlığı boğmadan

Hakikat yolunda boyun eğmeden
Gerekirse öleceksin tamam mı..."

Peygamberimiz'in ve geçmiş peygamberlerin hayatında, ümit kesmeye yer yoktur. Emin olun dünyadaki hiçbir eğitim sistemi, dünyadaki hiçbir mefkûre, hiçbir felsefe, hiçbir varoluşsal çözümleme, Peygamberimiz'in şu sözleriyle çizdiği ufka henüz erişememiştir, erişemeyecektir de. Efendimiz (sav) buyuruyor ki; "Elinizde bir hurma fidanı var ve siz ufukta kıyametin koptuğunu gördünüz, alametleri izliyorsunuz. Buyuruyor ki onu dikin. Kıyamet kopacaksa onun üzerine kopsun."(Heysemî, Mecmeu'z-zevâid,IV,63) Son ana kadar pes etmek yoktur. Çünkü biz diktiğimiz o hurma fidanının, bu dünyada meyvesini yemeye talip değiliz. Biz yaptığınız hiçbir hayırlı işin, hiçbir iyiliğin asıl meyvesini, gerçek semeresini bu dünyada almaya talip değiliz. Biz biliyoruz ki bizim diktiğimiz o fidan asıl meyvesini cennette verecek, biz yaptığımız iyiliklerin karşılığını cennette görmek üzere cennete talibiz. Biz küçük lokmaya talip değiliz. Müslümanın himmeti büyüktür. Müslüman gözünü ebedî olana dikmiştir. Bütün hesaplar, kitaplar bunun üzerine yapılır; bütün acılara, çilelere bunun hatırına katlanılır; bütün dünyeviliklerin caydırıcı etkisine böyle katlanılır. Bizim hesabımız büyüktür.

Bu elbette dünyadan sarf-ı nazar edeceğimiz anlamına da gelmez. Şöyle ki Allah'ın Kur'an'da yapmamızı istediği bir dua vardır; رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ (Bakara 201) "Ey Rabbimiz! Bize bu dünyada da iyilik ver, öteki dünyada da iyilik ver; bizi cehennem azabından koru." Sadece ahirette iyiliğe talip değiliz, sadece dünyada iyiliğe talip olmadığımız gibi. İyiliği hem dünyaya istiyoruz Allah'tan hem ahirete.

11. ayet üzerinde tefekkür ediyoruz ve vahyin nurundan kimlerin nasibi var kimler mahrum bunu anlatıyor Kur'an bize. Kur'an insan ruhunun ab-ı hayatıdır. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ (Enfal 24) "Ey iman edenler, Allah ve Peygamber'i size hayat verecek olan şeye sizi çağırdıkları zaman, onlara icabet edin."

Hayat verecek olan şey nedir?

Kur'an'dır. Kur'an muhyidir, Kur'an ihya eder, can verir. Kalbinin ölü noktası neresi ise, nereden hasar almışsan seni oradan tamir eder Kur'an. Emirleri hayata tatbik edildiğinde insanın arızalarını giderir Kur'an. İşte bu 11. ayet ölü kalplerin Kur'an'la nasıl dirileceğini haber veriyor. Ve bunu iki maddede özetliyor; "Zikre uymak ve görmediği halde Rahmân'dan korkmak..."

Kur'an'a niçin zikir dendiğini ifade etmiştik. Zikir "çok anlamlı" bir kavramdır. Farklı bağlamlarda, farklı anlamlar ifade eder. Bazen zikir namazı ifade eder; وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ (Ankebut 45) "Allah'ı anmak her şeyden önemlidir" buyurulur Kur'an'da namaz için. Bazen tefekkürü, düşünmeyi ifade eder; الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَاماً وَقُعُوداً وَعَلَى جُنُوبِهِمْ (Âl-i İmran 191) "Onlar ayakta dururken, otururken, yatarken hep Allah'ı anarlar." Bazen Kur'an'ı ifade eder, yeri gelir sünnet-i seniyyeyi ifade eder. Zikir kavramının ana ekseni insana hakkı hatırlatmaktır. Kelimenin bütün kullanımlarında bu ana anlam eksenini görmek mümkündür. Onun için en genel anlamıyla zikri tanımlamak gerekirse Zikir, dil ile Sübhanallah, Elhamdülillah, Allahu Ekber, La ilahe illallah demekle başlayan, namaz, oruç ve hac ile bütün ibadetleri içine alan, bize Allah'ı hatırlatan, bizim de kendisiyle Allah'ı hatırladığımız her şey; bu hedefe yönelik olarak aklî ve kalbi, maddi ve mane-

vi, ruhi ve bedeni her şey, her eylemdir. Yeri gelir tefekkür olur zikir, yeri gelir duygu olur zikir, yeri gelir bir amel, bir aksiyon, bir davranış olur zikir. Bazen insanlara eza veren bir şeyi yoldan kaldırmaya kadar uzanır ve sinir sistemi gibi mü'minin hayatının tamamını kuşatır.

Şu halde zikre uymak Kur'an'a uymak demektir. Kur'an'a uymak ise Kur'an'ın "iman edin" dediği her şeye inanmaktır. Sonra Kur'an, Allah'a teslim olmaya, O'na boyun eğmeye, O'na ibadet etmeye bizi sevk eder. Bunu bize bir yükümlülük olarak emrediyor. O halde zikre ittiba etmenin, imanın yanında "ibadet etmek" anlamı da vardır. Yani Allah'a kulluğun gereklerini fiili olarak Allah'ın "yapın" dediği şekilde gerçekleştirmek demektir. Namaz ise namaz, oruç ise oruç, zekat ise zekat, hac ise hac veya emrettiği her ne ise o...

İbadetlerin bir amacı vardır. Örnek verelim; namazın üç ikamesi vardır. İkamelerden bir tanesi fiili ikamedir. Fiili ikame; altısı içinde, altısı dışında namazın on iki farzıdır. Mesela abdestsiz namaz olmaz. Mesela zaruret yoksa kıyam olmadan olmaz; kıbleye dönmeden namaz olmaz. Bunlar namazın fiilî ikamesidir. Bir de namazın psikolojik ikamesi vardır. Nedir o psikolojik ikame? Mesela ihlastır. Namazın 13. farzı ihlastır. İhlas olmadan namaz olmaz. Onun için Allah (cc) Mâûn suresinde ihlas olmadan riyakârlıkla namaz kılanlar için, "yazıklar olsun o namaz kılanlara" buyurur.

Bir de özelde namazın, genelde bütün ibadetlerin bir ikamesi daha vardır. O da "ahlaki ikame"dir. Namaz insanı kılar; Namaz insanı "dövemez kılar", "sövemez kılar", "vuramaz kılar", "kıramaz kılar" Namaz insanı terbiye eder. إِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ (Ankebut 45) "Kuşkusuz namaz hayasızlıktan ve kötülükten men eder." Sen gerçekten na-

mazı kılmışsan, namaz seni değiştirir, dönüştürür. Selam verdikten sonra namazın bittiğini düşünürüz. Dört rekâtlık öğle namazının farzını kıldın, dördüncü rekâtta tahiyyata oturdun; salli-barik dualarını okudun namaz bitiyor gibi gelir. Hakikatte bitmez. "Esselamu aleyküm ve rahmetullah" diyerek sağa ve sola selam verdiğimizde yeni bir namaz, daha doğrusu namazın yeni bir boyutu başlar. Selam namazın boyut değiştirmesidir. Selamı düşünelim. Yeni bir ortama geçerken selam veririz. Namazın sonundaki selam da aslında namazdan çıkışı değil, namazla hayata girişi ifade eder. Bir de selam verdiğinde eğer camide isen etrafındaki mü'minlere, tek başına halvette kılıyorsan, seninle birlikte bulunan meleklere, bütün varlığa bir selamet deklarasyonu yapıyorsun demektir. Yani "Ben namaz kıldım, selamete erdim, bundan böyle benden korkmayın, benden size ancak selamet gelir, felaket gelmez." manasındadır. Selam namazı bitirmez. Selam namazı hayata taşır.

İman ibadete, ibadet ahlaka vasıtadır. Ahlak ise bütünsel olarak kulluğun bütün gereklerinin tecelli ettiği tam kulluk halidir. Hz. Peygamber bu ahlakı tamamlamak için geldiğini ifade etmiştir. Ahlak-ı hamide, insanın içini dışını bezer. Hem gönül hem de görüntü dünyasını Allah'ın sevdiği, razı olduğu çizgiye çeker. Bu çizgi insanın ruhunu, kalbini, basiretini, ferasetini düşünme ve idrak kabiliyetlerini bir üst perdeye yükseltir. Böylece artık birilerinin aynaya baktığında göremediğini, tuğlaya baktığında görür hale gelir insan. Her nereye baksa şıpır şıpır ibretlerin damladığını görür. Kur'an onun iç dünyasını açar, onu yeniden keşfettirir kendisine. İnsan Kur'an ile kendi acziyet ve kemalatını fark eder. Ne diyordu Şair;

"Adem'den armağan bir ceza var sende
Yakup'tan yadigâr bir eza var sende
Kör bir hücrede mahkûm gibisin ama
Mirac'a yol veren bir feza var sende..."

Senin içinde bir feza, onu sonsuzluğa taşıyan bir istidat vardır. İşte Kur'an, içindeki o gizli hazineyi ortaya çıkaracak ve seni varoluşun asıl amacına taşıyacak. Hiç kimse Firavun olarak doğmaz, hiç kimse evliya olarak, insan-ı kâmil olarak doğmaz. Allah herkesi şerre ve hayra eşit mesafede yaratır. Bu imtihanın, insan olmanın, fıtratın gereğidir. Efendimiz (sav) buyurmuştur ki; "Her doğan İslam fıtratı üzerine doğar." Ama insanın içerisinde -Şems suresinde Allah'ın ifade ettiği gibi- nefsin bir fısk u fücur bir de takva boyutu vardır. Sanki bir terazi vardır insanın içerisinde; bir kefesi takva, öbürü şeytanın ve nefsin ağırlıklarının oluşturduğu şer kefesi. İnsan hangisine ağırlık verirse; düşüncesiyle, duygusuyla, davranışıyla nereyi beslerse, içinde ya salih bir insan ya da bir Firavun, bir Karun, bir Ebu Cehil, bir Ebu Lehep büyür ve ruhunu istila eder. İnsan aklını başına almaz, hakkı görüp ona tâbi olmazsa artık geri dönülmez bir yola girer, kalbi mühürlenir ve gözlerini cehennemde açar.

Nebe suresinde Allah (cc) buyurur ki; وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَاباً (Nebe 40) "İnkarcılar 'keşke toprak olsaydım' der." Çok büyük pişmanlık ifade eden bir sözdür bu. Bir gün düşünelim; Firavunların, Karunların, Hamanların... ne kadar zalim varsa yedi silsilesinin diz çöktürülerek, kahr u perişan edilecekleri, pişmanlığın dibini bulacakları bir gün... Onlara "Keşke toprak olsaydım!" dedirtecek kadar şiddetli bir gün... İşte mü'mini erdemli ve üstün kılan şey, o günü bugünden görmesi, o güne bugünden bir hal çaresi düşünmesi, iman

ve salih amel ile nefsine mukavemet edip şeytana cephe almasıdır... Bu çok büyük bir mefkûredir. Allah'ın rızası konusunda tedbir alan bir insanın aklı kadar büyük bir akıl, verimli bir akıl, Allah'ın katında matlup bir şey yoktur. O gün gelmeden tedbir almak çok büyük bir meziyet, çok büyük bir iştir; ölmeden önce ölmek, görmeden önce görmek, bilmeden önce bilmek, hissetmek, tavrını, durumunu, konumu ona göre biçimlendirmek... Hiç ölmeyecekmiş gibi, hesap, mizan, sırat, azap yokmuş gibi yaşamamak...

Ahmet Hamdi Akseki merhum *Asr Suresi Tefsiri* isimli risalesinde, psikolojik boyutuyla imanı tanımlarken çok enteresan bir tespitte bulunuyor, diyor ki; "İman aklın ve kalbin dahli ile insanın ruhi kuvvetlerinin tamamını kullanarak, Allah'a i'zan ve ikan üzere yönelmesidir." İnsanın bütünsel olarak bütün benliğinin bir hareketidir iman. İman bir boyutuyla tefekküre, bir boyutuyla duyguya dayanan ve insan benliğinde hükümferma olan külli bir haldir... Bir boyutu bilgidir, bir boyutu duygudur imanın. Mü'minin duruşu başkadır, oturması başkadır, yemesi, içmesi, eşyaya bakışı başkadır, gökteki Güneş'e bakışı, infaka, hayata, ölüme, kabre bakışı başkadır. İman insanı bambaşka kılar. Mü'min bambaşkadır.

Mevlânâ Hazretleri, *Divan-ı Kebir*'inde şöyle söylüyor;

"Öldüğüm gün, tabutum yürüyünce bende bu dünya derdi var sanma, bana ağlama, 'yazık yazık, vah vah' deme, şeytanın tuzağına düşersen vah vah etmenin sırası asıl o zamandır, yazık yazık asıl o zaman denir.

Cenazemi gördüğün zaman 'ayrılık, ayrılık' deme, benim kavuşmam asıl o zamandır. Beni kabre koyunca 'elveda' demeye kalkışma, kabir cennet topluluğunun perdesidir.

Kabir sana hapis görünür ama aslında o canın hapisten kurtuluşudur."

Bu mefkûreyi oluşturacak, bu yüksek duygu halini inşa edecek Dünya üzerinde Kur'an'dan ve Efendimiz'in sünnet-i seniyyesinden gayrı hiçbir kaynak yoktur. Bu sebeple inkarcılar asla anlayamazlar mü'minlerin niçin kutsal değerler uğrunda canlarını feda ettiklerini... Gözlerini budaktan, canlarını ecelden niçin esirgemediklerini anlayamazlar.

Yani "Sen ancak zikre uyanı uyarırsın." ifadesindeki zikir Kur'an'dır. Kur'an bize iman, ibadet ve ahlak konusunda emir verir. Ve mü'min, bu emirlerin tamamını bu üç katmanda ne kadar çok yerine getirirse o oranda kemale erer ve her gün yeni bir terakki elde eder. İşte böyle birine söz kâr eder, ona uyarı kâr eder.

Mü'min sözlerin en güzeline uyan kimsedir. Sosyal medyayı açıyoruz bir sürü görüş, iddia, akım ve mefkûre var. Birbirine zıt bu kadar akım ve iddiaların bulunduğu bir zaman diliminde hak ve batılı birbirinden ayırmak için elimizden gelen çabayı ortaya koyacağız. Gerçi hak aşikârdır. Hakkın usul ve esasları bugün tespit edilmiş değil. Fakat sûret-i haktan görünen özü batıl mefkûrelerden korunmak için her daim niyazda bulunmamız lazım.

İnsanın kalbinde takva belirdiğinde, eş zamanlı olarak bir feraset de belirir; kulağı başka insanların kulağından ayrılır; gözü başka insanların gözünden ayrılır; kalbi bambaşka olur; duyduğunda ibret alır. Konumunu değiştirir, hali değişir; Allah'ın razı olduğu noktaya doğru adım adım gider. Hayatımızda her daim hakka doğru somut gelişmeler kaydetme gayreti ve duasında olmamız lazım.

Ben bir kaz aldım karıdan
Boynu da uzun borudan
Kırk abdal kanın kurudan
40 yıl oldu kaynatırım kaynamaz...

40 yıl oldu bu kazı, tencerenin içerisine koydum kaynatırım, kaynamaz. Bizim durumumuz biraz böyle. Hayli zamandır namaz kılıyoruz. Namazın bizi inşa etmesi lazımdı, orucun, sadakanın, cemi cümle ibadetlerin de... Belki bir miktar terakki oluyor ama olmamız gereken yerde olamadığımız gün gibi aşikâr. Çünkü masivaya bağımız ve bağlılığımız var; tam olarak hakka boyun bükmüş ve gönül vermiş değiliz. O yüzden bir an önce pişmek, ecel gelmeden olgunlaşmak gerek hayatta. Hayatta somut mesafe kat etme esasına dayalı bir dindarlık ortaya koymamız gerekiyor. Dün ne eksikti, bugün ne kattım? Serlevha bir söz vardır; "Bugün Allah için ne yaptın?" Bu soruyu her daim kendimize sormak ve en sahici ve samimi bir şekilde cevaplamak lazım.

Her şeyin muhasebesini yapıyoruz ama Allah adına somut olarak bugün ne yaptık? Kendimizi geliştirmek için ne yaptık? Dindarlığımız ile ilgili dünle bugün arasındaki ne fark var? Bunu tespit etmek önemlidir. Çünkü "İki günü eşit olan ziyandadır." Yerinde sayıyor değil, ziyandadır... Niçin ziyandadır biliyor musunuz? Bugün sana yükselmen/yücelmen için verildi, yükselmediğin her gün alçaldın demektir. Çünkü her gün özeldir, yaşanan hiçbir an, bir önceki anın kopyası, ondan müsvedde değildir, her an paha biçilmezdir.

Âlim zatlardan biri, bir gün yanında öğrencisi ile birlikte bir kabrin başına gidiyor ve soruyor; "Şimdi bu kabir yarılsa mevta içinden kalksa, dirilse ne yapardı?" Öğrencisi diyor ki; "Hocam ölümü görmüş, meleği görmüş, azabı görmüş,

öteleri görmüş, bizim imanımıza konu olan her şeyi, ayne'l yakîn ve hakka'l yakîn olarak tecrübe etmiş; ne yapmazdı ki... Hemen bir abdest alır, namaz kılar, oruç tutar, infak eder, kötülük yapmaz, kendini korur, kalbini kötülükten alıkoyar..." O zat, elini kabrin üzerine koymuş ve şöyle demiş; "Bundan geçti artık ama senden geçmedi, bunun işi bitti ama senin bitmedi..." Bu öyle bir bakış açısıdır ki, Allah'ın rızası için, bütün sıkıntıları, musibetleri, problemleri göğüsleyebilme konusunda insana muazzam bir enerji sağlar. Biz bu duygudan uzaklaştık. İçimize doğru çökmemizin, tükenmişlik sendromu yaşamamızın temel sebebi budur.

Naziat suresinde Allah (cc) Firavun'dan ve Hz. Musa'nın Firavun'a gönderilişinden bahseder. Onun Hz. Musa'ya diklenişini, itirazını ve nasıl helak olduğunu ifade eder. Sonunda buyurur ki; اِنَّ في ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِمَنْ يَخْشٰى (Naziat 26) "Elbette bunda Allah'a itaatsizlikten korkanların alacağı büyük bir ders vardır!"

Burada fark etmemiz gereken çok önemli bir nokta var; Duygu ile hakikatin idraki arasında Allah (cc) doğrudan bir ilişki kuruyor. Dolayısıyla hakikati anlamak sadece akıl/bilgi ile ilgili değil, aynı zamanda kalp/duygu ile de ilgilidir. Bilgi olmadan duygu hoyrattır, kontrolsüzdür, aşırıdır. Duygu olmadan bilgi de kurudur, hamdır. İnsan benliğinde bilgi ve duygunun dengeli bir şekilde varlığı ve karakter inşasında rol alması gerekir. Çünkü insan zülcenaheyn bir varlıktır. İnsanın bir boyutu maddedir, bedendir; bir boyutu ruhtur, manadır. İnsanın bir boyutu dünyadır; bir boyutu ahirettir. Bir boyutu görünendir, bir boyutu görünmeyendir. Bir boyutu akıl ise bir boyutu kalptir. Kalp aklın ikizidir; duygu da bilginin...

Onun için İslam, insanın ne duygu anaforlarının içerisinde boğulmasına ne de kuru bilginin altında ezilmesine izin verir. Benliğimizde yer alan bilgi ve duyguları iyi etüt etmemiz gerekir. Çünkü bilginin faydasızı olduğu gibi duygunun da faydasızı vardır. Her ikisi de insanı içeriden kemiren bir kurt gibidir. Bu sebeple nasıl duygular beslediğimize çok dikkat edeceğiz. Çantamızda uyuşturucu varsa olur mu? Yakalanırsak ne olur? Yasak bir yayın varsa çantamız ne olur? Arabanın içerisinde aranan bir insan var; sen onunla yan yana yakalansan ne olur? Faydasız bilgi ve duygunun tasfiyesi karakter inşasının en önemli ayaklarından biridir. Güzel bir söz vardır;

"Giden gider, arkasından öyle bakıp ağlayamam
Gönlüm ahır değil benim, malı davarı bağlayamam."

Yani insanın dış görünümü kadar önemlidir iç mimarisi de. Onun için insan her daim düşünce ve duygularını kolaçan edecek. Kalbindeki duygu durumu nasıl? Allah'tan gereği gibi korkuyor musun? O'nu ve Peygamber'ini gereği gibi seviyor musun? "Seviyoruz" demiştik, biz Onu görmeden sevmiştik tamam. Ama insanın üzerindeki elbisenin, giydiği ayakkabının eskimesi gibi eskir insanın duyguları da düşünceleri de. Önceki randımanını ve gücünü kaybeder, cılız düşer, sıskalaşır, onun için duygu ve düşünceleri düzenli olarak beslemek gerekir. İnsan beslenmediği her an çöküş içerisindedir. Her an varlığımızı beslemeye, geliştirmeye ve güçlendirmeye muhtacız.

Niçin Günde Beş Defa Namaz Kılıyoruz?

Efendimiz (sav) buyurmuş ki, evinizin önünden akan bir nehir düşünün. Günde beş defa giriyorsunuz çıkıyorsunuz.

Kirden eser kalır mı? (Buhârî, Mevâkît 6) Namaz da öyledir günde beş defa temizleniyoruz. Çünkü günde beş defa kirleniyoruz, inanılmaz derecede kirleniyoruz; aklımızdaki bilgiler, kalbimizdeki duygular derin kırılmalar yaşıyoruz.

Rahmân'dan görmediği halde korkan kimse Kur'an'dan istifade eder. Allah korkusunu kalbimizde bir umde olarak tutmak zorundayız.

Akif merhum diyor ki;

"Ne vicdandır ahlaka yükseklik veren ne irfandır,
İnsanlarda fazilet hissi Allah korkusundandır."

Bir insan, hiç kimsenin olmadığı bir yerde, simsiyah bir gecede, kayanın üzerindeki simsiyah karıncayı gören Allah'ın varlığını, birliğini bilmiş, O'nun azabını fark etmiş, ona göre kalbinde bir konum geliştirmiş ise dağın başında da faziletlidir, şehrin ortasında da faziletlidir, halvette de öyledir, celvette de öyledir. Kullukta sabitkadem olmuş demektir.

Bir toplumu inşa etmenin, kendini inşa etmenin çileli bir süreci vardır ve bunun alın teri isteyen, emek isteyen asgari süresi çeyrek asırdır. Çünkü Peygamberimiz bu kadar emek harcamıştır; 23 yıl. Bu, yılmadan kendimizi terbiye etmek konusunda sürekli bir gayreti de beraberinde getirir. Kendini nefsine bıraktığın an, nefis insanı tanınmaz hale getirir, mahveder.

Peygamberimiz (sav) bir defasında buyurmuş ki; "Senin en şiddetli düşmanın kimdir biliyor musun? Şu iki omuzunun arasındaki nefsindir." (Gazâlî, İhyâ, 3/4) Sen kendini murakabe et, nefsinin nekrinden ancak gafiller emin olabilir. "Ben nefsimi tam kemale erdirdim." diyenler ancak gafillerdir. Bu hakikat Hz. Yusuf'un lisanından Yusuf suresinde;

وَمَا أُبَرِّئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ (Yusuf 53) " Yine de ben nefsimi temize çıkarmıyorum. Çünkü nefis, Rabbimin acıyıp koruması dışında, daima kötülüğü emreder." şeklinde ifade edilir. Ben nefsimi temize çıkarmam; ben böyle erdemli bir insanım demem. Çünkü nefis sürekli kötülüğü emreder, tabiatını Allah böyle yaratmıştır; bu nedenle murakabe altında tutmak lazımdır. Aksi takdirde duygularımız, fikirlerimiz, aşkımız motivasyonumuz günbegün erir gider. Peki, ne yapmak gerek? Eskiler demişlerdir ki; "Hakikat bir çividir, duvara dayayıp bir defa vurdum, girdiyse girdi girmediyse kendisi bilir." diyerek olmaz. Hayır! Vurdun mu bir daha, bir daha vuracaksın, bir daha vuracaksın girene kadar yüz defa bin defa vurman gerekir. Günde beş vakitte 40 defa vurman gerekir, 40 defa okuman gerekir.

Velhasıl dünya ve ahiretin hakikatini, mutluluğunu idrak edebilme konusunda insana rehberlik edecek tek değer kaynağı Kur'an ve onun tebliğcisi Hz. Peygamber'dir. Bu rehberlikten istifade edebilmek için iki şart öne çıktı. Birincisi Zikre/Kur'an'a uymak; diğeri de görmediği halde Allah korkusunu duymak. Üzüntülerimiz vardır. Hiç kimsenin bilmesini istemediğimiz duygularımız ve günahlarımız vardır... Hepimiz iyi görünürüz toplum içinde ama kimse görmezken nefislerimize esaretlerimiz vardır. O hallerimizle bilinmek istemeyiz; ne arkadaşlarımız, ne kardeşlerimiz, ne çocuklarımız... Hiçbirimiz masum değiliz; hiçbirimiz günahsız değiliz.

Efendimiz'in bir duası vardır; "Bir mü'min mü'min kardeşini günahından dolayı kınarsa, o günahı işlemeden ölmez." (Tirmizi, Kıyamet, 53, 2507) Allah kınayanı, kınadığı şeyle imtihan eder. Kınamak yok, dua edeceğiz. Zalim de olsak mazlum da olsak,

birbirimizden hicret etmek yok; birbirimize sırt dönmek yok, birbirimize çelme takmak, dirsek atmak, kuyu kazmak yok. Zalim de olsa, mazlum da olsa mü'min mü'minden elini çekmeyecek. Mazlum ise zulümden kurtarmak, zalim ise onu zulmünden alıkoymaya çalışmak, ikaz etmek. Allah Resulü mü'minin mü'min üzerindeki haklarından birinin nasihate muhtaç olduğu zaman nasihat etmek olduğunu söyler. Çünkü insanın yaşadığı öyle sıkıntılı haller olur ki, insan hakkı göremez hale gelir. Düştüğünde Müslüman Müslümana kol kanat gerecek; yüzüstü bırakmak yok, çelme takmak yok, arkadan vurmak yok. Böyle yapmanın çok büyük bir vebali vardır.

Hepimiz günahkârız. Allah (cc) buyuruyor ki insan zikre uyar ve görmediği halde Allah'tan korkarsa onu bağışlanma ile müjdele. Gereğini yerine getiren her mü'min bu müjdeye hak kazanır. Ahiret korkusunu kalbinden çıkartmak isteyen, yukarıdaki şu iki maddeyi gerçekleştirmek istediğinde, Allah vaad ediyor, Allah vaadinden dönmez, bağışlayacağını söylüyor. Sonra وَاَجْرٍ كَرِيمٍ (Yasin 11) "Değerli bir ödül..." de var onun için. Bu cennet. Peygamberimiz (sav) cenneti anlatırken, "Gözlerin görmediği, kulakların duymadığı, akılların kalplerin tasavvur bile edemediği nimetler var; öyle nimetler ki, ebedî kalacaksın ve daha fazlası var."

İşte biz Kur'an'a uymak ve görmediğimiz halde Allah'tan korkmakla böyle bir ödüle talibiz. Bu iki unsur günahın nüfuz ettiği insan maneviyatının bütün kılcallarına nüfuz edip günah mikrobunu kurutan bir antibiyotik gibidir.

Dünyada Kalıcı Bir İz Bırakmak

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِ الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ

"Şüphesiz ölüleri diriltecek olan biziz. Onların gelecek için yaptıkları her şeyi ve bıraktıkları her izi de yazıyoruz; aslında biz her şeyi apaçık bir ana kitaba kaydetmekteyiz." (Yasin 12)

Ölüm bir son değil, aksine bir başlangıçtır. Hayat insanın elindeki en kıymetli nimettir. Hayatı kıymetli kılan birçok unsurdan bahsedebiliriz. Mesela hayat nimeti ile kendimizi tanıma bahtiyarlığını elde ettik, Rabbimizi tanıma bahtiyarlığını elde ettik, ebedî mutluluğa, Allah'ın rızasına ulaşabilme imkanını elde ettik. Yaşam elimizdeki en kıymetli nimettir ama yaşamı kıymetli kılan en önemli unsur sonlu olmasıdır. Bir şey sınırsız ise belirsiz, belirsiz ise tanımsız, tanımsızsa anlamsızdır. Bir şey sınırlı ise belirli, belirli ise tanımlı, tanımlı ise daha anlamlıdır. Hayat sınırlıdır, onun için tanımlıdır, onun için belirlidir. Ecel, hayatın sınırı, hudut ağacıdır. Ecelin bir özelliği vardır; ecel bir hayatı bitirir ve bu hayatı başka bir hayata taşır. Dolayısıyla Müslümanın bütün sıkıntılara katlanmasının nirengi noktası, ölümün bir son olmaması, ölümün ötesinde ebedî bir mükafat olduğu bilincidir. Bütün cefalara, bütün nefsaniyete sabretmesinin temel noktası ölümden sonraki nimet, ebedî mükafattır... ve ayet devam ediyor; "Biz insanların imtihan olarak gönderildiği bu dünya hayatında onların ahirete önden ne gönderdiklerini ve geride ne bıraktıklarını yazdık."

"Bir garip ölmüş diyeler, üç günden sonra duyalar, soğuk su ile yuyalar" dediği gibi Yunus Emre'nin, varlığımızla yok-

luğumuz birbirine eşit olmamalı. Çünkü Allah Teâlâ geride bırakılan izin, eserin, ömrün ahiret sermayesi olduğunu ifade ediyor. Namazımı kılayım, orucumu tutayım bir köşeye çekilip Kur'an-ı Kerim okuyayım... Vakti geldiğinde de bu dünyadan göçüp gideyim... Varlığımla yokluğum bu âlemde birbirine eşit olsun. Allah bunu istemiyor.

Allah (cc) bu dünyada bir iz, bir eser bırakmamızı, bu âlemde İslam'ın bekası, Müslümanların mevcudiyeti için sa'y u gayret içinde olmamızı istiyor... Salih amelin dünyada kök salan kısmı vardır; biz buna "sadaka-i cariye" diyoruz; sevabı sürekli devam eden sadaka demektir. Efendimiz bu kavramı; "salih evlat, faydalı ilim ve insanların faydalanacağı bütün hayırlar" şeklinde açıklamıştır.

Bir husus daha var ki o da yapılan her şeyin apaçık bir kitapta yazılıyor oluşudur. Bu kitap "amel defteri"dir. İyi bir niyetle iyilikten yana yaptığın her bir amel karşına çıkacağı gibi kötülük olarak yaptığın her bir amel de karşına çıkacak. Bazıları bu kitabı "levh-i mahfuz" şeklinde anlamışlar. "Levh-i mahfuz" Allah'ın ilmi ile ilişkilendirmişler. "Biz her şeyi apaçık bir kitapta yazmışızdır." Allah'ın ilminin tecelli ettiği, mahiyetini tam olarak bilemediğimiz, metafizik âlemde var olan, belki meleklerin talimat aldıkları manevi, metafizik bir pano, Allah'ın ilminin gayb âlemindeki tecelligâhıdır. Allah (cc) buyuruyor;

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا اِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ اِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْاَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ اِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ (En'am 59)

"Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır; onları O'ndan başkası bilmez. O, karada ve denizde ne varsa bilir; O'nun bilgisi

dışında bir yaprak bile düşmez. O, yerin karanlıklarındaki tek bir taneyi bile bilir. Yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık bir kitaptadır."

Ayette Allah'ın ilminin kuşatıcılığından bahsediliyor. Karada ne var, karaların en derin noktasında, dağın bir yerinde, çölün bir noktasında kimsenin bulamadığı, bilemediği ne varsa Allah onu bilir... Denizin derinliklerinde neler var? En ücra köşesinde, bugün hiçbir canlının olmadığını düşündüğümüz falanca okyanusun bilmem kaç kilometre derinliğinde ne var? Allah bunu da bilir... Ve dalından düşen bir yaprak düşünün; Allah bunu da bilir. Dünya üzerinde şu kadar milyar ağaç var, şu kadar trilyon dal var, şu kadar trilyon kere trilyon yaprak var ve bu yapraklar sonbaharda bir sirkülasyon içerisinde, düzenli olarak düşüyor. Allah Teâlâ buyuruyor ki; "Ben bunu da bilirim." Örneklere devam ediyor; Toprağın derinliklerinde bir tohum düşünün, çiftçi toprağa tohumu attı ve gitti. O tohum orada nasıl yetişiyor, o tohuma yetişme komutunu veren kim? O tohumu besleyen, büyüten, o programı koyan kim? Tohumu atıyorsun aynı topraktan başka bir bitki oluyor. Başka bir tohum atıyorsun başka bir bitki oluyor. Aynı toprakta aynı minerallerle beslendiği halde başka bitkiler, farklı ağaçlar oluyor. Onu orada terbiye eden, yetiştiren, büyüten kim? Ondan haberdar olan kim? Yeryüzünün derinliklerinde kimsenin bilmediği bir tohum düşünün; onu atan çiftçinin bile bilmediği bir tohum düşünün, Allah onu da bilir.

Ve bir yerdeki ıslak noktayı da kuru noktayı da bilir ve bunu apaçık bir kitapta yazmıştır. Dalından düşen yaprağın kararı vardır orada; yeryüzünün derinliklerinde bir noktada bulunan tohumun kaydı vardır orada... Ve zerreden küreye, mikro âlemden makro âleme, hücreden devasa kozmik

bütünlüklere kadar her şey bir kitapta kayıt altındadır. "Biz her şeyi apaçık bir kitapta yazmışızdır." Ve Ey İnsan! Ortaya koyduğun itaat, Allah yolunda yaptığın fedakârlık ne ise Allah bunu da bilir. Bunun karşılığını da sana Allah verecek. Eğer bir isyanda bulunmuş isen Allah bunu da bilir. Allah bunu senin önüne getirip koyacak güç ve kudrette, O'nun ilmi ve kudreti her yeri kaplamıştır.

İhsan kavramı mü'minin Allah'la ilişkisinde önemli bir kavramdır. Sen O'nu görmesen de O'nun seni gördüğünü iliklerine kadar hissetmen. Ayet bize bunu hissettiriyor; görmüyoruz ama görmediğimiz halde iliklerimize kadar hissediyoruz ki O var. Her şeyi biliyor ve görüyor.

Peki, O'nun varlığını hissederek nasıl yaşayacağım?

Harama bakabilirdim ama bakmadım; elimi uzatabilirdim, çalabilirdim ama çalmadım; dilime kadar geldi zehir zemberek kelimeler, can yakıcı sözler söyleyebilirdim ama tuttum, söylemedim. Niçin? Çünkü Allah benim her an yaptıklarımdan haberdar. Bu inanç o kadar kıymetlidir ki, bütün çabamız, bütün ibadetlerimiz, gayretimiz, tefekkürümüz bu erdeme ulaşabilmek içindir. Allah için kendini tutabilmen, Allah için yürüyebilmen, bir hareket tarzı ortaya koyabilmen, Allah'ın "dur" dediği yerde durman, "yürü" dediği yerde eyleme geçmen. Bunu hiçbir süfli gerekçeden dolayı değil, sadece O istediği için, O bildiği için ve bunun karşılığını sadece O'nun vereceğini düşündüğün, buna itikat ettiğin için... Dinin bütün gösterge sisteminin amacı mü'mini bu noktaya taşımaktır. Efendimiz buna "ihsan" demiştir. İhsan imanın kemal noktasıdır. Yunus diyor ki;

"Ele geleni yersen,
Dile geleni dersen,

Halkı gıybet edersen,
Sen derviş olamazsın

Sapık kitap okursan,
Her kusura bakarsan,
Üzersen, can yakarsan,
Sen derviş olamazsın.

Bulamazsan bir eri,
Değilsen hak neferi,
Bozarsan düzgün yeri
Sen derviş olamazsın..."

İmanın eyleme dönüşmesi, ete kemiğe bürünmesi lazım. Allah yeminle söylüyor bu hakikati. "Asra yemin ederim ki, İnsan gerçekten ziyandadır. Ancak iman edip iyi işler yapanlar, birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler başkadır." (Asr 1-3)

Asra yemin olsun ki bütün insanlar hüsrandadır, ziyandadır, karanlıktadır. İnandığını davranış olarak ortaya koyanlar, iman edip aksiyon haline getirenler, salih amel sahipleri, bu yetmez birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler, geride iz bırakanlar, eser bırakanlar müstesna. Müslüman; varlığı, ahlakı, duruşu hissedilen kimse demektir. Müslüman Allah'ın ayetlerinden bir ayettir. Müslümanın, İslam'ın hakikati konusunda insanlara sunacağı en ikna edici delil, kendi Müslümanlığıdır. Bir Müslümana, onun dindarlığına bakıp da bir insanın dinden soğuması, şer olarak; ve İslam'a ve Hz. Peygamber'e muhabbet duyması da hayır olarak yeter.

Bir Kasaba, Üç Peygamber

Yasin suresi, Peygamberimiz'in tebliği karşısında beliren "vahye karşı çıkan" ve "vahye boyun eğen" iki insan tipini tarihte yaşanmış bir kıssa ile temellendirecek. Kur'an bilgi verir elbette ama asıl hedefi bilgi vermek değildir. Kur'an'ın nihai hedefi bu bilginin bilince dönüşmesidir. Kur'an "bilinç" vermek ister.

İnsanın benliğini bir otobüs gibi düşünürseniz, bu otobüsün içerisinde iki tür insan vardır. Bunlardan biri yolcu, diğeri şoförder. Yolcu bilgidir, şoför bilinçtir. Yolcu nasıldır? Durur, oturur, ayağını uzatır, yanına döner, pencereden bakar; yolcu bilgidir, bilgi statiktir, işlevsizdir, rutindir. Şoför ise bilinçtir. Şoförün bir anlık dalgınlığının neye sebep olacağı hepimizin malumudur. Şoför bilinçtir, bilinç ise her daim egemen bir şuûr halidir. Kur'an her an egemen bir bilinç kazandırmak ister muhatabına. Öyle ki yemesinde, içmesinde, oturmasında, kalkmasında, uyumasında, ticaretinde... Öyle ki bütün münasebetlerinde egemen bir bilinç.

Cuma suresindeki bir ayet beni çok etkiler;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (Cuma 9)

"Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığında Allah'ı anmaya koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilirseniz, bu sizin için çok hayırlıdır."

Cuma günü cuma namazı için ezan okunduğunda mescide koşun. Namazı kıldıktan sonra;

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيراً لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (Cuma 10)

"Namaz kılındı mı artık yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lütfundan nasip arayın. Allah'ı da daima çok anın ki kurtuluşa eresiniz."

"Namazdan sonra Allah'tan rızkını talep etmeye koş ama Allah'ı zikretmeye devam et," diyor ayet. Halbuki biz mescide Allah'ı zikretmeye koşmuştuk. Demek ki zikir mescitle sınırlı kalmayacak... Mabudu mabette mahpus etmeyeceksin.

Bir miktar yoğurdun bir kazan sütü fermantasyonla yoğurda dönüştürmesi gibi mü'min de mescitten beslenerek muhatap olduğu hakikatlerle hayatın kılcallarına nüfuz edecek. Namazın kendisindeki dönüştürücü gücünü ailesi hissedecek, kızı hissedecek, oğlu hissedecek, mesai arkadaşı hissedecek. Kur'an bilginin mü'minde bilinç düzeyine çıkmasını, ruhunda egemen bir şuûr olmasını istiyor.

Kur'an'da bir metot vardır. Allah (cc) peygamber kıssaları ve temsiller anlatarak aklımızın tasdik etmekte zorlanacağı hakikatleri idrakimize yaklaştırır. Yasin suresinin ilk sayfasında kişiliklerden, karakter yapılarından bahsedilmişti. Şimdi Kur'an yaşanmış bir olay üzerinden temsil metodunu kullanarak meseleyi daha fazla kavramamızı istiyor. Aslında bu, günlük hayatta bizim de çokça tercih ettiğimiz bir yoldur. Mesela soyut bir şey zikrederim. Sonra "Örneğin" dediğim zaman, muhatap, "Dur bakalım konu şimdi somutlaştırılacak," diye hemen dikkat kesilir. Niçin? Artık biraz önce söylenen soyut hakikatler somutlaşacak. Allah (cc) bu kıssada Hz. Peygamber ve mü'minlerin çektiği çilelerin bir benzerinin tarihte de her daim yaşandığını ifade edecek.

Kur'an kıssalarının iki hedefi vardır. Bütün kıssalar bir boyutuyla "terğib/motivasyon" içindir. Adeta Allah (cc) şöyle diyor; "Ey Peygamber! ve Ey Mü'minler! Şimdi yaşadığın

birtakım çileler, sıkıntılar olabilir, sabret, bak akıbet nasılsa Allah'ın yoluna baş koyanlarındır," der. اِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ (Hud 49) "Muhakkak ki akıbet müttakilerindir."

Allah bizi bu imtihan yurduna gönderirken, "Bir elin yağda, bir elin balda olacak. Ben seni gül gibi yaşatacağım bu kainatta, sen rahat ol," demedi. Allah bizi deneyecek; mallardan, canlardan ve ürünlerden eksiltme ile deneyecek ama nihayet nedir? Son nedir? Asıl son, kalıcı başarı, kalıcı mutluluk inananların olacak. Kıssaların bir kısmı o yüzden terğib ifade eder. Terğib özendirmedir, mü'minlerin motivasyonunu güçlendirmek içindir. İkinci hedefi de "terhib/korkutma"dır. Kur'an korkutur, ültimatom verir. "Ey peygambere diklenen, Ey Allah'ın davasına sataşan adam, şunu unutma: Önceki kavimlerin başlarından geçen ibretlik hadiseler, senin de akıbetin olabilir, ayağını denk al." der. Kıssaların bir boyutu da budur. Şimdi Allah Teâlâ'nın ifadeleriyle anlatılacak kıssayı dinlerken, Peygamber Efendimiz'in yerine diğer peygamberleri koyalım, Mekke'deki müşriklerin yerine de ashab-ı karyeyi... Şehrin uzak tarafından koşarak gelen adamı, önceki ayetlerde zikredilen, "Zikre boyun bükmüş Allah'ın ayetine teslim olmuş ve görmediği halde Allah'tan korkan insan tipi"ni somutlaştırıyor Allah (cc).

2. BÖLÜM

BİR ŞEHİR ve ŞEHRİN UZAK TARAFINDAN GELEN BİR ADAM

Ashab-ı Karye

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلاً أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ

"Onlara malum şehir halkını örnek göster. Oraya elçiler gelmişti." (Yasin 13)

Bu şehir neresidir, Allah (cc) bunu bildirmiyor. Sadece geçmiş zamanda bir şehirde böyle bir hadisenin yaşandığını anlatıyor bize. Mekan ve zaman önemli değil. Bu şehre gönderilen peygamberlerin isimlerini bile vermiyor, o bile önemli değil. Çünkü mesajı kaçırmamızı istemiyor. Dikkatimizi mesajdan kaydıracak her şeyi ayakaltından kaldırıyor. Bu tavır Kur'an'ın tamamında egemendir. Hakikate odaklanmak ve meselenin künhüne vakıf olmak en önemli mesele. Onun için mesela Kur'an "küçücük çocukları ak saçlı, akbaşlı ihtiyarlara çevirecek olan bir gün" diye tasvir eder kıyameti, ama zamanını vermez; "Sen zamanını ne yapacaksın," der. Asıl bilmen gereken kıyametin sana yüklediği sorumluluk, sen onu fark et! Sen anı değerlendirmekle mükellefsin, ana noktadan kopma." Kur'an'ın üslubu budur; hakikati anlatırken budur; kozmoloji anlatırken budur; zoolojiden, botanikten bahsederken budur; geçmiş kavimlerin kıssalarını/tarihi anlatırken ana nokta budur. İnsanın varoluşunun

anlam ve amacını anlaması, hissetmesi, gerekli duygu ve davranış değişikliğine karar vererek en büyük meseleyi fark etmesidir mesele.

Kur'an'a göre isimler şahısları ifade eder; şahıslar ölür, şahsiyetler kıyamete kadar kalıcıdır. Ölen kişilerdir, kişilikler kıyamete kadar bakidir. Allah (cc) kıyamete kadar ibret olması için bu kıssayı kişiler üzerinden değil kişilikler üzerinden anlatır.

Elbette tarih bilinci oluşturmak açısından detaylar araştırılabilir; bazı görüş ve tahminlere göre buranın Antakya olduğu ifade ediliyor ama Allah (cc) bunu önemsiz gördüğü için yerin ismini vermiyor. Bildiğimiz şudur: Bir şehir var bir de ahalisi. Allah oraya peygamberler gönderdi. "El-Murselûn" ifadesini kullandı.

Burada bir noktayı vurgulamak gerekiyor; Kur'an'ın tamamı tek bir sure gibidir, o sure de tek bir ayet gibidir. Yani Kur'an'ın tamamı birbiriyle sergilediği uyum ve irtibat bakımından tek bir ayet gibidir. Şimdi bakın bu surenin buraya kadarki kısmını anlam bütünlüğü içinde değerlendirelim.

Şehre elçiler gelmişti, "الْمُرْسَلُونَ El-Murselûn" dedi. Önceki ayetlerde Peygamberimiz için, "Sen gönderilmiş peygamberlerdensin." dedi. "Ben şimdi gönderilmiş peygamberlerdenim. Benim yaşadığım sıkıntıların benzerini önceki peygamberler de yaşamışlar." Peygamberimiz'e bu mesajı veriyor ve sonunda Allah'ın yardımının nasıl geldiğini görerek teselli olmasını istiyor. Peygamberlerle aynı yola baş koymuş bir mü'min olarak bana da diyor ki; "Sen de Ey Müslüman içinde peygamberlerin, şehitlerin, sıddıkların ve salihlerin bulunduğu bir yola girdin. Allah'ın yardımı bu yola giren herkes için muhakkaktır. Eninde sonunda..."

إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُرْسَلُونَ

"Biz kendilerine iki kişi göndermiştik ama ikisini de yalancılıkla itham ettiler. Bunun üzerine bir üçüncüyle destekledik. Onlar 'Biz size gönderilmiş elçileriz,' dediler." (Yasin 14)

Vahiy insanın istifini bozar... rahat rahat uyurken der ki; "Hadi kalk uykunu böl ve namaz kıl." Parayı biriktirmişiz güzel güzel yığmışız, der ki; "İnfak et, Allah yolunda paylaş, en az kırkta birini ver." Sonra bir harp çıkar ve der ki; "Ben senin canını ve malını alıyorum, kalk ve fedakârlığını yap." Dinin insana yüklediği mükellefiyetler insanın nefsi ve arzularıyla çatıştığı ve insan nefsi her zaman kolay ve zahmetsiz olana talip olduğu için, verilen ilk tepkinin yalanlama olması tarih boyunca bütün peygamberlerin karşılaştığı bir durumdur. Allah (cc) bu şehre iki peygamber göndermiş; Hz. Musa ve Hz. Harun'u birlikte Firavun'a gönderdiği gibi. Şehir halkı o iki Peygamberi de yalanlamışlar. Hemen akabinde Allah üçüncü bir peygamber daha gönderdi. Ve üç peygamber o topluma kendilerinin Allah tarafından gönderildiğini söylediler.

قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ

"Diğerleri ise şöyle karşılık verdiler; 'Siz de ancak bizler gibi insanlarsınız. Hem rahmân herhangi bir şey indirmiş değil; siz sadece yalan söylüyorsunuz!' " (Yasin 15)

Onlar ise, "Siz mi peygambersiniz," diye şöyle bir baktılar; "Siz de bizim gibi etten, kemikten insanlarsınız; beşersiniz," dediler ve onların peygamberliğini kabul etmediler. Tarih

boyunca insanlar metafizik âlemden mesaj getiren bir kişinin bir melek ya da insanüstü bir varlık olması gerektiğine dair bir hurafe üretir ve türlü vesilelerle "Siz de bizim gibi insansınız," diyerek inkar yolunu tercih ederler.

Düşünelim onların dediği gibi melek bir peygamber olarak gelse ne olurdu? Din yaşanan bir olgudur. Hayatın her noktasına nüfuz eder. Ve öncelikli olarak peygamber getirdiği dini yaşayıp ümmetine örnek olacağı için, bir melek onların önüne düşseydi, "Bu bir melektir; biz bu meleğe nasıl uyalım? Nasıl onun yaptığı gibi yapalım," diyerek işin içerisinden sıyrılacaklardı.

Peki, peygamberler ne dedi?

Peygamberlerin arasında rekabet yok, hepsi aynı davanın yolcusu. Yoldaşların arasında bir çekememezlik, bir kıskançlık, çelme takma gibi bir durum söz konusu değil. Geldiler aynı davaya destek verdiler, tek bir ağızdan dediler ki;

قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ

"Rabbimiz biliyor ki" dediler, "Biz gerçekten size gönderilmiş elçileriz." (Yasin 16)

Burada "Rab" ifadesi mühimdir. Rab, sahip demektir. Biz öyle buraya kendi başımıza buyruk hareket ederek gelmedik; bizim bir sahibimiz var, siz bizimle cedelleşiyorsunuz, siz bize zarar dokundurmaya çalışıyorsunuz. Bizim sahibimiz Allah'tır, O bizim Rabbimizdir, bizi buraya gönderen O'dur, dediler. Sonra,

وَمَا عَلَيْنَآ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

"Bize düşen, açıkça tebliğ etmekten ibarettir."
(Yasin 17)

Yani biz geliriz tebliğ ederiz, iletişime geçeriz, iletiriz; iman ya da inkar edersiniz. Burada "belağ" kelimesi önemlidir. Belağ etimolojik olarak belağattan gelir. Belağat güzel, etkili, kalbe nüfuz edecek söz söylemektir. "Mübin" kelimesi de "apaçık" demektir. Bir şeyin apaçık olduğunu aklımızla, tefekkürümüzle anlarız.... Şu halde "el-belağul-mübîn" demek hem akla hem de kalbe nüfuz eden söz demektir. Şu halde nebevi tebliğin en önemli özelliği bir boyutu ile akla, tefekküre; bir boyutuyla da kalbe, duygu dünyasına nüfuz etmesidir. Tebliğin amacı insan benliğinin bütünsel inşası olduğu için peygamber, insan varlığının iki odak noktası olan aklı ve kalbi eş zamanlı olarak inşa eder.

Peygamberler "Bizim üzerimize düşen apaçık bir tebliğdir." dedikten sonra bir şeyler olmuş, kavmin başına bir haller gelmiş ama ne olduğu ayetlerde zikredilmiyor. Allah'ın bir sünneti var, bunu bütün geçmiş peygamberlerin hayatlarında görüyoruz. O, bir peygamber gönderdiğinde, eğer iman etmezse toplum boyun büksün diye birtakım sıkıntılar, hastalıklar, musibetler gönderir. Hz. Musa ve Hz. Harun Firavun'u imana davet ettiklerinde o ve toplumu, bu davete inkar ve isyan ile mukabelede bulundu ve Allah ibret almaları için çekirge, kurbağa istilası ve kıtlık gibi pek çok sıkıntı göndermiştir. Toplum başlarına gelen her musibette Hz. Musa'ya gidip, "Rabbine dua et de bu musibeti kaldırsın, bu kalkarsa biz de iman edeceğiz," demişler, Hz. Musa

dua etmiş ve Allah (cc) o musibeti kaldırdığında tekrar aynı inkarın içerisine düşmüşlerdi.

Musibetlerle toplumu ibret ve tefekkür noktasına çekmek her risalet devrinde gördüğümüz bir sünnetullahtır. Her musibet bir elçidir; belalar, hastalıklar, sıkıntılar elçidir; doğru okunursa birer ayettir. İnsanın özüne, fıtratına, ne kadar zayıf bir varlık olduğuna dikkat çeken ve insanın kendi kendini muhakeme etmesini sağlayan ibretlerdir.

İşte ashab-ı karyeye de birtakım musibetler gelmiş olmalı ki onlar başlarına gelen bu sıkıntılardan dolayı Allah'ın elçilerini suçlamışlar ve;

قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ

"(inkarcılar) şu karşılığı verdiler; "Doğrusu sizin yüzünüzden üzerimize uğursuzluk geldi. Eğer vazgeçmezseniz, biliniz ki sizi taşlayacağız ve tarafımızdan size acı veren bir işkence yapılacaktır." (Yasin 18)

Musibetleri, boyun bükmeleri için Allah'ın onlara verdiği bir ayet olarak okumak varken -kalpleri o kadar katılaşmış ki- musibetleri peygamberlerin tebliği yüzünden başlarına gelen uğursuzluklar olarak nitelendirmişler ve "eğer peygamberlik iddianızdan vazgeçmezseniz, sizi taşlarız, taşlayarak öldürürüz diyerek elçileri tehdit etmişler. Bir insanın mantık ve muhakemesi çöker, ileri sürecek argümanı kalmazsa artık taşlamaktan, öldürmekten bahsetmeye başlar. Sözünün gücü bittiğinde, gücünün sözünü etmeye başlar. "Taşlarım" der, "lekelerim" der, "ekonomik krize sokarım" der, "mahv u perişan ederim" der mesela.

Bunlar hem Hz. Peygamber'in hem de geçmiş peygamberlerin devirlerinde benzer şekilde yaşanmış. Örneğin, Babil şehrinin kurucularından Nemrut Hz. İbrahim'e demiş ki; "Senin Rabbin ne yapar?" İbrahim (as); "Benim Rabbim öldürür ve diriltir," Nemrut; "Ben de öldürür ve ben de diriltirim, bak ben de birinin ölmesine ve yaşamasına karar verebiliyorum," diyerek gözü önünde bir insanı öldürtmüş diğerini serbest bırakmış. İbrahim (as); "Benim Rabbim Güneş'i doğudan getirendir, sen Güneş'i batıdan getir bakalım..." dediği zaman; فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ (Bakara 258) "Apışıp kaldı o kafir." "Bühite" tam olarak "apışmak" demek. Apışıp kaldı o kafir, cevap veremedi. Elbette eğer mevzu laf ebeliğine kalırsa, ne söylerseniz söyleyin kafirlerin verecek bir cevabı mutlaka vardır. Umumiyetle peygamberler geldikleri toplumlarda, o toplumun karşıt argümanlarının tamamını çürütmüşlerdir. Burada da öyle anlaşılıyor ki peygamberler, o aradaki uzun tebliğ döneminde onların öne sürdüğü bütün delilleri teker teker çürüttüler. Artık sözlerinin gücü kaybolunca zorbalıktan bahsetmeye başladılar; "Sizi taşlarız, bizden size can yakıcı bir azap dokunur, sizi bu davayı tebliğ ettiğinize pişman ederiz," dediler. Peki, cevap ne oldu?

قَالُوا طَٰٓئِرُكُمْ مَعَكُمْ أَئِن ذُكِّرْتُم بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ

"Onlar da dediler ki; "Uğursuzluğunuz kendinizdendir. Size öğüt verildi diye öyle mi? Hayır! Siz sınırı aşmış bir topluluksunuz." (Yasin 19)

Yani elçiler dediler ki; "Söz birliği ile sizin uğursuzluğunuzun sebebi sizsiniz. Siz Allah'ın dinine, peygamberlerine, karşı geldiniz... Eğer iman etseydiniz başınıza bu sıkıntılar

gelmeyecekti. Size nasihatte ve hatırlatmalarda bulunulduğu halde; azap var, ölüm var, ölümden sonra hesap var dendiği halde size istikameti gösteren insanlara, "Biz sizden dolayı uğursuzluğa düştük," mü diyorsunuz, bunu mu kastediyorsunuz? Muhakkak ki siz haddi aşmış, tepki bakımından uç noktada olan bir kavimsiniz."

Şehrin Uzak Tarafından Koşarak Gelen Adam; Habibu'n Neccar

Sonra hiç kimsenin beklemediği, ummadığı bir hadise gerçekleşti:

وَجَآءَ مِنْ اَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعٰى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ

"O sırada şehrin öbür ucundan bir adam koşarak geldi; şöyle dedi; "Ey kavmim! Bu elçilere uyun." (Yasin 20)

Şehrin öbür ucundan gelen adamın kim olduğunu bilmiyoruz. Allah (cc) isim vermiyor, önemli değil, isme takılma; şehir vermiyor, şehre takılma. Peygamberlerin adını bile vermiyor onların isimlerine de takılma; tarih vermiyor, tarihe de takılma... Sadece diyor ki; "Şehrin uzak tarafından bir adam koşarak geldi." Tarih kaynakları bu kişinin Habibu'n Neccar olduğunu, marangozlukla uğraştığını söyler.

Niçin koşarak geldi? Muhtemelen bir biniti, bir atı, bir devesi yoktu. Bütün sermeyesi, bütün gücü ayakları olan bir adam. Bu şunu da gösteriyor; bazen mali güç ve imkan her zaman Allah'ın dini gönderiş gayesine hizmet etmiyor olabilir. Bazen imkansızlıklar içerisinde büyük işler başarılabilir. Onun için koşarak da olsa geldi ve "Ey kavmim gönderilen

bu elçilere uyun." dedi. Koşmasının, telaşının, acilen fırlayıp gelmesinin amacı bu. Allah ondan "bir adam" diye bahsetti. Bir adam, "Gerçekten adam gibi adam." Koşarak gelen adam kavminin akıbetinin ne olacağını biliyor; ebedî helak, ebedî mahvoluş... İnsana "Keşke toprak olsaydım" dedirtecek kadar feci bir son... Bunu bildiği için koşarak geliyor ve acil kodlu mesajı iletiyor; "Ey kavmim, uyun o gönderilen elçilere..." Konuşmasındaki gerekçe bu, bir an önce kavmini kurtarmak istiyor, kendi hayatı pahasına da olsa...

"Ey kavmim" diyor; "Ey kafirler" dememiş, "Ey zındıklar" dememiş. Halbuki peygamberlerle restleşen, inatçı, üç peygamberin karşısında bile ikna olmayan katı kalpli bir toplumdu bunlar. Burada, tebliğ metodolojisi ile ilgili olarak güzel söz söylemeye dair çok önemli bir ipucu vardır. Kavmin gönlünü fethetmek konusunda, onun kalbine imanı sokma konusunda, samimiyet, içtenliğe, bağışlamaya, içtenliğe bir gönderme vardır. Allah (cc) Peygamber Efendimiz'e buyurmuştur ki; فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ (Âl-i İmran 159) "Sen onlara sırf Allah'ın lütfu sayesinde yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı kalpli olsaydın, hiç şüphesiz etrafından dağılır giderlerdi."

Hz. Nuh boğulmak üzere olan oğluna يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا (Hud 42) "Haydi yavrum gel, sen de bizimle birlikte gemiye bin." Ya büneyye "canım oğlum" demektir. Hz. Lokman, hikmetin kendisine verildiği zat, Lokman suresinde evladına nasihatte bulunurken aynı şekilde, يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلٰوةَ (Lokman 17) "Canım oğlum namazı kıl," diyor.

Habibu'n Neccar da, "Ey benim kavmim..." diyor. Efendimiz (sav) buyuruyor ki; "Din samimiyettir." Sormuşlar "Kimin için samimiyettir?... Efendimiz saymış; Allah

için, Kur'an için, Peygamber için ve bütün mü'minler için samimi olacaksın. Bütün eşyaya, Allah'ın yarattığı her şeye karşı samimi olacaksın. (Müslim, İman 95 Hadis No:55)

"Deme incitmem karıncayı bile. Karınca incinir "bile"-den bile."

Öyle demiş Şair karıncayı bile incitmem deme karınca oradaki "bile" kelimesinden bile incinir. Karıncaya bile samimiyet, karıncaya bile edep. İslam'ın verdiği edep, erkân budur. Eşyanın tamamına samimiyet ve bizim gönlümüzde hoş bir seda, kulağımızda küpedir ki Efendimiz'in kötü yola düşmüş bir kadının bir köpeğe su içirdiği için o rahmetinden o samimiyetinden, o merhametinden dolayı Allah'ın onu nasıl bağışladığını anlatır. Öte yandan abid bir kadının bir kediyi hapsedip zulmederek açlıktan öldürdüğü için Allah'ın ona nasıl gazaplandığı, ahirette nasıl cezalandırdığı kalbimizde buruk bir seda, kulağımızda bir küpe olarak durması gereken bir hakikattir. (Buhârî, Şirb 9, Mezalim 23)

Samimiyet nedir? Gerçekten ikinci bir gündem ve niyet olmadan insanın hakikaten ahirette iyiliğini temenni etmek, bu uğurda ödülü sadece Allah'tan bekleyerek gayret etmek demektir. Peygamberimiz (sav) buyurmuş ki; "Cehennemin çırası üç kişidir; Bir adam getirilir, zengindir, infak etmiştir. Allah ona sorar; 'Bu kadar malı mülkü niçin infak ettin?' Cevap verir; 'Senin rızan için.' Allah (cc) buyurur ki; 'Yalan söylüyorsun. İnsanlar senin için, senden sonra; 'Ne kadar da cömert bir insandı,' desinler diye yaptın. Onun bağının üstüne bağ vurulur ve ateşe atılır. Sonra bir şehit getirilir, Allah ona da sorar; 'Niçin canını verdin?' O da, 'ila-yı kelimetullah için, Senin adına, Senin namına,' der. Allah (cc); 'Yalan söylüyorsun' der ona da. 'Sen insanlar senin için, sen-

den sonra ne kadar da cesurdu,' desinler diye yaptın. Onun da bağının üstüne bağ vurulur ve ateşe atılır. Sonra bir âlim getirilir. Allah ona da sorar; 'Bu kadar ilmi niçin talim ettin?' Niçin öğrendin? Niçin öğrettin? O da aynı cevabı verir. Allah onun için de der ki; 'Hayır, insanlar senin için senden sonra ne kadar bilge bir insandı, desinler diye bunu yaptın' der ve onun da bağının üstüne bağ vurularak ateşe atılır."

Habibu'n Neccar'ın, "Ey Kavmim! Uyun o peygamberlere." ifadesinde, peygambere uymanın yani sünnetin dindeki önemine mühim bir gönderme de vardır. Şu halde, "Kur'an'a mı uyacağız, Peygambere mi?" tartışması ne kadar da abesle iştigaldir. Çünkü peygamberin ahlakı, Allah'ın bir kuldan istediği emirler ve nehyettiği yasaklar bakımından etrafını cami, ağyarını manidir. Peygamber, Allah'ın istediği standart kuldur, ona ittiba etmek Allah'a ittiba etmekle eşdeğerdir. Bugün Peygamberi bir yerde, kitabı ayrı bir yerde müşahede etmek, tarihî, ilmî ve ahlakî temelden yoksun bir yaklaşım biçimidir. Öğrenci kardeşlerimiz, arkadaşlarımız soruyorlar bazen; "Hocam nereye gelelim? Falancaya mı gelelim? Sana mı gelelim?" diye. "Hayır sen kendine gel, Kur'an'a gel, vahye gel, Allah'ın peygamberine gel." Onun için koşarak gelen adam, kendine çağırmaz, peygambere, kitaba, yani Allah'a çağırır. O da öyle yaptı ve dedi ki;

اِتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْـَٔلُكُمْ اَجْراً وَهُمْ مُهْتَدُونَ

"Sizden bir ücret istemeyen o kimselere tabi olun; onlar doğru yoldadırlar." (Yasin 21)

Burada tebliğcinin çok önemli bir özelliği çıktı ortaya. Tebliğci, yaptığı tebliğden dolayı eğer bir zarara uğruyorsa

onun tahsil edilmesi lazım; fakat bunun üzerine bir şey talep etmek, davetin ruhuna aykırıdır. Çünkü tarih boyunca bütün peygamberler muhataplarından yaptıkları tebliğin karşılığında kesinlikle hiçbir şey talep etmemişlerdir. Bu çok önemlidir. Bu husus peygamberi diğer "izm"lere, ideolojilere çağıran kitlelerden ayıran temel hususlardan biridir.

Sonra kendi durumunu anlattı kendisi ile ilgili özel bir muhasebede bulundu ve dedi ki;

وَمَا لِيَ لَآ اَعْبُدُ الَّذي فَطَرَني وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

"Hem ne diye beni yaratan ve sizin de dönüp kendisine varacağınız Allah'a kulluk etmeyeyim ki?" (Yasin 22)

Habib burada sesli düşünüyor ve kendi ibretlik ihtida öyküsünü, hidayete nasıl ulaştığını, hangi kriterler üzerinden elçilerin haklılığını gördüğünü ilan ederek kavminin önüne koyuyor ve diyor ki; "Bana ne oluyor ki beni yaratana kulluk etmeyeceğim."

Bu çok önemli bir ifadedir. İmanın en önemli taşıyıcı kolonuna işaret eder. Bir insan için Allah'ın varlığının önemli delili, şu an etli, kanlı, canlı bir şekilde mevcudiyeti yani var olmuş olmasıdır. Yokken var edilmiş olmak, görmez iken görür kılınmış olmak. Bilmez iken bilir kılınmış olmak. Duymaz iken duyar kılınmış olmak. Hiçbir şeyin yok iken, evet bir atımlık su iken, oradan Allah'ın seni alıp bilen, muhakeme eden, düşünen, kendinin varlığının farkında olan bir eşref-i mahlûkat haline getirmiş olması imanın en güçlü referansıdır.

Habib, kavmine bir mesaj daha verdi; "Ve siz O'na döndürüleceksiniz ve siz ona doğru gidiyorsunuz ey kavmim," dedi. Müslümanın zamanla ilgisi döngüseldir, dönüşlüdür. Geçirdiğimiz her an, her saat, her gün, her yıl asıl varlığımızın kaynağına, Azîz ve Celîl olan Allah'a doğru yol almaktayız; bu Kur'an'da bir hakikat olarak bize bildiriliyor; اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعاً (Maide 105) "Hepinizin dönüşü Allah'adır." O'nun için başımıza bir sıkıntı geldiğinde, ayağımıza diken battığında, yaslı bir haber aldığımızda, Allah'ın bizden söylememizi emrettiği bir cümle vardır; diyoruz ki; اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ (Bakara 156) "Doğrusu biz Allah'a aidiz ve kuşkusuz O'na döneceğiz." Bütün hakikatlerin üzerindeki temel ilke budur; bizim sahibimiz Allah'tır ve biz O'na dönüyoruz. Bundan daha büyük bir hakikat yoktur. Her şey bu prensibe göre işler; asıl baki olan O'dur, beka O'nun yanındadır. Eğer insan kulluğunun amacını yerine getirmezse, ceza da O'nun yanındadır. Zaman bizi Allah'a götüren bir köprüdür. "Uyanın insanlar, Allah'a dönüyoruz."

Allah'a iman etmeyen, dönüşün O'na olduğunu düşünmeyen bir insanın zaman tasavvuru düz çizgiseldir. Çünkü toprak, kabir, ölüm onun için bir yok oluş, etlerinin kemiklerinin çürümesinden ibaret bir fena buluş makamıdır. Onun için her geçen gün içine derttir, her geçen gün onu hayatın, canlılığın, neşenin, gençliğin kaynağından söker ve yokluğun, yok oluşun kucağına sürükler. Belki bu sebeple denmiştir ki; "Zaman Allah'a iman etmeyen bir insanın, ömrünün celladıdır." Ne kadar da anlamlıdır. Kur'an müşriklerin zaman algısı ile ilgili der ki; مَا هِيَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا اِلَّا الدَّهْرُ (Casiye 24) "Bu dünya hayatımızdan başka bir hayat yoktur. Ölürüz, yaşarız. Bizi öldüren ise zamandan başkası değildir."

Habib-i Neccar'ı imana sevk eden hakikatin analizini yaptığımızda şunu görürüz; O, var olduğunun ve yaratıldığının farkında. Çünkü bu gözü, bu eli, bu tırnağı, bu boyu, bu saç rengini... bu anneyi, bu kardeşi, bu ırkı kendisinin edinmediğinin farkında. Kendisinin mutlak bir iradenin, bilginin ve gücün neticesi olduğunun farkında.

Mantıkta yeter sebep diye bir ilke var. Yani bir şey var ise mutlaka bir sebebi, bir var edici olması lazımdır. Bir hareket varsa mutlaka o hareketi veren bir muharrik lazım; bir eser varsa o eseri ortaya koyan bir müessir lazım. Bu ilke, aklında bir arıza yoksa her insanın kabul etmek zorunda olduğu bir "kaziyye-i müselleme" yani genel kabul gören bir hakikattir. "Ben varım, yok iken var oldum, 43 yaşındayım, 44 yıl önce yoktum. Yokluğumun üzerinden asırlar geçmişti. Ben yoktum annem vardı; ben yoktum babam vardı; ben yoktum doğduğum sokağın başındaki çınar ağacı vardı; ben yoktum o sokağı süpüren Mehmet Efendi vardı; ben yoktum kasap Hayri vardı; ben yoktum, yoktum, yoktum ve var oldum; var kılındım. İki sebepten biri ya kendi kendimi var ettim ya da kendi kendimi var etmedim. Ben kendi kendimi var ettim, dediğin zaman kurtulamazsın. Zihnine hücum eden sorular var: Nasıl kendi kendini var ettin? Mesela yokluğunun nasıl farkına vardın? Yok olduğunu fark ettin de var olmaya nasıl karar kıldın? Yok iken var olacak gücü, kudreti nasıl buldun? Mesela bu mideyi, bu aklı, bu kalbi nasıl seçtin?

Gırtlağımızın altından göbek deliğimize kadar iç organlarımızı, göğsümüzü yarıp açsak. Çoğumuz mesela apandisitimizin nerede olduğunu bilemeyiz. Mesela böbrekleri bilemeyiz ama onlarla yaşıyoruz. Doğduğumdan beri ben böyle yaşıyorum ama içinde ne olup biter hiçbir fikrim yok. Bu beden bir han gibi ve biz bir yolcu gibiyiz; sadece kul-

lanıyoruz. Ben talimat vermiyorum. Bir yemeği yediğimiz zaman içerisinde hangi vitamin bulunur, hangi organım bu vitaminin hangi kısmını kullanacak bilemiyorum. Bana sormadan suhuletle akan bir mecra var. Bunu kim yapıyor? Bu kadar mükemmel akışı tertipleyen kim? Bir düzen var, düzenleyici kim? İnsan bunun üzerine insafla tefekkür ettiğinde yanı başında Allah'ı bulur. Kesin... Çünkü kim kendisini bilirse Rabbini bilir. Parmak izlerinin bile hiçbir insanda birbirine benzemediğini bilince, buradaki iradeyi, ilmi ve kudreti keşfeder insan. Allah (cc) bunlara "enfüsi deliller" dedi Kur'an'da. İnsanın içi de böyle ayetlerle doludur.

Bu ayette iman serüvenini anlatıyor Habib-i Neccar kavmine ve elbette aslında bize de... İmanımızı yakine taşımak için, tahkiki seviyeye ulaştırmak için bir ipucu veriyor. Ve iki noktaya dikkatlerimiz çekiyor: Biri "mebde' / başlangıç" diğeri de "meâd/son". Düşünsene atılan bir sudan yarattı Allah seni, görüldüğünde tiksinilen bir sudan yarattı ve şu anda konuşuyorsun, şu anda görüyorsun, muhakeme ediyorsun, tefekkür ediyorsun, tedbir alıyorsun, hayal ediyorsun. Varsın şu anda ama bir hücreden doğdun. Bir hücreden Allah seni bu noktaya getirdi.

Peygamberimiz (sav) bir gün sahabenin önünde kalkmış sol avucunun içine tükürmüş, sağ şehadet parmağı ile şöyle bir karıştırmış, sonra insanlara göstermiş ve demiş ki; "Ey insanlar Allah sizi böyle bir rutubetten yarattı." Şimdi taşı sıktığında suyunu çıkartacak gibi hissediyorsun kendini, hani içinden nefis ve şeytan sana, korkma sen hep böyle kalırsın... İnsanlar ölür, zaman döner ama sen hep böyle kalırsın... Üzülme, korkma... diye telkinde bulunuyor ama sen inanma.... Hakikat nedir? Mecburen bir baktık ki doğduk, mecburen çocuk olduk, mecburen genç olduk,

mecburen orta yaşlı bulduk kendimizi, mecburen yaşlanıyoruz, mecburen öleceğiz... Havaya atılmış bir taştan farkımız yok. Havaya atılan taşın yere düşmeye mecbur ve mahkûm olduğu gibi biz de bir sürecin içinde sonumuza doğru akıyoruz. Kontrolümüz altında zannettiğimiz hiçbir şey bizim kontrolümüzde değil.

Her şey akıp gidiyor; o halde akışı fark et ve "Bu gidiş nereye?" diye sorgula.

Bu çok büyük bir sorgulamadır. Biz istesek de istemesek de Rabbimize doğru adım adım ilerliyoruz. İnsan başlangıcı düşündüğünde hemen son gelir aklına. "Sonu hatırladım ilki duyunca" öyle diyor Şair. Baş varsa son da var. Onun için Habib-i Neccar'ın ilk düşünme prensibi, "Neden beni yaratana ibadet etmeyecek mişim?" İkinci adım, "ve siz ona döndürüleceksiniz." Hemen son geldi ve ne çıkardığını söylüyor. Nereye gidiyor olabilirim? Geldiğim nokta, çıktığım kaynak, hepimizin dönüp dolaşıp geleceği yer, Azîz ve Celîl olan Allah'ın huzurudur. Bu bilince eren, varoluşsal muhasebesini bütünüyle yapan Habibu'n Neccar, hakikati Peygamberi linç etmek üzere olan kavminin yüzüne haykırıyor. Sonra delillerini anlatmaya devam ediyor;

ءَاتَّخِذُ مِنْ دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً إِنْ يُرِدْنِ ٱلرَّحْمَٰنُ بِضُرٍّ لَّا تُغْنِ عَنِّى شَفَٰعَتُهُمْ شَيْـًٔا وَلَا يُنقِذُونِ

"Hiç O'ndan başka mabudlar edinir miyim? Eğer rahmân bana bir zarar vermek isterse onların şefaati bana hiçbir yarar sağlamaz ve onlar beni kurtaramazlar." (Yasin 23)

Şimdi O beni yaratmışken, beni var etmişken, ben O'nun dışında ilahlar mı edinirim? Ben O'nun dışında falan puta, dağa, taşa, rüzgara, ateşe mi taparım? Rahmân, benim için bir zarar dilese, onların, "Allah'ım bu zararı ondan uzaklaştır" diyerek aracı olmaları yani şefaatleri o zararı benden engelleyemez, beni kurtaramaz.

Öyle anlıyoruz ki bu kavim müşrik bir kavim, ilah tasavvurları var, pek çok ilaha tapıyorlar.

Habibu'n Neccar; şehrin uzağından gelen adam, sadece kendisi ile Allah arasındaki münasebeti değil, Allah ile âlem ve kendisi ile varlık arasındaki ilişkiyi de çözmüş, bütün varlığın, bütün mülkün, bütün gücün Allah'ın hükümranlığında olduğunu, yerin ve göğün gerçek malikinin, yöneticisinin, hükümdarının Allah olduğunu idrak etmiş, marifetullaha ermiş. Efendimiz de müşrikler Taif'te onu taşladıklarında, eziyet ettiklerinde, dedi ki; "La havle ve la kuvvete illa billahi'l aliyyi'l azîm"(Buhari, Ezan, 7) "Allah'ım, Senin iznin ve onayın olmadan bu yeryüzünde ne bir kıpırdanış, ne bir hareket, ne bir güç söz konusudur." Bu ifade insan-âlem ve Allah-varlık ilişkisinde Allah'ın kudretini deklare eden en icmali, en özlü ifadedir. Habib ulaştığı bu hakikati kendi toplumuna, "Sizin o ilah dedikleriniz benim başıma bir sıkıntı gelse, bunu izale etmeye güç yetirebilir mi?" diyerek haykırıyor.

Üç elçi ile Hz. Peygamber'in; Habib ile ashabın çektiği sıkıntılar, verdiği mücadeleler ne kadar da benzer! Müşriklerin ortaya koydukları tavırlar da aynı. Ashab-ı karye ne demişti elçilere? "Ya bu davadan vazgeçersiniz ya da taşlarız sizi, canınızı yakarız, can yakıcı bir şekilde sizi mahv u perişan ederiz." Kıyamete kadar hem hak hem de batıl yolun

müntesiplerinin karakter ve tepkileri her daim aynı kalmaya devam edecek. Ne demiş Arif Nihat merhum?

"Diller, sayfalar, satırlar,
Ebu Leheb öldü diyorlar
Ebu Leheb ölmedi ya Resulallah
Ebu Cehil kıtalar dolaşıyor."

Zalimler her çağda sözlerinin gücü bittiğinde artık öldürmekten, yakmaktan bahseder. Elçilere ittiba eden, bu şehrin uzak tarafından gelen adam, onun için dedi ki; "Bu putların hiçbir hükmü yoktur, Allah benim için böyle bir şey murad ettiğinde bunu engelleyemezler."

Habib'in sesi aslında fıtratın sesidir. Allah her insanı fıtrat üzere yaratmıştır ve Efendimiz bu hakikate işaret etmiştir; "Her doğan İslam fıtratı üzere doğar." (Buhârî, Cenâiz 92) Fıtrat insanı yönlendirir, Allah'ı bilme, Allah'ı bulma, Allah'a bağlanma konusunda iç itilim sağlar; rahat bırakmaz insanı, sürekli hareket halinde tutar. İnsan ya doğru yere kulak verir, doğru yerde bulur onu ya da yanlış yerde, yanlış zamanda, yanlış kişiliklerde; putlarda, güneşte, ateşte arar hakikati ama nafiledir. Putların Allah'ın vereceği bir zararı engelleyemeyeceği mefkûresi ve buna bağlı olarak ortaya konulan cesaret çok büyük bir kavrayış halinin sonucudur.

Bu fıtri iç itilim aslında her insanın içinde var olan bir olgudur. Şöyle ki;

فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّيٰهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ (Ankebut 65) "Onlar bir gemiye bindikleri zaman (fırtına korkusuyla), kendisine içten bir inanç ve bağlılıkla Allah'a yakarırlar; fakat onları sağ salim karaya çıkardığında bakarsın ki yine Allah'a ortak koşuyorlar." Yani bunlar müşrikler ve

bir gemiye binmişler, karada putlara tapıyorlardı ve denize açıldılar. Şimdi dev gibi dalgaların içerisindeler, dalgalar büyüdü de büyüdü, deniz çalkalandı da çalkalandı.. İnsanlar böyle bir acziyet durumunda ne yapar? Bütün taptıklarından vaz geçer, dini sadece Allah'a has kılarak Allah'a dua ederler; "Aman ya Rabbi," derler, "Bizi kurtar!" Sonra Allah (cc) onları alıp selamet sahiline ulaştırdığında yeniden şirk koşmaya başlarlar. "Hani sen puta tapıyordun? Dalgalar etrafını sardığında sen niçin "Aman ya Rabbi! Medet Ya Rabbi!" dedin... Niçin? Bu yakarış, insan fıtratının en temel gerçeğidir. Şehrin uzak tarafından gelen adam, fıtratındaki bu temel gerçeği en derinden yakalamış. Sözündeki hikmet, eyleminde cesaret bundan kaynaklanır.

إِنِّي إِذاً لَفي ضَلَالٍ مُبينٍ

"İşte o takdirde (başka bir tanrı edinirsem) ben apaçık bir sapkınlık içine düşmüş olurum." (Yasin 24)

Eğer beni yaratanı ve döneceğim mercii, yerin ve göğün sahibini unutur da putlara taparsam, ben apaçık bir sapıklık içerisinde olurum. "Dalâl" kelimesi aslında "kaybolmak", cadde-i kübrâyı, sırat-ı müstakimi, hakkı kaybetmek batıl mecralara yönelmek demektir. Yönünü kaybeden insan aklını, vicdanını, hasılı kendini kaybeder. Varoluşunun amacını unutmak, kendini unutmaktır. Haşr suresinde Allah (cc) buyuruyor ki; وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ (Haşr 19) "Allah'ı unutan, bu yüzden Allah'ın da onlara kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın." Allah'ı unutan kimseye, Allah da kendisini unutturur. Niçin bu dünyaya geldiğini

ve yaratılışının anlamını, amacını unutturur ki bir insanın varoluş amacını unutması kadar büyük bir fecaat ve unutan insan kadar da büyük bir felaket yoktur. Bunun en çarpıcı örneği batı hegemonyasının olduğu şu modern dönemdir. Batı dinden, uhrevi kaygıdan tamamen kopunca, evet kuşlar gibi bulutların üzerinde uçmayı, balıklar gibi suların altında yüzmeyi öğrendi ama insan gibi bu yeryüzünde yürümeyi unuttu, o kadar unuttu ki batı ve onun organize ettiği gizli açık oluşumlar bugün dünyanın her yerini kan revan içerisinde bıraktı.

Hakiki iman insanı hayvandan ayıran en temel unsurdur. Onun için Habib ekledi;

إِنِّي آمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ

"İşte ben rabbinize iman etmiş bulunuyorum; bana kulak verin." (Yasin 25)

"Beni duyun; ben Rabbinize iman ettim." dedi. Bir görüşe göre bu cümleyi peygamberlere başka bir görüşe göre de kendi toplumuna söyledi.

Elçilere söyledi; çünkü biz Kur'an'dan biliyoruz ki her peygamber ümmetinin şahidi olarak kıyamet günü Allah'ın huzuruna ümmetinin başında gelecek ve Allah onlar aracılığıyla ümitlerini sorgulayacak. Habibu'n Neccar da kendisine peygamberleri şahit tutmak istemiştir. Peygamberimiz (sav) bir gün İbni Mesud (ra) ile birlikte oturuyordu. Peygamber Efendimiz ona, "Bana biraz Kur'an oku da dinleyeyim" dedi. İbn Mesud Nisa suresinden okumaya başladı. Şu ayete geldiğinde; فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ شَهِيداً (Nisa 41) "Her bir ümmetten bir şahit getirdiğimiz ve seni de onlara

şahit tuttuğumuz zaman halleri nice olacak!" Efendimiz o günün nasıl zorlu bir gün, ümmeti hakkında nasıl sıkıntılı bir zaman olacağını bildiği için orada ağlamaya başladı. Bu ayet Peygamberlerin şahit olduklarına delildir. Onun için Habib bu ifadeleri onlara söylemiş olabilir.

Bu ifadeleri kendi toplumuna da söylemiş olabilir. Onlara, "Allah bütün günahlarınıza ve isyanlarınıza rağmen sizin de Rabbinizdir." demek istemiş olabilir. Çünkü Allah (cc) sadece inananların Rabbi değildir. Aklı olsun olmasın, canı olsun olmasın, yerde olsun gökte olsun, görünür olsun görünmez olsun, maddi olsun manevi olsun bütün mevcudatın ve mahlûkatın Rabbi, terbiye edicisi, sahibi Allah'tır. O, Rahmân sıfatıyla güneş gibi tüm varlıklara nimetlerini lütfeder; zalim zulmünü, mü'min imanını, münkir inkarını devam ettirir. Dünya imtihan dünyasıdır çünkü.

Habibu'n Neccar'ın Şehit Edilmesi ve Zorba Toplumun Helaki

Sonra şehrin uzak tarafından gelen o zata denmiş ki;

قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ

"Ona, 'Cennete gir' denildi. 'Rabbimin beni bağışladığını ve güzel biçimde ağırlananlardan eylediğini keşke kavmim bilseydi!' dedi." (Yasin 26)

Şehrin uzak tarafından gelen adam kavmine önce, "Beni yaratana niçin kulluk etmeyeyim ki! Bana bir zararı dokunursa putlarınız engelleyebilir mi ki, duyun beni, ben Allah'a iman ettim," dedi. Sonra arada bir şeyler olmuş sanki. Kur'an bunları zikretmiyor. Tıpkı önceki ayetlerde izah ettiğimiz gibi

başlarına birtakım musibetler geldikten sonra peygamberlere, "Sizin yüzünüzden uğursuzluğa düştük." demişlerdi. O arada başlarına gelen musibetler de zikredilmemişti.

Ne oldu şehrin uzak tarafından gelen adama? Şehit edildi, hem de tefsir kitaplarının anlattığına göre çok feci bir şekilde. Bunu nereden anlıyoruz? Elçilere bile, "Sizi taşlarız ve size azap ederiz, sizin canınızı yakarız," demişlerdi. Oradan düşünelim bu zata neler yapabileceklerini. Aklınıza gelebilecek en feci şekilde katlettiler onu. Bunu anlamak için Buruc suresinde zikredilen Uhdud hadisesine bakmak gerekir. Allah (cc) قُتِلَ اَصْحَابُ الْاُخْدُودِ (Buruc 4) buyurur. Hendek sahiplerine lanet olsun. Hendekler kazdılar, içini ateşle doldurdular; inananları o hendeklerin içinde yaktılar ve onları orada seyrettiler. İşte Habib'i de, "Rabbim Allah" dediği için şehit ettiler. Peki, mükafatı ne oldu? Netice ne oldu bu zat için? Kavmine ne oldu? Peygamberlere ne oldu? Bize ne olacak? Bu hadiseyle bize gelen mesaj nedir?

"Cennete gir," denildi; ayet bunu bildiriyor. O da "Keşke benim kavmim bunu bilseydi." dedi. Şehit oldu, belki bedenini lime lime ettiler. Kafir ve zalimlerin tavrı tarih boyunca aynıdır. Üç sene önce Myanmar'da öyle hadiseler yaşandı ki; Kurban bayramı günleriydi. Kendilerini iyi niyet elçisi, hümanizma temsilcileri olarak tanıtan Budistler sadece iman ettikleri için dört günde beş bin Müslümanı, öyle bir şekilde katletmişler ki oradaki kamplara giden bir arkadaşımız anlattı. Müslümanların ellerini ve ayaklarını bağlamışlar; canlı canlı önce el bileklerinden sonra ayak bileklerinden kesmişler; acılar içinde çırpınırken gırtlağını keserek Müslümanları şehit etmişler. Birleşmiş Milletler Özel Temsilcisi, Myanmar hükümetinin Burma'da Birleşmiş Milletler'in katliam olarak tanımladığı 5 kriterden dördünü

fazlasıyla yerine getirdiğini rapor etti. Arkadaşım "Orada yaşananları tamamıyla size anlatsam, gece evinizde uyuyamazdınız." demişti. İnançsızlığı bir ülkü, bir doktrin haline getirmiş ve hakka karşı savaş açmış insanlar, tarih boyunca aynı düzlemde seyretmişlerdir.

Din samimiyettir; dine davet de samimiyet ister. Habib samimiyetle kavmine tebliğde bulundu. Politik ve aristokratik bir dil kullanmadı. Davet ederken, "Ey Kavmim!" dedi, şehit edildiğinde de "Keşke kavmim bilseydi!" dedi. Aslında ölüm oyunu bozar, ölüm bütün maskeleri düşürür; insan öleceğini anladığında asıl kimliği çıkıverir ortaya. O ölürken bile o kadar samimi, o kadar içten ki, kendisini acı çektirerek, işkence ederek öldüren bir topluluğa "kavmim" diyecek kadar samimi. Ayetten anlıyoruz ki cenneti gördüğü ilk an kendinden geçmedi; "Vay be ne muazzam nimetler..." demedi; "Allah'ım benim canımı çok yaktılar, sen de bu zalimleri mahv u perişan et" demedi... Samimiyet, irşat ve davet bilinci öyle zirvede ki... "Keşke kavmim bilseydi Allah'ın verdiği şu nimetleri... Bilselerdi nasıl da dönerlerdi... Nasıl da vazgeçerlerdi." diye iç geçirdi.

Hiç kimse kafir olarak ölmez, herkes iman ederek ölür ama Allah bir kısmının imanını kabul eder, bir kısmının imanını Firavun misalinde olduğu gibi reddeder. Çünkü insan vefat etmeye başladığında biz biliyoruz ki melekler gelir, artık ölenin gözünden perdeler kalkar. O gün insanın görüşü ne kadar da keskindir... Her şey ayan beyan ortaya çıkar. "Melek var mı yok mu?" artık tartışmak anlamsızdır. Perdeler kalktı. Zalimlerin ruhunu almak için gelen meleklerden bahsediyor Allah. Dikenlerin içerisinden ipekli bir bezi söküp alırcasına, insanın ruhunu alan melekler vardır. Bir de yumuşaklıkla, kolaylıkla sanki kuyudan bir kova suyu

dökülmesin diye nazikçe çeker gibi ruhları kabzedenlere yemin ediliyor Naziat suresinin ilk iki ayetinde.

Ölüm mukadder olduğunda, ruh kabzedilmeye başlandığında artık herkes iman eder, herkes mü'min olarak ölür. Onun için asıl görmeden görüyor gibi hissetmek, asıl bilmeden biliyor gibi hissetmek, asıl duymadan, içine girmeden girmiş farz edip Allah'ın inayeti ile kalpte yakîni imanı ve idraki sağlamak. Asıl maharet, gerçek erdem budur. Adım gibi eminim ölüm anından itibaren o serencam başlayacak, Allah'ın ve peygamberinin vaad ettiği her şey adım adım, sahne sahne, kare kare karşımıza çıkacak. O zaman ölmeden önce öl! Görmeden önce gör! İşte imtihanın kilit noktası burasıdır... Kaybedilen ve kazanılan kırılma noktası burasıdır. Mü'minlerin en önemli özelliği; duyu organlarıyla algılanamayan ama varlığı akılda ve kalpte kuvvetli bir şekilde hissedilen gayba iman etmeleridir. Asıl maharet budur, gözünün gördüğüne herkes inanır. Asıl meziyet bir muhbir-i sâdıkın yani Peygamberin getirdiğine inanmaktır. Onun için Habib; "Keşke kavmim bilseydi" dedi. Neyi bilseydi?

Keşke Kavmim Bilseydi...

بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ

"Rabbimin beni bağışladığını ve güzel biçimde ağırlananlardan eylediğini..." (Yasin 27)

Evet, şehrin uzak tarafından gelen adam şehit edildi, öyle bir davayı yüklendi ki, cennete girerken bile bu davayı sinesinde taşıdı. Yani "Artık öldüm, her şey geride kaldı." demedi. Belki burada hak davayı yüklenmenin, hakkın yoluna baş koymanın çok derin bir tasviri de var. İşte davaya

böyle omuz verilir. Bu sayfada anlatılan Habib karakteri ilk sayfadaki "zikre uyan, görmediği halde Allah'tan korkan ve dünyada hayırl(ı)a iz bırakan" ideal mü'min karakterinin temsilidir. Allah (cc) şöyle buyuruyor Hz. Peygamberine; "Bu karakteri, böyle bir kimseyi bağışlanma ve büyük bir ödülle müjdele!" İşte ideal mü'min, işte bağışlanma, işte en büyük mükafat, işte cennet.

Peki, peygamberlere ne oldu? Surede peygamberlerin akıbeti ile ilgili doğrudan bir açıklama yoktur ama diyebiliriz ki, Allah peygamberlerini müşriklere karşı korumayı ahdetmiş olduğu için onlara dokunamadılar, güçleri Habib'e yetti sadece. Hatırası her daim yâd, ruhu her daim şâd olsun!

Yunus Emre ölümü şöyle anlatır;

"Hiç bilmeyiz sıra kimin,
Aramızda gezer ölüm,
Halkı bostan edinmiştir,
Dilediğin üzer ölüm.

Bir nicenin mülkün yıkar,
Bir nicenin tahtın yıkar,
Bir nicenin evin yıkar,
Var gücü ile ezer ölüm.

Kiminin alır gardaşın,
Revan döker gözün yaşın,
Hiç onarmaz ağrır başın,
Hayır işten bezer ölüm.

Yiğidi koca olunca,
Komaz kendini bilince,
Birini gömüp gelince,
Gözlerini süzer ölüm.

Hani onun sadık yâri,
Kıl taatin arı yürü,
Derviş Yunus söyler sözü,
Ejderhalar ezer ölüm."

Ejderhaları ezen ölüm, insanın son anda gerçek kimliğini dışa vurur. Ömür boyu ne idiysen, ömür sonu o oluverirsin. Ölüm bir turnusol kâğıdıdır. Mesela ben seni çok severim, sen beni çok seversin. Benden hiç ihanet gördün mü? Benden hiç çelme yedin mi? Benden hiç tokat yedin mi? Hayır, en ufak bir vefasızlık gördüğümüzde eğer Allah için değilse içimizdeki bütün sadakatler, bütün vefalar, yerle yeksan oluverir. Bir anda gönlümüzden terk-i diyar edebilir, bambaşka insanlar oluveririz. Onun için insan insanı Allah için sevmeli.

Zaman zaman düşünürüz Allah yolunda öldürülmüş bir şehit şehadetinin ilk anında acaba ne hisseder? Bir pencere açılsa bize bir şey söylese de biz de anlasak onun psikolojisini, halet-i ruhiyesini. Şehadet yolundan biz de emin olsak, bu yolda azmetsek biz de onlar gibi ve gönlümüze su serpilse...

Uhud'da 70 civarında sahabe şehit edilince ashab-ı kiram çok üzülüyor. "Çok fazla kişi öldürüldü," dediklerinde bir ayet indiriyor Allah (cc) buyuruyor ki;

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتاً بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ
يُرْزَقُونَ فَرِحِينَ بِمَا آتيهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ
خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma! Bilâkis onlar diridirler; Allah'ın, lütuf ve kereminden kendilerine verdikleriyle sevinçli bir halde rableri yanında rızıklara mazhar olmaktadırlar. Arkalarından gelecek ve henüz kendilerine katılmamış olan şehid kardeşlerine de hiçbir keder ve korku bulunmadığı müjdesinin sevincini duymaktadırlar." (Âl-i İmran 169-170)

Şehit ne hisseder? Onun duygu durumu nasıldır? Allah'ın lütfundan kendine ikramından dolayı mutludur. Şehit böyle tarifi imkansız bir saadet yaşar. Kendisiyle aynı mefkûreye baş koymuş kardeşlerinin, ailesinin, dostlarının da aynı yolda ve aynı sonu paylaşacak olmalarından dolayı, "Hamdolsun onlar da şehit olacak," diye muazzam bir sevinç duyar.

Şimdi size bir rüyadan bahsedeceğim. Fakat bu alışık olduğumuz türden bir rüya değil. Çünkü bazı rüyalar malumat sahibi olduğumuz kişi ve olayların resmedilmesidir. Bu rüya bu kategoride bir rüya değil. 15 Temmuz şehitlerinden Tolga Ecebalın'ı uzak bir aile dostları rüyasında, bir bayrak direğinin yanında, bayrağı göndere çekmiş ipi hâlâ elinde beklerken görür. "O kadar canlı gördüm ki," diyor "sordum; sen ölmedin mi?" Tolga, "Ben şehitler tepesinde, bayrak nöbetindeyim; ölmedim," diye cevap veriyor ve ekliyor; "Canım tatlı istedi, keşke tatlı olsa da yesek." Bunun üzerine kendisine bir tabak tatlı getiriliyor. Tatlıdan sadece bir dilim alan Tolga'ya yemesi için ısrar edilince, sadece bir dilim yiyebildiğini söylüyor. Rüyayı gören kimse rüyasını şehidin ailesine anlatınca ailenin çok müteessir olduğuna şahit oluyor. Çok üzülüp çok ağlıyorlar. Sebebini sorduğunda Tolga'nın annesi şu cevabı veriyor; "Tolga şehit olmadan evvel bir ay belki biraz daha uzun bir zaman diş ağrısından muzdaripti ve tatlı yemek istediği zaman sadece bir dilim

yerdi. İkinci bir dilimi yediği zaman çok rahatsız olurdu." Bu bilgiyi, rüyayı gören kimsenin bilmesi imkansızdır. Ama rüyada gördüğü gerçek bir şehit olduğu için belki de onun şehadetinin bir ibret vesikası olarak ona böyle görünüyor. Bu olay beni çok etkilemişti.

Müslümanın Kur'an'la teması dört aşamada gerçekleşir. Birinci aşama Kur'an'ı dille okumaktır; buna "Kıraat" denir. İkinci aşama aklın okumasıdır; bu "Tefekkür"dür. Üçüncü aşama kalbin Kur'an'ı okumasıdır; ayetlerdeki duygu inşalarını hissetmektir. Dördüncüsü ise davranışların Kur'an'ı okumasıdır; bu da "Salih amel ve güzel ahlak"tır. Biz Yasin suresini okuyoruz; ölene kadar okuyacağız ve üzerinde düşünmeye çalışıyoruz. Biz burada Habibu'n Neccar'ın, şehrin uzak tarafından koşarak gelen o zatın telaşını, heyecanını içimizde hissettiğimizde, tek imkanı, tek sermayesi olan ayakları ile koşarak gelmesini, "Uyun bu elçilere" demesini ve sonrasında, "Ben niçin beni yaratan Allah'a uyumayayım? Ona iman etmeyeyim mi?" deyişini ve şehit edilişini... Onun "Keşke kavmim bilseydi Rabbimin beni bağışladığını ve beni ikram edilenlerden kıldığını..." ifadesindeki o hüznü, o derin hüznü yakaladığımızda asıl işte o zaman Kur'an'ı anlamış olacağız.

Öyle görünüyor ki hak davaya kendini adamış insanların çizgisi kıyamete kadar sürecek bir ana arter, bir cadde-i kübra'dır. Zor durumlar büyük insanları er meydanına çıkartır. Zor durumlar insanın içindeki özü, cevheri ortaya çıkarır. Zorluklar insanın kendisinin bile gafil olduğu bazı maharetlerini, kabiliyetlerini sahaya süren, özel birtakım durumlardır. Yani surlar aşılamadığı için Ulubatlı çıkmıştır sahaya... Kilitbahir'de düşman zırhlısıyla karşı karşıya gelişidir Seyit Onbaşı'yı sahaya çıkartan. O bile içindeki o

ruhun, o cevherin, özün farkında değildir ağır top mermisini sırtlayana kadar.

Bunlar Allah'ın has kullarıdır. Bunlar kıyamete kadar başucumuzdadırlar; içimizdedirler ama biz onları bilmiyoruz. Belki de Ömer Halisdemir ile aynı otobüste, aynı uçakta yolculuk yaptık; bilmiyoruz. Bir lokantada, yan yana masalarda birlikte yemek yedik, belki omuz omuza çarpıştık Türkiye'nin bir köşesinde bilmiyoruz; onlar da bilmiyorlardı kendi içlerindeki cevheri. Bunlar şehrin uzak tarafında bekleyen; zorluklar, sıkıntılar ortaya çıktığında Allah'ın kalplerine yaptığı müdahale ile inanılmaz işler gerçekleştiren, Allah'ın özel, mümtaz kullarıdır. Bunlar, herkes çıkıp gittiğinde, çıkıp gelenlerdir.

Barış Pınarı Operasyonu'nda askerlerimiz şehit oldu. Allah hepsinin mekanlarını âlî etsin, Uzman Çavuş Hacı Bebek de onlardan biri. Onunla ilgili bir olay haber kanallarına düştü. İbret nazarıyla bakanlar için özel bir olaydır bu. İbretle bakarsan görürsün. Annesi anlatıyor; "Rüyamda bir asker bana geldi ve bir mendil verdi; "Bunu sana oğlun Hacı gönderdi." dedi. "Aldım, içime çektim, o mendil oğlum gibi kokuyordu; ona sarıldığımda nasıl kokuyorsa öyle kokuyordu. Ağladım, içimden dedim ki; "Bunda bir hal var." Uyandım baktım ne mendil var, ne asker... ama mendili tuttuğum elimi kokladım. Elimde hâlâ o mendilin kokusu vardı. Sabah oldu, kapı çaldı. Kapıyı açtım ve baktım dün gece rüyamda gördüğüm asker. Dedim ki; "Hiçbir şey söyleme, ben seni tanıyorum." "Teyze sen beni nereden tanıyacaksın, ben seni bilmem, sen beni bilmezsin." Dedim ki; "Ben seni dün gece rüyamda gördüm, sen bana Hacı'mdan bir emanet getirdin, söyle bana şehit oldu değil mi? Bana şehadet haberi mi getirdin?" "Evet," dedi, "Hacı şehit oldu." Beraberce ağladık...

Zalim Toplum Helak Oldu

Peki, zalimlere ne oldu?

وَمَآ اَنْزَلْنَا عَلٰى قَوْمِهٖ مِنْ بَعْدِهٖ مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَآءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِيْنَ

"Ondan sonra onun kavmi üzerine gökten bir ordu indirmedik, indirmeyiz de." (Yasin 28)

اِنْ كَانَتْ اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَاِذَا هُمْ خَامِدُوْنَ

"(Cezaları) korkunç bir sesten ibaretti; sönüp gidiverdiler." (Yasin 29)

Ayette, "Gökten ordu indirecek değildik" dedi. Kur'an'ın bütünlüğünde mevzuya baktığımızda şunu görüyoruz: Allah'ın orduları var; وَلِلّٰهِ جُنُوْدُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ (Fetih 7) "Göklerin ve yerin askerleri yalnızca Allah'a aittir." Bedir'i okuyun, Bedir'de Allah Resulü'nün meleklerle nasıl te'yit edildiğini, Allah'ın gökten nasıl rütbeli, şanlı, namlı savaşçı elekleri indirdiğini okuyun. Allah'ın varlığını bilmediğimiz orduları vardır yerde ve gökte. Mesela biz Hz. Musa peygamber olarak Mısır'a döndüğünde, ağabeyi Hz. Harun ile birlikte tebliğe başladığında, Firavun direndiğinde ve diklendiğinde birtakım musibetler gelmişti başlarına, kurbağa, çekirge bit, pire istilası olmuştu. Bit nedir ki? Zar zor görebileceğin kadar küçük bir varlık. "Mezopotamya'nın Rabbi benim" diyen Firavun'a hayatı zehir etmiş. Bu mevzuyu daha iyi anlamak için Fil suresini yeniden okumak lazım. Bir tarafta Ebrehetü'l Eşrem, zamanın süper gücü, fil ordusuyla Kabe'yi yıkmak için harekete geçti. Öbür tarafta adetinde "öldürme" vasfı olmayan ebabil kuşları. Allah kuşlar yerine, bir aslan sürüsü

ile Ebrehetü'l Eşrem'i mahvetse, bu onu önemsemek olurdu. Allah onun ordusunu kuşlarla فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ (Fil 5) "Onları yenilip ezilmiş ekine çevirdi." Yani onları öyle bir kahretti ki tanınmaz hale soktu. Belki de Allah şu devrin zalimlerini, süper güçlerini de görünmeyen bir mikropla mahvı perişan eder. Kim bilir?

Yerde ve gökte orduları olmakla birlikte Allah bu kavmi helak etmek için gökten bir ordu indirmedi. Sadece bir ses gönderdi ve onlar sönüverdiler. "Hamit" nedir? Ateşi yakarsın ve ateşin üzerini kapatarak bir anda söndürürsün; bu şekilde ateşin izini, közünü yok edersin. Böyle sönmek demektir hamit... Bir ses göndermiş Allah. Sesin desibelleri vardır. Mesela yakınlardan bir F16 uçağı geçse evin bütün camlarını tuzla buz eder; daha güçlü bir ses daha feci bir şey yapar; daha güçlü bir ses kulak zarını patlatır; daha güçlü, daha güçlü, daha güçlü öyle bir ses ki tahayyülün üzerine bir ses... Kur'an'da detaylı bir ifade yoktur. Ama bir anda sönmekten kastedilen bunların bir anda moleküllerine ayrılması bile olabilir. Ses nedir? Bu ses kimden gelmiştir? Tefsirlerde bu sesin sahibinin Cebrail (as) olduğu ile ilgili bazı rivayetler vardır.

Gayretullaha dokunan her kafirin, zalimin sonu bugün olmazsa yarın, yarın olmazsa bir gün mutlaka ebedî hüsrandır. Mü'minin akıbeti de bugün olmazsa yarın, yarın olmazsa bir gün mutlaka ebedî saadettir. Onun için olayların anlık seyri bizi aldatmamalı; şu anda sıkıntı ve musibet içinde olmamız bizi aldatmamalı. Sona bakın lütfen! وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ (Kasas 83) "İyi son, Allah'a karşı gelmekten sakınanların olacaktır." Zalimlerin saltanatları da bizi aldatmasın! Son önemlidir. وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَافِلاً عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ (Kasas 42) " Sakın, Allah'ı zalimlerin yaptıklarından habersiz

sanma! O sadece, onların işini bir güne erteliyor ki, o gün gözler dehşetten dışarı fırlamış." Farsça bir beyit vardır;

"Perdedari mikoned der kasr-ı kayser ankebut
Bûm nevbet mîzened der târem-i efrâsiyâb"

Yani diyor ki Şair; Kayser'in sarayında örümcek(ler) perdedarlık ediyor, Efrasiyab'ın sarayında da baykuş(lar) davul çalıyor." Yani gün gelir zalimlerin hükümferma olduğu bir devrin ihtişamlı saltanat sarayları virane olur da in cin top atar. Anlatıldığına göre cennetmekan Hz. Fatih Sultan Muhammed Han bu mısrayı İstanbul'un fethinden hemen sonra imparatorun sarayına girerken söylemiş. Anlık durumlar asıl değildir. Bu dünya bir imtihan yurdudur. Hak yolunun yolcuları eza cefa çekerken zalimler sefa sürebilirler. Bizim için asıl olan her daim bu bilinçle Allah'ın rızası istikametinde olmaktır. İmtihanın cilveleri, dünya hayatının geçici nimet ve musibetleri mü'minin nazarında esas teşkil etmez, etmemelidir. Yani:

"Gam değildir gide dünya kala din,
Gam odur ki kala dünya gide din."

En büyük keramet ve en büyük nimet istikamettir.

Kutsalla Alay Etmek Helak Sebebidir

Allah özelde ashab-ı karyenin genelde de geçmiş kavimlerin helak edilmelerinin temel sebeplerinden birini şöyle açıklar;

يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ

"O kullara yazıklar olsun! Kendilerine bir peygamber gelmeye görsün, onu mutlaka alaya alırlardı." (Yasin 30)

Hak ile alay etmek ve hafife almak bütün zamanlardaki müşrik tiplemesinin temel karakter özelliklerinden biridir. Bu durumun bir benzerini Peygamberimiz'in Tebük gazvesinde de görüyoruz. Efendimiz ashab-ı kiram ile birlikte Tebük gazvesine çıkmış. İçlerinde münafıklar da var. Kendi aralarında Efendimiz'i kastederek şöyle konuşuyorlar; "Bu adam var ya, Şam'ın saraylarını, kalelerini zapt edecekmiş; Kisra'nın saltanatını yıkacakmış; İslam'ın bayrağını oralara kadar götürecekmiş." Efendimiz'i (sav) alaya alan bir münafık tipolojisinden bahsederken Allah (cc) buyuruyor ki;

يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ اَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ قُلِ اسْتَهْزِؤُا اِنَّ اللّٰهَ مُخْرِجٌ مَا تَحْذَرُونَ (Tevbe 64)

"Münafıklar, kendileri aleyhine olmak üzere kalplerindekini ortaya çıkaracak bir surenin indirilmesinden endişe ediyorlar. De ki; "Alay edin bakalım! Allah mutlaka o çekindiğiniz şeyi ortaya çıkaracaktır." Hatta وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ اِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ اَبِاللّٰهِ وَاٰيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِؤُنَ (Tevbe 65) "Onlara soracak olsan mutlaka, 'Biz lafa dalıyor eğleniyorduk, hepsi bu!' derler. De ki; 'Siz Allah ile, O'nun ayetleriyle ve peygamberiyle mi eğleniyordunuz?' "

Din mizah dışıdır, kutsallar mizah dışıdır. Kur'an helak olan kavimlerin bu mel'un özelliğinden bahsederken mü'minler için de adeta bir uyarıda bulunur; "Ey Mü'min! Kafirlerin bu özelliği sakın senin kalbine de nüfuz etmesin! Agâh ol, müteyakkız ol, o hataya düşme..." Hatta bir ayette يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُواً وَلَعِباً (Maide 57) "Ey iman edenler! Dininizi alay ve eğlence konusu edinenleri ve

kafirleri dost edinmeyin." buyurur Allah (cc). Ben Allah için severim; bu doğru bir erdemdir. Allah için kızmak da doğru bir eylemdir. Peygamberimiz (sav) bunu "Allah için sevmek, Allah için buğzetmek" (Müsned, c. 4, s. 286) diye ifade etmiştir. Biz hem Allah'ı severiz hem de Allah için severiz. Allah aşkına yerdeki karıncayı, gökteki kuşu, sokaktaki köpeği severiz. Biz aynı zamanda Allah için kızarız, mesafe koyarız. Biz bu tavrı Efendimiz'den almışızdır. İslam'ın kutsallarına dalaşan, hakaret eden, saygısızlık gösterenlere kızarız ve onların yolunu, metodunu, mefkûresini asla benimsemeyiz. Onlardan uzak dururuz. Çünkü Allah (cc) buyuruyor ki; وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلٰوةِ اتَّخَذُوهَا هُزُواً وَلَعِباً (Maide 58) "Namaza çağırdığınız zaman onu alay ve eğlence konusu yaparlar." Ben kutsalıma dalaşan, onunla alay edeni nasıl dost edinirim?

"Kutsala saygı", insanın mü'min olduğunun en önemli emarelerinden biridir. Biz ezan-ı Muhammedi'yi duyduğumuz zaman, edep, erkân odur ki; camiye iştirak edemeyecek olsak bile, "hayye ale's salah" ifadesinin gelecek olmasından dolayı şöyle bir toparlanırız. Uzanmışsak elimizi ayağımızı toparlarız. Allah bizi namaza davet ederken, gidemeyecek bile olsak, bari en azından halimizi, hareketimizi bir hizaya sokar, saygısızlığımızı izale etmeye çalışırız; edeptendir bu... "İslam baştan sona edeptir. Edep üç harftir, Arapçada. Elif, dal ve be. "Elif elini, dal dilini, be belini koruyacaksın." demektir.

Allah (cc) tarih boyunca müşriklerin ortak karakter özelliğini ifade ederken تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ (Bakara 118) "Kalpleri hep birbirine benziyor!" buyurur. Tarih boyunca bütün zalimlerin kalp ahvali aynıdır. Mü'minlerinki de öyle. Habibu'n Neccar'ı anlatırken ait olduğumuz yolun numunesi bir zat ile kendimizi en sahici bir şekilde tanımlamamızı ve tanımamızı istiyor Allah (cc). Yoksa gönlümüzü eğleyelim diye değil. Dava zora

girdiğinde, vatan, namus, iffet zora girdiğinde takınılması gereken tavrı bilelim diye... Diyor ki; "Buradan ibret alın." Biz şu toprağın üzerinde isek toprağın altındaki şüheda sayesindedir. "Şüheda fışkıracak toprağı sıksan şüheda" dediği hakikat budur.

Tarih Helak Olmuş Kavimlerle Doludur

أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ

"Kendilerinden önce nice nesilleri helak ettiğimizi ve onların artık kendilerine dönüp gelmediğini görmezler mi!" (Yasin 31)

Helak olmuş kavimler kendilerine bir elçi geldiğinde alay ettiler. Allah da böyle yapan nice kavimleri helak etti. Görmüyorlar mı? O kavimler yeniden dünyaya dönmüyorlar, yeniden topraktan dirilip kalkmıyorlar. Allah onları mahv u perişan etti, görmüyorlar mı!... Görmüyorlar... Göremezler... Niçin? Çünkü Allah (cc) onların önlerinden bir set, arkalarından bir set çekmişti. Arkadaki set tarihteki ibret ve ayetleri görmelerini engelliyordu. Oysa insan basiret ile tarihi okusa, bu onun istikamete girmesi ve ibret alıp halini düzeltmesi için yeterlidir. İnsanlık tarihi helak edilmiş ibretlik kavimlerle doludur. Bu sebeple Allah Fecir suresinde ki; أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ. إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ (Fecr 6) "Görmedin mi, Rabbin ne yaptı Âd kavmine? Eşi benzeri inşa edilmemiş İrem şehrini nasıl yerle bir etti." وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ (Fecr 9) "Vadide kayaları oyarak şehir yapan Semûd'a" وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ (Fecr 10) "Kazıklı Firavun'a" Zamanın süper güçleri idiler, neredeler şimdi? Firavun nerede, Karun ve Haman neredeler?

وَإِنْ كُلٌّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ

"Elbette onların hepsi toplanıp huzurumuza getirilecek." (Yasin 32)

Onların hepsi bizim huzurumuzda toplanmışlardır, hazırdırlar. Çünkü kaçış yok, hepsinin, herkesin dönüşü Allah'adır. Bu köşe bucak kaçtığınız ölüm sizi alacak ve gaybı ve şehadeti, görüneni ve görünmeyeni bilen Allah'ın huzuruna götürüp dikecek. Kaçılacak bir yer yok. Kıyamet günü; يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفَرُّ (Kıyame 10) "İşte o gün insan 'kaçacak yer var mı?' diyecektir." Ve Allah (cc) cevap verecek; كَلَّا لَا وَزَرَ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ (Kıyame 11,12) "Hayır, sığınacak bir yer yoktur! O gün varıp durulacak yer sadece rabbinin huzurudur." Sadece mü'minler için değil, zulmeden, başkaldıran, alaya alanlar, kafirler de aynı şekilde Allah'ın huzurunda toplanmış bir şekilde bekliyorlar.

3. BÖLÜM

ALLAH'IN VARLIĞININ DELİLLERİ

Ölü Toprakta İnsanlar için Ayetler Vardır

Yasin suresinde buradan itibaren Allah (cc) üç defa, "İnsanlar için ayet vardır" buyurarak pek çok kevni hakikate dikkat çekecek. Bunlardan ilkinde buyuruyor ki;

وَاٰيَةٌ لَهُمُ الْاَرْضُ الْمَيْتَةُ اَحْيَيْنَاهَا وَاَخْرَجْنَا مِنْهَا حَباً فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ

"Onlar için ölü toprak açık bir kanıttır. Ona can verdik ve ondan taneler çıkardık; işte bundan (ekmek vb. yapıp) yiyorlar." (Yasin 33)

Zahiren konu değişti gibi görünse de aslında değişmedi. Asıl tema neydi? Allah'ın varlığına inanmayanların, öldükten sonra dirilmeye itikat etmeyenlerin bu dünyadaki taşkınlıkları, Allah'ın varlığını idrak etmeme konusundaki inatlarıydı. İnanan ve inanmayan bütün insanlar için ölü toprak bir ayettir. Bu ayetle Allah (cc) bütün insanları bir kez daha tevhide davet ediyor.

Ayet, Allah'ın varlığını gösteren işaret demektir. Ayet denilince ilk akla gelen Kur'an'ın ifadeleridir. Oysaki Kur'an ayet kavramını beş farklı manada kullanır. اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

(Fatiha 2) "Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur." bir ayettir. اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ (Fatiha 3) bir ayettir مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ (Fatiha 4) "Ödül ve ceza gününün tek hâkimi." bir ayettir.

Başka ne ayettir? Kozmolojik varlıklar ve olaylar ve hatta bütünüyle yaratılmış olan insanın dışındaki bütün Kainat ayettir. Bunlara âfâki ayetler denir. سَنُرِيهِمْ اٰيَاتِنَا فِي الْاٰفَاقِ وَفِي اَنْفُسِهِمْ حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُ الْحَقُّ (Fussilet 53) "Kur'an'ın gerçek olduğu kendileri için apaçık belli oluncaya kadar onlara çevrelerinde ve kendilerinde bulunan kanıtlarımızı hep göstereceğiz." Buna göre Güneş bir ayet, Ay bir ayettir, yıldız bir ayettir, yağmur bir ayettir.

Başka ne ayettir? Fussilet 53. ayet bir de enfüsi ayetlerden bahseder. Bunlar insanın maddi ve manevi yapısına Allah tarafından yerleştirilmiş delillerdir. Akıl bir ayettir, kalp bir ayettir, ruh bir ayettir, vicdan bir ayettir; Allah'ın bizi mücehhez kıldığı şu vücud, şu muazzam mekanizma her bir işlevi ve parçasıyla bir ayettir.

Başka ne ayettir? Allah bazı hadiselerden sonra, mesela bazı kavimlerin helakinden sonra buyurur ki; اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ (Rum 21) "Doğrusu bunda iyi düşünen kimseler için dersler vardır." Yani olaylar, olgular birer ayettir.

Arif Nihat Asya merhum diyor ki;

"Dinleyene hâlâ,

çöller ses verir;
"Yâleyl" susar,

Uğultular gelir
Mersiye okur Uhud,
Kaside söyler Bedir

Sen de bir hac günü
Başta Muhammed, yanında Ebubekir
Gidenlerin yüz bin olup dönüşünü
Destan yap, ey şehir..."

Gözü ve basireti olanlar için Uhud bir ayettir, Bedir bir ayettir.

Başka ne ayettir? Kuran'ı incelediğimizde şahısların da birer ayet olduğunu görüyoruz. Mesela Allah (cc) buyuruyor ki; "Biz Meryem'in oğlunu, yani Hz. İsa'yı ve onun annesini yani Hz. Meryem'i bir ayet kıldık." Hz. İsa'nın babasız doğmasına, onun beşikteyken konuşmasına bak! Hz. İsa bir ayettir. İbreti âlem olsun diye helak edilen bütün toplumlar ve kişiler birer ayettir.

Firavun Kızıldeniz'de ölürken son nefesini alıp son nefesini verdiğinde iman etmeye çalışmış, "Ben Müslüman oldum" demiş. Allah (cc), آلْآنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ (Yunus 91) "Şimdi mi? Halbuki daha önce hep başkaldırmış ve bozguncular arasında yer almıştın." Yani isyan ettin ettin de, şimdi mi iman ediyorsun... Sonraki ayette buyurmuş ki; فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ آيَةً وَإِنَّ كَثِيراً مِنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ (Yunus 92) "İşte bugün senin cesedini kurtaracağız ki, senden sonra gelenler için bir ibret olsun! İnsanların pek çoğu gösterdiğimiz delillerin bilincinde değildirler." Asım Köksal merhum *Peygamberler Tarihi* isimli eserinde ifade ettiği üzere, bugün İngiltere'de British Museum'da mumyalanmadan muhafaza edilen, Kızıldeniz'in kıyısında, o hadisenin geçtiği yerin civarında bulunan ve Firavun'un yaşadığı zamana tekabül eden çürümemiş ve mumyalanmamış insan cesedi Firavun'a aittir. Firavun Allah'ın emrine diklenen asi insan tiplemesinin akıbeti konusunda bir ayettir. Ve Allah o ayeti

dünya üzerindeki emperyal ve zulme dayalı her faaliyette parmağı bulunan küfrün merkezi İngiltere'nin bağrına dikmiştir. Sudan'da, Yemen'de, İran'da, Irak'ta bir müzede sergilense bu kadar çok dikkat çekemezdi. Dünya üzerinde en fazla insanın görmesi muhtemel ve belki bugün Dünya üzerinde bütün zulümlerin planlandığı merkez olan bu yere Allah bu ayeti, bir sancak gibi, bir bayrak gibi dikmiştir.

Efendimiz'in bir hadisi vardır; bir defasında buyuruyor ki; "İnsanlardan öyleleri vardır ki zikrin, Allah'ı hatırlamanın anahtarlarıdır." (Taberi, 4/2731) Böyle insanlar vardır gördüğünüz zaman, Allah'ı hatırladığınız... Zikrin anahtarı diyor Efendimiz bunlara. Bir kavşağa sandalye koyup otursanız, mabetten gelenle meyhaneden geleni kolayca birbirinden ayırabilirsiniz. Çünkü bazı insanlar Allah'a kulluğu içselleştirmiştir. Bunları hemen hissedersiniz; feyzinizi, maneviyatınızı terakki ettirirler. Bu sebeple Allah (cc) Kur'an'da buyuruyor ki; يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ (Tevbe 119) "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun." Çünkü insanı insan terbiye eder, bir insanı ancak bir insan kurtarabilir. Bununla ilgili Mevlânâ Hazretleri'nin anlattığı bir hikaye vardır; Bir aile vardı. Bir gün piknik yapmaya karar verdiler, bir su değirmeni kenarına geldiler; piknik yapmaya başladılar. Anne yemek yapıyor, baba odun topluyor ateş yakmak için. Ailenin daha emekleme aşamasındaki çocuğu emekleye emekleye o su çıkrığının döndüğü, suyun yukarıdan döküldüğü boşluğun, o uçurumun kenarına gitti. Düşmek üzere, onun kıyısında oturdu ve oynamaya başladı. Anne bir anda çocuğun ortalıkta olmadığını fark etti. "Eyvah çocuk nerede?" dedi ve baktı ki, uçurumun kenarında, orada oynuyor. "Eyvah çocuk!" diyecek oldu etrafta piknik yapan başka aileler vardı. İçlerinden bir bilge

dedi ki; "Böyle yapmayın, o şimdi uçurumun kenarında. Eğer telaşla ona doğru giderseniz, korkup kaçmaya teşebbüs edebilir ve aşağı düşer. düşebilir; onu ebediyen kaybedebilirsiniz." "Ne yapalım?" dediler. Orada başka piknik yapan aileler de vardı. O zat bilgece etrafına baktı ve ona yaşıt bir çocuk buldu; onu aldı, onun görebileceği bir yere koydu. Felaketin kıyısındaki çocuk, selametteki çocuğu gördü. O çocuk onu cezbedecek sempatik birtakım hareketler yaptı, o çocuk adım adım, santim santim o çocuğa muhabbet duydu, uçurumdan yavaş yavaş uzaklaştı, o çocuğa yaklaştı ve selametteki çocuk, felaketteki çocuğu felaketin eşiğinden çekti kurtardı, diyor Mevlânâ Hazretleri ve ekliyor; "Ey azîz, şunu bil ki, bir insanı ancak bir insan kurtarır. Bunu bir insan kurtardı, onu o yanındaki, onu o yanındaki kurtardı. Bu böyle devam eder... Sonsuza kadar devam etmemesi için tesbihin imamesi olan baştaki insanı, insan olmayan birisinin kurtarmış olması lazım; yoksa bu sonsuza kadar devam eder. Kendisini bir insanın kurtarmadığı ama bütün insanların kurtuluş vesilesi olan o kişi, işte o, peygamberdir. Onu insan olmayan birisi kurtarmıştır; Onu (sav) kurtaran Allah'tır. "Beni Rabbim edeblendirdi. Benim terbiyemi ne güzel yaptı." (El-Münâvî, Feyzü'l-Kadîr, 1:224) Öyle ki O'nun ahlakı Kur'an oldu.

Hassan bin Sabit diyor ki; Allah Resulü'nün sadece ahlakı bile Kur'an'ın Allah kelamı olduğunu ispatlamaya yeterdi de artardı bile. Kur'an'ın mucizeleri vardır. Kur'an'ın en büyük mucizesi Peygamber Efendimiz'in ahlakıdır. Onun için biz de diyoruz ki, Kur'an Peygamberimiz'in en büyük mucizesidir; Kur'an'ın en büyük mucizesi de Peygamber Efendimiz'in ahlakıdır.

Etrafımızdaki ayetleri incelediğimizde her varlığın bir görevi olduğunu ve görevini icra ederken bizde bir kul-

luk bilinci inşa ettiğini görürüz. Bu kadar mükemmel hiyerarşi içerisinde bize hizmet ettiğini adım adım hissettiğimiz şu dünyada, her şeyin bu ekosistemde bir görevi, bir vazifesi varken ben başıboş mu bırakıldım? İnsan böyle zannediyor. اَيَحْسَبُ الْاِنْسَانُ اَنْ يُتْرَكَ سُدًى (Kıyame 36) "İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır?" Elbette hayır. O halde şimdi varoluşumuzun anlam ve amacına odaklanarak Allah'ın kevnî ayetlerine kulak verelim; وَاٰيَةٌ لَهُمُ الْاَرْضُ الْمَيْتَةُ اَحْيَيْنَاهَا وَاَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَاْكُلُونَ (Yasin 33) "Onlar için ölü toprak açık bir kanıttır. Ona can verdik ve ondan taneler çıkardık; işte bundan (ekmek vb. yapıp) yiyorlar."

Akletmemizi istiyor bizden Allah (cc). Toprağa bir bakın; o toprak ölü iken, ondan bir tohumu nasıl çıkarıyor ve insanlar ondan yiyor. Demiş oluyor ki; Ölü toprak, Allah'ın indirdiği bir su ile nasıl dirilirse şunu bil ki ey insan! Sen de öldüğünde adeta bir tohum gibi toprağa ekileceksin. Orada çürüyüp toprak olduktan sonra bir tohum gibi sen de oradan canlı olarak çıkacaksın.

Halbuki insan topraktan yaratılmıştı, öldü ve toprak oldu, yeniden topraktan yaratılmanın önünde ne engel var ki? Biz biliyoruz insan yok iken var oldu, yokluktan varlığa çıktı. Öldükten sonra ikinci defa varoluş ihtimali, ilk varoluş ihtimalinden fazladır. Burada bir incelik söz konusudur; Efendimiz buyurmuştur ki bir insan ölür onu gömerler; gömdüklerinde, bütün uzuvları toprak olur. Buhari'de, Müslim'de ve diğer sahih hadis kaynaklarında geçer; insanın vücudunda, kuyruk sokumunda, özel bir tohum, hücre vardır. İnsanın bütün özelliklerini içeren ve onun yeniden yaratılması için bir tohum misali orada bulunan bir çekirdektir bu. Adı "acbü'z zeneb"dir.... Kıyamet günü Allah yeniden insanı diriltmeyi

murad ettiğinde, bir yağmur yağdıracak ve o hücreden insanı yaratacaktır. (Sahih-i Müslim, K. Fiten: 141-143)

Bir insanın yaratılmasıyla ilgili bizim aşina olduğumuz tek kanun; bir anne ve bir babadan belli biyolojik şartlarda bir birliktelikle yeni bir varlığın vücut bulma hadisesidir. Bizim bildiğimiz tek kanun budur. Biz Hz. Adem'in ana-baba olmadan ve Hz. İsa'nın (as) aşina olduğumuz hiçbir kanuna uymayacak şekilde babasız, Allah tarafından nasıl yaratıldığını bilmiyoruz. Ölümden sonraki diriliş de böyle bir kanuna dayanır. Bununla ilgili yapılmış bazı bilimsel çalışmalar vardır ve bunlar Efendimiz'in ifade ettiği, insanın bütün özelliklerini içeren o çekirdek yapıyı/acbü'z zenebi yalanlamamıştır. Bir ayettir toprak. Herhangi bir yönden tohumu toprağa attığında, Allah'ın o tohuma verdiği komut, onun içine yerleştirdiği program, onu besleyecek tarzda toprağı yaratması, toprağı inşa etmesi bizim için Allah'ın varlığının açık ve somut bir göstergesidir.

Kainatı neresini incelerseniz inceleyin doğru yerde durursanız, basiretle bakarsanız Allah'ın varlığını ve birliğini görürsünüz. Kur'an bütün varlık sahasını "âlem" olarak isimlendirir. Kainat ifadesinin kullanılmamasının bir sebebi vardır. Kainat öylesine sıradan bir varoluşu ifade eder ama "âlem" alamet kökünden geliyor. Bütün varlık için, organik olsun, inorganik olsun; insan olsun, canlı olsun, cansız olsun bütün varlık Allah'ın varlığına bir alamettir. Toprak da işte bu alametlerden biridir. Toprak insanın yeniden yaratılışının, toprakta yeşeren her bitki, insanın yeniden dirileceğinin alametidir. Biz şimdi yağmurun yağmasıyla toprakta tohumun canlanmasını sağlayan o tabiat kanununa vakıf olduğumuz için bir tohumun yeşermesi bize sıradan bir olay gibi geliyor.

Aynı topraktan sayısız bitkinin çıkması insan için başka bir ayettir. Onun için Allah (cc) şöyle buyurdu:

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ

"Orada nice hurma bahçeleri ve üzüm bağları meydana getirdik, içinden sular fışkırttık." (Yasin 34)

Nebevi tebliğ insanda bir yönüyle analitik bir yönüyle de sentezleyici bir üst düzey tefekkür mekanizması oluşturur. Buna "furkan" diyebiliriz. İnsan bu düşünce seviyesine ulaştığında varlığı ve var ediciyi fark eder. "Furkan" farktan gelir; fark edeceksin... Kendini fark edeceksin; Allah'ı fark edeceksin, âlemi fark edeceksin; her gün üzerinden gidip geçtiğin ama hiç dikkatini çekmeyen âlemi, taşı, toprağı, dağı, ovayı, ağacı fark edeceksin. Âlemin nasıl kudret fırçaları ile boyanmış bir ibret tablosu olduğunu fark edeceksin. Yerde ve gökte o kadar çok ayetler vardır ki, insan her gün üzerinden gelip geçer de bakmaz, düşünmez. Tefekkür rutini kırar, ufku açar, hakikate ulaştırır. Bir anlık tefekkür, bir yıllık ibadetten daha efdaldir. Onun için Kur'an insanı tefekküre sevk ediyor; "Ölü topraktan hurma bahçelerini, üzüm bağlarını nasıl yarattı; nasıl oradan gözler, sular çıkarttı bir bakın!" diyor.

لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ

"Onun ürünlerinden ve kendi elleriyle ürettiklerinden yesinler diye. Hâlâ şükretmeyecekler mi?" (Yasin 35)

Allah bunu niçin yaptı?

Bir markete girin, şöyle bir bakın; doğrudan ya da dolaylı olarak toprak mahsulü olmayan bir gıda maddesi yoktur, su ürünleri hariç. Bir yoruma göre su ürünleri de yine toprak ürünü gibidir, çünkü onun da zemini arzdır. İnsanın hayatında doğrudan kullandığı üzüm, Allah'ın bizim için yetiştirdiğidir. Üzümden pekmez yaparsınız, bu da kendi elinizle yaptığınızdır ama özü yine topraktır. Bütün mamullerin hepsi böyledir. Onun için Allah bu kanunu koymasaydı veya bir zaman için iptal etseydi insan açlıktan ölürdü. Kıtlık zamanları buna delildir. Ne kadar büyük bir nimet! Ve bu nimet karşısında Rabbine müteşekkir olana insan deniyor. Bu sebeple ayetin sonunda;

أَفَلَا يَشْكُرُونَ "Şükretmiyorlar mı?" buyuruyor. Çok mühimdir bu ifade. Kulluk için geldiğimiz bu dünyada, kulun en önemli vasıflarından birisi عَبْداً شَكُوراً (İsra 3) "Şükreden bir kul" olmaktır.

Sahabe-i Kiram, Peygamberimiz'in vefatından sonra Aişe annemize gelmiş, sormuşlar; "Peygamberimizle şu kadar zaman geçirdin, Onda gördüğün en olağanüstü, en farklı şey neydi?" Aişe annemiz şöyle cevap vermiş; "Efendimiz bir gece bana dedi ki; 'Ya Aişe bana izin verir misin ben bu gecenin tamamını Rabbimle geçireyim?' 'Seni ve Allah'ı hoşnut eden şey beni de hoşnut eder.' dedim. Peygamber Efendimiz kalktı, uzun uzun kıyam etti, uzun uzun secde yaptı." Başka bir rivayette Hz. Aişe (r.anha) diyor ki; "Bir defasında secdeye kapandı, kalkmadı. Birden içime bir telaş düştü, 'öldü galiba' dedim, kalktım ayağına şöyle bir dokundum; tepki verince içimden derin bir 'oh' çektim, 'hamdolsun yaşıyormuş' dedim. Efendimiz'in ibadeti böyleydi. O kadar

uzun kıyamlar, o kadar uzun secdeler, rükular yaptı ki, sonra oturdu. Ağlamaya başladı Efendimiz. Ağlamaktan dolayı gözlerinden süzülen yaşlar üzerini ve secde mahallini ıslattı. Ben selam verdikten sonra dedim ki; 'Ya Resulallah, Allah senin bütün gelmiş geçmiş günahlarını affetmiştir. Bu çile niçin? Bu yorgunluk niçin? Kendini niçin bu kadar harap ediyorsun?' Peygamber Efendimiz (sav) buyurdu; "Şükreden bir kul olmayayım mı?" (Buhari, Teheccüt, 6) Şükreden bir kul olmak istediğini vurguladı Efendimiz ve asıl kulluk demek olan abd ifadesinin yanına "şekûr"/çokça şükreden ifadesini koydu.

Şükür nedir? Şükür; Allah'ın verdiği nimetler karşılığında O'na kalbinden, gönlünden, şükran ve kadirşinaslık duygusu beslemek ve nimetleri Allah'a itaat doğrultusunda sarf etmek demektir. Şükür üç seviyededir; bütün ameller gibi, bütün ibadetler gibi. Kalbî/duygusal seviye, dil/söylemsel seviye ve itaat/eylemsel seviye. Önce insan dili ile Allah'a şükredecek, "Allah'ım Sana sonsuz hamd ü senalar olsun" diyecek. "Elhamdülillah" diyecek, "Eşşükrü lillah" diyecek; bunu diliyle söyleyecek. Dil kıymetlidir, ağızdan çıkan zikir kıymetlidir. Allah önemsiyor bunu. Yunus Emre merhum diyor ki;

"Kişi bile söz demini
Demeye sözün kemini
Bu cihan cehennemini
Sekiz cennet eder bir söz..."

Madem insan dili ile şükredecek, Allah'a hamd edecek bu çok mühim. "İşler nasıl gidiyor?" diye sorulduğunda, "Şimdi bu benim üzerime yüklenip de benden bir şey istemesin" diye "İşler çok kesat, çok fena, eve ekmek götüremiyoruz, yandık, bittik" gibi gerçekdışı sözler söylemek şükürsüzlük alametidir. Hem yalan söylüyorsun hem şükürsüzlük yapı-

yorsun; yapma bunu. Allah, Efendimiz'in şahsında hepimize buyuruyor ki; وَاَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ (Duha 11) "Rabbinin lütuflarını şükranla an." Nimeti saklama, zikret, hatırla(t), anla(t), söyle. Malik olduğun bir nimet varsa bunu anla(t). Fakir fukara da bilsin gücünü, imkanını da ihtiyaç halinde kapını çalsın. Zengin de seni zengin olarak bilsin ki getirip de sana sadaka vermesin. Saklama Allah'ın verdiği nimeti. Öyleleri vardır ki, Allah bir sürü nimet lütfetmiştir, zengindir ama cimridir; fakir gibi giyinir, fakir gibi yaşar; fakir gibi ölür, zengin gibi hesap verir.

İkincisi şükrün kalpte ifadesi vardır. İnsan nimetin sahibini bilmeli, O'na kalbinden muhabbet duymalı. Allah'ın senin üzerindeki nimetlerini düşün ve kimdir en çok sevilmeye layık olan? Kimdir en fazla bilinmeye layık olan? Kimdir en fazla kendisine itaat edilmeye layık olan? Karar ver. Değiş, dönüş ve gereği gibi davran. Nimet sana öncelikle Allah'a karşı muhabbet duyman, nimeti fark etmen, nimetten dolayı Allah'a kadirşinaslık hissetmen ve gereğini yerine getirmen için verildi. Elbette dünya bir imtihan yurdudur ve bazen musibetler gelir insanın başına. Böyle durumlarda insanın Rabbine asi düşmemesi, ancak nimet zamanı gerçek bir şükür duygusuyla hareket etmesine bağlıdır. Yoksa insan varlık zamanı kul, darlık zamanı asi olur ve sonra mahvolur gider. Fecr suresinde Allah (cc) şöyle buyuruyor;

فَاَمَّا الْاِنْسَانُ اِذَا مَا ابْتَلٰيهُ رَبُّهُ فَاَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي اَكْرَمَنِ (Fecr 15)

"İnsana gelince, rabbi ona imtihan için ikramda bulunduğunda ve onu nimetlere boğduğunda, "Rabbim bana ikram etti" der (mutlu olur)." Bir insan düşünün, Allah ona ikram etti, mal verdi, mülk verdi, şan verdi, şöhret verdi. Kasıla kasıla; "Kerem sahibi olan Rabbim en çok bana lütfetti" dedi. Aynı adamı, Allah denedi; وَاَمَّا اِذَا مَا ابْتَلٰيهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي اَهَانَنِ

(Fecr 16) "Onu imtihan edip rızkını daraltttığında ise 'Rabbim beni önemsemedi' der (mutsuz olur)." Çifte standartlı kulluk; iyi günde iyi, musibet gününde Allah'a isyan ve itiraz etmek... ne feci bir bedbahtlık! Yunus Emre diyor ki;

"Hoştur bana senden gelen
Ya gonca gül yahut diken
Ya hil'atu yahut kefen
Kahrın da hoş lütfun da hoş

Gelse celalinden cefa
Yahut cemalinden vefa
İkisi de cana sefa
Kahrında hoş lütfunda hoş..."

Şükretmiyorlar mı? Şükretmek gerekiyor; şükretmek için nimeti görmek, sahibini fark etmek, O'nu zikretmek, kalpte O'na muhabbet duymak şart. Böyle yapınca insan Rabbini tanır, tanıyınca da hayran olur ve "Sübhanallah" der.

Yasin suresi şimdi tam da böyle devam edecek:

سُبْحَانَ الَّذِى خَلَقَ الْاَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْۢبِتُ الْاَرْضُ وَمِنْ اَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُوْنَ

"Yerin bitirdiği şeylerden, insanların kendilerinden ve (daha) bilemedikleri (nice) şeylerden, bütün çiftleri yaratanın şanı yücedir." (Yasin 36)

"Sübhanallah/Sübhaneke" diyoruz; Allah'ın bütün eksik ve noksan sıfatlardan uzak olduğunu, bütün mükemmel sıfatların ve isimlerin O'nun olduğunu ilan ediyoruz. Aslında bütün varlık Allah'ı tesbih ediyor:

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمٰوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ (İsra 44)

"Yedi gök, yer ve bunlarda bulunanlar O'nu tesbih eder; O'nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların tesbihini anlayamazsınız." (İsra 44)

Her varlığın Allah'a yönelmek konusunda bir tesbihi vardır fakat siz onu anlamıyorsunuz. Varlığın var edici ile irtibatı bizim aklımızın, idrakimizin üzerinde olabilir.

Hatta Râd suresinde Allah (cc) buyuruyor ki;

وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللّٰهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ (Rad 14)

"Gök gürültüsü Allah'ı överek tenzih eder; O'nun korkusundan melekler de buna katılır. Onlar Allah hakkında tartışıp dururken O, yıldırımlar gönderip bunlarla dilediğini çarpar." Gök gürültüsünün Allah'ı tesbih ettiğini biliyor musunuz? Biz mahiyetini bilmiyoruz ama Allah (cc) diyor ki hiçbir an, hiçbir zaman, hiçbir yer Allah'ın kendisine yüklediği bu tesbih görevinden uzak değildir. O halde ey insan, سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى (A'la 1) "Yüce Rabbinin adını tenzih ederek an."

Ayette Allah Sübhan olduğunu, aklımıza gelen bütün eksik sıfatlardan uzak ve bütün kâmil sıfatların sahibi olduğunu belirtiliyor. Bunu gerekçelendirirken de Allah'ın bitkileri, insanları ve daha henüz bilmediğimiz pek çok şeyi çift çift/ ezvâcen yarattığı ifade edilmiştir. Çift demek "eş" demektir. Erkekleri ve dişileri, yani eril ve dişilleri vardır bitkilerin de. Yani bir hurmanın erkeği ve dişisi var, bir gülün erkeği ve

dişisi var; tozlanma dediğimiz hadise zaten bu hakikati ifade ediyor. "Sübhanallah" de! Sonra insan da öyle;

وَمِنْ اٰيَاتِه اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجاً لِتَسْكُنُوا اِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ (Rum 21)

"Onlara ısınıp kaynaşasınız diye size kendi türünüzden eşler yaratıp aranıza sevgi ve şefkat duyguları yerleştirmesi de O'nun kanıtlarındandır. Doğrusu bunda iyi düşünen kimseler için dersler vardır." Allah sizin için sizden eşler yarattı ve onda sükûnete ermeniz için ve ikinizin arasında sevgi kıldı, acıma kıldı, merhamet kıldı. İnsanların önüne Allah'ın bir ayeti olarak koyuyor ve diyor ki düşünen bir kavim için bunda ibretler, ayetler vardır.

Mevlânâ Hazretleri'nin bir ifadesi vardır der ki; "Kadın Allah'ın yaratma sıfatının kendisinde tecelli ettiği bir delilidir." Biz Allah'ın insan türünü yaratma mucizesini kadının vücudundan izliyoruz. Tohum topraktan nasıl yetişiyorsa bir insan da annesinin vücudunda öyle can buluyor. Onun için anne bir ayettir. İslam irfanına göre kadın, bir nefis değil, bir nefestir; bir heves değil bir nefestir. Hatta ilk kadının adı Havva'dır; Havva hayattan gelir etimolojik olarak, hayat veren demektir, adeta Allah (cc) Hz. Adem'e Hz. Havva ile birlikte can vermiştir, hayat bahşetmiştir.

İnsanın dışındaki varlılar da çift yaratılmıştır. Yani hayatın ve varlığın her tarafında çift yaratılış esastır. Bu sırrı ilk keşfeden Paul Dirac adlı bir bilim adamı meşhur Parite Teorisini ile 1933'te Nobel Fizik ödülünü almıştır. Bu teoriye göre Kainattaki her şeyin bir zıddı, karşıtı, eşi vardır. Öyle ki maddî âlemde her şeyin zıddı veya benzeri vardır. Elektron

ile proton bir zıt çift oluştururlar. Madde ve anti madde yine zıtlık oluşturan bir çift yaratılma özelliğine sahiptir.

Kainat ile Kur'an'ı eş zamanlı okuduğun ve hakikatleri keşfettiğin her an kendini alamaz, "Sübhanallah Sübhanallah" dersin, hayran kalırsın.

Gece, Gündüz, Ay ve Güneş İnsanlar için Birer Ayettir

وَاٰيَةٌ لَهُمُ الَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَاِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ

"Gece de onlar için açık bir kanıttır. Gündüzü ondan çekip alırız da karanlıkta kalıverirler." (Yasin 37)

Zamanın üzerinde düşünelim şimdi... İki gece uyumadığımızda bütün fikri muhakeme gücümüzü kaybederiz. Allah (cc) bizi geceye mahkum olarak yarattı, geceyi örtü olarak yarattı. O varlığı, o geceyi, o zaman dilimini düşünün. Gece bir ayettir. Ayette "Gecenin içinden gündüzü sıyırıp alırız." diyor. Allah burada gece ve gündüzün hangi kanun, hangi hikmet çerçevesinde geliştiğine ve gerçekleştiğine dikkat etmemizi ve onun üzerinde tefekkür etmemizi istiyor. Hatta hepimizin çok sıkça duyduğu, bildiği bir ayet-i celile vardır. Buyuruyor ki; اِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَاٰيَاتٍ لِاُولِي الْاَلْبَابِ (Âl-i İmran 190) "Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün farklı oluşunda akl-ı selim sahipleri için elbette ibretler vardır." Düşünsenize gündüzdü gece oldu. Sonra tekrar gündüz. Bu bir akıştır. Ve akan biziz aslında. Bu akış bizi nereye götürüyor? Tekerlek dönüyor. Her döndüğünde bir mesafe kat ediyor. "Nereye gidiyoruz, bunun üzerinde tefekkür edin." böyle buyuruyor.

Kur'an'da bazı ayetler vardır ki ilim ehli bunları "müteşabih" olarak isimlendirmiştir. Öyle ki zamanın gelişmesi ile elde edilen bir takım bilimsel tespitler bu ayetlerin ne olduğunu günbegün ispatlayacaktır. Bu Kur'an'ın mucizevi yönlerinden biridir. Allah'ın kelamı olduğu iddiasında bulunan üç tane metin vardır: Tevrat, İncil ve Kur'an... "Bunlardan hangisi gerçekten Allah'ın kelâmı. İspatlaması lazım." Allah (cc) buyuruyor ki Kur'an'ın Allah kelamı olduğunu hem afakta hem enfüste yani insanların benliklerinde, kendi öz varlıklarında göstereceğiz. Her geçen gün insanlar kainatta cereyan eden bir hakikati keşfettikçe, bunun bir mucize olarak Kur'an ile uyuştuğunu görecekler ve görmekteler. Şems suresinde bir ayet vardır. Sadece o ayet bile Kur'an'ın Allah kelamı olduğunu ispatlamaya kafidir. Allah (cc) buyuruyor ki; وَالشَّمْسِ وَضُحٰيهَا (Şems 1) "Güneşe ve aydınlığına yemin olsun ki!" وَالْقَمَرِ اِذَا تَلٰيهَا (Şems 2) "Güneşi takip ettiğinde Ay'a yemin olsun ki!" وَالنَّهَارِ اِذَا جَلّٰيهَا (Şems 3) "Güneş'i ortaya çıkardığı zaman gündüze yemin olsun ki!" Allah (cc), Güneş'i ortaya çıkardığında gündüze yemin olsun ki, diye yemin ediyor. Halbuki biz ne biliyoruz? Sabah Güneş doğudan doğar, batıdan batar ve kaybolur. Bizim bakışımızla Güneş amildir, gündüz mamul. Normal tecrübe eşiğinden baktığınız zaman Güneş gündüzün sebebidir, gündüz Güneşin sebebi değildir. Ama ayet tam tersi bir şey söylüyor; "Güneşin sebebi gündüzdür." diyor. Ve gündüz ve gecenin oluşumu üzerinde düşünmemizi istiyor. Haydi beraerce düşünelim;

Gündüz ve gece nasıl oluşur? Güneş kendi sistemi içinde sabittir. Dünyanın Güneş'e bakan kısmı aydınlık, bakmayan kısmı karanlıktır. Karanlık olan kısmın aydınlık olabilmesi için Güneş'in dünyanın o kısmında belirmesi lazımdır. Ayete göre Güneş'in Dünya'nın bu kısmında belirmesi sonuçtur,

sebep değildir. Başka bir deyişle gündüz öncelikle ve özellikle Güneş'in bir fiili değildir. Yani gündüzün oluşumunda Güneş fail değil, mef'uldür. Çünkü Güneş stabil bir şekilde bulunduğu yerde mütemadiyen etrafına ışık saçar durur. Dünyanın karanlık kısmında Güneş'i ortaya çıkaran gündüzdür. Ayet gündüzün Güneş'i ortaya çıkarıcı mahiyetine odaklıyor bizi. Şu halde gündüzün mahiyeti nedir? Gecenin gündüz olabilmesi iki esasa dayanır: Dünya'nın geoit yapısı ve Dünya'nın kendi ekseninde dönmesi. Bu ayet-i celile, Dünya'nın dönmesine ve geoit yapısına işaret etmektedir.

Allah (cc) Yasin suresinde Güneş'ten bahsediyor ve şöyle buyuruyor;

وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

"Güneş kendisine ait yerleşik bir düzene göre (yörüngesinde) akıp gider. Bu, çok güçlü ve her şeyi bilen Allah'ın takdiridir." (Yasin 38)

Geleneksel kozmoloji Güneş'in sabit, yalnızca gezegenlerin onun etrafında döndüğü şeklindeydi. Güneş'e ait herhangi bir hareket bilinmiyordu. Oysaki Kur'an on dört asır önce Güneş'in, duracağı bir zaman ve mekana doğru hareketinden bahsediyor. Son zamanlarda yapılan araştırmalarla anlaşıldı ki; biz Dünya'dayız. Dünya, Güneş sisteminin, Güneş sistemi de "Gökada" dediğimiz Samanyolu Galaksisi'nin içerisindedir. Artık bugün bilimsel verilerle tespit edilen hakikat şudur ki; Güneş "Solar Apex" denilen bir istikamette kendi sistemiyle birlikte devasa akış halinde. Yine Kur'an'dan anlıyoruz ki, akışın son bulduğu noktada Güneş artık işlevini kaybedecek. Ne olacak? إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ

(Tekvir 1) "Güneş dürülüp karardığında!" olan olacak ve kıyamet kopacak. Sonra Allah ayın ibretlik hareketinden bahsetti ve şöyle buyurdu;

وَالْقَمَرَ قَدَّرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّى عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ

"Ay'ın dolaşımı için de konak yerleri (evreler) belirledik. Nihayet o, eğrilmiş kuru hurma dalı gibi olur." (Yasin 39)

Ay'ı çıplak gözle takip ettiğimizde onun bir ay içinde her akşam farklı bir şekilde ortaya çıktığını görürüz. İşte onun her görünümü birer menzil/evre olarak ifade ediliyor ayette. Ay bu şekilde evrelerden geçe geçe en son aşamada hurma salkımının ağaçtaki eski eğri sapına döner. Buna Araplar "urcun" derler. Bu da hilale benzer. Kameri ayın başlangıcında ve sonunda ayın durumu böyledir. İşte her ay gözümüzün önünde aynı evreleri kat eden Ay da Allah'ın ayetlerinden bir ayettir.

لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا الَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ

"Ne Güneş'in Ay'a yetişip çatması uygundur; ne de gece gündüzü geçebilir. Her biri bir yörüngede yüzüp gider." (Yasin 40)

Güneş'in Ay ile birleşmesi veya çarpışması mümkün değildir. Ne gece gündüzü geçebilir ne de gündüz geceyi. Hepsi ayrı bir felekte ve yörüngede yüzmektedirler. Gece ve gündüz Allah'ın kıyameti murad ettiği bir zamana kadar

böyle devam eder gider. Fakat bir zaman gelecek, bir çarpışma olacak. Allah Kıyame suresinde bu durumu şöyle haber veriyor;

وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ . يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفَرُّ .كَلَّا لَا وَزَرَ إِلَى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ

Öyle bir gün ki o gün, Güneş ve Ay birleşecek, iç içe girecek. Nasıl bir kozmolojik durum olacağını bilmiyoruz ama Güneş ve Ay'ın iç içe gireceği, birinin ötekini imha edeceği ifade ediliyor. Ve insan tuttuğu bütün dalların elinde kaldığı o gün, "Kaçış nereye?" diyecek. Allah (cc) buyuruyor ki; "O gün kaçacak hiçbir yer yoktur; dönüş sadece Allah'adır."

Ayet gecenin gündüzü geçemeyeceğini bildiriyor. Yani gece olduğunda orada gündüz olmadan tekrar gece olmaz. Gece gündüzün önüne geçmesi, gece bitmeden gündüzün yerine yeniden gecenin gelmesi demektir. Bunun gerçekleşebilmesi için Dünya'nın şu anki istikametinin tersine dönmesi gerekir. Bu ise Allah'ın Dünya'ya koyduğu dönme kanuna aykırıdır.

Bilindiği üzere Güneş bütün sistemiyle birlikte Samanyolu Galaksisi'nin bir parçasıdır. Bu evrende Samanyolu Galaksisi gibi 1 milyardan fazla galaksinin olduğunu biliyoruz. Bütün bunların hepsi kendilerine ait bir yörüngede hareket ederler. "Çevir gözünü bak gökyüzüne, bakışını korkak alıştırma, yık duvarları, çık rutinin dışına, derinlemesine düşün, evreni ve seni yaratanı fark et; Güneş'i, Ay'ı, bu hesabı, bu mizanı, bu düzeni, bu intizamı, bu sistemi, bu insicamı koyanı fark et... Kolunda çok güzel bir saat var; hangi firmanın? Mükemmel bir telefon; markası ne ki? Çok güzel bir apartman, çok güzel bir bina, mimarı kim? Çok güzel bir giysi, terzisi kim? Her sanatın, her güzelliğin var edicisini arayan insan çevir gözünü,

bul Rabbini. Yeter artık gafletin, cehaletin, sefaletin. Yeter yoksa kapıya dayandı felaketin..." Adeta Allah bu ayetlerde bize böyle hitap ediyor. Duyan, düşünen ve hisseden için.

Abdullah ibni Abbas (ra) Efendimiz'in kendisi için, "Allah'ım onu dinde fakih kıl" diye dua ettiği mümtaz sahabi, diyor ki; Allah (cc) gökyüzünü 7 tabaka olarak yaratmıştır. ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّيٰهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ "Sonra semaya yöneldi, semayı yedi kat halinde tanzim etti." İbn Abbas (ra) diyor ki, sema yedi katlıdır; birinci kat sema yıldızların olduğu semadır, bunun adı "Dünya Seması"dır. Çünkü Allah (cc) وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا (Mülk 5) "Gerçek şu ki biz Dünya semasını kandillerle süsledik." buyuruyor. Sonra başka bir ayette وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ "Şüphesiz semayı biz genişletmekteyiz." (Zâriyât 47) şeklinde evrenin halen genişletilmekte olduğunu belirtiyor. Bugün bilimsel olarak tespit edilen en son yıldızın arkasında yeni bir yıldızın, onun da arkasında yeni bir yıldızın varlığı tespit ediliyor. Ve üstelik iki yıldız arasındaki mesafenin açıldığı bugün tespit edilen hususlardandır. Genişleyen evren teorisi bugün ispat edilmiş durumda ve bu genişlemeyi de işin içine koyduğumuzda birinci kat semanın sınırının ne olduğunu bilmiyoruz. İbn Abbas (ra) diyor ki "Ondan sonra ikinci kat sema vardır. İkinci kat sema, birinci kat semanın iki katıdır sonra üçüncü kat sema gelir o da ötekilerin iki katıdır ve bu böyle yedi kat semaya kadar gider..."

Bitmedi; insanın akıl sınırlarını zorlayan bu yedi kat semanın sonunda onu kuşatan kürsünün varlığını biz Kur'an'dan öğreniyoruz; وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ "Onun kürsüsü yeri ve gökleri kuşatmıştır." (Bakara 255) Kürsünün mahiyetini bilmiyoruz, müteşabihtir bizim için. Allah'la kürsü, kürsüyle kainat arasındaki ilişki nedir? Bunları bilmiyoruz ama bildiğimiz bir şey var; o da Allah'ın kürsüsü arzı ve semaları kaplamıştır.

Bitti mi, bitmedi.... Sonra arş vardır Allah (cc) buyuruyor ki; ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ "Allah şanlı arşın sahibidir." "Arş var; arşın yanında kürsü büyük bir çölün içerisinde bir yüzük halkası gibidir." Yedi kat sema da kürsünün yanında, çöldeki bir kum zerresi gibidir," diyor.

Aslında bu muazzam varlık sahasında mecazen var, hakikaten yok gibiyiz. Bundan böyle insanın gözünü gökyüzüne çevirdiğinde bu sonsuz ilahi saltanatı düşünmeli ve haddini bilmeli; ödevini, görevini, kulluğunu bilmeli. Rabbine yönelmeli, boyun büküp tövbe etmeli. Varlığımızı, dünyanın ve ahiretin pahasını yeniden biçmemiz ve belirlememiz gerek. Pahaları yeniden biçelim ki, kıymetinden gafil olduklarımızın ve paha biçemediklerimizin geçekten öyle olup olmadıkları ortaya çıksın; taşlar yerli yerine otursun.

Derler ki, Belh şehrinin hükümdarı İbrahim Ethem, Allah'ı bulma gayreti ile yatağında tefekkür ediyormuş, "Allah'ı bulsam nasıl bulabilirim?" diye. Bir tıkırtı duymuş sarayının çatısında, pencereyi açmış bakmış ki, damda bir derviş. Aralarında şöyle bir konuşma geçmiş;

"Ne yapıyorsun burada?"

"Devemi kaybettim onu arıyorum."

"Deveni benim damımda mı arıyorsun?"

"Sen Rabbini yatakta arıyorsun ya ben de devemi damda arıyorum. Ne var bunda?"

Ertesi gün divan toplantısı sırasında damda devesini arayan adam Divan Salonu'na girmiş ve İbrahim Ethem'in tahtına oturmuş. İbrahim Ethem dervişe sormuş;

"Burası neresidir bilir misin?"

"Burası han değil mi?"

"Olur mu burası benim sarayımdır."
"Senden önce kimindi?"
"Babamın..."
"Ondan önce...?"
"Dedemin..."
"Senden sonra kimin?"
"Evlatlarımın..."
"Onlardan sonra...?"
"Torunlarımın..."

"Her gelenin bir müddet durup da geçtiği yere Han denmez de ne denir?"

Kur'an bize çok özel bir bilinç veriyor. Bu, insanın madde ile, maddi olanla ilişkisini düzenleyen ve dengeleyen çok özel bir bilinçtir. Mevlânâ Hazretleri buyuruyor ki; "Dünya içtikçe susatan, susattıkça içiren tuzlu bir deniz gibidir." Bu bilinç dünyanın hak ettiği payeyi, ağzının payını yeniden belirlememizi zorunlu kılıyor. Bütün problem budur; Dünyayı ahiretin önüne geçirmek.

Yeter artık, bakışını yenile. Çünkü her gün, sana Allah'tan gelen yeni bir lütuftur. Ziyan etme. İnandığın bütün değerleri ve yüksek hakikatleri kuşan artık, vakit geç olmadan.

Binitler Allah'ın Ayetleridir

Allah (cc) buyurdu ki;

وَاٰيَةٌ لَّهُمْ اَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ

"Onları ve nesillerini yüklü gemide taşımamız ve kendileri için açık bir kanıttır." (Yasin 41)

Dolu gemi nedir? Zürriyetlerin taşınması nedir? Bu Allah'ın insanlara gemi yapmayı ilham etmesi nimetini ifade edebilir. Veya o dolu gemi Nuh'un Gemisi'dir. Allah Hz. Nuh'u gemisiyle insanları, dolayısıyla zürriyetlerini de taşımış oldu. Çünkü bir insanı bir yerden bir yere aktardığınızda, ondan doğacak bütün nesilleri de oraya aktarmış olursunuz. Bir insanı kurtardığınızda, ondan doğacak bütün nesilleri de kurtarmış olursunuz. Bir insanı öldürdüğünüzde ondan doğacak bütün nesilleri de öldürmüş olursunuz. Bir insanı öldürenin bütün insanlığı öldürmesindeki incelik de budur.

Devamında buyuruyor ki;

وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ

"Ve binecekleri benzer araçlar yarattık." (Yasin 42)

Mesela neyi? Buyuruyor ki Ğaşiye suresinde; أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ (Ğaşiye 17) "Peki, insanlar devenin nasıl yaratıldığına bakmazlar mı?" Deveye bir bak, o bir örnektir. Çölün o çetin şartları içerisinde Allah'ın lütfunun simgesidir. Ata bak, merkebe bak. Bazı İslam âlimleri demişlerdir ki; ayet bindikleri ve binmekte olduklarını ifade ettiği gibi Allah'ın binecekleri binekleri yaratmasını da ifade eder. İnsanların kullandığı bütün hava, kara ve deniz binitlerinin tamamı ayete göre Allah'ın yaratması kabul ediliyor. Niçin Allah'ın yaratması kabul ediliyor? Bu gemiyi insan yaptı, bu treni insan yaptı, bu uçağı insan yaptı. Allah'ın yaratması bu işin neresindedir? Çünkü o işi icat edecek aklı, Allah lütfetmiştir insana. Hayvanların aklı yoktur; onlardan bir medeniyet kurabilen var mı? Allah lütfetmiştir bu aklı... Birincisi ondan dolayı Allah onları yaratmış gibidir. İkincisi

suyun kaldırma kuvveti olmasaydı yaptığın gemi neye yarar? Havanın uçurma kuvveti olmasa, yaptığın uçak neye yarar? Demirin sevk etme gücü olmasa yaptığın tren neye yarar?

Allah (cc) sonra buyuruyor ki;

وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ

"Dilesek onları suda boğarız, kimse de onların yardımına koşamaz ve artık kurtarılamazlar." (Yasin 43)

Gemiye bindiler ya, okyanusa açıldılar ya, evet suyun kaldırma kuvveti, geminin yüzme yeteneği var ya... Allah (cc) buyuruyor ki "Buna rağmen, biz eğer dileseydik, onların hepsini boğardık. Onların bağrışmalarına cevap verecek, yardım edecek hiç kimseyi bulamazlardı. Ve kimse onları kurtaramazdı." Yani gemiyle açıldığımız zaman, "su yüzdürüyor zaten, gemi de yüzüyor zaten, tamam, kesin biz menzile ulaşırız, deme imkanımız yok. Uçak uçuyor zaten, havada uçağı uçuruyor zaten, tamam, kesin yere iniş mukadderdir," diyemeyiz. Allah (cc) buyuruyor ki; Allah dilerse o suyun yüzdürme kuvvetini alır da sizi boğabilir.

Geçmiş zamanlarda da olduğu gibi modern zamanda da Allah'ın kendi koyduğu kanunları ihlal edemeyeceğine dair bir safsata insanın iliklerine kadar nüfuz etmiş. O yaklaşım biçimiyle de Kur'an'ı anlamaya çalışmışlar. Bir örnek vereyim; Yanıcı madde artı yakıcı madde, eşittir yanma. Sen yanıcı bir maddeyi, yakıcı bir maddenin içerisine atarsan yanma kaçınılmazdır. Evet Allah kanunu böyle koymuştur ama Allah bu kanunu kırmaya, yeri geldiğinde bu kanunu ihlal etmeye de muktedirdir. İşte ateş, işte İbrahim, işte Nemrut... Ateş

yakmadı, yakamadı işte; قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْداً وَسَلَاماً عَلَى إِبْرٰهِيمَ (Enbiya 69) "Biz de, 'Ey ateş' dedik, 'İbrahim için serin ve selametli ol!' " Ey ateş, İbrahim'e serin ol, dedi, işte ateş yakmadı, yakamadı. İşte su, boğamadı Musa'yı, Allah izin vermedikçe de boğamaz. Yani Allah kendi koyduğu kanunun mahkûmu değildir. Uçakta giderken türbülansa girdiğimizde, bilmem kaç bin metre yüksekteyken, kim var, nerede bizim eşimiz dostumuz, titrlerimiz, unvanlarımız... hiçbir şeyimiz yok. Bir O var, bir de biz varız. Yani Allah (cc) demiş oluyor ki; "Dileseydik o gemiyi batırırdık, o uçağı düşürürdük, çığlıklarını duyacak bir kimse de bulamazlardı ve onları kimse kurtaramazdı." Eğer isterse Allah insanı bir kaşık suda boğar, isterse koca okyanuslardan kurtarır.

Allah niçin suyun kaldırma gücünü iptal edip de insanı helak etmez, buyuruyor ki;

إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعاً إِلَى حِينٍ

"Ama tarafımızdan bir rahmet ve belli zamana kadar faydalanma fırsatı vermemiz başkadır." (Yasin 44)

Acır da ondan insana hayat hakkı verir. Allah'ın izni olmadan bir yaprak bile kıpırdamaz. Nuh (as) gemiyi yapınca demiş ki, وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرٰيهَا وَمُرْسٰيهَا (Hud 41) "(Nuh), 'Binin ona. Onun yüzüp gitmesi de durması da Allah'ın adıyladır.' "

Sadece geminin akışı ve hareketi değil bütün varlığın akışı Allah'ın adıyladır. Yaprak Allah'ın adıyla düşer, deprem Allah'ın adıyla olur, rüzgar Allah'ın adıyla eser. O'nun adını sinenize kazıyın. "Bismillahirrahmânirrahîm" Rahmân ve

Rahîm olan Allah'ın adıyla, deyin... Bir Müslüman Kur'an'ı açtığında onun karşısına iki tane " ب " çıkar. Birinci " ب " masivadan ona doğrudur. O " ب " in أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ " ب "sidir. Şeytandan ve onun organize ettiği, başıma bela kıldığı bütün süfliyattan O'na gidiyorum, O'na koşuyorum, O'na kaçıyorum, O'na sığınıyorum. Birincisi her şeyden Allah'a doğrudur. Çünkü her şey fanidir, baki olan O'dur. Her şey zayıftır, güçsüzdür, hâkim ve muktedir olan O'dur. Bir " ب " daha vardır hayatımızda. O da O'ndan her şeye doğrudur ki o, بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ in " ب "sidir. Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla... Bu cümle tamamlanmamıştır özellikle. Baş kısmı bizim doldurmamız için ibareden düşürülmüştür. Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla ne? Ne yapacaksan o. Yemek yerken besmele çektin mi, "Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla yiyorum." demiş olursun. Besmele çekerek oturdun mu, "Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla oturuyorum." Yürüdün mü, "Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla yürüyorum" demiş oluyorsun.

Her şey O'nun adıyladır. Gemi O'nun adıyla yüzer, uçak O'nun adıyla uçar. Kuş bile O'nun adıyla kanat çırpar; أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَّاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمٰنُ (Mülk 67) "Üstlerinde kanatlarını açıp kapayıp uçan kuşları hiç görmediler mi? Onları (havada) Rahmân'dan başkası tutmuyor." Başını kaldır, bak gökyüzüne, havada uçan kuşu orada tutan Allah'tır. Her şey Allah iledir; Müslüman da onu fark eden insandır. Onu fark etti mi insan, her halinin, her hareketinin, her davranışının Allah ile olduğunu bildiğinde kemale giden yolculuk bu marifetle başlamış olur.

Kur'an'ı açtığında, ilk ifade Allah'ın bizim zihnimizde, kalp dünyamızda inşasını istediği ilk özellik, "Rahmân ve Rahîm" ifadesidir. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Besmele, "Rabbine

gel, korkma bu korkulacak bir Rab değil, sığınılacak bir Rab'dir." diyor insana. Bütün eksikliklerine ve kusurlarına rağmen gidip katında diz çökülecek yer Allah'ın huzurudur. Sığınılacak tek merci O'dur. Allah'ın rahmeti sayesindedir ayakta duruşumuz; O'nun rahmetiyledir yememiz, içmemiz, uyumamız, uyanmamız; şu yaşa gelmemiz O'nun rahmetiyledir. Bundan sonra göreceğimiz her bir gün O'nun rahmeti sayesindedir. "An"ı yakala, O'nun için nimetin farkında ol ve gereğini yap.

Takva Allah'ın Rahmetine açılan Bir Kapıdır

Rabbinin emrine, başının ucunda dönüp duran hakikatlere karşı bigâne olmak kafir karakterinin bir özelliğidir. Bu sebeple ayette şöyle buyuruyor;

وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ اَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

"Onlara 'Önünüzdekinden ve ardınızdakinden sakının ki rahmet göresiniz' dendiğinde (aldırış etmezler)." (Yasin 45)

Bir önceki ayette, insanın selamet ve bekası Allah'ın rahmeti ile ilişkilendirildi. Peki, ben bu rahmeti nasıl elde edeceğim? İmam Gazali'nin ifadesiyle "Yağmur yağsa, kabın ters ise sen onu düzeltmeden, rahmetten istifade edemezsin." Allah'ın rahmetinden, insanları esirgediği, bağışladığı rahmetinden nasıl istifade edeceğiz? Bu ayet Allah'ın rahmetinden "takva" sayesinde istifade edilebileceğini bize bildiriyor.

Ashab-ı kiram takvayı dikenli bir arazide yürürken dikenlerin elbisenizi, ayakkabınızı, çorabınızı, etinizi, derinizi

yırtmaması için gösterdiğiniz azami dikkat olarak tarif etmişlerdir. Takva budur. Sakınmak demektir. Allah'ın emrine uymak, yasaklarından sakınmak. Çünkü Allah'ın yasaklarının bulunduğu şu dünya hayatı dikenli bir arazi gibidir. İman elbiseni, itaat duygunu haram dikenlerine parçalatmamandır takva. Ayette kastedilen ön ve arka nedir? İnsanın arkasında ne vardır, önünde ne vardır? Arkada ve önde bulunan şeylerden sakınmak nedir? İki manası söz konusudur;

Birincisi ön ve arkadan bütün varlık sahasını kastetti. Mesela birisine "Sağına soluna dikkat et," dediğinde; "Sağına soluna bak, ama önüne bakmana gerek yok," demiş olmazsın. Sağına soluna bak dediğinde, her yönden çok dikkatli olmasını kast etmiş olursun. "Önünüzde ve arkanızda bulunan her şeye karşı müttaki olun"la Allah, takvanın bütün hayata egemen bir duygu olması gerektiğine işaret ediyor. Her Müslüman hayatının her alanına müttaki olacak. Ticarette müttaki olacak; eğitimcisi eğitimde müttaki olacak, yolda yürürken müttaki olacak; yatarken müttaki olacak; televizyon seyrederken müttaki olacak; internetteyken müttaki olacak. Takva camide, sadece namazın sonrasında insanın kalbinde beliren, sonra kaybolup giden bir duygu değildir. Takva bir mü'minin GBT'sinde (Genel Bilgi Taraması) tespit edilen ilk ve en önemli özelliktir. Ön ve arkanın ifade ettiği birinci anlam budur.

İkincisi surenin başındaki ayetlerde arkadan çekilmiş bir set, önünden çekilmiş bir setten bahsetmişti. 'Arka' tarihtir; kendi tarihindir, mesela ondan sakın. Çevir başını bak geçmişine ne günahlar işledin ne günahlar... Yani şimdi şöyle bir defter, divan açılsa, deseler ki; "Şu özel manevi röntgenizi çeken bir cihazdır; içine girenin iç ahvalinin tamamen gösterecek, insanın kumaşı ortaya çıkacak." Niçin? Çünkü

geçmişimizde, içimize gizlediğimiz bir sürü kusurlarımız, hiç kimsenin bilmediği hatıralarımız vardır. Allah (cc) buyuruyor ki; "Başını geriye çevir, takva duygusu ile bak geriye." Peki, ne yapacağız? Takva duygusuyla geçmişe bakmak, geçmişe takvalı olmak ne demek? Tövbe demek, istiğfar demek, hatayı tespit edip, can çıkmadan, tövbenin imkansız ve anlamsız olduğu bir mevsim yani ölüm gelmeden, Allah'tan bağışlanma dilemek demektir. Çünkü geçmişte işlenmiş ve istiğfar edilmemiş her günah pusudadır. Gün gelir karakter zafiyetin yeniden baş gösterdiğinde içinde yeniden hortlar ve insanı felakete sürükler.

Onun için mü'min geçmişe baktığında, geçmiş hatıraların dehlizinde kaybolan kimse değildir; hatalarını gören, ibret ve ders çıkartan, istiğfar ve tövbe ile takvayı kuşanan insan demektir. Şu halde ayette zikredilen "ön" de geleceğe tekabül ediyor. Gelecekte şeytanın önüne çıkaracağı günah imkanlarını, elinin tersiyle it; eğrilme, dosdoğru ol, sırat-ı müstakimde kal, müttaki ol, geleceğe o gözle bak. Şeytanın en büyük hilesi, insanın gelecek ve geçmiş tasavvurunu mahv u perişan etmektir. Geçmişin dehlizlerinde yeniden çevrilmesi ve yaşanması imkansız birtakım duyguların, melankolik hallerin içerisinde, insanı heder etmek ister. Çünkü seni geçmişe ne kadar çekerse, anda o kadar gaflete düşürür, anını yakalar, an bilincini mahveder şeytan. Aynı şekilde gelecekle ilgili de insanı gerçekleşmesi imkansız hülyalara, emellere gark etmek ister. Peygamberimiz bunu "tesvîf" diye isimlendirmiştir, Tesvîf kulluk konusunda -cekli -caklı konuşmak demektir. "Namaz kıl; kılacağım hocam. Oruç tut; şu günahı bırak! Bırakacağım hocam... Ne zaman? "Ben nasıl olsa dedem gibi, babam gibi 70'leri 80'leri 90'ları görürüm, daha vakit çok." diye kulluk görevlerini ertelemek..." Tesvîf, tövbeyi ve

salih ameli geciktirmektir. Hasta yaşar, hasta bakıcı ölür... Hasta yaşar, "Bu hasta bir aydan fazla yaşamaz." diyen doktor ölür. Dede yaşar, torun ölür. Şair diyor ki;

"Her rind, nedir bu bezmin encâmı bilir
Dünyamızı nâgah zalam örtebilir
Bir bitmeyecek zevk verirken beste
Bir tel kopar ve ahenk ebediyen kesilir."

Bu hayat saz gibidir. Sazla şen şarkılar söylerken, hayat sazının ömür teli aniden koparsa söylediğin yaşam türküsü ebediyen yarım kalır. Onun için an bilinci çok önemlidir. Bu hakikati büyük âlimler şöyle ifade etmişledir; "Geçmişi hayattan sayma, geçmiş geçti artık; geleceği de hayattan sayma, geleceğe ya ulaşılır ya ulaşılmaz. Peki, "Hayat nedir?" diye soracak olursan; yaşam şu anda, benim gözümün içine baktığın andır. Hayat şu anda beni dinlediğin zamandır. Sen onun kıymetini bilmeye bak." Evet geçmişe bakıp müttaki olmak, geleceğe bakıp müttaki olmak, her daim takvayı kuşanmak, Allah'ın rahmetine ermenin sırrıdır. Allah (cc) buyuruyor ki; وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجاً وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ (Talak 2-3) "Kim Allah'a saygısızlıktan sakınırsa Allah kendisine bir çıkış yolu gösterir. Ve ona hiç beklemediği yerden rızık verir." Yani Allah, insanı içine düştüğü o sıkıntıdan kurtarır; insan ister gemide yüzerken denizin içine düşmüş olsun, ister bir sıkıntı yumağının içerisinde hercümerc olsun fark etmez Allah ona bir çıkış yolu nasip eder ve onu ummadığı yerden rızıklandırır. Allah bunun sözünü veriyor, bir insan gerçekten takvayı kuşandığında, Allah bunu vaad ediyor.

Takvanın insana kazandırdığı muazzam bir özellik daha vardır ki, şu anda üzerinde çalıştığımız Yasin suresi bağlamında baktığımızda Müslüman için hayati bir unsurdur. Nedir o?

Buyuruyor ki; إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا (Furkan 29) "Allah'a saygıda (takva) kusur etmezseniz, O size bir temyiz kabiliyeti verir." Bu temyiz kabiliyeti "Furkan" olarak isimlendirilmiştir. Yani bir iç görüş, bir kalp gözü, bir manevi seziş, bir derin feraset ve basiret halini verecek Allah. Öyle ki ayırıvereceksin kim haklı kim haksız; kim doğru kim eğri; kim mert kim namert; kim kurt kim kuzu; kim zehir kim şifa... ayırıvereceksin. Furkan insanın içindeki Kur'an'dır; Kur'an ise insanın dışındaki furkandır. Kur'an hak ile batılı birbirinden ayırır ve insan Kur'an'ı kalbine indirdiğinde içinde bir furkan oluşur; o furkan işte Kur'an'dır.

Takva Sahibini Basiretli Kılar

Furkan insan için niçin olmzsa olmazdır? Allah (cc) bu soruyu cevaplıyor;

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ

"Onlara rablerinin ayetlerinden bir ayet gelmeyedursun, illa da ondan yüz çevirirler." (Yasin 46)

Bu aşamada rahmetten istifade etmenin yolu "müttaki olmaktır", dedi. Takvanın bir boyutu insanı rahmete erdirirken, bir boyutu da insanın feraset ufkunu açması ve insanın hakikati görmesini sağlayan bir nur olmasıdır. Onun için Allah'ın rahmetinden uzak kalan bu takvasız insanlar, kendilerine Allah'ın ayetleri geldiğinde sırtlarını dönüp gitmişlerdir. Niçin? O ayeti görecek göz yoktur onlarda. Çünkü onlar takvadan ve takvanın sağlayacağı nurdan mahrumdurlar.

Takva sakınmaktır. Takvanın en büyüğü şirkten ve küfürden sakınmaktır; iman takvanın ilk adımıdır. Sonra haramlardan sakınmak demektir. Haram bellidir, helal bellidir; takva haramlara karşı mesafe koymaktır. Sonra eğer bir konuda bir şüphe varsa şüpheli şeylerden de uzak durmaya gayret etmek demektir. İnsan böyle bir takvaya erdiğinde, gözü bambaşka olur; kulağı, idraki bambaşka olur. Ve Allah'ın ayetlerinden bir ayet geldiğinde, oradaki mesajı alır; ibreti alır; değişir, dönüşür. Anında kesin ve kat'i kararlar vererek Allah'ın rızasına doğru yürür, davranış değişikliği meydana gelir.

Takva ile bakışımız değişecek; etrafımızdaki her şeyi yeniden fark edeceğiz. Allah'ın ayetlerini yeniden fark edeceksin. Kurda kuşa başka bir gözle bakacaksın artık; karıncaya başka bir gözle bakacaksın... Kelebeğe bambaşka bir gözle... Enfüsi ayetlere; kendine başka bakacaksın artık, şu elinin hakiki malikinin sen olmadığını, midenin, bağırsaklarının, ciğerlerinin senin hükmün altında olmadığını, Allah'ın bunları sana emanet olarak verdiğini fark edeceksin. Olayların esrarı gözünün önünde açılacak ve olayların birer ibret olduğunu göreceksin. Kur'an bile sana bambaşka gelecek, hakikat bambaşka gelecek.

Onun için eylem prensibi nedir? İçine düştüğümüz sıkıntıdan problemden kurtuluş nedir? Muttaki olmaktır. "Bir hafta uyguladım, hiçbir gelişme meydana gelmedi." Yılların eksikliği, yılların kalpte oluşturduğu yaralar, bir anda tedavi oluyor mu? Mesela hasta vardır bir antibiyotikle iyileşir; hasta vardır bir kutu, iki kutu yeterli olmaz, serum gerekir, bazıları ameliyat olmadan olmaz, daha ağır tedaviler gerekebilir. Peki, ne olacak? Biz yolda olacağız, yola çıkmalı. Tapduk Emre öyle söylüyor; "Bu yola çıkmalı, bu yol sırat-ı müstakim, bu yoldan çıkmamalı. Yola çıkmalı, yoldan çıkmamalı, çünkü

bu yola çıkıp varmayan, bu yoldan çıkıp varan hiç kimse yoktur. Bu yol sırat-ı müstakimdir, takva yoludur bu yol."

Onun için Allah (cc) müttaki olmayı emrettiğinde burun kıvıranlar, takvayı kalplerinden sürgün ettikleri için Allah'ın ayetlerini göremez hale geldiler. Takvayı terk edenler kör olurlar. Sonra Allah'ın emrine tenezzül etmemelerinden dolayı, Allah onların önlerinden ve arkalarında bir set çekti ve üzerlerine gaflet perdesini örttü. Adeta manevi açıdan komadaki bir insan tipidir bu; duymayan, görmeyen, tepkisiz bir insan tipi. İnsanın kalbinde bir katılık, bir zulüm eğilimi varsa sebebi, takvasızlığından dolayı Allah'ın rahmetinin onun gönlünde tecelli etmemesidir. Takvayı terk eden insan zalim olur, cahil olur. Hem zalim hem cahil olur. Zalim olması sebebiyle merhametini kaybeder; cahil olması sebebiyle kör olur. Çünkü takva gözdeki perdeyi kaldırır. Onun için takva üzerinde sebat edeceğiz. Sonuçlarını hem bu dünyada hem de ahirette alana kadar Allah'a dua edeceğiz, duada ısrar edeceğiz.

Değişim çok zordur, toplum çok zor değişir. Önceki peygamberler neler çekmiş... Efendimiz (sav) 23 yıl alın teri, göz nurunu dökmüştür. Toplum çok zor değişir; neler vardı, kimler vardı Efendimiz'in hayatında? Ne değişimler oldu? Ne kadar çok zorladılar Peygamber Efendimiz'i; değişim çok zordur. İslam âlimleri derler ki; içki hicretin 4. yılı haram kılındı. 13 yıl Mekke dönemi, 4 yıl Medine... Toplam 17 yıl insanlar içkiyi bırakamadılar. Madde bağımlılığından kurtulmak çok zordur. Günahlara karşı insanlarda madde bağımlılığı psikolojisi gelişir; günahtan kurtulmak zordur onun için. Mümkünse yılanın başını küçükken ezmeli insan; günaha bulaşmışsa çıkmak için elinden gelen bütün imkanları kullanmalı. Çünkü insan ölümlüdür, hepimiz

o veya bu sebeple öleceğiz. Efendimiz'in Veda Haccı'nda ifade ettiği gibi, "Hepiniz öleceksiniz ve hepiniz Rabbinize döndürüleceksiniz. Ve Allah yaptığınız her işin hesabını size soracak." Bütün gayemiz ve gayretimiz bu şuûra ulaşmaktır. Onun için insan, takvayı kaybettiğinde gözü kör olur, kalbi kaskatı kesilir. Allah'ın helak ettiği toplumların en çok göze çarpan karakter çizgileridir bunlar.

Allah kafirlerin şahsiyet özelliklerini bize niçin anlatıyor? Gevşeklik, ilgisizlik ve imanın gereklerini yerine getirmemekten dolayı kafirlere ait bir takım karakter özellikleri mü'minin kalbine sızmış olabilir. Ne yapmak gerekir? İnsan her daim kendisini tarassut altında tutacak. Tasavvufta buna "nigahdaş" denir. Kalbini her an kontrol altında tutacak, duygularını ölçecek, davranışlarını ölçecek, kendinin farkında olacak insan. Şimdi bunlara "takvalı olun" dendiği zaman hiç umurlarında olmadı. Birisi bana "takvalı ol" dediğinde ne hissediyorum? Mesela trafikte münakaşa ettiğim bir şahıs düşünün. Arabadan indim, gözümü kararttım, tam onunla yaka paça kavga edecekken biri bana, "Allah'tan kork" dediğinde, o iman tutuyor mu elimi, kolumu? "Allah'tan kork" dendiğinde frene basabiliyor muyum? Cevabın "evet" ise tamam doğru yoldasın. Hz. Ali Efendimiz savaş sırasında bir müşriği tam öldürecekken müşrik yüzüne tükürmüş; Hz. Ali Efendimiz öldürmekten vazgeçiyor. Müşrik "niçin?" diye sorduğunda, "Savaşta hak için ölmek de var öldürmek de. Biraz önce seni hak için öldürecektim ama şimdi yüzüme tükürdün; nefsimden devreye girdi." diye cevap veriyor. Kan beynine sıçramışken, "Allah için dur!" dendiğinde ne tepki veriyorsun? "Allah için" dendiğinde irkiliyorsan, iman kalbinin derinliklerine nüfuz etmiştir; sen doğru yoldasın,

devam et. Onun için imanımızı tepkilerimizle ölçeceğiz. İman duygu ve davranış formatında kendini belli eder.

Allah'ın huzurunda insanlar tarağın dişleri gibidir; ne bir tanesi önde ne bir tanesi geridedir. Üstünlük ancak takvadadır. إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ (Hucurat 13) "Allah katında en değerli olanınız O'na itaatsizlikten en fazla sakınanınızdır."

Mescid-i Nebevi'de bir grup insan toplanmış, halka kurmuş oturuyorlardı. Selman-ı Farisi de Mescid-i Nebevi'nin bir sütununa yaslanmış oturuyordu. Halkada bulunanlardan biriyle aralarında eskiye dayanan bir anlaşmazlık vardı. Bundan dolayı halkada oturan o kimse Selman-ı Farisi'yi zor durumda bırakmak için "Haydi bakalım herkes nesebini saysın," dedi. Halkadakilerden biri "Ben Evs kabilesindenim," diğeri "Ben falancanın oğluyum, babam şudur, dedem şudur." Bir başkası, "Ben falan kimsenin oğluyum, falan kimse benim dedemdir." diyerek neseplerini saymaya başladılar. Bu bahsi özel olarak açan kişi, Selman-ı Farisi'ye dönerek; "ma nesebuke ve ma hasebuke? Sen de söyle bakalım, senin soyun nereye dayanıyor?" dedi. Diğerlerinin hepsinin ailesi, akrabası, soyu sopu Medine'de. Selman-ı Farisi ise Fars diyarından gelmiş; ne sıkıntılardan, ne badirelerden geçmiş de Efendimiz'e ulaşmış. Ateşe tapan bir mecusi iken bir süre bir rahibin yanında kalmış, o ölmüş başka bir rahibin yanına gitmiş. Anlatıldığına göre Sivrihisar'a, Ammuriye'ye kadar gelmiş. Oradaki rahip vefat ederken ona şöyle söylemiş; "Ahir zaman peygamberinin çıkması yakındır, Şam'a gitmen lazım. Onun bazı özellikleri vardır. İki tarafı taşlık bir yere hicret edecek. Zekât yemez ama hediye kabul eder. Ve kürek kemiklerinin arasında Nübüvvet mührü vardır." Selman-ı Farisi Şam'a gitmek üzere yola çıkmış. Yolda bir sürü sıkıntılar yaşamış, eziyet edilmiş, horlanmış, esir edil-

miş, Medine'ye esir olarak getirilmiş. Diyor ki; "Bir gün hurma ağacının başında hurma topluyordum, efendim de ağacın altında gölgelenirken birisi koşarak geldi, ona dedi ki; "Mekke'den birisi çıkmış, peygambermiş, buraya doğru geliyormuş." Bir an durdum, baktım iki tarafı taşlık bir belde. 'Aman Allah'ım!' dedim. O kadar sevindim ki, dengemi kaybedip ağaçtan Efendimin üzerine düştüm. Efendimden bu sebeple bir de dayak yedim."

Selman-ı Farisi rahibin söylediği özelliklerin gelen zatta olup olmadığını anlamak için yanına bir kap hurma almış ve Kuba'ya, Allah Resulü'nün yanına gitmiş. Hurmayı kendisine vermiş ve demiş ki; "Siz yolcusunuz, bu da benim size sadakamdır." Efendimiz hurma kabını hemen ashabın önüne itmiş ve kendisi geri çekilmiş, hurmadan yememiş. Ertesi gün yine biraz hurma toplamış, tekrar Efendimiz'in yanına gitmiş ve demiş ki; "Siz sadaka yemiyorsunuz. Bu benim size hediyemdir." Peygamberimiz önüne koyduğu hurma kabına uzanıp ashabıyla beraber yemeye başlamış. Selman diyor ki; "Vallahi bu iki oldu." Sonra Efendimiz Medine'ye gelmiş. Selman-ı Farisi, Efendimizin yanına gitmiş, yerinde duramıyor; sırtındaki peygamberlik mührünü görmek için etrafında pervane gibi dönüyor. Peygamberimiz durumu anladığında, ridasını indirerek Selman'a peygamberlik mührünü göstermiş. Selman diyor ki; "Bir de baktım ki, iki kürek kemiğinin arasında Nübüvvet mührü." Ve sarılıp öpmüş. Bu da onun aradığı üçüncü alamet olarak ortaya çıkmış.

Efendimiz onu karşısına oturtmuş ve Selman'a başından geçenleri bir bir haber vermiş. Bir defasında Efendimiz Selman'ı kastederek buyurmuş ki; "Fars'tan öyle adamlar vardır ki, onlar benim ailemdendir." O kadar değer vermiş. Bir başka sefer, "Fars'tan öyleleri vardır ki iman Süreyya

Yıldızı'nda olsa, o yıldıza çıkmaya bir yol bulur, merdiven dayar, o imana orada ulaşırdı." buyurmuş.

Selman işte böyle bir insan. Kendisine, "ma hasebuke ve nesebuke? Senin soyun sopun nedir?" dediklerinde, Selman-ı Farisi şöyle cevap vermiş; "Ene Selman ibnu'l İslam. Ben İslam'ın oğlu Selman'ım, Ben İslam'ın oğluyum." Sen falancanın oğluyum, filancanın oğluyum diyorsun ya, ben de İslam'ın oğluyum. "Ben dalaletteydim, Allah beni Muhammed (sav) ile dalaletten hidayete ulaştırdı. Ben köle idim, Allah beni Onunla izzete ulaştırdı. Ben fakirdim Allah beni Onunla zengin kıldı." Hz. Ömer (ra), adaletin simgesi Ömer, Selman'ın bu sözlerini duyar duymaz oraya gelmiş, "Ben de size nesebimi anlatayım," demiş. "Ene Ömer ibnu'l İslam, ehu's Selman ibni'l İslam. Ben İslam'ın oğlu Ömer, İslam'ın oğlu Selman'ın kardeşiyim; benim nesebim budur..." Burada yine ve yeniden karşımıza çıkan en büyük hakikatlerden biri de şudur; "Allah katında üstünlük soy-sop, mal-mülk, mevki-makam ve güç-kudret ile değil, ancak takva iledir."

Peygamber Efendimiz, "İman çıplaktır, onun giysisi takvadır." buyurur. Takva insanın ayıplarını, kusurlarını örter, insanı günahlardan ve Allah'ın gazabından korur. Efendimiz'in zamanında Yemen'den yanlarına azık almaksızın yola çıkan hacılara sebebi sorulduğunda, "Allah bize yeter," demişler. Bu olay üzerine bir ayet nazil olmuş; وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ (Bakara 197) "Azık edinin; kuşkusuz azığın en hayırlısı takvadır." Azıksız yola çıkmayın, tedbirden yüz çevirmeyin. Çünkü tevekkül tedbire aşıktır, kader de gayrete aşıktır. Tedbiri bırakmak yok ve azıkların en hayırlısı takvadır.

Allah'ın rahmetinden istifade etmenin yolu, kesin ve net bir şekilde takvayı kuşanmaktır. Yapılması gerekenler bellidir,

eylem planı bellidir; artık vakit sahaya inme, imanın tecellisi ve elbisesi olan takva boyasıyla boyanma vaktidir. Artık vakit enstantaneler konuşmak, edebiyat yapmak, melankolik şeyler anlatmak değil, fiili aksiyon vaktidir.

Fakirleri Doyurmak İmanın Gereğidir

وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ اَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَنُطْعِمُ مَنْ لَوْ يَشَٓاءُ اللّٰهُ اَطْعَمَهُ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

"Onlara, 'Allah'ın size verdiği rızıktan başkaları için de harcayın' dendiğinde, inkarcılar mü'minlere derler ki; 'Dilese Allah'ın doyuracağı kimseleri biz mi besleyeceğiz! Doğrusu siz açık bir yanılgı içindesiniz.' " (Yasin 47)

Onlara söylenen farz et ki bize söylendi. Nasıl tepki göstereceğiz? Kendilerine "Allah'ın size lütfettiği rızıklardan infak edin," denildiğinde kafirler dediler ki; "Yani şimdi biz, eğer isteseydi Allah'ın doyuracağı bir açı, bir fakiri mi doyuracağız? Allah isteseydi bunu doyururdu; siz sapıtmışsınız. Onları doyurmak bizim üstümüze vazife mi? Allah aç bırakmış, besbelli bunun aç kalmasını istiyor." Peki, sen başına bir ağrı saplandığında, midene bir acı çöktüğünde, elin koptuğunda, kolun kesildiğinde, "Aman doktor yetiş!" diyor musun? Allah da senin kolunun kesilmesini istiyor, senin midendeki o acıyla yaşamanı istiyor belki.

Yani kafirler kendilerine, "Fakire yedirin, onlara lütfedin" dendiğinde, "Allah isteseydi bunu doyururdu," diyerek yan çizen kimselerdir. Peygamberimiz (sav) Mekke'den Medine'ye hicreti sırasında ilk Cuma namazını Ranuna'da kıldı; ilk hutbeyi de orada verdi ve ilk sözleri şunlar oldu; "Ey insanlar

hepiniz öleceksiniz. Her seven sevdiğinden ayrılacak. Her çoban sürüsünü terk edecek bu dünyada. Öyle bir gün, öyle bir zaman bekliyor ki sizi, yarım hurma ile bile olsa Allah'ın azabına karşı siper alın!" (İbn-i Hişâm, I, 118-119) Bizim Yunus diyor ki;

"Diruş didin, ye yedir,
Bir gönlü ele getir,
Bin Kabe'den yeğrektir
Bir gönlün İmareti"

Keşke ölülerin dili olsa da konuşsa... Keşke itaat eden, Allah'a itaat yolunda ölenler bir pencere açılsa da bize bir tavsiyede bulunsa... Keşke cimrilerin sonu nasılmış bunu bilebilsek de ibret alıp kendimize destur deyip çekidüzen versek... Allah (cc) bize bunu bildiriyor. Malı kendisiyle etle tırnak gibi olmuş, malından infakı tırnakları sökülüyormuşçasına canını yakan adamın pişmanlığını şöyle anlatıyor;

وَأَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ (Münafikun 10)

"Sizden birisine ölüm gelmeden, 'verdiğimiz rızıklardan infak edin' denir. Sonra ölüm gelir ve Allah'ın 'infak et' emri karşısında geri duran, cebinde akrep bulunan, cimrilik eden, pintilik yapan kişi, infak etmediği için, vefat anı geldiğinde, ölüm gelip çattığında şunu söyler; Rabbim, beni şöyle yakın bir zamana kadar geciktirsen, ecel geldi ama, canımı alacaksın ama, beni biraz geciktirsen... uzun bir zaman da istemiyorum, asırlar istemiyorum, öyle aylar da istemiyor, belki çok yakın bir zamana kadar, belki gerçekten hulûs-i kalp ile tövbe edecek, Allah'ın emirlerini icra edecek kadar kısa bir zaman, o kadar geciktirsen. Uzun da istemiyorum, yakın

bir zamana kadar geciktirsen. فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ (Münafikun 10) ve tasadduk etsem. 'İnfak et' demiştin, vermedim, veremedim, ihmal ettim. İzin versen beni öldürmesen de salih olsam, salihlerden oluversem. Dediğin hiçbir şeyi yapmadım, yapmam için beni tekrar göndersen,' diye yalvarır."

Allah(cc) ise şöyle buyuruyor;
وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْساً إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ (Münafikun 11) "Allah, eceli geldiğinde hiç kimsenin ölümünü ertelemez. Allah yapıp ettiklerinizden tamamen haberdardır." Can bedendeyken Allah için malından infak etmen lazım. Efendimiz'e sormuşlar; "Hangi sadaka en faziletlidir, en efdaldir?" Peygamberimiz (sav) de buyurmuş ki; "Sadakanın en efdali; ayaktasın, sağlıklısın, cimrisin, iliklerine kadar mal sevgisi ile dolusun, zenginliğin, paranın peşinden koşarken, fakirlikten korkarken vermendir, sadakanın en efdali budur." Sonra o soruyu soran sahabiye şöyle cevap vermiş; "Sakın can gelip boğaza dayanacağı ana kadar infakı geciktirme." Vefat esnasında yaptığın infakın capcanlı, hayat doluyken, fakirlikten korkar zenginliği umarken verdiğin mal kadar kıymetli olmayacağı ortadadır. Sen kimin malını kime veriyorsun? Artık bitti sen kütükten düştün, o mal senin değil ki, o mal varislerin, geride kalanların bitti artık, bitti. O vakte kadar geciktirmeden Allah yolunda infak et. Şunu bil ki; لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ (Âl-i İmran 92) "Allah yolunda sevdiğiniz şeylerden harcamadıkça iyiliğe asla eremezsiniz."

İnsan, kendisini vermeye alıştıracak. Efendimiz'in ifadesiyle, "yarım hurmayla bile olsa" verme bilincini, infak duygusunu insan kaybetmeyecek.

Bazen bana geliyorlar, diyorlar ki; "Hocam ben bazen gökleri düşünüyorum. Böyle bir hal oluyor, sanki göklerde

uçuyorum, bir hoş oluyorum. Sonra içimden diyorum ki 'Sübhan olan Allah'a yönelmek konusunda nasıl bir adım atmam lazım?' Çok derin düşüncelere dalıyorum bana somut bir yol göster." Ben de diyorum ki; "Sen o uzayda dolaşıyorsun ya, önce in aşağıya, evinin bulunduğu sokağa in ama sokağın arka tarafında hani eski virane bir ev var ya işte o evde oturanların kursağından bir yıldır et geçmedi, et al onlara götür." "Hocam sen de işi ne kadar basite indirdin, ben ne diyorum, sen ne diyorsun. Ben göklerden, feleklerden bahsediyorum. Sen ne diyorsun?" Diyorum ki; "Dünyaya, mahallene, sokağına, fakirin evine in, cennetin yolu orada."

Şair diyor ki;

"Gökte yıldız arar iken nice turfa müneccim
Görmezler kuyuyu rehv üzerinde..."

Yıldız arıyor gökyüzünde ne kadar ne kadar güzelmiş derken önündeki, yolunun üzerindeki kuyuyu görmez de gözü yıldızlardayken kendisini kuyunun dibinde bulur; helak olur gider.

Allah'ın rızası başımızın ucunda; yakınımızda... "Yemek yedir" diyor, yemek yedir. Bak Kur'an'ın kalbi olan bir surede, kafirlerin en önemli karakter özelliğinin, "açları doyurun" dendiğinde, "Biz mi doyuracağız Allah'ın aç bıraktığı adamı, isteseydi Allah doyururdu zaten," dediklerinden bahsediyor.

Hatırlayın Mâûn suresini; "Gördün mü dini yalan sayanı? İşte odur yetimi itip kakan; Ve yoksula yedirmeyi özendirmeyen!" Yetimi ezer, atar, tutar, yıkar, yani mahveder. Bunu bireyler de yapar, toplumlar da yapar. Bugün Avrupa'ya sığınan, annesi babası şehit olmuş o çocuklara, o garibanlara, o yetimlere, toplumun yaptığı muamele toplumun sabıkasıdır;

şahsiyetidir, kumaşıdır. Bugün gerçekten bunu bir politik ima ile asla değil en insani yanımla söylüyorum; Suriye'den bizim kapımıza sığınan her mü'min kardeşimiz ümmetin yetimidir ve onlara sahip çıkmak görevimizdir.

Allah Resulü mübarek başını kaldırsa, İslam coğrafyasına şöyle bir baksa; Amerikan bankalarında 2 trilyon doları olan, %2.5 zekatını bile vermeye imtina eden, fakire, yetime gram koklatmayan, ama güya Hz. İsa'nın resminin bulunduğu tabloya 500 milyon doları acımadan veren şu d(e)insizleri görse ne derdi? Spiker çöplerden yiyecek toplayarak hayatta kalmaya çalışan 13-14 yaşlarında bir çocukla röportaj yapıyor. "En çok sevdiğin şey nedir?" diye sorduğunda verdiği cevap insanın kanını donduracak cinsten. "Eti seviyorum, hatırlıyorum 4-5 yaşlarındaydım bir defa et yemiştim ve onun tadını hiç unutamıyorum, tek hayalim öyle bir şey yemek." dedi. Böyle tıka basa mazlumlarla dolu bir dünyada hiçbirimiz masum değiliz.

Hz. Ömer devlet reisi olduğu dönemde bir gün etin yağını yiyormuş. Bir fakir gelmiş yanına. Hz. Ömer onu sofraya davet etmiş, o da oturmuş. Hz. Ömer, "Öyle bir yedi ki, şaşırdım" diyor. "Sen kıtlıktan mı çıktın?" diye sordum. Aldığı cevap çok manidardır; "Ben hayatımda hiç et yağı yemedim; eti hiç yemedim, yiyeni de görmedim." Hz. Ömer çok mahzun olmuş ve "Bundan sonra" demiş etrafındaki o devlet erkanına, "Bütün halkın ulaşabileceği bir nimeti bana getirin, ayrıcalıklı bir şey yapmayın, et yağı bile olsa yapmayın."

Allah (cc) Mâûn suresinde kafirlerin fakirlere yemek yedirme konusunda ne denli mesafeli durduklarının altını bir defa daha çizmiş ve şöyle buyurmuştur; "Dini yalanlayan kişi

var ya, yetimi iter kakar. Ve yoksula yedirmeyi özendirmez!" Fakirlere yemek yedirmeyi bırak, onu yapmaz zaten, yemek yedirilmesini teşvik de etmez, yedirmeye niyet edenin de yolunu keser; "Yedirme, ne gerek var, gitsin, Allah versin, Allah yedirsin," der hem kendisi uzak durur, hem de başkasını uzak tutar. Surenin sonunda da diyor ki; "En ufak bir hayra da engel olurlar." Yani üst komşu geldi; çok önemli bir şey değil, bir pişirimlik kahve istiyor. İçinden bir homurtu. Bunlarda öyle bir özellik daha vardır; küçücük bir iyilik yapmayı bile içlerine sindiremezler. Çünkü iyilik nezih bir şeydir, temiz bir şeydir; pis bir yere girmek istemez. Pis olan bir yer, temiz bir şeyin kendisine girmesini istemez, bu çok önemlidir.

Cehennemlikler cehenneme girecekmiş, cennetlikler de cennete... Sonra cennetliklerle cehennemlikler arasında nasıl olacaksa bir temas, bir sual, bir konuşma imkanı olacak ve cennetlikler cehennemliklere; مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ (Müddessir 42) "Sizi şu yakıcı ateşe sokan nedir?" Allah sizi cehenneme atarken ne dedi, hangi günahınız sebebiyle girdiniz? لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ (Müddessir 43) "Onlar şöyle cevap verirler; 'Biz namaz kılanlardan değildik.' " وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ (Müddessir 44) "Yoksulu da doyurmuyorduk."

Verdikten Sonra Başa Kalkmamak

Allah (cc) İnsan suresinde cennetliklerin özelliklerini sayarken şöyle buyuruyor; وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِيناً وَيَتِيماً وَأَسِيراً (İnsan 8) "Onlar, kendileri sevip istedikleri halde yoksula, yetime ve esire de yemek verirler." Bakın şunu da unutmamamız gerekiyor. Çok önemli. Yedirdin ama canından bezdirdin, burnundan getirdin, içine zehir ektin; olmadı. Bu uyarıyı Allah (cc) yapıyor Kur'an'da, بِالْمَنِّ وَالْأَذَى (Bakara 264) "Sadakalarınızı başa kakmak ve incitmek sûretiyle boşa çıkarmayın." Sada-

kalarınızı, iyiliklerinizi, yemek yedirmelerinizi, lütuflarınızı, ihsanlarınızı "Bak ben sana öyle bir şey vermiştim, değerini bilmen lazım,", "ya o gün sana bir yemek yedirmiştim, ne güzel olmuştu" diye sürekli hatırlatarak fakirlerin burunlarından getirmeyin.

Nasrettin Hoca bir gün sağanak yağmura yakalanır. Hoca'nın bu halini gören bir ahbabı Hoca'ya bir şemsiye verir. O günden sonra Hoca kendisine şemsiye veren adamı ne zaman görse, adam kendisine; "Hocam ben o şemsiyeyi sana vermeseydim var ya sen ne ıslanırdın." demeye başlamış. 1, 2, 3, 10... Bu halden hoşlanmayan Hoca tutmuş adamı kolundan kasaba meydanındaki havuzun yanına götürmüş. Havuzun içine atlamış. Çıktıktan sonra adama dönüp; "Bundan daha fazla ıslanmazdım herhalde, artık yeter." demiş. Birine bir iyilik yaptıktan sonra yaptığı iyiliği o kimsenin burundan getirmemek lazım. Yaptığı iyiliği başa kakarak, canından bezdirerek, o kimsenin gururunu, haysiyetini inciterek Allah katındaki sevabını yok etmemeli.

İman bize yaptığımız iyilikleri Allah için yapmayı öğretir. İman yoksunu münkirlerin, yaptıkları iyilikleri başa kakmalarının sebebi budur. Bu sebeple mü'minler bir kimseye yemek yedirdikten sonra şöyle derlermiş; إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُوراً (İnsan 9) "(Ve şöyle derler:) "Biz sizi Allah rızası için doyuruyoruz; sizden ne bir karşılık ne de bir teşekkür bekliyoruz." "Bana iyi ki bunu ikram ettin; sen olmasaydın şöyle olurdum, böyle olurdum..." İçinden bu sözleri duymak isteyen kişi, kalbindeki o hastalıklı ruh halini acilen karantina altına alsın. Çünkü bu duygunun riyakârlık olduğunu bilsin de ondan acilen kurtulmaya baksın. Allah Resulü buyuruyor ki; "Kıyamet günü Allah'ın görevli melekleri olacakmış, ameller Allah'ın

huzuruna getirilecekmiş. Aynı pazara gittiğinde bir pazarcı ya da müşterinin malın iyisini alıp kötüsünü bir kenara bırakması gibi melekler de amellerin ihlasla yapılanlarını yapılmayanlarından ayıracaklarmış. Salih olmayan ameller ateşe atılacak, geriye salih, Allah rızası için yapılmış olanları kalacakmış. Ve insanı cennete sokacaksa o ameller sokacakmış. Hatta kıyamet günü bir melek nida edecekmiş; 'Kim amelini Allah'tan gayrısı için yaptıysa, huzura gelmeden amelin karşılığını gitsin ondan istesin, Allah'tan istemesin.' " (Münyet'ul-Murid, 318)

Onun için gece olduğunda, lambalar söndüğünde, yorganı başına çektiğinde, kendine şu soruyu sor, iç sesin sana hakikati söyleyecek; "Sen bu işi niçin yaptın? Niçin infak ettin? Bu yemeği niçin yedirdin? Bu hayra niçin koşturdun?" Cevap, "Allah için" olmalı. Samimiyet ve ihlas, ahirete imanın ve uhrevi kaygının mü'minin kalbindeki en önemli semeresidir. Riyakâr ve iki yüzlü münkirlerin içinde bulundukları bu hayırsızlık halinin en önemli sebebi, uhrevi inanç ve kaygıdan yoksun olmalarıdır. Bu sebeple onlar kendilerini hidayete davet eden peygamberlere her zaman itirazvari şöyle bir soru yöneltmişlerdir;

وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

"Ve şöyle derler; "Şayet gerçekten doğru söylüyorsanız, bu tehdit hani ne zaman gerçekleşecek?" (Yasin 48)

4. BÖLÜM

KIYAMET VE AHİRET

Kıyamet ve İnsan

Allah (cc) buyuruyor;

وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

"Ve şöyle derler; "Şayet gerçekten doğru söylüyorsanız, bu tehdit hani ne zaman gerçekleşecek?" (Yasin 48)

Peygamberler inkarcılara; "Eğer Allah'a iman etmezseniz Allah'ın size cezası var." demiş olmalılar ki onlar da "Nedir o cezalar? Ne zaman olacakmış? Haydi getirin de görelim bakalım," demişler.

Genelde Peygamberler tarihine baktığımızda, peygamberlerin muhatap kitleyi 3 noktada uyardıklarını görüyoruz. İnanmayan bir toplumu evvela helak olmakla uyarırlar. Peygamberler son dem gelir, artık bütün delillerini masanın üzerine sererler. Muhatap kitle ise artık öyle bir noktaya gelir ki, gücünün sözünü etmeye başlar; taşlamaktan, peygamberlerin canını yakmaktan bahsederler. Peygamberlerle muhatap toplum arasında böyle restleşme meydana geldiğinde peygamberler o zaman; "Allah'ın helak etmek gibi bir cezası, azabı var sizin için. Allah sizi helak edebilir." derler. İkincisi

kıyametle tehdit ederler; dağların havada yün parçacığı gibi uçuşacağı, Güneş'in dürülüp bükületeceği, Ay'ın ve yıldızların artık mecralarından sökülüp çıkartılacağı bir günle, kıyametle tehdit ederler. Üçüncü olarak da bir insanın, içine gireceğini anlayınca, 'Keşke toprak olsaydım bugün' diyeceği kadar insanı pişmanlığa gömen cehennemle tehdit ederler.

İşte bu ayet, söz konusu uyarılar üzerine inkarcıların tepkisini konu alıyor. Kur'an'da genelde bütün müşriklerin Peygamberlere ve salih mü'minlere uyarıları karşısında verdikleri tepkiler aynıdır. Pek çok peygamber ümmeti, şu ifadeyi kullanmıştır; "Vaad ettiğin azabı getir bakalım bize." Diyorsun ki, Allah sizi yok eder, Allah size azap eder, hani nerede, azap nerede? Allah nerede? Melek nerede? Nerede kıyamet? Nerede ölümden sonraki diriliş? Bütün bunlar inatçı münkir zihniyetin itirazlarıdır. Bu itirazlar üzerine Allah (cc) şöyle buyuruyor:

مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ

"Onlar, besbelli ki, birbirleriyle uğraşırken kendilerini ansızın yakalayacak korkunç bir sesi bekliyorlar!" (Yasin 49)

Önceki ayetlerde gönderilen üç peygamberi yalanlayan, şehrin uzak tarafından gelen o kişiyi şehit eden o toplumun, nasıl helak olduğunu Allah bize anlatmıştı. Bir çığlık gelmişti ve onları adeta moleküllerine ayırmıştı. Şimdi burada tekrar buyuruyor ki; "Onlar böyle bir anda gelecek ve kendilerini helak edecek olan bir azabı bekliyorlar." Yani Allah, onlar bir tartışmanın, bir cedelleşmenin içerisindeyken bir anda

gelecek ve yok edecek bir azaptan bahsediyor. Ve bu azap geldikten sonraki durumlarını şöyle anlatıyor;

فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَآ إِلَىٰٓ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ

"İşte o anda onlar ne bir vasiyette bulunabilecekler ne de ailelerine dönebilecekler." (Yasin 50)

Onlar azap geldikten sonra geride olanlara dönüp de "Allah'a itaat edin, peygambere isyan etmeyin," diyecek kadar bir nasihate de muktedir olamazlar. Yeniden ailelerine dönemezler. Allah, ölmüş, ahiret âlemine gitmiş, ama günah yüküyle gitmiş olduğu için dünyaya tekrar dönmek ve hatalarını telafi etmek isteyen bir insan ile kendi arasındaki bir konuşmayı anlatıyor bize Mü'minun suresinin 99. ayetinde.

Keşke öyle bir pencere açılsa da bizzat kendisinden öğrensek; ölüm psikolojisi nasıldır? Ölen ne düşünür? Sorumluluklarını yerine getirmeden vefat eden bir insanın tecrübesi, duygu durumu nasıldır? Bize söyleyeceği hakikat, nasihat, tavsiye nedir? Her cenazede aklımıza bu türden sorular gelir ya! İşte Allah (cc), şimdi bize bir ölüyle kendisi arasındaki bir konuşmayı aktarıyor, buyuruyor ki;

حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَحَدَهُمُ ٱلْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ٱرْجِعُونِ لَعَلِّيٓ أَعْمَلُ صَٰلِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّآ إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَآئِلُهَا وَمِن وَرَآئِهِم بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ (Mü'minun 99-100)

"Nihayet onlardan birine ölüm geldiğinde, 'Rabbim! Beni dünyaya geri gönder ki, terk ettiğim dünyada salih bir amel yapayım' der. Hayır! Bu, sadece onun söylediği (boş) bir sözden ibarettir. Onların arkasında, tekrar dirilecekleri güne kadar (devam edecek, dönmelerine engel) bir perde (berzah) vardır." Ayette inkarcı ölürken Allah'a yalvarıyor ve "Rabbim"

diyor. Hani bu inkar ediyordu. Hani hiçbir şekilde Allah'a inanmadıklarını söylüyordu. Bu şu anlama gelir; Hiç kimse safkan kafir olarak ruhunu teslim etmez. Ölürken son anda insanın gözünden perdeler kalkar, ne kadar inatçı bir münkir olursa olsun gözünden o perdeler kalktı mı, hakikati gördü mü diz çöker, boyun büker. Allah'a teslim olmak ister, iman etmek ister, tövbe etmek ister, ama heyhat artık geçmiştir, geri dönmenin, hataları telafi etmenin imkan ve ihtimali yoktur. Onun için asıl maharet, tam da Efendimiz'in ifade ettiği gibi, "Ölmeden önce ölünüz" hakikatinin sırrına ermektir.

Ölüm anına kadar Allah'ı ve peygamberi inkar eden bu kimse; önünden bir set, arkasından bir set çekilmiş, kalbi kaskatı kesilmiş, imana hiçbir şekilde niyeti olmayan, küfür üstüne küfür eklemiş, kalbi kararmış taş gibi olmuş bir insan tipinin ifadesidir. Bu surenin 7. ayetinin ifadesiyle, "Onların çoğunun üzerine azap sözü hak olmuştur onlar iman etmezler." Böyle insanlar, inanma imkan ve ihtimallerini kendi elleriyle ortadan kaldırmıştır. Bunlar inatları sebebiyle kendi kalplerini öyle mühürlemişlerdir ki, gaybı gözleriyle görseler iman etmezler. Bunları ancak teneşir paklar. Hicr suresinde Allah (cc), bu insan tipinden bahsediyor ve buyuruyor ki;

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ (Hicr 13) "İşte onu (Kur'an'ı) inkarcıların kalplerine, inanmadıkları halde böyle yerleştiririz. Nitekim daha öncekilere de bu ilâhî kanun uygulanmıştır." İman etmezler, iman etmiyorlar, önceki kavimlerin azılı kafirleri de o kadar mucizeye rağmen inanmadı. Firavun'un gözünün önünde denizi yardı Hz. Musa; Firavun inanmadı. Hz. Musa, Hz. Harun ile Firavun'a gittiğinde, "Ne getirdin? Allah'tan geldiğine dair kanıtın nedir?" deyince asayı yere bıraktı, ejderha olduğunu gördü. Yani şu tahta nasıl

devasa bir yılana dönüşür, düşünmedi. Bu hakikati gördü ama "sihir" dedi. Bir odun parçasına indirgedi asayı, sihre indirgedi ve yine inanmadı. Firavun indirgemecidir. İndirgemecilerin atası İblis'tir; Adem'i çamura indirgemiştir. Allah, "Adem'e secde edin" deyince İblis; "Onu çamurdan yarattın, beni ateşten yarattın; ateş çamurdan üstündür. Niçin secde edeyim?" demiştir. Allah (cc) de buyurmuştur ki; اَبٰى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ (Bakara 34) "O direndi, büyüklendi ve kafirlerden oldu." İblis, Allah'tan armağan o ilahi nefhayı, o esintiyi görmek istemedi ve Hz. Adem'i çamura indirgedi. İndirgemecilik İblis'ten sonra tarih boyunca devam etmiştir.

Semûd Kavmi, deveyi bir hayvana indirgemiştir. Halbuki demişlerdi ki; "Şu kayadan yavrusu olan bir deve çıkartırsan, biz sana iman edeceğiz." Oradaki i'cazı, mucizeyi, ayet olma konumunu göremediler. Firavun, asayı bir sopaya indirgedi, bir sihre indirgedi. Müşrikler Efendimiz'i bir mecnuna, bir sihirbaza, bir kahine indirdiler. Göz doğru yerde değilse, akıl doğru yerde saf tutmamışsa, kalp doğru duygularla donanmamışsa, Musa'nın asasını o insanın gözünün içine soksan iman etmez; önceki müşriklerin hakikat karşısındaki genel tavrı budur. İşte Hicr suresinde bu sebeple Allah (cc) buyuruyor ki; وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَاباً مِنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فيهِ يَعْرُجُونَ (Hicr 14) "Onlara gökten bir kapı açsak da oradan yukarı çıksalar." Yani biz onlara gökten bir kapı açsaydık ve onlar da o kapıdan geçip gayb âleminin hakikatlerini görselerdi, başka bir deyişle biz onları Mirac'a yükseltseydik şöyle diyeceklerdi; لَقَالُوا اِنَّمَا سُكِّرَتْ اَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ (Hicr 15) "Herhalde gözlerimiz boyandı, hatta bize büyü yapılmış olmalı!"

Gözüne inanır insan, en son seçenek gözdür. Bu adam gözüne inanmıyor. Gözüne inanmayan bir adamın kalbini

hiçbir şeye inandıramazsın. Sadece delili söylersin, hakikatin yolunu gösterirsin, üzerindeki manevi vebali, uhrevi sorumluluğu atarsın ama o iman etmeyecekse etmez. Onun inkarı kendi iradesinin ürünüdür, gelen her ayete karşı sırtını döne döne kalbin nasırlaşmasının bir ürünüdür. Onun için üç defa وَاٰيَةٌ لَهُم dedi Allah (cc) Yasin suresinde. Ayet görenler için Allah'ı hatırlatan bir delildir, karinedir, kanıt, alamettir. Ama bunlar kör gözüne inanmıyor, hakikati görse gözünü inkar edecek. Gözünü inkar edenin gönlüne iman ettiremezsin.

Mü'minun suresine yeniden dönelim; inkarcılar ölüm geldiğinde, رَبِّ ارْجِعُونِ "Rabbim bizi tekrar döndürsen ya," diyeceklermiş. Dönüp ne yapacak?

حَتّٰٓى اِذَا جَآءَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ. لَعَلِّيٓ اَعْمَلُ صَالِحاً فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا اِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَآئِلُهَا وَمِنْ وَرَآئِهِمْ بَرْزَخٌ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ (Mü'minun 100)

" 'Geride bıraktığım dünyada iyi işler yapayım' der. Hayır! Onun söylediği bu söz boş laftan ibarettir. Önlerinde, yeniden diriltilecekleri güne kadar bir berzah vardır." Geçmişte yaptığım hatalardan döner belki salih işler yaparım, dermiş. Allah (cc) buyuruyor ki; "Asla! Öyle bir şey yok, öldükten sonra geri dönmek yok." Allah (cc) buyuruyor ki, bu geri dönme isteği ölüm esnasında onların söylediği boş bir sözden ibarettir. Yeniden diriltilecekleri güne kadar onların arkasında bir berzah vardır, onlar yeniden dünyaya dönemezler. Dünyadaki ailelerine, akrabalarına, dostlarına; biz yanlış yaptık, siz istikamette olun, aman iman edin, aman isyandan uzak durun, diyemezler. Ne bir tavsiyede bulunabilirler ne de tekrar dünyaya dönebilirler. Allah bu hakikati böyle ifade ediyor. İşte Yasin suresinin 50. ayetinde bahsedilen, "İşte o anda onlar ne bir vasiyette bulunabilecekler ne de ailelerine dönebilecekler," ifadesinin izahı budur. Artık kimin aklı

en üstündür? Kimin aklı en derindir? Kimin aklı en verimlidir? "Allah'ın rızası konusunda tedbir alan insanın aklı kadar nitelikleri üstün bir aklediş ve tefekkür yoktur." Şimdi ve burada bu hakikati en derinden hissetmek ve bu hakikatin gereğini yerine getirmekten başka çıkış yolumuz yoktur.

Sûra Üfleniş ve Diriliş

Sonra Allah (cc) buyuruyor ki;

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ

"Sûra üflenmiştir. Artık onlar kabirlerinden kalkıp rablerine doğru koşmaktadırlar." (Yasin 51)

Sur Kuran'da yaklaşık 10 ayette geçiyor. Bazen "nâkûr" olarak da zikrediliyor. Allah sûra üfleneceğinden bahsediyor. Sur nedir? Her bir üflemede ne olacak? Sur/Nâkûr boru veya borazan demektir. İçinden siren sesi gibi uyarıcı, ürpertici bir sesin çıktığı, ikaz eden bir sedanın yükseldiği boru demektir. İslami kaynaklarda sûra üfleyecek meleğin İsrafil (as) olduğu ifade ediliyor. Fakat surun mahiyeti nedir? Ne zaman üflenecektir? Bu üflemenin şekli nasıldır? İnsan, sûra üflendiğinde nasıl bir ses duyacaktır? Bunların hiçbiriyle ilgili herhangi bir bilgimiz söz konusu değildir. Zaten esas mevzu da bu değil.

Kıyamet çok büyük bir hadisedir. Allah Kur'an'da farklı isimlerle kıyameti zikrediyor ama kıyamet bu kadar mühim bir mevzu olduğu halde kıyametin vakti konusunda hiçbir ipucu vermiyor. Çünkü asıl amaç, kıyametin vaktini öğrenmek değil, o gün için hazırlanmaktır. Asıl amaç surun üfleneceği o günlerdeki dehşet tablolarından gerekli ibretleri

çıkartıp ona göre doğru düşünmek, kalbimizin doğru duygularla donanması, salih amel üzere olmamızdır. Kur'an bize sûra dört defa üfleneceğinden haber veriyor;

Birincisi; وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ (Neml 87) "Sûrun üflendiği gün, göklerde ve yerde bulunanlar dehşete kapılır." Buna "nefhatu'l feza/korku üflemesi" denir. Bir binanın içerisindeyiz, yangın sireni çaldı, adli bir olay söz konusu oldu, bir polis sireni çaldı veya bir kaza oldu, bir ambulans geldi, tüylerimiz nasıl diken diken oluyor, içimiz nasıl kıyım kıyım kıyılıyor. Bir savaş durumu söz konusu olduğunda, sirenler çaldığında ne hissedersiniz?

İşte sûra üflenişin insan ruhunda oluşturacağı etki, yaşadığımız hiçbir tecrübe ile kıyaslanamayacak kadar dehşet vericidir. Ayetin ifadesine göre gökteki melekler dahil sûra üflenince korkudan donup kalırlar. Onlar bile sûrun sesinden ürperirler. Çünkü kıyamet dediğimiz hadise, sadece bu yerküre ilgili bir şey değil. Kıyamet, uzay sahasını da içine alan bütün bu âlemin, Allah'ın murad ettiği başka bir evrene bütünsel anlamda dönüştürülmesidir. Kıyamet uzaydaki bütün gezegen, galaksi ve güneş sistemlerinin tamamını kapsar.

İkincisi; فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ (Hakka 13) "Sûra bir defa üflendiğinde"; وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً (Hakka 14) "Yeryüzü ve dağlar yerlerinden sökülüp birbirine bir çarpışta darmadağın edildiğinde," Bu üfleniş kıyametin fiilî olarak başlamasına sebep olur. Kur'an'dan anlıyoruz ki, insan bu ikinci üfleme ile başlayacak olan kıyamet sahnelerini görecek. Kur'an'da deprem suresi denilen bir sure vardır; Zilzal suresi, zelzele süresi. "Yeryüzü bir sarsıntı ile sarsılır ve içinde ne kadar ağırlık varsa hepsini dışarı çıkartır. Petroller, doğalgazlar, magma, her yer yanardağ olur ve insan o hadiseyi görünce şöyle dermiş; "Bu

yeryüzüne ne oluyor; ne oluyor bu yeryüzüne? Hiç böyle değildi." Ayetten anlıyoruz ki, insan bu dehşet tablosunu görecek ve korkusu katlanarak devam edecek. Öyle bir korku ve telaş ki; يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا اَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا (Hac 2) "Onu göreceğiniz gün, her emzikli kadın emzirdiği çocuğu unutacak, her gebe kadın karnındaki çocuğu düşürecektir." Duyuyoruz haberlerde; içeride çocuğu olduğu için yangının ortasına cansiperane giren baba, anne veya diğer insanlar. Bu dünyada bir insanın çocuğunun hayatını kurtarmak için canından vazgeçmesini düşünün. Kıyamet öyle bir yangın yeridir ki, bir anne o günü gördüğünde, emzirdiği çocuğu bırakacak kadar o şiddeti derinlerde, ciğerinde, iliklerinde hissedecek. Hac suresinde Allah (cc) kıyametin dehşetli ortamını anlatmaya şöyle devam ediyor; وَتَرَى النَّاسَ سُكَارٰى وَمَا هُمْ بِسُكَارٰى وَلٰكِنَّ عَذَابَ اللّٰهِ شَدِيدٌ (Hac 2) "Ve insanları sarhoş olmadıkları halde sarhoş gibi göreceksin; çünkü Allah'ın azabı (kıyametin dehşeti) çok çetindir!" Sûra ikinci üfleme budur. Bu üflemeyle birlikte artık öyle görünüyor ki kozmik kıyamet başlayacak.

Üçüncüsü;

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ اِلَّا مَنْ شَاءَ اللّٰهُ (Zümer 68) "(O gün) sûra üflenecek, ardından -Allah'ın diledikleri dışında- göklerde ve yerde bulunanların hepsi düşüp ölecek." Bu üflemeyle yerdeki ve gökteki herkes ölür; Allah'ın dilediği kimseler müstesna. Ölümden istisna olan bu kimseler Allah'ın semada görevli çok özel birtakım melekleridir. Onun dışında yerde ve gökte, içlerinde belki meleklerin de dahil olduğu herkes ölecek.

Dördüncü üflemede ne olacak? İşte dördüncü üfleme, Yasin suresi 51. ayetteki üflemedir. Bu üflemeyle ölüler mezarlarından kalkacak ve Rablerine doğru akarak gidecekler.

Nasıl olacak bilmiyoruz; ölü topraktan nasıl diriltilir bilmiyoruz; bilmemiz de gerekmiyor. İşittik ve itaat ettik; mevzu kapanmıştır. Bu sıddıkların tavrıdır. O kadar çok delille biz Allah'a iman ettik ki, bu Kitab'ın hak olduğuna o kadar çok itikat ettik ki, mahiyetini idrak edemesek de "Allah" demişse mevzu kapanmıştır. Biz işin hakikatini Allah'ın epistemolojik güvenilirliğine terk ederiz. "O diyorsa tamamdır," deriz. Bu tavır Peygamber Efendimiz'in, ashabının tavrıdır. Allah en iyi bilendir.

Evet biz Allah (cc) böyle dediği için, mahiyetini tam olarak idrak edemezsek de "işittik ve itaat ettik," deriz ve teslim oluruz. İşte sûra üflenecek ve insanlar kabirlerinden kalkacak, Rablerine doğru gidecekler. Yeni doğmuş bir bebek düşünün; bütün dünyasını ana rahminden ibaret zanneden bir bebek gözünü dünyaya açtığı zaman uçsuz bucaksız ufukları, devasa dağları, büyük okyanusları, gökyüzünü, bunca varlığı gördüğünde dili olsa, muhakemesi olsa ne der? Yaşayacağı şaşkınlığı düşünün. Oradan bedel biçin... İnsan ölümden sonraki hayat tecrübesini yaşıyor, dirilmiş, yeniden doğmuş, yeniden hayatta... Bu durumda insanın ilk sözü ne olur? Allah (cc) buyuruyor ki;

قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هٰذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمٰنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ

"Derler ki; "Vay başımıza gelenler! Bizi yattığımız yerden kim diriltip kaldırdı? Rahmân'ın vaad ettiği işte bu! Peygamberler gerçekten doğru söylemişler!" (Yasin 52)

Kabirde yattıklarının farkındalar; kabirde olduklarını biliyorlar, kabirlerinden ayağa kalkmışlar. Artık yeniden

etli, canlı, kanlı, sinirli, kemikli insanlar olmuşlar; yeniden ayaktalar ve söyledikleri ilk cümle; "Bizi kim kaldırdı kabrimizden, bizi kabrimizden kim diriltti?" Ve sonra bir yoruma göre melekler, bir yoruma göre Allah (cc), bir yoruma göre de kendi kendilerine şu cevabı verdiler. Hakikati o anda fark ettiler ve dediler ki; "Bu Rahmân'ın vaad ettiği şeydir. Meğer peygamberler, elçiler doğru söylemiş bize." Halbuki inkarcılar diyorlardı ki; يَقُولُونَ ءَإِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ ءَإِذَا كُنَّا عِظَاماً نَخِرَةً (Naziat 10,11) "(inkarcılar), 'Biz ilk halimize mi döndürüleceğiz? Çürümüş kemikler olmuş iken mi?' diyorlar."

Şimdi biz öldükten sonra, kemiklerimiz un ufak olduktan sonra diriltilecek miyiz? İlk halimize dönecek miyiz? Etimiz, kanımızla, canımızla; gözümüz, kulağımız, saçımız, her şeyimizle... Evet döneceksin. Dirilenler bu ifadeyi kullanacaklar. Bir itiraftır bu, insan için bir itiraftır. Diyecekler ki; "Bu Rahmân'ın vaad ettiği şeydir... Meğer gönderilen peygamberler, doğru söylemişler." Evet bu şimdi söyleyene hiçbir faydası olmayan bir itiraftır. Hakikati idrak ediştir ama geçmiş ola... Asıl can bedenden ayrılmadan, asıl ötelere gitmeden, buralardan ötenin hesabını, planını yapmak, asıl tedbir budur. Bela, musibet, azap gelmeden sezmek ve ona göre konum almak. Sonra Allah (cc) buyuruyor ki;

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ

"Olup biten yalnızca bir ses! Ama ardından onların tamamı, birden toplanmış olarak işte huzurumuzdalar." (Yasin 53)

Artık sûra bir defa daha üflenmiştir ve onların hepsi gelmiş önümüzde muntazaman durmuştur; ifade vermek üzere,

hesap vermek üzere önümüzde dizilmişlerdir. Hepsi huzurumuzdadır; biz de Allah'ın huzuruna çıkacağız. Ve Allah yaptığımız işlerin hesabını soracak. Kulluk disiplinini diri tutma konusunda en güçlü referansımız budur. Peygamberimiz Veda Haccı'nda ashab-ı kirama şöyle buyurdu; "Ey ashabım, yarın öleceksiniz, öldükten sonra da Rabbinizin huzuruna götürülüp dikileceksiniz ve o size yaptıklarınızın hesabını soracak... Mü'minin mü'mine malı, canı, ırzı, namusu haramdır. Ellerinizi birbirinizin malından, iffetinden, namusundan çekin. Benden sonra eski günahlarınıza dönmeyin." Evet, öleceğiz ve Allah'ın huzuruna çıkacağız. Bütün sistem, bütün eylemler, bütün duygular, bütün mefkûreler, bütün planlar ve programlar, bütün hadiseler esasında bu duygunun, bu inancın etrafında şekillenir. Bunu doğru idrak etmişsen her şey ona göre hizaya girer. Bunu kaybetmişsen ruhunda tam bir hercümerc olma durumu söz konusudur; kalbi perişan olur insanın, aklı perişan olur; kalbini, aklını, maneviyatını Allah'ın rızasına aykırı bir sürü duygu ve düşünce istila eder, mahvolur gider insan. Ölüm bizi Allah'ın huzuruna götüren bir geçittir. Niçin Allah'ın huzuruna gidiyoruz. Kılı kırk yaran bir hesap için. Allah (cc) buyuruyor ki,

فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

"Bugün hiç kimse en küçük bir haksızlığa uğratılmaz. Sadece yapıp ettiklerinizin karşılığını görürsünüz." (Yasin 54)

O gün öyle bir gündür ki, hiç kimseye zulmedilmeyecek. "Seriu'l hisab" olan, hızlıca hesabı gören Allah (cc), herkesi hesaba çekecek ve amellerinin karşılığını o gün insan alacak.

İyilik Yapmak İçin Yaratıldık

Yasin suresi buraya kadar gemilerden, denizlerden, Allah'ın insanı boğmamasındaki rahmetten bahsetti; takvadan bahsetti. Sûru, kıyameti, ölüm sonrası dirilişi ve Allah'ın huzurunda toplanacağımızı anlattı. Peki, sonuç? Herkes ameline göre ölçülüp biçilip tartılacak; Ona göre de insanı ya ebedî mutluluk veya bir ziyan ve hüsran bekliyor. O halde amelini ona göre konumlandır; salih amel işle. İslam'da iman amelin ikizidir; akıl kalbin ikizidir; ruh bedenin ikizidir; madde mananın ikizidir. Bunlar birbiriyle et ve tırnak gibidir. İmandan sonra amel... Allah'ın Kur'an'da onlarca ayette... "Ey iman eden ve salih amel işleyenler!" diye hitabı vardır. Bize düşen "Lebbeyk, buyur Ya Rabbi!" demektir.

Dil amelin kapısıdır. Ya hayır söyle yahut sus; dilini kontrol altına al. İnsanın benliğinde görünmeyen ameller vardır; eski âlimler buna "El amalü'l batına" demişler... Akıldaki tefekkür bir ameldir; iyi düşünceler salih ameldir. Kötü düşünceler, suizan günahtır, bunlar da salih olmayan amellerdir. Sevgi, muhabbet, ilgi, alaka, cömertlik, tefekkür, takva, ihlas, ihsan, samimiyet, salih kalp amelleridir. Haset, gıybet, nefret, öfke, kin bunlar da kalbin kötü amelleridir. Allah bunlardan dolayı da bizi sorumlu tutacaktır. Ne buyuruyordu Peygamberimiz? "Allah kalplerinize bakar." (Müslim, Birr, Hadis no: 34) Öncelikle ve evvela kalplerinize bakar. Kalbin sağlığı, kalbin inşası çok mühim. Sonra eylemlerle ne yapılması gerekiyorsa... Yoldan insanlara eza verecek bir şeyi kaldırmaktan yoldaki bir kediye su vermeye, süt vermeye, yiyecek vermeye kadar Allah adına yapabileceğimiz ne varsa yapmamız gerekiyor. Salih amelin perspektifi bu kadar geniştir. İmam Gazali Hazretleri diyor ki; "Bu ameller içeri-

sinde belki amellerin en güçlülerinden biri kalp amelleridir." Mü'min her zaman kalbinin durumuna bakacak, kalbindeki duyguların durumuna bakacak, dikkat edecek, namazdan, oruçtan sonraki en efdal amel sevgidir, muhabbettir, Allah'ı sevmek, Peygamberi sevmektir. Allah ve peygamber düşmanlarına karşı, zalimlere karşı kalpte kin beslemek; Allah için buğzetmektir ki bu mü'minin özelliklerindendir.

Ashab-ı kiram ile Peygamberimiz arasındaki ilişki mahza bir sevgi ilişkisidir; muhabbet ilişkisidir ve beni çok etkiler. Peygamber Efendimiz, "Beni sevmedikçe kâmil manada iman sahibi olamazsınız" (Buhari, Sahih, İman, 2/8 (I;9) buyurmuştur.

Efendimiz bir gün, bir bayram sabahı mescide giderken veya mescitten gelirken sokakta çocukların oynadıklarını görür. Bir de bakar ki duvarın kenarında çocuklara dahil olmayan; Beşir bin Akrebe adındaki küçük çocuk bir kenara oturmuş, ağlıyor. Efendimiz yanına gelir ve der ki; "Çocuk niye ağlıyorsun, derdin nedir?" Efendimiz'i o hüznün içinde tanıyamadığı için "git başımdan be adam. Sen benim derdimi bilmiyorsun" der. Efendimiz (sav), "Söyle bakalım derdini, belki derman oluruz." deyince, çocuk şöyle cevap vermiş; "Benim babam Resulullah'ın bir gazvesinde Uhud'da şehit oldu. Annem başka bir kimseyle evlendi. O adam da malımızı, mülkümüzü, her şeyimizi aldı götürdü; annemi de aldı götürdü. Ben şimdi böyle anasız, babasız bir şekilde kaldım; ona ağlıyorum. Bugün bayram, giydiğim elbiselere bak, diğer çocukların haline bak; ben ondan dolayı ağlıyorum." Rahmeten li'l âlemin karşılaştığı bu tablo karşısında, "İster misin şimdi Muhammed senin baban olsun, Fatma ablan olsun, Ali amcan olsun, Hasan ile Hüseyin kardeşlerin olsun, Ayşe de annen olsun; ister misin?" buyurmuş. Çocuk bir anda kendisine gelmiş ; bakmış ki kendisiyle konuşan

Peygamber Efendimiz, "Anam babam sana feda olsun ya Resulallah, istemez miyim" demiş. Efendimiz onu almış, evine götürmüş, yedirmiş, içirmiş, güzelce üzerini giydirmiş; sonra "Hadi git bakalım, akranlarınla, arkadaşlarınla oyna," diyerek onu dışarı göndermiş. Kenarda durup ağlayan çocuk arkadaşları arasına gelince, bir bakmışlar ki onda hüzünden eser kalmamış; yepyeni kıyafetler içinde karnı doymuş, yüzüne kan gelmiş. Başına toplanmışlar, "Sende bir farklılık var, nedir sebebi?" deyince Beşir b. Akrebe başından geçen hadiseyi anlatmış. Efendimiz'in ona baba olduğunu, Ayşe annemizin ona annelik yaptığını, Hz. Ali Efendimiz'in artık onun amcası olduğunu söylemiş. Çocuklar, Beşir bin Akrebe'nin anlattıklarını duyunca; "Ah keşke bizim de babalarımız Uhud'da şehit olsaydı da keşke biz de Peygamber (sav) Efendimiz'in manevi evladı olabilseydik." demişler...

Bu hadise beni çok derinden etkiler. Efendimiz'in inşa ettiği ümmet duvarının harcının, nasıl aşk-ı resul olduğunu ve bunun çocukların kalplerine bile nasıl nüfuz ettiğini göstermesi bakımından çok önemlidir. Çocuktan al haberi. En saf haliyle Peygamber Efendimiz'e Ashab-ı Kiramın çocuklarının dahi bakış açısı budur. Peygamber Efendimiz Beşir bin Akrabe'yi ölene kadar manevi evladı olarak himaye etmiştir. Efendimiz'in vefat ettiği gün Beşir ağlayarak şöyle demiştir; "İşte asıl şimdi yetim kaldım..."

Sonsuz Mükafat: Cennet

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغُلٍ فَاكِهُونَ

"O gün cennetlikler safa sürmekle meşguldürler."
(Yasin 55)

Şimdi iki ihtimal var; tutulan yola göre, durulan takip edilen çizgiye göre, yaşanılan hayata göre kabir ve ötesinde bizi bekleyen iki ihtimal var. Allah bize ötelerden haber veriyor. Efendimiz'in buyurduğu gibi; "Kabir ya cennet bahçelerinden bir bahçedir ya da cehennem çukurlarından bir çukur." (Ahmed b. Hanbel, el-Akide, s.64-76) Ona göre tavır, ona göre konum, ona göre duygu, ona göre düşünce, ona göre davranış, ahiret pazarına talipse insan ona göre kendine çeki düzen vermeli, ona göre konum almalı. Cennetliklerden bahsediyor, buyuruyor ki; "Cennet ashabı, cennete girenler o gün yani ahiret günü safa içindedirler."

هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَّكِئُونَ

"Kendileri ve eşleri gölgelik yerlerde, tahtlarına kurulacaklar." (Yasin 56)

Onlar, onların eşleri, ahbapları, evlatları, yaranları, arkadaşları, dostları, kardeşleri... kim varsa gölgeliklerde ve tahtlar üzerindedirler... Dua ediyoruz; "Allah bizi cennette buluştursun, cennette bir araya getirsin, cennette kavuşmayı nasip eylesin." Bir yakınımız vefat ettiğinde en büyük temennimiz, en büyük tesellilerimizden biri budur bizim. Bir mü'minin ölüme bakışıyla bir kafirin ölüme bakışının, kabre bakışının ayrıştığı nokta burasıdır. Kabir, inançsız için bir yok oluş, bir toprak oluş, fena buluş makamıdır; inanan için başka bir hayata açılan bir kapıdır. Ölümün ifade ettiği en derin anlam budur, toprağın ifade ettiği anlam budur. Toprak inanmayan bir insan için bir fena buluş, bir yok oluş makamıdır. Mü'min toprağa bile öyle bakmaz. Ne diyordu bizim Yunus;

"Hor bakma sen toprağa
Toprakta kimler yatur
Kani bunca evliya
Yüz bin Peygamber yatur."

Cennet bir buluşma mekanıdır. Cennetlik mü'minler eşleriyle, evlatlarıyla, torunlarıyla, sevdikleriyle birlikte tahtların üzerinde gölgeliklerde, o tahtlara yaslanmış, dayanmış bir şekilde safa sürerler. Neler var Allah (cc) ayetlerde sayıyor; bir manzara tasvir ediliyor. Cennetin bütünü bundan ibaret değildir. Bugün Kur'an'ı anlamada ve hakikati kavramada düşülen en büyük hatalardan biri budur; parçayı bütün zannetmek, bütünü parçadan ibaret görmek, parçayı bütüne teşmil etmek. Oysa parça bütünün bir yönü, bir boyutudur.

Kur'an'da cennetten bir manzara, bir portre anlatıyor. Gölgelikler var eşimizle, evlatlarımızla, anamızla, babamızla birlikte oradayız, tahtların üzerinde; onlar için meyveler var. Kur'an başka ayetlerde cehennemlikler için zakkumdan bahsediyor mesela midelerinde kaynayacak olan bir zehirdir zakkum. Eşya zıddı ile kaimdir. Cennetteki nimetlerin büyüklüğü ancak cehennemdeki ıstırabın şiddetini kavramakla anlaşılır. Bir örnek verelim cehennemden: Nebe suresinde buyuruyor ki; لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْداً وَلَا شَرَاباً إِلَّا حَمِيماً وَغَسَّاقاً (Nebe 24-25)"(Azgınlar) orada çağlar boyu kalırlar, orada bir serinlik ya da (susuzluk gideren) bir içecek tatmazlar. Ancak kaynar su ve irin tadarlar." Çok susayacaklarmış, ama serinlik yok, su yok, sadece onlar için, kaynar su; hamim var ve ğassak var onlar için. Ğassak kelimesini tefsirler açıklarken şöyle diyor; cehennem bir hakikat, yanmak bir hakikat, azap bir hakikat, azap gördüğünde insanların vücut sıvıları akacak. Yani bir insan yansa ne olur? Eti, kanı, derisi, vücudunda

ne varsa hepsi akacak. Cehennemliklerin vücut sıvıları bir yerde birikecek ve susadıklarında onun içerisine dalıp oradan içecekler. Ayette Allah böyle buyuruyor. Düşündüğünde insanın içini burkan bir manzara ama Allah (cc) tam da bunu istiyor; düşün, irkil, tiksin, kork ve günahı bırak artık tamam, yolunu değiştir, diyor.

لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدَّعُونَ

"Orada onlar için her tür meyve vardır ve bütün istekleri yerine getirilir." (Yasin 57)

Ayetin sonunda buyuruyor ki onlara istedikleri, çağırdıkları her şey var. Ne istiyorsan, ne çağırıyorsan var orada. Bir gün Peygamberimiz (sav) insanlara cenneti anlatıyormuş; "Cennette şu var", "Cennette bu var", "Cennette şöyle olacak", "Cennete böyle olacak." Efendimiz (sav) anlatırken onlar da başlarının üzerinde kuş varmış gibi dinliyorlar. Sahabeden birisi kalkmış demiş ki; "Ya Resulallah! Her şey var diyorsun; ben atları çok seviyorum. Ben at istiyorum, cennette at var mı?" Peygamberimiz ona bakmış, tebessüm etmiş, buyurmuş ki; "Sana zümrütten iki kanatlı bir at var; sen o ata binip cennette istediğin yerden istediğin yere uçarak gideceksin." Oradan birisi kalkmış demiş ki; "Ya Resulallah! Ben deveyi severim, deve de var mı?" Ötekisi bir şey söylemiş, ben de şunu istiyorum, o da var mı? Efendimiz (sav) en sonunda şöyle buyurmuş; "İstediğiniz her şey var; öyle nimetler ki gözlerin görmediği, kulakların işitmediği nimetler..." (Tirmizî, Cennet, 4/11) Kapat gözünü, hayal et... Hayal etmekten bitap düşeceğin, aciz kalacağın bütün nimetler orada. Niçin? Allah bunu vaad etti. Orası safa yurdu, orası nimet yurdu, orası cennet, orası

Allah'ın rızasına erenlerin ulaşacağı son durak. Zor bir yol ama son durak.

Peygamberimiz (sav) buyurmuş ki; "Allah cenneti yarattı. Cebrail'i çağırdı, dedi ki; "Git bak, cenneti yarattım." Cebrail gitti, baktı, gördü, döndü, geldi ve dedi ki; "Allah'ım, öyle müthiş bir yer yaratmışsın ki, herkes oraya girmek isteyecek." Sonra Peygamberimiz buyuruyor ki; "Allah cennetin etrafını nefse hoş gelmeyen şeylerle çevirdi. Namaz, oruç, hac, ver bakalım zekatı, içme bakalım içkiyi, yap bakalım şu hayrı, koştur bakalım şu iyiliğe, zor..." Sonra Cebrail'e dedi ki; "Tekrar bir bak bakalım." Cebrail gitti, baktı, döndü, geldi ve dedi ki; "Ya Rabbi, cennetin etrafını nefse ağır gelen şeylerle öyle bir donatmışsın ki, korkuyorum ki insanların çok azı oraya girecek." Sonra Allah cehennemi yarattı. Cebrail dedi ki; "Git bak bakalım." Gitti, gördü, döndü, geldi ve dedi ki; "Ya Rabbi! O kadar korkunç bir yer yaratmışsın ki, insanların hiçbiri oraya girmek istemeyecek." Sonra Allah cehennemin etrafını nefse hoş gelen heva ve hevesle donattı; "Yalan söyle, gıybet yap, harama bak, zina yap, içki iç, iftira at." Sonra Cebrail'e dedi ki; "Git bak bakalım." Gitti, baktı, döndü, gördü, geldi ve dedi ki; "Ya Rabbi! Cehennemin etrafını nefse hoş gelen şeylerle öyle bir donatmışsın ki, korkuyorum insanların çoğu oraya girecek." Sonra Efendimiz buyurdu ki; "Cennetin etrafı nefse ağır gelen şeylerle cehennemin etrafı da nefsi çeken, nefsi kendisine mıhlayan şeylerle çevrilmiştir." (Buhari, Rikak, 28)

Cennetlikler cennete, cehennemlikler de cehenneme girince, karşılayıcı melekler olacakmış. Mü'minler cennete girdiklerinde, melekler hayret edecekmiş. Diyeceklermiş ki; "Siz nasıl cennete girmeyi başardınız? Ne kadar büyük bir iş bu. O kadar günahı, bu kadar fitneyi, bu kadar şeytanı, bu

kadar nefsin heva ve hevesini, arzusunu yene yene, bu dünya hayatını imtihanlarını geçe geçe, nasıl geldiniz, hayret!" deyip şaşıracaklarmış. Cennet zor mevzu; hakikatten talip olmak, yola çıkmak, daima yolda olmak lazım.

Selamün Kavlen

Cennetliklere bir şey daha var;

سَلَٰمٌ قَوْلًا مِّنْ رَبٍّ رَحِيمٍ

"Engin merhamet sahibi rabden gelen söz şu olacak; "Selam size!" (Yasin 58)

Efendimiz bu ayeti açıklarken şöyle buyurmuş; "Cennetlikler sefa içerisinde nimetlerden istifade ederken bir şey olur, sanki birden cennetin iklimi değişir; cennette bir ses duyarlar; "Ey ehli cennet, selam sizin üzerinize olsun." Bir de bakarlar ki, Allah (cc) tecelli etmiş, Allah'ı seyrediyorlar, Allah'ı görüyorlar.

Onlar Allah'ın cemalini gördüklerinde cennetin bütün nimetlerini unutacaklar. وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ (Kıyame 22) "Oysa o gün bir kısım yüzler mutlulukla parıldayacaktır." O gün yüzler vardır, parlaktır ve Rablerine bakacaklar; Rablerini görecekler. Peygamberimiz (sav) buyuruyor ki; "Bakın böyle mehtaplı bir gecede Ay'ı nasıl görüyorsanız Allah'ı da izdiham olmadan, sıkışıklık olmadan, cennette böyle göreceksiniz. Allah tecelli edecek..." (Buhari, Ezan, 129) O Allah'tan gelen Selam, mü'minlerin ruhlarında öyle derin bir manevi haz ve feyiz uyandırır ki, O'nun eşini, emsalini, benzerini, dengini, tasvir ve tasavvur etmenin imkan ve ihtimali yoktur. İşte biz bu nimete talibiz.

Allah (cc) onun için mü'minlere nimetlerinden bahsederken buyuruyor ki; لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا الْحُسْنٰى وَزِيَادَةٌ "Mü'minler için cennet vardır; bir de ek bir şey vardır. Cennetin üzerinde bir şeydir bu, cennetin ötesinde bir şeydir. Belki bu cennet üstü bir şeydir. Cennetin de üstünden akan, cennetin ufkunda parlayan nimet, Allah'ın cemal-i bakemalidir. Burada bir tespit yapalım; "Selam", selametten geliyor. Bunun bir manası Allah'ın cemalini görmekten kaynaklanan huzur, sekinet, mutluluk halidir. İkincisi selamete ermektir; artık ölüm yok, artık hastalık yok, artık sıkıntı yok, yorgunluk yok, hüzün, elem, acı, ağrı, kaygı yok. Sonsuza saadet. Yunus'un kastettiği hakikat budur;

"Şol cennetin ırmakları, akar Allah deyu deyu
Çıkmış İslam bülbülleri, öter Allah deyu deyu
Salınır tuba dalları, Kur'an okur hem dilleri
Cennet bağının gülleri, kokar Allah deyu deyu

Altındandır direkleri, gümüştendir yaprakları
Uzadıkça budakları, biter Allah deyu deyu
Aydan arıdır yüzleri, misku amberdir sözleri
Cennette huri kızları, gezer Allah deyu deyu

Rıdvan durur kapı açan, İdris durur hulle biçen
Kevser şarabından içen, kanar Allah deyu deyu..."

Bu cennet yukarıda anlatılan nimetlerin bulunduğu cennet. Allah'ın tecellisiyle cennetliklerin ruhunda vücut bulan cennet ise hiçbir nimetle kıyas kabul etmeyen büyük bir devlettir. Onun için Yunus şu ifadesi bu iki cennetin kıyaslanmasında Allah'ın tecellisinin tartışmasız üstünlüğünü ifade eder;

"Cennet cennet dedikleri
Birkaç köşkle birkaç huri
İsteyene ver sen anı,
Bana Seni gerek Seni..."

Kafirler için en büyük azap kör olarak dirilmektir. Bazı insanların Allah ile aralarına perde konulacağını ve onların kıyamet günü Allah'ı göremeyeceğini Kur'an bize ifade ediyor. Cenab-ı Allah buyuruyor ki; كَلَّٓا اِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ (Mutaffifin 15) "Ve gerçek şu ki onlar, o gün elbette rablerinden mahrum kalacaklardır." Bazı insanların kıyamet günü Allah ile aralarında perde olacakmış, kör olacaklarmış, kör olarak haşrolunacaklarmış, Allah'ı göremeyeceklermiş. Ama bir sebebi var, bir ayette Allah (cc) buyuruyor ki; وَمَنْ كَانَ فِي هٰذِهِ اَعْمٰى فَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ اَعْمٰى وَاَضَلُّ سَبِيلاً (İsra 72) "Bu dünyada kör olan ahirette de kördür, yolunu daha da şaşırmıştır." Kafirler, kör olarak diriltildiğinde, قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي اَعْمٰى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيراً (Taha 125) "O der ki; "Ey Rabbim! Beni niçin kör olarak haşrettin? Halbuki daha önce gören biriydim." diye şikayette bulununca Allah (cc) buyuruyor ki; قَالَ كَذٰلِكَ اَتَتْكَ اٰيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذٰلِكَ الْيَوْمَ تُنْسٰى (Taha 126) "Allah buyurur; 'İşte böyle! Sana ayetlerimiz geldiğinde onları unutmuştun, bugün de aynı şekilde sen unutuluyorsun!' "

Kör olarak diriltilmek Allah'ı görememek gibi çok büyük bir mahrumiyet sebebidir. Bunun yanı sıra cehennemde kendisine yapılacak azabı görememek de korku ve acıyı da katbekat artırır. Şöyle düşünün; zifiri karanlık bir odadasınız büyük bir tehlike var, büyük bir gürültü var ama hiçbir şey görmüyorsunuz. Yaklaşan tehlikenin nasıl bir fecaat olduğunu tanımlayamıyorsanız, korkunuz bir iken bin olur. Asıl âmâ, bu dünyada gözünü kaybeden değil, asıl âmâ bu

dünyada hakikatlere kör baka baka, ayetleri görmeye görmeye, kıyamet günü Allah'ın cemal-i bakemalinden mahrum kalandır. Asıl büyük felaket cehennemde azap edilirken nasıl bir şeye maruz kaldığını görememek ve böylece acı ve ıstırabı kat kat fazla yaşamaktır. Bundan büyük felaket, bundan büyük fecaat yoktur.

Şeytan Ateşe Davet Ediyor

Vakit kıyamet. Allah (cc) bize kıyamette hesap zamanından bahsediyor. Buyuruyor ki;

وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ

"Ve "Ey günahkârlar! Siz bugün şöyle ayrılın!" (denir)." (Yasin 59)

Mahşerdeyiz; bütün insanlar toplanmışlar ve Allah (cc) şöyle nida etti; "Ey mücrimler! Ey cürüm işleyenler, günahkârlar! Ayrılın bakalım, çıkın mü'minlerin arasından, arada kaynamayın. Dünyada iken iyilerin arasında olmadınız, dünyada iken iyileri, mazlumları ve mağdurları hak yolunun yolcularını katlettiniz, zulmettiniz, türlü türlü yaftalarla onları kirlettiniz. Ne geziyorsunuz orada geçin bakalım, ayrılın oradan, geçin şu tarafa." Allah (cc) böyle nida edecek. Düşünsenize bir grubun içerisindesiniz, bir adli merci ya da bir kolluk gücü geldi, "Sen, sen geçin bakalım şöyle..." dediğinde, içinde doğan korkuyu tasavvur et, hayal et. Allah (cc) diyor ki; "Ey mücrimler ayrılın bakalım bir kenara..." "Mücrim" ifadesi her türlü günahı işleyen anlamına gelir. Fakat bir sonraki ayette bu cürmün "küfür"; dolayısıyla da mücrimin "kafir" anlamına geldiğini görüyoruz.

Bazen öyle olur bir grubun içerisine birkaç kişi adli bir suç işler kolluk kuvvetleri herkesin gözü önünde, birisini derdest etmiş, palas pandıras götürüyorlar. Bu sahneyi gördüğüm zaman içimden derim ki; "Aman Allah'ım Sana sonsuz hamd olsun ki böyle yüz kızartıcı bir suçla şu kimsenin yerinde olmadım. Allah ona da yardım etsin, ıslah etsin." İyi ki öyle değiliz... Biz bunu dünyada böyle hissederiz. İyi ki şu işe düşmemişiz, deriz çoğu zaman. Şimdi Allah'ın şu itabını, onları şu azarlayışını ta derinden hissedelim. Hissedelim ki kim olduğumuzu, kiminle olmamız gerektiğini, Hak yolunda peygamberler, sıddıklar, şehitler, salihler ile yol tutmamız gerektiğini, şu çivisi çıkmış üç günlük dünya hayatı için ahiretimizi berbat etmeye değmeyeceğini, yeniden yeniden idrak ederek bu konudaki tavrımızı perçinleyelim.

Allah mücrimlere "ayrılın" dedikten sonra şöyle buyurdu;

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ
وَأَنِ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

"Ey Ademoğulları! Size 'Şeytan'a kulluk etmeyin, o sizin için apaçık bir düşmandır; bana kulluk edin, doğru yol budur' dememiş miydim?" (Yasin 60-61)

وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلاًّ كَثِيراً أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ

"Nitekim o Şeytan sizden nicelerini saptırdı. Hiç aklınızı kullanmıyor muydunuz!" (Yasin 62)

"O İblis ki, o şeytan ki sizden nice nesilleri helak etti, nice nesilleri helake sürükledi, günaha sürükledi, isyana

sürükledi hiç düşünmediniz mi? Hiç akıl etmediniz mi? Hiç Ad kavmine bakmadınız mı? Semûd kavmine, Medyen kavmine, Firavun'a, Nemrut'a, Karun'a bakmadınız mı? İbret almadınız mı? Niçin bu duruma düştünüz Ey Adem'in çocukları." dedi.

Burası Allah Teâlâ'nın varoluşunun anlam ve amacını iptal ve ihmal eden insana en üst perdeden, en son itabıdır, azarlamasıdır. Bundan sonrası artık cehennemdir... Ayette "Ademoğulları" dedi ve "Babanızı ve pek çok kimseyi aldattı. Şeytana karşı dikkatli olun!" Biz Kur'an kıraatine başlarken bile; " أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ " diyoruz. Kur'an'ın kapağını açtığında, taşlanmış ve kovulmuş şeytanın şerrinden Allah'a sığınıyorsun. Kovulmuş. Nereden kovulmuş? Allah'ın huzurundan, mele-i âlâ'dan, meleklerin arasından. Bunu unutma, aklında tut! Bunu istiyor Allah (cc). Kur'an'ın son suresi olan Nas suresi de şeytandan Allah'a sığınmayla ilgilidir. Yani Kur'an'ın başı da sonu da şeytana karşı bir uyarıdır. Efendimiz bir gece kalkmış dışarı çıkmış, Hz. Aişe annemiz de telaşlanmış nereye gittiğini merak etmiş. Ardından gitmiş; bir bakmış ki Efendimiz ashabı ile birlikte Baki kabristanında. Efendimiz sık sık oraya gider ve şehitler için dua edermiş. Hz. Aişe annemiz yanına gidince, Efendimiz buyurmuş ki; "Ne oldu, niye geldin? Şeytanın seni buna sevk etti, öyle görünüyor. Allah Resulü bana ayıracağı vakitte zevcat-ı tahirattan annelerimizden başkasının yanına gitti. Öyle düşündün şeytanın sana öyle düşündürdü." Bunun üzerine Aişe annemiz; "Ya Resulallah benim şeytanım mı var?" diye sormuş. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki; "Evet her insanın imtihan olarak bir şeytanı vardır. Ve ondan sığınması, Allah'a iltica etmesi gerekir." Efendimiz'e özelde, genelde de bütün mü'minlere Allah (cc) buyuruyor ki;

وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (Fussilet 36) "Eğer şeytandan bir kışkırtma seni dürterse, hemen Allah'a sığın. Şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir."

Gerçekten sığınırsan Allah seni kurtaracak. Çünkü şeytanın insan üzerinde vesveseleri vardır. Onlardan Allah'a sığınmak gerekir. İnsan nasıl şeytana uyar? Önce şeytan insanı küçük günahlara özendirir. Mesela insanı kıyısından, köşesinden, ucundan bucağından biri hakkında konuşmaya sevk eder. Sonra bunu gıybete çevirir. Sonra onun hakkında iftiraya kadar götürür. Küçük günahları büyük günahlara dönüştürür, büyük günahları da küfre sürüklemek ister. Şeytanın asıl amacı insanın imanını çalmaktır.

Şeytan cennetten kovulunca bir tehdit yöneltmiş Allah'a. Ne kadar tehlikeli bir düşmanla karşı karşıyayız buradan anlamamız gerekiyor. Modern psikoloji şeytanı, "İnsanın içindeki kötülüğe yatkınlık, meyil" şeklinde tanımlar. İnsanın içinde böyle bir varlık var, biz buna "nefs-i emmare" diyoruz ki bu, şeytan değildir. Kur'an'da şeytan manevi, müstakil, metafizik bir şahsiyet, bir kişilik, konuşan, düşünen, desise veren, plan kuran, insanın ayağına dolanan manevi bir varlıktır. Cennetten kovulunca Allah'ı tehdit edişini anlatıyor Kur'an bize, diyor ki; قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ (Sa'd 82) "İblis, 'Senin kudretine andolsun ki rabbim, insanların topunu kesinlikle yoldan çıkaracağım,' dedi."

Çoğu zaman bizim kendisinden gaflet içinde olduğumuz şeytan etrafımızda, yanımızda, yanı başımızda, yamacımızda, yakınımızda. Her gün ajanslarda şahit olduğumuz cinnet haberlerinin, cinayetlerin, kavgaların bir sebebi de şeytan ve onun günahkâr ve asi ruhlar üzerindeki hakimiyetidir. O halde şeytana karşı alınabilecek tedbir

nedir? Şeytan böyle tehdit edince, Allah (cc) buyurmuş ki; إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ (Nahl 99) "Gerçek şu ki o şeytanın, iman etmiş olanlar ve rablerine dayanıp güvenenler üzerinde bir hâkimiyeti olamaz." İmanımızı kavî kılmamız gerekiyor, imanımız en değerli varlığımızdır. Biz imanla Allah'ın farkındayız, biz imanla kendimizin, imanla hayatın, imanla ölümün ve sonrasının farkındayız. Rablerine dayananlar üzerinde şeytanın hiçbir yaptırım gücü yoktur.

Allah'a dayanmak, nasıl olur? Duvar orada ben buradayım; duvara nasıl dayanacağım? Duvarla aramda 2 metre mesafe var; ben buradan dayanırsam yere yapışırım. Ne yapacaksın o halde? Yakınlaşacaksın, yakınlaşıp öyle dayanacaksın. İnsan Rabbine nasıl yakınlaşır? Alak suresinin sonunda Allah Teâlâ buyuruyor ki; وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ (Alak 19) "Secdeye kapan ve Allah'a yakınlaş." Secde et ve yakınlaş; namaz ile, ibadet ile, Allah'a kulluk ile insan Allah'a yaklaşır, Allah'a dayanır, Allah da onu himayesine alır.

Peygamberimiz (sav) buyuruyor ki; "Mü'minin bir yolculuk esnasında devesinin yorulduğu gibi şeytanı da yorulur. Her insanın bir şeytanı vardır; biz hakikat ve iyilik yaptıkça, ibadet yaptıkça, Allah'a itaat ettikçe, şeytan bitkin ve bitap düşer. Bitkin düşer, bitap düşer ama küçük günahlardan ona kapı aralanırsa şeytan daha da büyür ve güçlenir, kartopu gibi, domino etkisi gibi küfre götürene kadar insanın yakasını bırakmaz. O zaman iman ve tevekkül şeytana karşı birer zırhtır. Bir de Allah (cc) buyuruyor ki; إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ (Hicr 40) "Aralarından senin samimi kulların hariç." Ancak onlardan ihlaslı kullarım hariç, şeytanın gücü Allah'ın ihlaslı kullarına yetmez. İhlas, samimiyet, içtenlik yani namazı kılarken içtenlik; hayır yaparken içtenlik; tebessüm ederken içtenlik; yardım ederken içtenlik. Sadece ama sadece yaptığın

hayırlı ameli Allah için yapmak. Hedef ahiret, amaç cennet. Allah'ın rızası, bu insanın gönlünde, kalbinde bir meleke haline gelirse, şeytan ona diş geçiremez.

Konu bu denli mühim olduğu için eskiler *Şeytanın Hileleri* diye kitaplar yazmışlardır. Şeytana karşı tedbirli olmak, asıl maksat budur. Modern psikoloji, modern bilimsel paradigma tüm dikkatleri şeytandan uzaklaştırmıştır. Çünkü şeytanı ruhi ve manevi bir duyguya; kötülüğe meyil gücü gibi belli belirsiz psikolojik bir duruma indirgemişlerdir. Bu da insanın asıl düşmanının farkında olmamasını ve gaflete düşmesini beraberinde getirmiştir ki bu çok tehlikelidir. Onun için Allah bizi kıyametteki bir tabloyla şimdiden uyarıyor; "Şeytana tapmayın demedim mi? Benim yolumdan gidin bu sırat-ı müstakimdir demedim mi? Niçin böyle yaptınız? Allah'ın emrine her ittiba, her iman ediş, her "La ilahe illallah" deyiş, her abdest alış, her namaz kılış, her günahtan, kötülükten yüz çeviriş, her infak ediş, her iyiliği icra ve ifa ediş şeytana vurulan bir darbe, Allah'a verilen ahd ü peymana, verilen söze bir riayettir.

Allah (cc), "Niçin şeytana taptınız?" dedikten sonra;

هٰذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ

"İşte size bildirilen cehennem bu!" (Yasin 63)

اِصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ

"inkarcılıkta ısrar etmenize karşılık girin oraya!" (Yasin 64)

Allah bu ikazı, bu azabı, itabı, bu azarlamayı yaptıktan sonra onlara diyecek ki; "Girin bakalım ateşe, girin; tadın şimdi azabımı ve yaptığınız işin cezasını görün."

Allah Resulü buyuruyor ki; cehennemlikler cehenneme girdikten sonra cehennem ehlinin azap bakımından en hafifi ile Allah (cc) konuşur ve der ki; "Şimdi dünya ve içindekilerin hepsi senin olsaydı, sen onları bu azaptan, bu ateşten kurtulmak için verir miydin?" O zaten bir çıkış yolu arıyordur, bir ümit istiyordur; "Verirdim; Ya Rabbi; verirdim Ya Rabbi. Yeter ki şu ateşten kurtulayım," der. Allah (cc) buyurur ki; "Halbuki ben dünyada iken senden bundan çok daha azını istemiştim, çok az şeyler istemiştim. Sana az şeyler karşılığında çok şey vaad etmiştim ben. O zaman yapsaydın, niçin yapmadın?" (Müslim, Münâfikîn, 51) Daha sonra Peygamberimiz (sav) şu ayeti okudu:

قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا يُقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِراًّ وَعَلَانِيَةً مِنْ قَبْلِ اَنْ يَّاْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خِلَالٌ (Ibrahim 31)

"İman eden kullarıma söyle: Alım satımın bulunmadığı, dostluğun fayda vermediği o gün gelmeden önce namazlarını dosdoğru kılsınlar, onlara verdiğimiz rızıklardan Allah rızası için gizli ve açık harcasınlar."

Kur'an'ın başka surelerine baktığımızda zalimler ve kafirler için çok feci tablolarından bahsettiğini görüyoruz. Mesela; فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ (Bakara 24) "Yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten sakının; o, inkarcılar için hazırlanmıştır." Yakıtı insanlar ve taşlar olan bir ateş. Cehennem ateşini böyle vasf ediyor Bir ateş ki taşı yakan bir ateş. Ya taş bildiğimiz taş değil ya da ateş bildiğimiz ateş değil, öyle bir ortam, öyle bir fecaat.

كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا (Nisa 56)

"Derileri yanıp döküldükçe, azabı tatmaları için onların derilerini yenileyeceğiz. Şüphesiz Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir." Azap görenler, ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ (A'la 13) "Orada ne ölür ne de yaşarlar." Ölüm de yok, ölmek ihtimali de. Ölümü temenni ederler. Dünyevi şartlarda insanı öldürecek türlü türlü azaplar gelir ama orada ölüm yoktur. Efendimiz buyurmuş ki; "Cennetlikler cennete girer, cehennemlikler cehenneme girer; ölüm bir simge olarak koç misali, cennet ve cehennemin arasında kurban edilir ve bir münâdî der ki; 'Bundan böyle ölüm yok artık.' Cennetliklerin sevinçleri tarife gelmez, cehennemliklerin hüzünleri de öyledir."

Onun için en başta bir şey söylemiştim, Kur'an'ın anlaşılmasının dört seviyesi vardır. Dilin tilaveti; "kıraat", aklın tilaveti; "tefekkür", kalbin tilaveti; "duygu", organların tilaveti; "davranış." Kur'an'ın duygularımıza nüfuz etmesi onun anlaşılmasında çok önemlidir. Şimdi bu ayetleri okuyup da hiçbir şey hissetmemişsek uyarı ifade eden ayetleri tam olarak anlamamışız demektir. Bu ayetlerden bir korku, hüzün ve kaygı hissetmemiz lazım. Çünkü biz de öleceğiz ve ayet bizim akıbetimizden de bahsediyor olabilir. Efendimiz (sav) bir gün; "Ben şimdi bir sure okuyorum ve herkes ağlasın; ağlayamayan da ağlar gibi yapsın." buyurmuş ve أَلْهَىٰكُمُ التَّكَاثُرُ (Tekasür 1) "Çoklukla övünme yarışı sizi oyaladı." suresini okumuş Peygamber Efendimiz (sav). Bu duygu durumu o kadar mühimdir ki bunu başarabilmek lazım. Bu duygusal durum, insanın kendi kendisini rehabilitasyonudur; kendi kendisiyle yüzleşmesi, günahlarıyla yüzleşmesidir. İnsan bunu yaptığın-

da Allah'ı zaten başucunda bulur, yanı başında bulur. Çünkü Allah (cc) buyurmuştur ki; وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (Kaf 16) "Biz ona şah damarından daha yakınız."

Hisset... Kur'an'la duygusal bağ kurduğumuz an, asıl rutini kırdığın, asıl değişimi başlattığın nokta orasıdır. Bu çok önemlidir. Efendimiz buyurmuş ki; "Hiçbir gölgenin olmadığı bir günde yedi kişi vardır ki arşın gölgesi altında gölgelenir." (Buhari, Ezan 36) Bir kişiden bahsediyor Efendimiz. Bunlar Efendimiz'in çok önemli tavsiyeleridir. Duygu durumumuzu, düşüncemizi dengeli bir şekilde geliştirmemiz gerekiyor. Peygamberimiz (sav) buyuruyor ki; "Bir adam düşünün ki, hiç kimse yoktu, perdeler çekilmişti, lambalar sönmüştü, el ayak çekilmişti, Allah'ı hatırladı ve gözünden yaş geldi. Bu kimse bunu yapabildi ise, -bunu her gün yapması gerek demiyor- Bunu bir kere yapmak lazım hayatımızda. Bunu yapan bir kişi arşın gölgesi altında gölgelenecek kıyamet günü." (Buhari, Ezan 36, Zekat 16) Peygamberimiz bunu müjdeliyor; bunu adet haline getirmemiz gerekiyor, günahlarımıza ağlamamız gerekiyor. Üstad'ın dediği gibi:

"Ağlayın su yükselsin belki yükselir gemi."

Sahabe-i Kiram diyorlar ki, Hz. Ömer'in gözünün altında ağlamaktan dolayı bir çizgi olurmuş. Müslümanın olgunluğunun da böyle olması lazım, ahireti düşünmesi lazım, akıbeti düşünmesi lazım, kaldırıp başını şu İslam coğrafyasına bakıp bir düşünmesi lazım, bakması lazım, şu anda içinde bulunulan duruma buradan bir ödev çıkarması lazım, buradan bir değişimin, dönüşümün fitilini ateşlemesi lazım.

Efendimiz (sav) bir gün namaz kılarken hiç adeti olmadığı üzere namazı çok kısa kesmiş. Sahabe-i Kiram telaşlanmışlar, ne oldu acaba? Gelmişler Efendimiz'in yanına, "Ya Resulal-

lah! Bir şey mi oldu, çok kısa kestiniz namazı?" Peygamberimiz (sav) buyurmuş ki; "Namazdayken çok uzaklardan bir çocuk ağlaması duydum, onun için kısa kestim. Belki annesi arkadadır, hemen gitsin yetişsin diye." Şimdi ben diyorum ki; Efendimiz mübarek başını kaldırsaydı, İslam coğrafyasının şu halini görseydi... Ümmetin çocuklarının çoğunun böyle ağladığını görseydi, ne hissederdi? Onun gibi hissetmek, üzülmek, sevinmek de sünnetin bir parçasıdır. Onun yerine biz hissedeceğiz. O zaman bu yükü gönül dünyamızda biz taşıyacağız En azından bu tasayı içimizde taşıyacağız.

64. ayete dönecek olursak... Cehennemlikler cehennemi görünce, ayet bunu zikretmiyor ama herhalde şöyle demişler; "Allah'ım biz kafir değildik. Biz günah işlemedik, Aslında böyle böyle oldu. Biz şöyle yapmaya çalıştık. Aslında onu kastetmedik, biz masumuz. Böyle yapmak istemedik. Aslında zulmetmek istemedik. Aslında biz iyi insanlardık..." Arka arkaya mazeretler ileri sürmeye başladıklarında onları susturmanın bir tek yolu vardı. Ne olacakmış biliyor musunuz? Allah (cc) şöyle buyuruyor;

اَلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰٓ اَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَآ اَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ اَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

"O gün onların ağızlarını mühürleriz; yapmış olduklarını elleri bize anlatır, ayakları da tanıklık eder." (Yasin 65)

Dilinin bağı çözülünce, artık hesap bitti, deri şahitlik yaptı, el konuştu, ayak şahitlik yaptı, dilinden insanın mühür çözülünce diyecekmiş ki insan;

وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا اَنْطَقَنَا اللّٰهُ الَّذِي اَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

"Derilerine, 'Niçin aleyhimize şahitlik ettiniz?' diye sorarlar. 'Her şeyi konuşturan Allah bizi de konuşturdu' derler. İlk önce sizi O yarattı, şimdi de yine O'na dönüyorsunuz." (Fussilet 21)

"Niçin benim aleyhime şahitlik ettin, elim, ayağım, derim..." Kıyamet günü el de diyecek ki, ayak da diyecek, deri de diyecek ki; her şeyi konuşturan Allah konuşturdu bizi, biz öyle kendiliğimizden bunu söylemiş değiliz. Allah konuşturduğunda her şey konuşur, her şey şahitlik yapar bizi konuşturan Allah'tır.

İnsan konuşan bir varlıktır; insan gibi yaratılmışların içerisinde konuşan başka bir varlık yoktur. Fakat insanın bu tarz konuşan tek varlık olması herhangi bir şekilde, herhangi bir lisan ile diğer varlıkların konuşmadığı manasına kesinlikle gelmez. Biz Kur'an'a baktığımızda şöyle bir hakikat görüyoruz. Allah yerde ve gökte bulunan her şeyin kendisini tesbih ettiğini, pek çok muhtelif ayette bize ifade ediyor. Buyuruyor ki; يُسَبِّحُ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ (Cuma 1) "Göklerde bulunanlar da yerde bulunanlar da Allah'ı tesbih ediyor." Yerde ve gökte bulunan her şey Allah'ı tesbih eder, eşyanın Allah'a dönük boyutuyla bizim algı seviyemizin üzerinde, idrak seviyemizin fevkinde, kavrama gücümüzün ötesinde bir lisan-ı hali, bir sözü, bir kelamı vardır. Mesela deprem / zelzele suresinde, Zilzal suresinde, Kur'an'da Allah (cc) şöyle buyurur; بِاَنَّ رَبَّكَ اَوْحٰى لَهَا يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ اَخْبَارَهَا (Zilzal 4) "O gün yer, bütün haberlerini rabbinin ona vahyettiği şekilde anlatır."

Kıyamet günü Allah yeryüzüne, şu üzerine bastığımız toprağa vahyedecek, o toprak dile gelecek ve insanların, üzerinde yaptığı amelleri, işleri bir bir sayıp dökecekmiş. Kur'an perspektifinden mevzuya baktığımızda Allah Kur'an'da peygamberlerin hayatında birer özel mucize olarak çeşitli varlıkların konuşmasından ve o varlıklarla peygamberin konuşmasından bahseder. Mesela Allah (cc), Hz. Süleyman ve Hz. Davud'u özel manevi ve nebevi mirasa varis olduklarını ifade ettikten sonra -Yunus Emre'nin bahsettiği;

"Süleyman kuş dilin bilir dediler,

Süleyman var Süleyman'dan içeri" dediği Hz. Süleyman'ın, şöyle dediği ifade edilir;

وَوَرِثَ سُلَيْمٰنُ دَاوٗدَ وَقَالَ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ عُلِّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ وَاُوْتِيْنَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ ۭ اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِيْنُ (Neml 16)

Süleyman Davud'un yerine geçti. Dedi ki; "Ey insanlar! Bize kuş dili öğretildi ve bize her şeyden gerektiği kadar verildi. Doğrusu bu apaçık bir lütuftur."

Hz. Süleyman insanlara dedi ki; "Ey insanlar bize kuşların dili öğretildi ve her şeye dair bize bir ilim verildi." Sonraki ayetlerde Hz. Süleyman'ın önünde cinlerin, insanların ve kuşların toplandığı, onların birer ordu şeklinde Hz. Süleyman (as) ile birlikte hareket ettikleri, öyle ki Karınca Vadisi'ne Hz. Süleyman'ın ordusu ile birlikte geldiği ve bir karıncanın;

حَتّٰٓى اِذَآ اَتَوْا عَلٰي وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يّٰٓاَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوْا مَسٰكِنَكُمْ ۚ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمٰنُ وَجُنُوْدُهٗ ۙ وَهُمْ لَا يَشْعُرُوْنَ (Neml 18)

Nihayet Karınca vadisine geldiklerinde, bir karınca şöyle dedi; "Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin; aman, Süleyman ve ordusu farkına varmadan sizi ezmesin!"

Şöyle tasavvur edelim, bir haşmetli peygamber ki orduları var, sadece insanlardan değil cinlerden, hayvanlardan da orduları var ve orduları ile birlikte karıncaların ikamet ettiği bir vadiden geçerken, bir karınca diğerlerine şöyle diyor; "Ey karıncalar evlerinize girin Süleyman ve ordusu sizi ezmesin." Hz. Süleyman bu mevzuyu haber alınca gülüyor, tebessüm ediyor, hayvanların dilinden anlama nimetini kendisine bahşettiği için Allah'a şükrediyor. Sonrasında kuşların da onunla birlikte bulunduğunu, hatta surenin devamında Hüdhüd denilen bir kuştan bahsettiğini Kur'an'da görüyoruz. Onun da Hz. Süleyman (as) ile konuştuğu bu ifadelerde açık bir şekilde ortaya çıkıyor.

Eşyanın dili vardır; kuşların kendisine ait bir lisanı vardır ve ontolojik bakımdan konuşan tek varlık insan değildir. Allah (cc) Hz. Davud ile birlikte dağların tesbih etmesi için onlara emir verdiğini şöyle ifade ediyor; وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلاً يَا جِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُ وَالطَّيْرَ وَأَلَنَّا لَهُ الْحَدِيدَ (Sebe 10) "Ey dağlar! Onunla birlikte tesbih edin. Ey kuşlar! Siz de!" dedik ve onun için demiri yumuşattık."

Ey dağlar Davud ile birlikte tesbih edin, kuşlarla birlikte Davud'un tesbihine katılın, diye Allah'ın dağlara böyle bir emir verdiğini, dağların tesbih ettiğini ifade ediyor. Efendimiz (sav) gerçekten çok manidardır; "Biz Uhud'u severiz, Uhud da bizi sever!" buyuruyor. (Buhârî, Cihâd, 71)

Bir defasında Peygamber Efendimiz, Hz. Ebubekir Hz. Ömer ve Hz. Ali ile birlikte Uhud'un üzerinde iken Uhud'da bir sarsıntı, bir deprem olmuş; Uhud dağı sallanmış. Bu hadiseyi nakleden ashabı kiramdan sahabiler diyorlar ki; üzerindeki o mükerrem, mübarek kişilerin ağırlığından, onların hoşnutluğundan, onlarla şeref duymasından dolayı

dağ aslında sarsıldı ve Peygamberimiz mübarek elini Uhud'a koyarak, "Sakin ol Ey Uhud! Senin üstünde bir peygamber, bir sıddık ve iki şehit var. Sakin ol!" dediğini ashab-ı kiram bize aktarıyorlar. Efendimiz'in eşyaya bakışı, Kur'an'da insan-Allah, insan-âlem ilişkisinin bugünkü materyalizmin dar kalıplarının çok dışında, çok ötesinde bir perspektifte verilmesi çok manidardır.

Efendimiz buyuruyor ki; "Bizden önceki devirlerde bir peygamber ordusu ile birlikte bir yerden başka bir yere intikal ederken, karınca körüklerinin bulunduğu bir sahadan geçti. O karıncalar peygamberin ve ordusunun ayaklarını ısırınca, peygamberin canı yandı ve "Yakın bu karınca körüklerini," diye emir verdi. Allah (cc) o peygambere vahyetti, buyurdu ki; "Sen Allah'ı tesbih eden ümmetlerden bir ümmeti yaktın, sen ne yaptın?" (Buhari, Bed'ü'l-halk, 16, Cihad, 153) Kur'an'da bir ayeti celilede buyuruyor ki Allah (cc);

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمٰوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيماً غَفُوراً (İsra 44)

"Yedi gök, yer ve bunlarda bulunanlar O'nu tesbih eder; O'nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların tesbihini anlayamazsınız. O halîmdir, bağışlayıcıdır."

Müslüman, ayağının altındaki karıncaya bile Allah'ı tesbih eden bir varlık gözüyle bakan eşref-i mahlukat insan demektir. Ashab-ı Kiram diyorlar ki; Mescid-i Nebevi'de Efendimiz'in (sav) bir hurma kütüğü vardı. Ashabına onun üzerinden hitap ederdi. Yorulduğu zaman ona yaslanır, oradan ashabı ile konuşurdu. Günlerden bir gün sahabeden bir zat Peygamber Efendimiz'e (sav) birkaç basamaklı bir minber yaptı. Peygamber Efendimiz minberi görünce emretti; "Kütüğü alın, mescidin arka tarafında bir köşeye bırakın." Bazı

âlimler, hadis muhakkikleri anlattığım hadise için "mütevatir" derler. Mütevatir nedir? Yalan üzere birleşmeleri imkansız bir topluluğun, yalan üzere birleşmeleri imkansız bir topluluktan, yalan üzere birleşmeleri imkansız bir topluluğa nakletmeleridir. Yani yalan üzere birleşmeleri imkansız bir topluluğun ağız birliği etmişçesine bir haber vermesidir. Bu bağlayıcıdır, bu hakikattir, bu ilzam edici bir delil düzeyidir.

Efendimiz, o yeni yapılan minberin üzerine çıkıp hutbe irat etmeye başladığında, mescitte mescidin arka köşesinden; adeta yavrusunu kaybetmiş bir devenin iniltisi gibi bir ses duyuluyor. Etrafı gözden geçiriyorlar; "nedir bu acaba, bu ses nereden geliyor?" diye. Sesin geldiği nokta tespit ediliyor; bakılıyor ki, bu ses hurma kütüğünden geliyor. Efendimiz (sav) o sesi duyunca minberden iniyor, kütüğün yanına gidiyor ve mübarek elini onun üzerine koyuyor. Üzerine koyduğu zaman kütük sakinleşiyor. Peygamberimiz (sav) buyuruyor ki; "Kütüğün bir derdi var; daha önce benim kendisine yaslanmamdan, benim üzerinde durmamdan dolayı hoşnut imiş, şimdi bu ayrılıktan dolayı feveran ediyor." Peygamberimiz onunla konuşmuş.

Kur'anî deliller vardır; Hz. Süleyman'ın karıncalarla, kuşlarla konuştuğu gibi Hz. Davud ile birlikte dağların tesbih ettiği bir hakikattir. Allah bu ilmi bir peygambere verdiğinde, perdeler kalkar onun önünden, hakikat onun önünde ayan beyan ortaya çıkar. Kuşla da konuşur, dağla da konuşur, taşla da konuşur, odunla da konuşur, kütükle de konuşur. Bu mevzu dar, determinist, materyalist perspektiften heder edilecek bir mevzu değildir. Bu Kur'ani bir hakikattir, mecaz değildir.

Peygamber Efendimiz kütüğe dönmüş; "İster misin ben dua edeyim seni yine toprağa dikeyim, Allah sana can versin, yemyeşil olasın, büyüyesin, yemişler veresin, çocuklar gölgenden istifade etsin, insanlar yemişlerinden. Bunu mu istersin yoksa ben seni bir yere gömeyim orada öylece kalırsın ama Allah'a da dua edeyim cennette benimle birlikte olasın, cennette bana yarenlik edersin, bunu mu istersin?" Efendimiz konuşurken ashab-ı kiram, onun etrafında kümelenmiş. Peygamber Efendimiz bu soruyu sorduktan sonra "Peki" demiş, "öyle olsun." Ashab-ı Kiram hemen sormuşlar; "Ne dedi? Hangisini tercih etti? Kütük neyi tercih etti?" Peygamber Efendimiz buyurmuş ki; "O yeşillenip, yemiş olup bu dünyada abad olmayı değil; cennette benimle birlikte olmayı istiyor." (Buhârî, Cuma, 26; Tirmizî, Menâkıb, 6) Anlatıldığına göre Efendimiz'in minberinin altına bir çukur kazılıyor ve o kütük parçası o minberin altına gömülüyor ve o şekilde orada kalıyor. Mescid-i Nebevi'nin çeşitli zamanlarda tadilattan geçirildiği anlatılır, o tadilatlar esnasında bazı sahabe-i kiram o kütüğü alıyorlar, evlerinde bir müddet muhafaza ediyorlar, en sonunda o kütüğün zaman içerisinde kurtlanarak tamamen çürüdüğü ve yok olduğu anlatılır. Fahreddin Er-Razi gibi bazı büyük tefsir âlimleri diyorlar ki; Hz. Muhammed'in (sav) son peygamber olduğunu, son elçi olduğunu, insanların ve cinlerin azgın ve inançsızlarının dışında, bütün eşya, bütün mevcudat, bütün mahlukat bilir. O kütük de biliyordu. Çünkü eşyanın kendisine ait bir idraki vardır." Bizim akli sınırlarımızın ötesinde, üzerinde kalsa da böyledir. Onun için deri konuşur mu? Konuşur. Dile mühür vurulur mu? Vurulur. El konuşur mu, ayak konuşur mu? Ayet-i celile bunu ifade ediyor; konuşacak, şehadetten, şahitlikten, mahkeme-i kübradan kurtulmamızın imkan ve ihtimali yoktur.

Bu idrak bize nasıl bir bilinç vermeli? Yeryüzü insanın aleyhine şahitlik edecek, eli ayağı insanın aleyhine şahitlik edecek. O halde her daim Allah'ın kulu olduğumuz şuûrunu aklımıza kazımamız, zihnimizde mıh gibi tutmamız lazım. Bu halin adı Allah Resulü tarafından "ihsan" olarak tanımlanmış, kavramlaştırılmıştır. İhsan, sen Allah'ı görmesen de Allah'ın seni gördüğünü iliklerine kadar hissetmen, bu duyguyu her daim bir şuûr halinde içinde, benliğinde, egemen kılman demektir.

İnsanın Özü Yüzüne Vursaydı...

Zamanları iç içe geçirerek Kur'an bize farklı zamanlarda, farklı duyguları, farklı düşünceleri telkin ediyor. Sure Hz. Peygamber'in zamanından bizi aldı, zamanını tam olarak bilemediğimiz Ashab-ı Karye olayının yaşandığı çağa götürdü; o kavmin nasıl helak edildiğini gördük. Sonra 'an'a, kendi bulunduğumuz zamana, kendimize geldik; etrafımızda Güneş'i fark ettik, gökyüzünü, gece ve gündüzün birer ayet oluşunu fark ettik. Akabinde kıyametin kopuşundan, sûra üflenişinden bahsetti, bir baktık ki cennet nimetlerinden istifade etmeyi anlatıyor Allah (cc). Sonra cehennemden bahsediyor, sonra bir anda yeniden geriye doğru geldik; mahşerde bulduk kendimizi, hesapta bulduk, sorguda bulduk. Allah (cc), Allah'ı inkar eden kimselere ceza vermeye muktedir olduğunu ifade etti. Şimdi 66. ayetle yeniden reel ve güncel hayata dönüyoruz. Buyuruyor ki;

وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنَّىٰ يُبْصِرُونَ

"Dilesek (dünyada da) gözlerini büsbütün kör ederdik de yolu bulmak için çabalayıp durur-

lardı; ama o takdirde nasıl görebileceklerdi ki?" (Yasin 66)

Ama Allah böyle yapmamış. Buna muktedir olduğu halde niçin yapmamış? Rahmetinden... Bu imtihanın, devam etmesi gereken bir olgu oluşundan... Genel kural budur. Bunun istisnaları olmuş elbette. Mesela Kızıldeniz'in kıyısında 2 şehir vardır; Sodom ve Gomore. Allah, Hz. İbrahim'in yeğeni Hz. Lut'u oraya elçi olarak gönderdi. Bu kavim homoseksüeldi. İnsanın aklına gelebilecek en iğrenç cinsel içerikli suçları işliyorlardı. Hz. Lut gitti, onlara pek çok tebliğde bulundu; anlattı. En sonunda Hz. Lut'u öldürmekle tehdit edince, Allah onlarla ilgili hükmünü verdi ve onlara meleklerini gönderdi. Melekler, genç erkek şeklinde Hz. Lut'un diyarına gittiler. وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطاً سَيِءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعاً وَقَالَ هٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ (Hud 77) "Elçilerimiz Lut'a geldiğinde, Lut onlardan dolayı huzursuz oldu, onlara karşı çaresizlik hissetti. 'Zor bir gün!' dedi."

"Lut (as), bu çok zor bir gün olacak; çünkü kavmim bana böyle güzel gençlerin geldiğini duyarsa, onlardan murad almak, onlara bir kötülük yapmak isteyecekler." dedi. Huzursuz oldu, akşam genç insan şekline bürünmüş melekleri evine davet etti. Hz. Lut'un evine gençlerin geldiğini duyan kavmi paldır küldür, işlerini güçlerini bırakarak geldiler ve evin önünde biriktiler. Lut (as) henüz o gençlerin melek olduğunu bilmiyordu. Onlar geldiler, evin içerisine girip Hz. Lut'u sıkıştırmaya, ona eziyet etmeye başlayınca, Allah (cc) buyuruyor ki; وَلَقَدْ رَاوَدُوهُ عَنْ ضَيْفِهِ فَطَمَسْنَا اَعْيُنَهُمْ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذُرِ (Kamer 37) "Üstelik onun misafirleriyle ilgili çirkin bir talepte

bulundular. Biz de gözlerini silme kör ediverdik; tadın bakalım azabımı ve uyardığım sonuçları!"

Hz. Lut'un evine girmişler; haneye tecavüz etmişler, o gençleri istiyorlar. Hz. Lut her ne kadar, "yapmayın, etmeyin" dediyse de sözünü dinlememişler. Melekler Hz. Lut'a demişler ki; "Biz Allah'ın elçileriyiz, sana bir zarar veremezler, ailene bir zarar veremezler, bize bir zarar veremezler." Melekler böyle bir sapkınlık talebiyle onlara tasallut etmek isteyen kişilerin anında gözlerini kör ettiler. Fakat bu bir istisnadır. Asıl durum nedir? Allah bir kanun koymuştur. Nedir o kanun? Zalim zulmünü, münkir inkarını, kafir küfrünü, mü'min imanını icra edecek ki, imtihan olacak ki, hesap olacak ki, sonunda mutlak ceza ya da mutlak mükafat, ebedî mutluluk ya da ebedî hüsran gerçekleşsin. Bu dünya bir dar-ı imtihandır. Herkes imtihandadır. Zalim zulmederken imtihandadır. Mazlum zulme uğrarken imtihandadır; mazlumu zulme uğrarken seyreden imtihandadır. Zalim de imtihandadır, mazlum da imtihandadır, gören de imtihandadır. Herkes kendi sınavını yaşamaktadır. Onun için Allah (cc) buyurdu ki; "Evet bunlar Allah'a isyan ediyorlar açıktan savaş baltasını çekip Allah'a, peygamberlerine, kitabına, yüksek hakikatlere sataşıyorlar. Allah isteseydi onları silme kör yapardı da onlar sağa sola koştururlardı; hiçbir şekilde yollarını bulamazlardı, mahv u perişan olurlardı..." ama Allah (cc) böyle yapmıyor. Sonra buyuruyor ki;

وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ

"Yine dilesek oldukları yerde onların mahiyetlerini değiştirirdik de (taş gibi) artık ne ileri gidebilirler ne de geri dönebilirlerdi." (Yasin 67)

Eğer Allah dileseydi bunları hayvana dönüştürürdü ve artık geri dönüşleri olmazdı. Allah bunu da yapabilirdi fakat imtihan sırrından dolayı bunu da bu şekilde yapmadı. Genel kural bu olmakla birlikte yukarıdaki kör etme hadisesinin nasıl istisnası varsa bu hadisede de bir istisna olmuştur.

Allah geçmişte emrine diklenen, direnen, emrini tahrif eden, adeta Allah'ın diniyle alay etmeye çalışan bir zümreyi maymuna çevirdiğini Kur'an'da açık bir şekilde ifade eder. Tur Dağı ile Medyen şehri arasında "Eyle" denilen bir balıkçı kasabasından bahseder tarih kaynakları. Orada İsrailoğulları'ndan bir sülale yaşar ve balıkçılıkla uğraşırlardı. Davud (as) zamanında yaşanmıştır bu hadise. Bu balıkçı kabilesine, Allah (cc) haftanın bir günü avlanmalarını yasaklamış ve "O gün ibadetle uğraşın" buyurmuştur. Bu kavim aslında Cuma günü kendilerine avlanma yasağı getirildiği halde, ısrarla Cumartesi gününün haram gün ilan edilmesini istemişler ve Hz. Davud'a; "Allah'a dua et Cumartesi günü avlanma yasağı ilan etsin," demişlerdir. Allah onların isteklerini kabul etmiş. Fakat onlar Allah'ın istediği zaman dilimine razı olmadıkları için Allah onları imtihan etmiştir. Balıkçılıkla uğraşan bu sahil kasabasında, artık Cumartesi günleri balık avlamak yasaktır. Yasağa uymaları gereken Cumartesi günü balıklar, balık tuttukları sahalara oluk oluk, sürüler halinde gelirken diğer günler çok az balık gelir. Bu kavim bununla imtihan olmuş. Kendilerince şöyle bir çözüm bulmuşlar: Balıkları toplamak üzere havuzlar yapmışlar. Cumartesi günü balıklar geçerken bu havuzlara giriyor, havuzların kepenklerini kapatıyorlar. Balıklar havuzda hapsoluyor. Pazar günü de gidip o balıkları avlıyorlar. Böylece hem Cumartesi günü avlanma yasağına uymuş olduklarını düşünüyorlar, hem de Pazar günü bol bol balık avlamış oluyorlar. Bunu adet ha-

line getirdiler. Böyle yaparak Allah'ın emrini ihlal ettikleri, Allah'ın hükmüyle alay ettikleri için, فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ (Bakara 65) "Bu yüzden onlara, 'Aşağılık maymunlar olun!' demiştik." Ve onlar maymunlara dönüştüler. Açık bir şekilde Allah bu hakikati Kur'an'da ifade ediyor. Hatta Peygamberimiz bu olayı anlattıktan sonra sahabe-i kiram sormuşlar; "Ya Resulallah bunlar yaşadı mı? Bunlar üredi mi? Acaba bugün gelen maymunların bir kısmı bunların soyundan mı geldi?" Efendimiz buyurmuş ki; "Hayır onlar üç gün yemeden içmeden, o şekilde yaşadılar ve üçüncü günün sonunda hepsi telef olup gittiler, öldüler, mahvoldular, helak oldular." Allah isteseydi isyan eden asileri, zalimleri, kafirleri, hayvana dönüştürürdü de yaptıkları günahın karakterine uygun bir şekilde artık onlar bulundukları yerden kımıldayamazlardı. Onu kandırmış, bunu dolandırmış, ötekine yalan söylemiş, berikini aldatmış olan birinin bir anda yarı insan yarı tilki bir duruma düştüğünü düşünün. İnsanlara zulmeden türlü türlü kabalıklar yapan, ezen, vuran birinin yarı insan, yarı ayı bir yaratığa dönüştüğünü, ötekisinin yarı köpek yarı insan bir varlığa dönüştüğünü, ötekisinin affınıza istinaden yarı domuz yarı insan bir varlığa dönüştüğünü düşünün. Bir insan saçı başı dağınık, pejmürde bir halde sokağa çıkmaktan imtina edip kaçınırken, böyle bir dönüşümde ne yapardı? "Yerinden bir santim oynayamazdı," diyor Allah (cc). "İsteseydik biz onların görünüşlerini, sûretlerini öylece bozuverirdik, değiştiriverirdik de onlar yerlerinden hareket edemez bir duruma gelirlerdi. Fakat biz böyle yapmadık, yapmıyoruz.

Şöyle bir hadise olsa mesela; zulmeden zalim kör olsa ve bu körlüğü herkese aşikar olsa. Başka bir zalim aynı şekilde zulmünden dolayı kör olsa. Başka bir zalim daha... Böyle

bir durumda kim zulme cesaret edebilirdi? Herkes zulmünü içine gömerdi ve kimsenin ne olduğu anlaşılmazdı.

Allah bunu istemiyor; ne yapıyor? Delil gösteriyor, ayet gösteriyor, "Bu olacak," diyor, "etrafına bak, gör," diyor, "hakikati gör ona göre özgür iradenle tercih et; kendi iradenle, iç dinamiklerinle, iç aygıtlarınla Allah'ın rızasına doğru yürü." diyor. Her şey aşikâr olsa o zaman icbar oluşur; zorlama oluşur; imtihanın sırrı kaybolur. Allah bunu istemiyor.

Yaşlanmak Allah'ın Bir Ayetidir

Allah (cc), insanların gözünün önüne en az bunlar kadar güçlü bir delil sunuyor. Evet gözümüzün önünde ilahi adaletin tecellisi olarak zalim birinin bir anda kör olduğunu ya da bir insanın anında maymuna dönüştüğünü, hilekâr, alaycı bir insanın bir anda sîretinin sûretine kalbettiğini görmüyoruz ama Allah "Gözünüzün önünde onun kadar büyük bir delil vardır," buyuruyor. Nedir o delil? Buyuruyor ki;

وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ اَفَلَا يَعْقِلُونَ

"Kime uzun ömür verirsek onu yaratılış çizgisinde tersine çevirir iz. Hiç düşünmezler mi?" (Yasin 68)

Biz insana ömür veririz, onun yaratılışını bozarız; eli yüzü kırışır, beli bükülür; yürüyemez, konuşamaz hale gelir; göremez hale gelir; saçı sakalı bembeyaz ak pak olur. Bir kanun dahilinde yaşıyor insan. İnsan delil arıyorsa, delil görmek istiyorsa, ibret almak istiyorsa, bir anda ilahi irade ile tecelli etmiş bir olay olan bir insanın kör olmasından, bir insanın hayvana dönüşmesinden daha büyük bir delildir

bu; "Yaşlanıyoruz!" Bir çiğnem ettik; yani "alak" idik... bir embriyoyduk; yani bir damla suyduk...

"Ben bir sudan ibaretim
Bir katreden bidayetim
İlelebed sanma beni
Ezel içre nihayetim

Belki etten abideyim
Lazım değil nafileyim
Tek başıma sanma beni
Mahşeri bir kafileyim

Sen uyurken niyazdayım
Naz içinde bir hastayım
Yaz içinde sanma beni
Kan donduran ayazdayım

Artık yorgun ahesteyim
Son demde son nefesteyim
Tek başına sanma beni
Mahşeri bir kafileyim..."

Yani bir damlacık su idik; ne hale geldik! Her an halden hale geçiyoruz, tabakadan tabakaya geçiyoruz... Üzerimizde işleyen şaşmaz kanun bizi dembedem, anbean, günbegün bir yere doğru götürüyor; sürüklüyor. En büyük delil üzerimizde, "En büyük ayet insanın yaşlanmasıdır," buyuruyor Allah (cc). Bak işte;

"Yorulmuş kolların, eğilmiş başın
Nerede kirpiğin, yay gibi kaşın

Hâlâ bitmedi mi dünya telaşın
Saçların ağarmış, farkında mısın?

Bir fidan gibiydin fani dünyada
Köklerin sökülmüş, farkında mısın?
Haline baktın mı sen bir aynada
Dişlerin dökülmüş, farkında mısın?"

diyor Şair. Bak kendine; en büyük ayet sensin. İslam âlimleri derler ki; Allah'ın isim ve sıfatlarının kendisinde en fazla tecelli ettiği ayet, insanın kendisidir. Ne insanın gözünün önünde bir anda âmâ olan bir kişi en büyük ayettir; ne insanın gözünün önünde bir anda maymuna, köpeğe dönüşmüş, ilahi bir ceza olarak sîreti sûretine vurmuş bir insan en büyük ayettir; ne de Güneş en büyük ayettir; ne yıldız en büyük ayettir... En büyük ayet insanın kendisidir. İnsanın duyması, düşünmesi, hissetmesi bir kanun icabı gerçekleşiyor; işte adım adım, katre katre insan yaşlanıyor. "Yaşlandığında bizim o insanın tabiatını bozmamız, en büyük ayettir... Ayet arıyorsan, delil arıyorsan dön aynada bak kendine." buyuruyor Allah (cc).

Akli deliller, tefekküre dayalı olarak hakikati yakalamak ve bu hakikatten Allah'a ulaşmak için Kur'an'da genel bir tablo olarak bizim gözlerimizin önüne konur. Bir örnek vereyim; Mekkeli müşrikler Peygamber Efendimiz'e (sav) gelmişler türlü türlü isteklerde bulunmuş, demişler ki; "Şu dağları altın yap bakalım peygambersen; şurada geniş bir ova aç bakalım, biz tarım yapalım; hani nehirler göremiyoruz, hani melekler... meleklerin seninle birlikte olması lazımdı, meleklerin kanatlarının altında gölgelenmen lazım, sen nasıl bir peygambersin? وَقَالُوا مَا لِهٰذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ

(Furkan 7) "Dediler ki; 'Bu nasıl peygamber! Yemek yiyor, çarşılarda dolaşıyor.' " Yani demişler ki; "Deliller hani nerde? Mucizeler hani? Denizleri yarman hani? Hani İsa gibi ölüleri diriltmen..." Allah (cc) En'am suresinde buyurmuş ki; وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ رَبِّه (En'am 37) "Ona rabbinden bir mucize indirilseydi ya! dediler." Ona Rabbinden bir mucize, böyle bizim dudaklarımızı uçuklatacak, gözlerimizi kamaştıracak bir mucize indirilseydi ya hani? De ki onlara; "Allah herhangi bir ayet indirmeye muktedirdir; Allah'ın buna gücü vardır. Fakat insanların çoğu bunu bilmiyorlar, akletmiyorlar." Allah (cc) indirir, indirmiştir; melekler de göndermiştir.

Hz. Salih'in kavmi Semûd'dur. Kayaları oyup evler, köşkler yapacak kadar kayaları tanıyorlardı. وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِۦ (Fecr 9) "Vadide kayaları oyarak şehir yapan Semûd." Fecr suresinde böyle anlatılıyor. Semûd kavmi kayaları oyup ev yapacak kadar güçlü bir kavimdir. Salih (as), "Ben peygamberim, bu günahları bırakın," deyince, "Peygamber misin? Tamam şu kayayı görüyor musun? O kayadan bize bir deve çıkarana kadar biz senin peygamber olduğuna inanmıyoruz; hem de yavrusu olan bir deve çıkartacaksın." demişler. Salih (as) abdest almış, iki rekat namaz kılmış, dua etmiş ve bir mucize olarak o kayadan bir deve, yavrusuyla birlikte çıkmış, O andan sonra Hz. Salih'in kavmi için asıl büyük imtihan başlamış. Çünkü bir kavmin büyük mucize taleplerine karşı peygamber mucize gösterir de onlar iman etmezse Allah o toplumu helak ediyor. İnsanların bildiği hiçbir biyolojik kurala uymadan, mucize olarak Allah kayadan yavrusuyla beraber deveyi çıkarınca, Hz. Salih, "Bu Allah'ın devesidir, buna dokunmayacaksınız," demiş. Semûd demek; suyu az, kıtlık, kurak olan yer demektir. Suyu azmış Semûd ahalisinin.

Allah'ın emriyle Hz. Salih(as) demiş ki; su kaynaklarından bir gün sadece deve içecek, bir gün de Semûd kavmi; قَالَ هٰذِهٖ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَعْلُومٍ "Salih, şöyle dedi; 'İşte bir dişi deve! Onun (belli bir gün) su içme hakkı var, sizin de belli bir gün su içme hakkınız vardır.' " Deve kendisine ayrılan gün kavmin toplamda içtiği su kadar su içince bakmışlar ki, deve bütün su kaynaklarını kurutacak; deveyi kesmeye karar vermişler. Dokunulmazlığı olduğu halde kendisine dokunmak, ona zarar vermek yasaklandığı halde Allah'ın ayeti olan deveyi kesmişler. كَاَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا (Hud68) "Sanki orada hiç oturmamışlardı."

Sanki yaşamamış gibiler, sanki orada Semûd kavmi diye bir kavim olmamış gibi Allah onları kazıyıp atmış.

وَمَا مِنْ دَّآبَّةٍ فِي الْاَرْضِ وَلَا طٰٓئِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ اِلَّآ اُمَمٌ اَمْثَالُكُمْ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ اِلٰى رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ (En'am 38)

"Yeryüzünde yürüyen hayvanlar ve gökyüzünde iki kanadıyla uçan kuşlardan ne varsa hepsi sizin gibi topluluklardır. Biz Kitap'ta hiçbir şeyi eksik bırakmadık. Nihayet (hepsi) toplanıp rablerinin huzuruna getirileceklerdir."

Bir kavmin büyük mucize taleplerinin ardından iman gelmeyecekse, samimiyet yoksa mucizelerin gelmesi büyük tehlikedir. Allah (cc) buyuruyor ki; "Onlar senden bir mucize indirilmesini istiyorlar; Allah buna kadirdir. İnsanların çoğu bunu bilmiyorlar." Ayetin devamında mevzu tamamen değişiyor gibi Allah (cc) buyuruyor ki; "Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki, iki kanadıyla uçan hiçbir kuş yoktur ki sizin gibi bir ümmet olmasın. Karıncalar sizin gibi bir ümmettir, hamamböcekleri sizin gibi bir ümmettir, kuşlar sizin gibi bir ümmettir." Bütün varlıklar, bütün canlılarda sen bu hakikati

görebilirsin. Sonra buyurmuş ki; "Biz işte böyle Kur'an'da insanın hidayeti konusunda hiçbir şeyi eksik bırakmadık, hayvanlar âleminden familyalara varana kadar her şeyi anlattık. Sonra insanlar Rablerine toparlanıp götürülecekler."

En'am suresinin 37. ayetinde mucize istediler, Allah (cc) de 38. ayette, "Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki sizin gibi ümmet olmasın." buyurdu. Bazı tefsir âlimleri diyorlar ki mucize isteyen kavme dedi ki; "Sen mucize mi istiyorsun? Sen Allah'ın izini, alametini, işaretini görüp Allah'ı bilmek, Allah'ı bulmak ve O'na bağlanmak mı istiyorsun? Mucizeye gerek yok; dön bak etrafına! Karıncaya bak; hayvanlara bak; yere bak; göğe bak; yağmura bak; kendine bak; âlem lebalep Allah'ın ayetleriyle doludur. İnanmak isteyen için yeryüzü bir deryadır. Yeryüzü bir işaret, bir delil, bir mucize deryasıdır görmek isteyen için... Bu nedenle Yasin suresinin 68. ayetinde Allah (cc), "Eğer biz isteseydik zalimleri silme kör yapardık, eğer isteseydik sîretleri sûretlerine vuruverirdi, içleri yüzlerinde beliriverirdi ve hayvana dönüşüverirlerdi; kıllarını kıpırdatacak, bulundukları yerden insan içine çıkacak halleri kalmazdı," diyor ama bunu yapmıyor. Delil almak istiyorsan bundan daha güçlü bir şeyden bahsediyor ve buyuruyor ki;

"İnsanın yaşlanması insanın üzerinde tecelli eden yaşlılık kanunu, Allah'ın varlığı konusunda daha büyük bir delildir ey insan! İbret almak istiyorsan bu sana yeter."

Kur'an Şiir Değildir

Sonra buyuruyor ki;

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ

"Biz ona şiir öğretmedik; zaten ona yaraşmazdı da. Ona vahyedilen, ancak bir öğüt ve apaçık Kur'an'dır." (Yasin 69)

Kur'an nedir, ne değildir? Hz. Peygamber nedir, ne değildir? Bunu tanımlıyor. Baştan beri mevzuları iç içe düşündüğünüzde, Allah'ın tefekkürümüzü, duygumuzu, kalbimizi, aklımızı, benliğimizi nasıl harekete geçirdiğini fark ettiğimizde, şöyle bir manzara çıkıyor ortaya; Kur'an "asla" beşer üretimi edebi bir mahsul değildir. Mesela Kur'an bir şiir değildir. İşte 69. ayette, "Biz Peygambere şiir öğretmedik; Peygambere yakışmazdı da zaten bu okunan. Peygamberin ağzından çıkan bu söz ancak bir zikirdir, bir uyarıdır, öğüttür ve apaçık bir Kur'an'dır." buyuruyor.

Müşrikler Peygamber Efendimiz'in ağzından böyle etkileyici cümleleri, ifadeleri duydukları zaman inanmadılar; ama çok etkilendiler. Onun etkisini de inkar edemediler. Nübüvvetin Mekke döneminde Efendimiz ticaret için Mekke'ye gelenlere İslam'ı tebliğ ederken, o sırada Mekkeli müşrikler Efendimiz hakkında Mekkelilere şöyle söylüyorlardı; "Mescid-i Haram'da insanların etrafında toplandığı kişiyi görüyor musunuz? Sakın Onun yanına gitmeyin! O insanın aklını başından alıyor; insanları atalarının dininden kaydırıyor." Bir gün Devs kabilesi şairi Tufeyl b. Amr diyor ki; "Beni öyle korkuttular ki Mescid-i Haram'a girdiğimde Onun sözlerini duymamak için kulaklarıma pamuk tıkıyordum. Bir gün, iki gün böyle geçti... Dedim ki kendi kendime; "Sen koca bir şairsin, O ise basit bir ümmi. Onun sözleri seni nasıl tesiri altına alsın ki!..." Kulaklarımdaki pamuğu çıkarttım ve yanına kadar sokuldum. Ashabına bazı ayetler okuyordu. "Dinledim, dinledim, dinledim... içimden dedim

ki bunlar bir şair sözü olamaz. Ben şairim; bunlar bir kâhin sözü olamaz, bunlar bir sihir olamaz; sihirbazın sözü olamaz, dedim ve iman ettim." Hz. Peygamber bir şair, Kur'an da bir şiir kitabı değildir. Hz. Peygamber Allah'ın elçisidir; Kur'an da bir öğüt ve apaçık bir kitaptır. Ayette geçen "zikir" kelimesi "hatırlatmak" demektir. Kur'an hatırlatır, bu kavramı kullanması çok manidardır. Çünkü Kur'an, insanın içinden gelen devasa sorulara, büyük arayışlarına, onun içindeki fıtrata bir cevap niteliği taşır. Fıtratla Kur'an karşı karşıya geldiğinde, insanın içinden yükselen hakikatin sesi der ki; "Aradığın işte budur." Kur'an insanın ruhuna, benliğinin derinliklerine hitap eder. Yeter ki insan içindeki o sese kulak verebilsin, o sesi duyabilsin. O ses çok mühimdir, Kur'an o sese hitap eder, insanın gönlüne girdiğinde insanın fıtratını harekete geçirir.

لِيُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ

"Diri olanları uyarsın ve inkarcılar hakkındaki o söz (ceza) gerçekleşsin diye (gönderilmiştir)." (Yasin 70)

Kur'an, diri olanı, objektif olanı, arayış içinde olanı, kendi eliyle kendi kalbini mühürlemeyeni, önünden bir set çekip, arkasından bir set çekip sonra üzerini bir örtü ile örtüp kendi içine kapanarak maneviyatını komaya sokmayanı Allah'a, O'nun ayetlerine, Allah'ın kitabına karşı körcesine bir tavır takınmayanı uyarmak için gelmiştir. İnkarcıların üzerine de Allah'ın azap vaadini gerçekleştirir. Bu vaad şudur; "Kim Allah'a itaat eder, hak yolunda yürürse ona cennet vardır.

Kim de Allah'ın emirlerine asi gelirse, inkarcı olursa ona cehennem vardır."

Kur'an'ın en önemli özelliklerinden biri budur; insana karar verdirir. Kur'an, insanın karar mekanizmalarını devreye sokar ve arayış içinde olan insanı hakikat ile tanıştırır.

5. BÖLÜM

DİRİLİŞ VE ALLAH'A DÖNÜŞ

Evcil Hayvanlar Allah'ın Bir Nimetidir

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ اَيْدِينَآ اَنْعَاماً فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ

"Görmezler mi ki kendi kudretimizin eserlerinden olmak üzere onlar için sahip oldukları nice hayvanlar yarattık." (Yasin 71)

وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ

"Bunları kendilerine boyun eğdirdik ki bir kısmı binekleridir, bir kısmını da yerler." (Yasin 72)

وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ اَفَلَا يَشْكُرُونَ

"Bunlarda kendileri için içecekler ve başkaca yararlar da vardır. Hâlâ şükretmeyecekler mi?" (Yasin 73)

O hayvanlarda insanlar için pek çok faydalar ve pek çok içimlikler vardır. İçerek o hayvanlardan, hayvanların ürünlerinden istifade ederler. Şükretmeyecekler mi artık bu kadar nimetin üzerine?

Yasin suresinin 73. ayetine geldik. Daha ortada namaz yok; namaz kılın denmedi. Oruç yok; oruç tutun da den-

medi. Hac yok, zekat yok, bildiğimiz ve beklediğimiz manada hiçbir ibadetten bahsedilmedi. Niçin biliyor musunuz? Çünkü ahlakın da ibadetin de özü, temeli, asıl enerji kaynağı olan inancı inşa ediyor Mekke'de. Kur'an bize Yasin suresi ile varlığı ve var ediciyi fark ettiriyor; "Nasıl bir nimet deryasının içerisindesin dön, bak," diyor; "düşün," diyor. Bunun için emrimiz altında bulunan hayvanları örnek veriyor. "Onların bir kısmına binerek onlardan istifade ediyorsunuz; bir kısmının etinden, yününden, sütünden istifade ediyorsunuz. İşte onları sizin için yaratan Allah'tır." diyor. Bunun üzerine düşün; sütünü içerken, yün kazak giyerken bir daha düşün, deri bir ayakkabı giyerken bir daha düşün onu senin için yaratan Allah'ı. Biz şimdi arabaya biniyoruz... yıllar yılı insanlar ata bindi, deveye bindi, merkebe bindi; bizim için binitlerimizi yaratan, onları evcilleştiren Allah'tır. Bunu fark et!

Allah eşyayı yaratırken bir karakterle, bir fıtratla yaratır. Ne kadar uğraşırsanız uğraşın bir aslanı evcilleştiremezsiniz, bir kaplanı evcilleştiremezsiniz, bir kurdu evcilleştiremezsiniz ama kurttan türemiş köpeği evcilleştirmeye müsait bir şekilde yaratan Allah'tır. Deve için böyledir, at için böyledir, aklınıza gelebilecek tüm evcil hayvanlar için aynı kanun geçerlidir. Allah onları bize lütfundan dolayı o mizaçla yaratmıştır; dön bak, nimeti fark et ve şükret... Bize burada bunu emrediyor.

Şükür Kulun En Önemli Özelliğidir

Allah (cc) buyuruyor ki;

وَمَا مِنْ دَآبَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَٰٓئِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّآ أُمَمٌ أَمْثَالُكُمْ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ (En'am 38)

"Yeryüzünde yürüyen hayvanlar ve gökyüzünde iki kanadıyla uçan kuşlardan ne varsa hepsi sizin gibi topluluklardır. Biz Kitap'ta hiçbir şeyi eksik bırakmadık. Nihayet (hepsi) toplanıp rablerinin huzuruna getirileceklerdir."

Bu Kitap'ta insanın hakikate ulaşması konusunda biz hiçbir şeyi eksik bırakmadık. Kur'an'ı baştan sona tefekkür ederek okuyan bir Müslüman görecektir ki Kur'an'da, "şu da olsaydı daha güzel olurdu," diyebileceğimiz bir eksiklik söz konusu değildir. Allah -tabiri caizse- hakikati bulabilmemiz için iğneden ipliğe her neye muhtaçsak hepsini bu Kitab'a yerleştirmiştir.

Şükredin buyuruyor Allah (cc). Şükretmek nimeti fark etmektir; şükretmek nimeti göndereni fark etmektir; şükretmek nimeti gönderenin nimeti sana niçin verdiğini fark etmek ve Allah'ın, nimeti verme amacına uygun bir şekilde o nimeti kullanmak demektir. Allah maddi imkan verir. Eğer insan o maddi imkanı günah ve isyan yolunda kullanıyorsa ağzıyla istediği kadar Allah'a şükretsin, sadece diliyle şükretmiş olur; lafla peynir gemisini yürütmeye çalışmış olur, bu ise onu şükreden, şakir bir kul yapmaz.

Ashab-ı kiramdan bir grup Efendimiz'in vefatından sonra Aişe annemizin yanına gelir ve derler ki; "Ya Aişe! Sen Peygamberle yarenlik yaptın, Efendimiz'in yanında oldun, başucunda bulundun, Efendimiz'in gecesine vakıf oldun... Onda gördüğün en muazzam hal, seni en çok etkileyen şey neydi?" Aişe annemiz şöyle cevap verir; "Bir gece benden ibadet için izin istedi, dedi ki; 'Eğer sen de uygun görürsen ben bu gecemi Rabbimle geçirmek istiyorum.' Efendimiz kalktı, uzunca kıyamda kaldı, uzunca rüku yaptı, secde yaptı." Hatta bir rivayette, "o kadar uzun secdede kaldı ki," diyor

Aişe annemiz, "öldü zannettim; galiba öldü, dedim." Ayağına dokundum, hareket ettiğini görünce derin bir 'oh' çektim; hamdolsun yaşıyormuş dedim. Selam verdikten sonra; 'Ya Resulallah! Allah senin geçmiş ve gelecek bütün günahlarını affettiği halde kendini niçin bu kadar yoruyorsun?' dedim. Bana أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا 'Rabbime çok şükreden bir kul olmayayım mı?' diye cevap verdi." (Buhari, Teheccüt, 6)

Rabbime çok şükreden bir kul olmayayım mı?

Düşünsenize geçmiş ve gelecek bütün günahları affedilmiş ve o hâlâ en üst düzeyden kulluğuna devam ediyor. Şükretmek, şükreden bir kul olmak istiyor.

Allah'a Ortak Koşmak En Büyük Nankörlüktür

İnsan nankör bir varlıktır; anında defterden silebilir, kendisine verilen hesapsız nimetleri anında yok sayabilir. İnsan en başta Rabbine karşı nankördür. Kur'an bu hakikati bize ifade ediyor ve Abese suresinde Allah (cc) şöyle buyuruyor ki; قُتِلَ الْإِنْسَانُ مَا أَكْفَرَهُ (Abese 17) "Kahrolası o insan! Ne kadar da nankördür!" Ve sonra Allah insana verdiği nimetleri anlatıyor; onu nasıl nutfeden yarattığını, nasıl bir katre, bir damla su iken nasıl görmezken onu görür yaptığını, tutamazken tutar yaptığını, hareket edemezken hareket eder yaptığını. İnsanın bir nimet verici olarak Allah'ı görememesi, üzerindeki nimetleri bilememesi ve bu nimetleri Allah'ın rızasına uygun bir şekilde kullanamaması kadar büyük bir bedbahtlık yoktur.

Allah (cc) böyle buyuruyor; "fark et." İnsan bu hakikati fark ettiği zaman hayatının tamamı ibadete dönüşür. Süt içerken bu ayeti aklına getir; ne buyurmuştu Allah? "Sizin için hayvanlar yarattık; siz onların sütlerinden istifade ediyorsunuz." Sen bunu kalbinden geçir. Allah'a hamd olsun

şu sütten, şu ayrandan içiyorum dediğin, bunu kalbinde hissederek söylediğin zaman o sütü, o ayranı içmen ibadet olur. Farkındalıkla olaylara bakışın, hayatı değerlendirişin hayatının tamamını ibadete çevirir. Eğer Yasin suresinin tamamına serpiştirilmiş bu tefekkür mekanizmasını hayatına şamil kılarsan, adım attığında toprağın içindeki tohumu düşünürsen, yağmurlu bir günde inen yağmur damlasını Allah'ın sana bir lütuf olarak indirdiğini düşünürsen aldığın her nefesin, uyumanın ve uyanmanın Allah'ın lütfu olduğunu anlarsan hayatın baştanbaşa ibadete dönüşür. İnsanın bütün bunları yok sayıp şirk ve isyana düşmesi kadar büyük bir bedbahtlık yoktur.

Allah (cc) buyuruyor ki;

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اٰلِهَةً لَعَلَّهُمْ يُنْصَرُونَ

"Onlar yardım göreceklerini umarak Allah'tan başka tanrılar edindiler." (Yasin 74)

Çok güzel bir saat görüyoruz da markasını, modelini didik didik edip arayıp buluyoruz. Peki, insan hiçbir uzvunu kendi ihtiyar ve seçimi ile inşa etmediği halde ne yapıyor? Şu vücudu yaratanı, yok iken var edeni inkar ettiği gibi bir de buna yanlış bir merci tayin ediyor. İnsan Allah'a ortak koşarsa her şey boşa gidiyor. "Şükretmesi gerektiği halde Allah'ı bıraktılar da Allah'ın dışında ilahlar edindiler," diyor ayet; umulur ki yardıma mazhar olurlar. Allah'ın dışında, kusurlu, kendileri gibi aciz varlıkları Rab edindiler.

Tarih isyankarların geçit törenleriyle doludur. Tarihe bakın peygamberlerini öldürmek isteyen kavimler, Allah'la restleşen inkarcı tipler göreceksiniz...

قَالُوا اَجِئْتَنَا لِتَأْفِكَنَا عَنْ اٰلِهَتِنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ (Ahkaf 22)
"Sen bizi ilahlarımızdan uzaklaştırmak için mi geldin? Doğru söylüyorsan tehdidini hemen gerçekleştir! dediler." "Bizi tehdit ettiğin şeyi getir bakalım," diye Allah'a ve peygambere meydan okuyan tipler. Mekke döneminde Peygamber Efendimiz'e inen Abese suresinde çok mühim bir ibare vardır. Allah (cc) buyurur ki insan cinsi için, bütün insanlar için; كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَآ اَمَرَهُۥ (Abese 23) "Hayır! İnsan, Allah'ın emrettiğini yapmadı." Yani insan henüz Allah'ın kendisini yaratma amacına ulaşamadı; o hedefi gerçekleştiremedi. Allah insanı niçin yaratmıştır? Yalnız kendisine kulluk etsin diye. Allah tarih boyunca on binlerce peygamber gönderdi; yüzlerce kitap indirdi. En iyi bildiğimiz ümmetlere ne oldu? Yahudilere bakın. Ne oldu? Hristiyanlara bakın ne oldu? Hz. Musa, onları Allah'ın izniyle Firavun'un zulmünden kurtardı, Kızıldeniz'i geçer geçmez puta tapan bir kavim gördüler, hemen onlar da buzağıya tapmaya başladılar. Gözlerinin önünde Kızıldeniz yarılmış, Firavun helak olmuş... Peygamberlerine diyorlar ki;

وَجَاوَزْنَا بِبَنِي اِسْرَآئِيلَ الْبَحْرَ فَاَتَوْا عَلٰى قَوْمٍ يَعْكُفُونَ عَلٰٓى اَصْنَامٍ لَهُمْ قَالُوا يَا مُوسَى اجْعَلْ لَنَآ اِلٰهاً كَمَا لَهُمْ اٰلِهَةٌ قَالَ اِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ (A'raf 138)

"İsrailoğulları'nı denizden geçirdik; derken kendilerine mahsus birtakım putlara tapan bir kavimle karşılaştılar. Bunun üzerine, "Ey Musa! Onlara ait tanrılar gibi, sen de bizim için bir tanrı yap," dediler. Hz. Musa dedi ki; "Gerçekten siz cahil bir toplumsunuz!" Hz. Musa; Siz ne söylediğinizin, Allah'ın peygamberinden ne istediğinizin farkında mısınız? Sonra bunlar ceza almışlar, çölde uzun bir zaman kalmışlar. Sürgün hayatı yaşamışlar ama Allah lütfundan, kereminden, çöl sıcağına karşı onları bulutlarla gölgelendirmiş, gökten

bıldırcın eti ve kudret helvası indirmiş. Bu defa demişler ki; "Ey Musa Rabbine dua et, biz bıktık bu hayattan, artık şehre inmek istiyoruz, biz soğan sarımsak istiyoruz." Bunun üzerine Hz. Musa diyor ki; "Siz neyi ne ile satın aldığınızın farkında mısınız? Nasıl bir nimeti teptiğinizin neye talip olduğunuzun farkında mısınız?" Sonra Hz. Musa, "Allah'ın emridir, Kudüs'ü fethedeceksiniz," dediğinde, Allah'ın peygamberine demişler ki;

قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا أَبَداً مَا دَامُوا فِيهَا فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هٰهُنَا قَاعِدُونَ (Maide 24)

"İsrailoğulları, "Ey Musa! Onlar orada bulundukları sürece biz oraya asla girmeyeceğiz. Sen ve rabbin gidin savaşın; biz burada oturacağız!" dediler." İşte biz burada oturuyoruz, zaferi kazanınca bizi çağırın, dediler. Aynı şekilde ümmetleri Hz. Salih'i katletmeye, Hz. Şuayb'ı katletmeye, Hz. Lut'u katletmeye kalkmadılar mı?

Tarih boyunca peygamberlerine tam ittiba etmiş tek bir kavim, tek bir ümmet vardır. Kur'an'da Allah'ın رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ (Beyyine 8) "Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır." dediği Efendimiz'in (sav) ümmetidir. Bu ifade Kur'an'da sadece özelde ashab-ı kiram, genelde de ümmet-i Muhammed için kullanılmıştır.

Tarih şükürsüzlerin, kafirlerin, inkarcıların hak ile, peygamberler ile ve hatta Allah ile savaşlarının, restleşmelerinin, dalaşmalarının, sataşmalarının tarihidir. Bu nedenle nimeti fark etmek çok mühimdir. "Ey insan! Allah'ın senin üzerinden sergilediği nimetlerini fark et!" Bu fark ediş hali basiret gerektirir; derinlemesine düşünmeyi gerektirir, sıradanlaşmamayı gerektirir. Bakışının sıradanlaşmasına izin verme! Gözün her gün görüyor diye bakışının sıradanlaşmasına izin

verme! Şu an gören gözün görmez olsa gördürebilir misin? Nefes alışverişinin sıradanlaşmasına izin verme! Ciğerlerin nefes alamaz hale geldiğinde ne yapabilirsin? Dönüp tekrar bak... Bu vücudun sahibi kim? Bu kanunu koyan kim? Bu kalbi çalıştıran kim? Vücudumuza bir ağ gibi örülmüş damar şebekesinden haberin var mı? Kemiğin içindeki iliğin ne olduğunu biliyor musun? Ne iş görüyor? Ne maksatla çalışıyor? Bu muazzam mekaniği koyan kim? Bu kanun kimin eseri? Bunun üzerine düşün. Sıradanlaşma! Kur'an bize bu hakikati haykırıyor; sıradanlaşma! Bir Müslüman için sıradanlaşmak "ölüm"dür. Peygamberimiz (sav) "Kimin iki günü birbirine eşitse ziyandadır, sermayeyi koruyamaz." buyuruyor. (Acluni, Keşfu'l-Hafa, 2/27)

Peygamber Efendimiz, mü'minin ferasetinden bahseder. (Tirmizi, Tefsiru'l-Kur'an, 16) Mü'min, etrafını her daim ölçüp biçen ve döngüyü fark eden insan demektir. Şu ana kadar namazdan hiç bahsetmedi; oruçtan, hacdan, zekattan bahsetmedi; bütün ibadetlerin ve bütün ahlakın kendisinden fışkırdığı ana kaynaktan, özden, bu öz üzerinde tefekkür etmekten ve bunun bizi ulaştıracağı hakiki imandan bahsetti. Ne buyurmuştu Allah (cc) Bakara suresinin serlevha kısmında; وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَآ أُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَآ أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ (Bakara 4) "Sana indirilene ve senden önce indirilene iman ederler ve ahirete de kesin olarak inanırlar." Yakîni iman... Yani sanki öldün, öte âlemlere gittin, gördün, döndün, geldin de aklında, kalbinde hiçbir şüphe olmayacak şekilde inanıyorsun demektir. Allah bizden bu imanı istiyor. İmanda bu seviyeye ulaşmak hayal değildir ama kolay da değildir. Gayret etmek lazım. Kur'an'ın "yürü" dediği yerde tefekkür ederek yürüyebilirsek bu imana ulaşırız. Kur'an'ın verdiği deliller üzerinde tefekkür ettiğimizde şöyle bir şey karşımıza

çıkar: Beni karşında gördüğün gibi, seni karşımda gördüğüm gibi şu saatin elinde durduğu gibi, şu elini hissettiğim gibi Azîz ve Celîl olan Allah'ı hissedersin. Hayali bir duygu ve durumdan bahsetmiyoruz. Sana şah damarından daha yakın olanı fark ediverirsin. Dünyalar senin olur. En büyük devlete erersin. Sonrasında her sıkıntı vız gelir. O bize bizden daha yakın, hisset. Şu ayeti düşünelim, Allah (cc) buyuruyor ki; وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (Kaf 16) "İnsanı biz yarattık ve elbette içinden geçenleri biliriz; sağında solunda oturmuş iki alıcı (yaptığını) alıp kaydederken biz ona şah damarından daha yakınız."

Rabbini İliklerine Kadar Hissetmek

Bu hakikati iliklerine kadar hissettiğin zaman Allah'ı başucunda bulursun; Allah'ı içinde bulursun; Allah'ı bulduğunda en yüksek hakikatle sarmaş dolaş olursun. Bu dünyalara değer. Bir an Allah'ı hissetmek, dünya ve içindeki her şeyden daha kıymetlidir. Çünkü bu his akılda bir enerji oluşturur; bu enerji akıldan kalbe akar... Kalp ise organların komutanıdır; oradan eylemlere akar, davranış böyle değişir. İnsan böyle değişir.

Pedagojimizdeki arızanın sebebi budur. Biz "yapma" diyoruz; hiçbir tavır değişikliği olmuyor. "Yap" diyoruz aynı. İnancın alt zeminine, köküne, özüne ulaşıp oraya dokunmadan istediğin kadar "yapma" de yapar. İstediğin kadar "yap" de yapmaz. O zemini oluşturacaksın; bâtılla olan mücadelesinde Efendimiz gibi en az 23 yıl alın teri dökeceksin.

Beni çok etkiler, içkinin haram kılınması hadisesi hicretin 4. yılında gerçekleşti. Efendimiz'in peygamberliğinin 17. yılı. Niçin o kadar yıl beklenmiş? Efendimiz 17 yıl boyunca

insanlara marifeti, irfanı, hakikati öğretmiş; insanlar o kıvama gelince ancak içkiyi bırakabilmişler. Günah bir madde bağımlılığıdır; "bırak" deyince bırakamaz insan. Aişe annemiz diyor ki; Peygamberimiz Mekke'de tebliğe başladığı zaman insanlar içki içiyorlardı; "içmeyin" diyebilirdi ama demedi. İnsanlar kumar oynuyorlardı; "oynamayın" diyebilirdi ama demedi. Allah (cc) bu konuda bir ayet indirse kim itiraz edebilir, kim hesap sorabilirdi? Ama Peygamberimiz tedrici olarak önce imanı anlattı; hakkı, hakikati anlattı. Uzun yıllar süren zahmet, emek ve alın teri isteyen bir çalışmanın sonucu olarak toplumda davranış değişikliği meydana geldi.

Sahabeden Ebu Mesud (ra) anlatıyor; "Bir hizmetçim vardı; bir gün bir hata yaptı. Aldım elime sopayı, onu dövüyorum ki arkadan bir ses duydum; 'Şunu bil ki ey Ebu Mesud! Şunu bil ki ey Ebu Mesud!' diyordu. Döndüm, baktım ki Efendimiz (sav). Buyurdu ki; "Sen şimdi kırbaçla bir hizmetlini dövüyorsun ya şunu bil ki Allah'ın senin üzerindeki kuvveti, kudreti senin o hizmetli üzerindeki gücünden, kudretinden kat kat fazladır." Elimdeki kırbaç yere düştü; dizimin bağı çözüldü." (Müslim, Eyman, 34,35) Bu inancı, bu denli Allah korkusunu içimizde muhafaza edemezsek, hissizlik, takvasızlık, ihtiyatsızlık, lakaytlık, hayatımızı santim santim, ilmek ilmek ele geçirir. Efendimiz bir davranış değişikliğini talep etmeden önce yıllarca bu mefkûreyi, bu inancı yerleştirmeye çalışmıştır. Şu ana kadar Yasin suresinde gördüğümüz hakikat budur; şu ana kadar namazdan bahsetmemesinin, oruçtan bahsetmemesinin sebebi budur. Burayı inşa ettiğinizde, hayatın bütün alanları kendiliğinden inşa olacaktır. Efendimiz inancın merkezini kalp olarak ifade etmiş ve kalp için şöyle buyurmuştur; "İnsanın benliğinde, vücudunda öyle bir et parçasıdır ki o sıhhatte olursa bütün beden sıhhatte olur,

o fesada uğrarsa bütün beden fesada uğrar. O et parçası kalptir." (Buhari, İman 39, Büyû' 2) Kalp mimarisi, kalbi ıslah etmek, inşa etmek...

"Gönül ayinesin sofi,
Kılar isen eğer safi
Açılır sana bir kapı,
Ayan olur cemalullah."

Kalp benliğin, kimliğin, kişiliğin, şahsiyetin merkezidir; oradaki duygu ve düşünceler inşa edilmek, ıslah olmak ister. Allah (cc) kalbe bakar, kalbi bilir, puanı oradan verir, ameli oradan değerlendirir. Kur'an bütün ayetleriyle tefekkür sistemimizi besleyen, kalbe akan, kalbi besleyen durumları, prensipleri bize naklediyor.

لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُحْضَرُونَ

"Halbuki o sözde tanrılar kendilerine yardım edemezler, aksine kendileri onların hizmetindeki askerlerdir." (Yasin 75)

İnsan niçin bir ilaha yönelmek ister. Çünkü insan kendisinin zayıf, yöneldiği ilahının güçlü olduğunu düşünür. Böyle tasavvur eder. Onun için insanın dengi olan başka bir insandan ilah olamaz. O halde görmeyen, işitmeyen, konuşmayan, yürümeyen ve kendisine tapana hiçbir fayda sağlamayacak olan bir puttan ilah olmaz. "Mabud" dediğin "abd"ine yardım eder. Ayet diyor ki; müşriklerin ilahları bırakın müşriklere yardım etmeyi, onların yardımına muhtaç bir durumdadır. Hac suresi 73. ayeti burada hatırlamak gerekiyor. Allah (cc) şöyle diyor; "Ey insanlar! Size bir ör-

nek verildi. Şimdi ona iyi kulak verin. Sizin Allah'tan başka taptıklarınız bir sinek dahi yaratamazlar, hepsi bunun için toplansalar bile. Eğer sinek onlardan bir şey kapsa, bunu ondan kurtaramazlar. İsteyen de aciz, istenen de." Yani tapılan tapandan daha aciz. Bir insanın âlemlerin rabbi olan Allah'ı bırakıp hiçbir fayda vermeyen putlara tapması kadar büyük bir bedbahtlık var mıdır? Şirk ne acıklı bir durumdur. Müşrik ne kadar da acınacak bir haldedir?

فَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

"Onların sözleri seni üzmesin. Biz onların gizlediklerini de açığa vurduklarını da elbette biliyoruz." (Yasin 76)

Müşrikler peygamberimizin daveti esnasında Onu sözlü olarak çokça üzer ve incitirlerdi. Ona şair derlerdi, kahin, sihirbaz ve mecnun derler ve böylece onun davet azmini kırmaya çalışırlardı. Efendimiz (sav) de bir insan olduğu için, kalbi çok rikkatli olduğu için üzülür ve incinirdi. İşte Allah (cc) özelde Peygamberimiz'e genelde de Onun sünnetini yol tutan ve hakka giden yolda zalimlerin tacizlerine maruz kalan bütün müminleri teselli ediyor bu ayette. Bu teselliden sonra mümine de hüzün yakışmaz. Çünkü kalpteki hüzün işgali, insanın davet azmini kırar. Zalimlerden, kafirlerden dolayı kalpte böyle bir hüzün belirdiğinde Allah (cc) demiş oluyor ki; "Üzülme, ben seni üzenlerin ne dediklerini ne demek istediklerini, dışlarını, içlerini, sözlerini özlerini biliyorum. Sen bana dayan, kulluk vazifelerine sarılmaya devam et. Sen müstakim ol, dosdoğru dur, seni üzen belasını bulur."

Sonra sure insanın karakter inşasında ve yüksek erdemlere ulaşmasındaki temel inanca değiniyor. Ölümden sonraki diriliş yani "el-ba'sü ba'de'l-mevt":

Çürümüş Kemikleri Kim Diriltecek?

Allah (cc) buyuruyor ki;

أَوَلَمْ يَرَ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ

"İnsan kendisini bir nutfeden yarattığımızı görmez mi? Oysa bak, şimdi o, açıktan açığa bize karşı duran biri olmuştur." (Yasin 77)

Yasin suresinin başından beri muhtelif vesilelerle değindiğimiz bir hakikati Allah (cc) burada yeniden önümüze getiriyor; İnsan görmüyor mu biz onu bir nutfeden, bir sıvıdan, gözle görülemeyecek kadar basit bir hücreden yarattık. Bu hakikati yok sayarak insan kalkıyor; Allah'a, Kur'an'a, peygambere karşı apaçık bir düşman kesiliyor. İnsan neyden yaratıldığına bir baksın.

وَضَرَبَ لَنَا مَثَلاً وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِ الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ

"Kendi yaratılışını unutup bize örnek getirmeye kalkışıyor ve 'Şu çürümüş kemiklere kim can verecekmiş?' diyor." (Yasin 78)

Bu soru Peygamberimiz'e sorulmuş. Cevabı Allah (cc) vermiş:

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

"De ki; "Onları ilk başta yaratmış olan diriltecek.
O yaratmanın her türlüsünü bilir." (Yasin 79)

İnsanı ilk defa kim yarattı ise O her yaratmayı en iyi bilendir, insanı yeniden diriltecek olan da O'dur. İkinci defa yaratılman; öldükten sonra etlerin, kemiklerin, iliklerin, sinirlerin toprak olduktan sonra Allah'ın seni topraktan süzüp, çıkartıp karşısında dikeceğine itikat etmen en büyük mevzudur. Bir insanın yoktan yaratılması, öldükten sonra ikinci defa yaratılacağının en büyük delilidir.

Yasin suresinin 77-79 ayetlerinin iniş sebebi şöyle anlatılır: As bin Vail adında bir müşrik elinde bir kemik parçasıyla Peygamber Efendimiz'in yanına gelmiş ve elinde ufalamış parçacıkları üfleyerek uçuşan tozları göstermiş ve demiş ki; "Bu çürümüş kemikleri kim diriltecek?" Peygamber Efendimiz'e aklınca bir kemikle delil getirmiş, "Bu kemiğin dirileceğini mi söylüyorsun?" diyerek itiraz etmiş. "Toprak olmuş bir kemik nasıl yeniden ete kemiğe bürünür de canlanır?" İnsan aslında topraktan yaratılmıştır. Topraktan yaratılmış olan insanın, toprak olduktan sonra yeniden topraktan yaratılmasının en büyük delili ilk yaratılmasıdır. Evet bizim ilk yaratılışımız topraktan olduğu gibi yeniden yaratılmamız da topraktandır. Nasıl? Topraktan aldığımız vitaminlerin annenin ve babanın vücudunda gerçekleşen birtakım işlemlerle ana elementlere dönüşmesi sonucunda, insan vücudunda peyda olan iki hücrenin bir yerde buluşmasından oluşmaz mı insan? İnsanın geldiği yer, asıl mercii topraktır. Topraktan yaratılan insan, toprak olduktan sonra yeniden yaratılmayı niçin imkansız görür ki! Bu

apaçık bir küfür ve inkar halidir. Allah (cc) şöyle buyuruyor; اُنْظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَكَفٰى بِهِ اِثْماً مُبِيناً (Nisa 50) "Bak, nasıl da Allah üzerine yalan uyduruyorlar! Apaçık bir günah olarak bu yeter." وَقَالُوا ءَاِذَا كُنَّا عِظَاماً وَرُفَاتاً ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقاً جَدِيداً (İsra 49) "Bir de dediler ki; 'Biz bir kemik yığını haline gelmiş, ufalanmışken yepyeni bir yaratmayla dirilecek mişiz, öyle mi?' "

Eğer bir insan, gözüne perdeyi çekmiş, simsiyah gecenin, simsiyah parçaları gibi dalalet ve zulümat parçalarını gönlüne eklemlemiş, hakikate giden yolu kendi eliyle kesmişse, bırakın o insanı bir mucizenin, olağanüstü bir olayın hidayete getirmesini; ölse, öldükten sonra dirilse bile iflah olmaz. İnsan o muhakemeyi, o muhasebeyi, o düşünceyi kendi özgün fikri ve iradesiyle yapmak zorunda; Kur'an'la hakikate ulaşmak zorunda. Bunu başaramazsa insan için en büyük hezimet işte budur. Peygamber Efendimiz müşriklere türlü hakikatlerden bahsetti; Allah'ın varlığını, ahireti, ölümden sonraki dirilişi o kadar farklı yollarla anlattı ki müşrikler yine Nuh dediler ama peygamber demediler; inanmadılar. Peygamberimiz de bunlar neden iman etmiyorlar diye üzülünce Allah (cc) buyurdu ki;

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَاباً مِنَ السَّمَّاءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ. لَقَالُوا اِنَّمَا سُكِّرَتْ اَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ (Hicr 14-15)

"Onlara gökten bir kapı açsak da oradan yukarı çıksalar, yine de 'Herhalde gözlerimiz perdelendi, hatta bize büyü yapılmış olmalı!' derler."

Yani sen, onlar inanmıyorlar diye kendini üzüyorsun ya, inanmamakta ısrarlı, kafir olmuş, küfre düşmüş bir insana biz eğer gökten bir kapı açsak, oradan çıksalar, miraca yükselseler, göğe çıksalar; cenneti, cehennemi, arşı, sidretü'l müntehayı, Beyt-i Ma'mur'u, melekleri görseler, göklerde görmedikleri

hiçbir yer kalmasa bile inanmaya karar vermemiş, kibrini terk etmemişse, "Gözlerimiz boyandı bizim galiba, biz sihre tutulmuş bir kavim olmuşuz," diyecekler de hakkı yine kabul etmeyeceklerdi.

İnsan en son gözüne, gördüğüne inanır; gözüne inanmayan bir insanın kalbini hiçbir şeye inandıramazsınız Bu insan tipi surenin ilk sayfasında anlatılan; üzerinde artık azap sözü hak olmuş, önlerine bir set, arkalarına bir set çekilmiş, hakikate kulaklarını tıkamış, gözlerini kapamış kimseler olarak anlatıldı. Bunlar Efendimiz'e pek çok defalar gelip, "Kemikler un ufak olduktan, toz haline geldikten sonra dirileceğimizi mi söylüyorsun; sen buna inanmamızı mı istiyorsun?" demişler. Sadece Yasin suresinde değil, Kur'an'ın farklı yerlerinde bunlara çeşitli cevaplar verilmiştir. Örneğin İsra suresinde Allah (cc) buyurur ki; قُلْ كُونُوا حِجَارَةً اَوْ حَدِيداً (İsra 50) "De ki; İster taş olun ister demir." Şimdi sen, "Ben toprak oldum, un ufak oldum, kül gibi oldum, Allah beni diriltebilecek mi?" diye soruyorsun ya, şimdi de ki o inkarcıya; "Değil toprak olmak, isterseniz taş olun, isterseniz demir." Ya da;

اَوْ خَلْقاً مِمَّا يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ فَسَيُنْغِضُونَ اِلَيْكَ رُؤُسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتٰى هُوَ قُلْ عَسٰى اَنْ يَكُونَ قَرِيباً (İsra 51)

"İsterse canlanmasını aklınızın almadığı herhangi bir yaratık!" Bu defa da "Bizi tekrar hayata kim döndürecek?" diyecekler. "Sizi birinci defa yaratan" de. Sonunda onlar, sana alaylı bir tarzda başlarını sallayacak ve "Ne zamanmış o?" diye soracaklar. De ki; "Yakın olduğunu sanıyorum."

Allah'ın Diriltemeyeceği Ne Var Bu Alemde?

Ey kafir! Ey müşrik! Gözünü kapat! Allah'ın diriltemeyeceğini düşündüğün her ne ise onu hayal et... Allah "toprağı"

diriltebilir. Allah "demiri" diriltebilir. Allah "taşı" diriltebilir. Aklından geçen her ne ise Allah onu diriltebilir. İstersen toprak ol, İstersen taş, istersen demir ol... Ne olursan ol; bil ki Allah seni diriltecek.

İnsan stetoskopu kendi kalbinin üzerine koysa; kendi varlığını mercek altına alsa, kendisini incelese anında Rabbine ulaşır. Bugün Tıp fakültelerinde, sağlık sahasında şu kadar profesör, şu kadar doktor var. İnsanoğlu bugün kaybolan bir uzvu aynıyla yeniden yerine koymaktan aciz. Bu muazzam donanım kime ait? Bu mühendislik tasarımı kime ait? Kim bu ilmin ve kudretin sahibi? İlk yaratılışla birlikte anbean devam eden yaratılışı idrak eden insanın ölümden sonraki dirilişle ilgili en ufak bir sorusu ve sorunu kalmaz. Ölümden sonraki dirilişle ilgili derin sorgulamalar yaşayan, derin şüpheler içinde bocalayan herkes şunu bilsin ki; esas problem kendi varlığını tanımlama problemidir. İnsan henüz kendisinden bîhaberdir. Onun için diyor ki; "İlk defa kim yarattıysa o diriltecek." Böyle dediğinde şöyle kafalarını öne doğru uzatıp alaycı bir ifadeyle "İlk defa yaratan mı diriltecekmiş? Ne zamanmış peki, ne zaman!" diye alaycı bir üslupla seni sorguya tabi tutarlar. Allah (cc) yine diyor; "Belki de yakındır nereden biliyorsunuz?" Belki de çok yakında... Böyle bir ihtimal tedbir almayı gerektirmez mi? Onun için Kur'an'ın bize yüklediği bu inanç, bu mefkûre, bu iman, bu bakış açısı gerçekten çok büyüktür. Dağların, taşların yüklenmekten imtina ettiği, çekindiği o büyük hakikatlerden ölüm hakikatinin ifade ettiği anlam gerçekten devasa bir hakikattir. Öleceğiz ve öldükten sonra dirileceğiz. Diriliş dev bir hakikat, dirildikten sonra sorgu, sual, hesap, mizan dev bir hakikat ve arkasında asıl korkunç hakikat cennet ve cehennem yani ya Allah'ın rızası ya Allah'ın gazabı. İşte bu

iman insanı inşa eder. İçinde bir kıvılcım çakar, imanla insanın içinde bir nur parlar. Sığlığımız, Kur'an'dan uzaklığımızdandır. Lakaytlığımızın, aldırışsızlığımızın, gamsızlığımızın, dünyevileşmemizin sebebi Kur'an'dan uzak kalmamızdır. Kur'an duygu durumumuzu dengeler. Dünya ile ahireti, bedenle ruhu, akılla kalbi, görünen ve görünmeyeni, zühd ile sekülerliği dengeler Kur'an. Onun için buyurdu ki, onu ilk defa kim yarattı ise onu yeniden diriltecek olan da işte O'dur.

اَلَّذي جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْاَخْضَرِ نَاراً فَاِذَٓا اَنْتُمْ مِنْهُ تُوقِدُونَ

"Yemyeşil ağaçtan sizin için ateş çıkaran O'dur; işte ondan yakıp durmaktasınız." (Yasin 80)

O Allah ki odundan, ağaçtan sizin için ateş çıkarttı da işte siz ondan yakıp duruyorsunuz. Ağacı alıyorlar odun yapıyorlar ve oradan bir yakıt elde ediyorlar. Yemyeşil bir bitkiyi yanmaya elverişli kılan da öldükten sonra sizi dirilmeye elverişli kılacak olan da yine o Allah'tır. Sonra buyuruyor ki;

اَوَلَيْسَ الَّذي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِقَادِرٍ عَلٰٓى اَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلٰى وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَليمُ

"Gökleri ve yeri yaratan Allah onların benzerini yaratmaya kadir değil mi? Elbette öyledir. O eşsiz yaratıcıdır, her şeyi bilir." (Yasin 81)

Yerin ve göğün benzerini yaratmaktan bahsetti bu ayette. Ne demek istedi? Kıyamet kopacak, gök yarılacak; اِذَا السَّمَٓاءُ انْفَطَرَتْ (İnfitar 1) "Gökyüzü yarıldığında," Yani gök yok olacak. وَاِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ (İnfitar 2) "Yıldızlar dağılıp saçıldığında,"

Bu gördüğümüz yıldızlar, darmadağın olacak ve kaybolup gidecek. إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا (Zilzal 1) "Yer o dehşetli sarsıntısıyla sarsıldığında," Bu yeryüzü devasa bir depremle paramparça olacak ve yeryüzündeki bütün dağlar; öyle görünüyor ki üzerinde yaşadığımız yer kabuğu, asli mahiyetini tamamen kaybederek bambaşka bir şeye dönüşecek ve sonrasında yeni bir gök, yeni bir yer, yeni bir zemin yaratacak Allah (cc). Bu gök ahiret âleminin göğüdür, yer de öyle. Hiçbir şey eskisi olmayacak, eskisi gibi olamayacak.

Onun için cennetten bahsederken Allah (cc) buyuruyor ki;

سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ (Hadid 21)

"Genişliği gökle yerin genişliği gibi olup Allah'a ve peygamberlerine iman edenler için hazırlanmış bulunan cennete ve rabbinizin bağışlamasına erişebilmek için yarışın. Bu, Allah'ın lütfudur ki onu dilediğine verir. Allah büyük lütuf sahibidir." Cennetin genişliği gökler ve yerler kadardır. Bu bağlamda buyurmuş oluyor ki Allah bu gök kubbeyi söküp atacak, bu yıldızları, bu Güneş'i... إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ (Tekvir 1) "Güneş dürülüp karardığında," Bu Ay ortadan kalkacak, bu gökyüzü ortadan kalkacak, bu yeryüzü dönüşecek ve bunun yerine Allah ahiretin zeminini, ahiretin yeryüzünü, ahiretin gökyüzünü inşa edecek. Ayetin sonunda da buyuruyor ki; o çokça yaratan ve her şeyi hakkıyla bilendir. Nasıl olur diye düşünme zihninde? Bu işi Allah (cc) için büyük bir yük görme. Çünkü buyuruyor ki;

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

"Bir şeyi istediğinde, O'nun buyruğu "ol!" demekten ibarettir; hemen oluverir." (Yasin 82)

Allah bir şeyi yaratmayı murad ettiğinde onu yaratmayı dilemesi, yaratmaya hükmetmesi kâfidir. Allah için zorluk söz konusu değildir. Allah için bir ağırlık, bir yorgunluk söz konusu değildir. Abdullah ibni Abbas (ra) diyor ki; "Yasin suresinin son ayeti inince ben Efendimiz'in 'Kur'an'ın kalbidir' dediği Yasin suresinin niçin indiğini o zaman daha iyi anladım."

Her An Allah'a Dönücüyüz

"Gökleri, Güneş'i yok edip yerine yeni bir gökyüzü, yeni bir Güneş, yeni bir yeryüzü yaratma konusunda sakın Allah'ı güçsüz görme; bu konuda sende bir vehim, bir vesvese oluşmasın." Son ayet bunu ifade ediyor. Zihinlerimizde derli toplu bir mefkûre bırakarak sure bitiyor ve diyor ki;

فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

"Her şeyin egemenliği kendi elinde olan Allah bütün eksikliklerden uzaktır ve hepiniz sonunda O'na döndürüleceksiniz." (Yasin 83)

Gök bütün derinliğine ve sonsuzluğuna rağmen, içinde barındırdığı devasa kozmik mevcudiyetlerle Allah'ın mülkündedir; Allah'ın yönetimindedir. Arz Allah'ın yönetimindedir; dağlar, denizler Allah'ın yönetimindedir, aklımıza gelen gelmeyen bütün mevcudat, bütün mahlukat Allah'ın mülküdür; Allah'ın mülkündedir ve o izin verdiği için varlıklarını sürdürebilirler.

Süleyman Çelebi Hazretleri'nin ifadesiyle;
"Ol dedi bir kerre var oldu Cihan,
Olma derse mahvolur ol dem heman"

Varlığın mevcudiyeti de bekası da Allah'ın mülkündedir ve buyurmuştur ki son ifadede; "İnsan da Allah'ın mülkündedir."

Varlık dünyasına baktığımız zaman bütün eşyanın, Allah'ın onlara buyurduğu kanun üzere cereyan ettiğine şahit oluruz. Güneş bu kanundan bağımsız değildir. Ay bu kanundan bağımsız değildir. Suyu yüklenen bulut, buluttan süzülen yağmur, yağmuru karşılayan toprak, topraktan filizlenen tohum, tohumu yiyen bir hayvan... ne varsa aklınıza gelen, bu kanuna tabidir. Fakat Allah insana bir özerklik, ona bir cüz'i irade tahsis etmiştir. Çünkü insan "mümtehan/denenen" bir varlıktır. İnsan zübde-i âlem, ahsen-i takvim ve halife-i rû-yi zemin olduğu için, Allah bütün âlemi insanın denenme sürecine bir zemin olsun diye yaratmıştır. Allah hayırdan ve şerden yana yapıp ettiklerini herkes görsün de kim ebedî mutluluğa layık, kim ebedî hüsranı hak etti açık bir şekilde ortaya çıksın diye insana bir irade vermiştir.

Fakat her ne kadar insan kendi iradesi ile birtakım tasarruflarda bulunma özgürlüğünü kendinde hissetse de aslında Allah'ın koyduğu o ezici kanunun esiridir. İnsanın nasıl Allah'ın mülkünde olduğunu son kelime, son tabir, son terkip ifade ediyor; "Ey insanlar, siz Rabbinize doğru yol alıyorsunuz, siz Allah'a döndürülüyorsunuz." Bu dönmenin birtakım boyutları vardır. لَتَرْكَبُنَّ طَبَقاً عَنْ طَبَقٍ (İnşikak 19) "Siz halden hale geçeceksiniz." diyerek insanın tabakadan tabakaya, katmandan katmana, halden hale, çağdan çağa,

yaştan yaşa geçe geçe, yuvarlana yuvarlana nasıl zamanın içerisinde yolculuk yaptığı ifade ediliyor.

Zamanı iyi fark et, bak nasıl zamanın içerisinde, zaman ellerinden, avuçlarından kayıp gidiyor. Çocuktun genç oldun; gençtin orta yaşı buldun; yaşlandın bak gidiyorsun... Yolcusun...

"Bu dünya bir pencere
Her gelen baktı geçti
Nice han, nice Sultan

Tahtı bıraktı geçti"

dediği gibi şairin, fark et; hanlar, saraylar, hükümferma olmalar, her türlü makamlar, mekanlar, imkanlar, rütbeler, payeler, iltifatlar, işveler geçicidir...

"Zaman bir deniz, ölüm bir liman
Ve her an, bir su damlası sanki

Bizi o limana taşıyan"

dediği gibi şairin, "zaman"ı fark et. İnsan, zamanı fark ettiğinde, dönüş halinde bir varlık olduğunu anlar ve bu muazzam bir bilinç, insanın benliğinde bir şuûr inşa eder. Sonrasında bu fark ediş, bu şuûr hali ölüme bir anlam yükler. Ölüm senin için bir kapıdır, ölüm bir penceredir; zaman seni ölüme, ölüm seni yok olmaya, toprak olmaya değil, mahvolmaya, âlemden silinip tamamen izinin, eserinin kalmayacağı bir yok oluşa değil; seni Yaratan'ın huzuruna çıkartır.

Bu şuûrla insan, varlığı(nı)n başlangıcını anlar; ölümün anlamını yakalayan doğumu yeniden anlar, doğumu fark eden hayatın anlamını çözer, hayatın anlamını çözen var oluşun hakikatine erer. Onun için dönüş halinde olmamı-

zın ikinci alameti "ölüm"dür. Ölüme dikkatlerimizi çeker Yasin suresi.

İnsan ölümlü bir varlıktır. "O halde öleceksek bu hayat niçin?" En derinden bu sorgulamayı yaptırır. Hayat kulluk için; ölüm niçin? Ölüm Allah'ın huzuruna götürülmek için. Allah (cc), insanların topluluklar halinde nasıl sevk edildiğini anlatmak için Zümer suresinde iki ihtimali, iki insan grubunu, iki insan şahsiyetini ve iki nihai dönüş merciini anlatıyor. İnsanların zihnindeki bu kadar mefkûrenin, dinlerin, sözde tanrıların, putların, inanç sistemlerinin ortaya çıkmasındaki arayışın altını çiziyor. Tarih boyunca bütün toplumlar bu arayışın doğurduğu inanç ve düşünce sorunlarını çözmeye çalışmıştır: Nereden geldik, nereye gidiyoruz ve öldükten sonra ne olacak bize? Yani toprak olacağız ve son... Öyle mi? Allah (cc) Zümer suresinde buyuruyor ki;

وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا ۚ قَالُوا بَلَىٰ وَلَٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ (Zümer 71)

"Gerçekleri inkar etmiş olanlar gruplar halinde cehenneme sevk edilecek; nihayet oraya vardıklarında cehennemin kapıları açılacak, bekçileri onlara, "İçinizden, size rabbinizin ayetlerini okuyup duyuran ve böyle bir günle karşılaşacağınızı bildirerek sizi uyaran bir elçi gelmedi mi?" diye soracak; onlar da "Evet geldi" diyecekler. Ama inkarcılar için artık azap hükmü kesinleşmiştir."

Nihai Dönüş Yeri

Nihai dönüş yeri, "ötesinde başka köyün olmadığı" son yurt neresidir? Buyurdu ki; "Cehennem..." Kimin için?

İnkarcılar, kafirler, münkirler, zalimler için... Onlar sürüler halinde cehenneme sevk edilirler.

Cehennemlikler cehennemin kapısına gelip dayandıklarında, cehennemin kapıları açılacak ve oradaki bekçi melekler, Zebaniler; "Siz buraya nasıl geldiniz? Bu ne dalalettir, bu ne gaflettir, size hiç peygamber gelmedi mi? "Siz öleceksiniz, öldükten sonra böyle bir akıbet var, hesap var, mizan var, sırat var, ebedî ikab var, azap var," diyen, sizi uyaran bir peygamber gelmedi mi, bu ne hal?" diyeceklermiş. Cehennemlikler de diyeceklermiş ki; "Gelmez olur mu, geldi..." "Peki, siz ne yaptınız?" Sorunun cevabı ayette zikredilmiyor. Ne yaptıkları belli, Allah'ın peygamberlerini inkar ettiler, işi yokuşa sürdüler, inanmak varken inatlaşmayı ve inkarı tercih ettiler. Allah'ın peygamberlerini, Yasin suresinde anlatıldığı üzere katletmeye varana kadar bir isyan batağının içerisinde yok olup gittiler. Sonra onlara bir şey daha söylenmiş; قِيلَ ادْخُلُوا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ (Zümer 72) "Onlara, 'İçinde ebedî olarak kalacağınız cehennemin kapılarından girin içeri!' denilecek. (Vaktiyle) ululuk taslamış olanların kalacağı (bu) yer ne kötü!"

Büyüklenen, hakka boyun eğmemek, hakkı görmemek konusunda direten, kendi nefsini put yapan, ona tapan, onun dışındaki bütün gerçeklikleri kendisinin altında bir süfliyat olarak gören mütekebbir kimseler için Cehennem ne kötü bir dönüş yeridir.

Hakka kulağını tıkayan mütekebbir kişi, Yasin suresinde okuduğumuz ifadeyle adeta Allah'ın boğazının altına bir halka dayadığı başı yukarı kalkmış, önünden bir set çekilmiş, arkasından bir set çekilmiş, üstü örtülmüş, manevi açıdan bitmiş tükenmiş bir adam profili bu, işte bu adam için -adam

dediysem sözün gelişi- çok feci bir dönüş yeridir cehennem. Onların vay haline!

Sonra bir sevk oluştan daha bahsediyor, Zümer suresinde buyuruyor ki;

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَراً حَتَّى إِذَا جَاؤُهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ (Zümer 73)

"Rablerine karşı gelmekten sakınanlar da gruplar halinde cennete sevk edilecek. Nihayet oraya vardıklarında cennetin kapıları açılmış olacak; bekçileri onlara, 'Selâm size! Hoş geldiniz! Ebedî olarak kalmak üzere buyurun girin cennete!' diyecek."

Rablerinden sakınanlar, müttaki olanlar gruplar halinde sevk edilip cennete geldiklerinde, cennetin kapıları onlara açıldığında orada da cennetlikleri bekleyen melekler var. Onlar dediler ki; "Allah'ın selamı sizin üzerinize olsun. Çok iyisiniz, sizden iyisi yok bugün. Siz bütün güzelliklere, hayırlara erdiniz bugün, ebedî kalmak üzere girin cennete..." Bu da nihai dönüşün diğer boyutudur.

"Siz Allah'a döndürülüyorsunuz," ifadesinde bu dönüşün nihai noktası iki yerden birisidir; ya bir tanesi ebedî kalış olarak bir azap yurdu; cehennem. Veya Efendimiz'in (sav) ifadesiyle gözlerin görmediği, kulakların duymadığı, kalplerin tasavvur etmekten acze düşeceği nimetler yurdu; cennet...

Hepimiz dönüyoruz. Bu dönüşü lehimize çevirmek, Allah'ın sevdiği, razı olduğu bir şekilde, bu yolculuğu cennette tamamlayabilmek için "şimdi" ne yapmamız gerekiyor? Daha büyük bir soru; bu hayatta kim olmamız gerekiyor? Bu sorunun cevabı Fecir suresinde veriliyor:

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّتِي (Fecr 27-30)

"Ey imanın huzuruna kavuşmuş insan! 'Sen O'ndan razı, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön. Böylece has kullarımın arasına sen de katıl. Cennetime gir!' "

Sonsuz saadeti elde edebilmek için mutmain bir şahsiyete sahip olmamız gerekiyor. Mutmain, Allah'a itaatte karar kılan; parçalı bulutlu, eklektik, yanar döner, iyi günde iyi iken kötü günde asi olmamak demek. Tam da Yunus Emre'nin dediği gibi,

"Hoştur bana senden gelen,
Ya gonca gül yahut diken,
Ya hil'atu yahut kefen,
Kahrın da hoş lütfun da hoş.

Gelse celalinden cefa,
Yahut cemalinden vefa,
İkisi de cana sefa
Kahrın da hoş, lütfun da hoş"

Mutmainne Olmanın Şartları

Mutmain şahsiyet; musibet zamanı yine kul, nimet zamanı yine kul, değişmeyen, stabil, standart itaat çizgisini yakalamış; yüzergezer olmayan kişilik demektir. Mutmain olmak için de Kur'an'da bize iki yol gösterilir. Birincisi: İbrahim (as) Allah'a, "Allah'ım sen ölüleri nasıl diriltiyorsun?" diye sormuştu. Allah (cc) de, قَالَ أَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي (Bakara 260) "Yoksa inanmıyor musun?" buyurmuştu. O "Hayır inanıyorum, fakat kalbim tam mutmain olsun diye," demişti.

Kalbin mutmain olması iman ile mümkündür. Nasıl bir iman? Gördüğünde artmayacak, görmezsen azalmayacak netlikte, kesinlikte, kat'ilikte bir iman...

اٰمَنَ الرَّسُولُ بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّه وَالْمُؤْمِنُونَ (Bakara 285) "Allah'ın elçisi ve mü'minler, rabbinden ona indirilene iman ettiler." Mutmainne olmanın birinci şartı imandır; kavî iman, güçlü iman. Bu iman Allah'ın her şeyi bildiğine, her şeyi gördüğüne, her şeye muktedir olduğuna; Allah'ın nurani ve ruhani varlıklarının olduğuna yani meleklere; Allah'ın vahiy indirerek, kitap indirerek insana emir ve yasaklarını bildirdiğine yani kitaplara; Allah'ın insanların içerisinden seçtiği mümtaz birtakım şahsiyetlerle insanlara hakikati tebliğ ettiğine yani peygamberlere; Allah'ın bilgi, irade ve kudretinin dışında hiçbir şeyin olmadığına yani kaza ve kadere iliklerine kadar -aksine hiçbir imkan ve ihtimal vermeyecek şekilde- tam olarak inanmaktır. İman budur.

Ahmet Hamdi Akseki merhum imanı tanımlarken diyor ki; "İman aklın ve kalbin dahli ile insanın bütün benliğini kullanarak, ruhi kuvvetlerinin tamamıyla Allah'a kesin bir şekilde yönelmesidir. Allah'ın varlığına, birliğine, Kur'an'a, peygambere bu şekilde bağlanmasıdır."

İman olmadan nefis mutmain olmaz. Çünkü insanın içinde bir sonsuzluk talebi vardır; insan doyumsuz bir varlıktır. Eğer insan iman ile kendi benliğini terbiye etmezse tam bir canavara dönüşür. Bugün imansız insanların hayat hikayesine, imansız toplumların yaşam biçimlerine bakarsanız bunu görürüsünüz. İman insanın duygularını, düşüncelerini, karakterini yeniden inşa eden en güçlü unsurdur. İman, kişiliğin birleştirici gücüdür. Bir psikolog diyor ki insanın iç dünyasında, çoğu birbirine zıt iki binin üzerinde

duygu vardır. Bir tanesi "sev" derken bir tanesi "nefret et" der. Bir tanesi "ver" derken öbürü "cimrilik et, verme" der. Bir tanesi "gel" derken öbürü "git" der. Bir tanesi muhabbet ederken ötekisi buğz eder. İman kişiliğin birleştirici gücüdür. İnsanın bütün benliğini asıl hedefe, asıl gayeye doğru odaklar. İmanın kaybı, kişilik parçalanması demektir. Bir insanın imanı zafiyete uğradığında, tutarsız, çelişkili bir varlığa dönüşür. İman kişiliğin birleştirici gücüdür. İman insanın nefsini mutmain kılar.

Kur'an'a göre mutmain bir şahsiyete ermenin ikinci yolu da zikirdir. Hepimizin bildiği bir ayet vardır. Allah (cc) buyuruyor ki; اَلَا بِذِكْرِ اللّٰهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ (Ra'd 28) "Bilesiniz ki gönüller ancak Allah'ı zikrederek huzura kavuşur." Nefsi, mutmain kılmanın ikinci aşaması zikirdir. Her daim Allah'ı zikretmektir. Zaman bizi ölüme, ölüm bizi Allah'a, Allah da bizi ebedî kalmak üzere iki yerden birine doğru sevk edecek. Anbean doğumdan bir adım uzaklaşıyoruz, anbean ölüme bir adım daha yaklaşıyoruz. Çok önemli, yeniden söylüyorum: Zaman bizi ölüme taşıyor. Ölüm bizi Allah'a taşıyor. Allah da bizi Zümer suresinde ifade edildiği üzere muhasebenin, muhakemenin sonunda iki ihtimalden, iki yerden birisine sevk edecek. Bu akıbeti gördüğümüz zaman yeniden başa dönüp zamanı yeniden okuma, yeniden değerlendirme zarureti ortaya çıkıyor. Şu halde içinde yaşadığımız "ân" çok kıymetli... İçinde yaşadığımız "zaman" çok kıymetli... Niçin kıymetli? İçinde yaşadığımız ânı kıymetli kılan, ecelin, ölüm anının bizim için muamma oluşudur. Bilmiyoruz ki ne zaman bitecek.

"Neylersin ki ölüm herkesin başında,
Bir uyudun bir uyanmadın olacak

Kim bilir nerede, ne zaman, kaç yaşında
Bir namazlık saltanatın olacak,
Taht misali o musalla taşında."

Her an bitebilir... Her an bitecek olması, anın kıymetini bilme konusunda, bizde yeni bir şuûr inşa ediyor. Diyor ki bir İslam âlimi; "Geçmiş geçti artık, geçmişten ümidini kes. Geleceğe de ya ulaşılır ya ulaşılmaz; geleceği de hayattan sayma." Sen dersen ki; "Geçmişi hayattan çıkardın, geleceği de öyle... Geriye ne kaldı söyle?" Ben de sana derim ki; Asıl hayat gözümün içine baktığın andır; asıl yaşam beni dinlediğin zamandır; asıl zaman bu yazıyı okuduğun andır... Onun kıymetini bilmeye bak.

"Her rind nedir bu bezmin encamı bilir,
Dünyamızı nagâh zalâm örtebilir,
Bir bitmeyecek zevk verirken beste,
Bir tel kopar ve ahenk ebediyen kesilir."

Bu hayat sazla söylenen bir şarkı gibidir. Bu hayat sazının ömür teli bir koparsa, söylediğin hayat türküsü ebediyen yarım kalır.

Tasavvufta çok mühim üç kaide vardır. Bunlardan bir tanesi, "ibnü'l vakit" olmaktır. Şu anda, şu zamanda yapılması gereken, Allah'ın bize yüklediği sorumluluk nedir? Bunu bilip, bunun farkında olarak acilen o sorumluluğu yerine getirmektir. Çünkü bir sonraki anın akıbeti meçhuldür. Ashab-ı kiram abdestleri bozulduğunda, çok yakında su olsa bile hemen teyemmüm edermiş. Tabiinden bir zat, bu hali görünce, "Efendim," demiş, "siz böyle hemen burada teyemmüm alıyorsunuz, azıcık sabretseniz az ileride su var. Niçin teyemmüm yapıyorsunuz?" Sahabe-i kiramın

Efendimiz'den aldıkları mefkûreyle şöyle derlermiş; "Suya ulaşacağımız ne malum ki!"

Bu şehirde kaç kişi bugün öleceğim diye uyandı? Kim ölmek için uyanır, herkes uyanmak ister! Herkes bir daha uyumak, bir daha uyanmak, bir daha yaşamak üzere uyanır. Hiç kimse 'yeter artık ölsem keşke' demez. Kimse ölecek kadar yaşlı değildir. Ama ölümün gelip çatması bütün bu beklentilerin üstündedir. Bu sebeple mü'min, an'ın kıymetini bilen ibnü'l vakit bir şahsiyete sahiptir.

Sonra "Hûş der dem," derler; her nefesin farkında olmak, her solukta, her an Allah'ı zikretmek, Allah'ı anmak. İkinci kaide de budur. Bu ikinci kaidenin Kur'an'daki temeli de şudur: اَلَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللّٰهَ قِيَاماً وَقُعُوداً وَعَلٰى جُنُوبِهِمْ (Âl-i İmran 191) "Onlar ayakta dururken, otururken, yatarken hep Allah'ı anarlar."

Onlar öyle kimselerdir ki yanları üzere yatarken, otururken, ayaktayken Allah'ı anar, Allah'ı zikrederler. Zamanı yakalamanın, zamanın hakkını vermenin yöntemi, metodu budur. "Hûş der dem", her an bilinçli nefes alıp vermektir; hedef budur. Bu da üçüncü kaideye götürüyor bizi: Vukûf-i zaman: Göz açıp kapayıncaya kadar bile nefse kontrolü vermemek; iradeyi nefsin ve şeytanın emrine amade kılmamak.

Anı yaşamak, zaman bilinci bakımından geçmiş ve gelecekle ilişkiyi kesmeyi gerektirmez. Müslümanın geçmişle ilişkisi nasıldır? Gelecekle ilişkisi nasıldır? Elbette geçmiş geçmiştir artık fakat geçmişi inşa etmek, yeniden Allah'ın razı olduğu noktaya çekmek tövbeyle mümkündür. İnsan geçmişi ibret nazarıyla, tövbe gözüyle/gözlüğü ile yeniden okumak, yeniden analiz etmek zorundadır. Böyle yaptığında hatalarını tamir ve telafi etme imkan ve ihtimali söz konusudur. İnsan geleceği de tedbir, dua, salih amellerin yapılmasına

odaklanmış halis bir niyet ile inşa edebilir. Öyle ki bir insan infak etmeye niyet etse ama bu hayrını gerçekleştiremeden vefat etse, infak etmiş sevabını eksiksiz bir şekilde alır. Bu da Peygamber Efendimiz'in (sav) müjdesidir. Onun için Allah'a dönmekte olduğumuz şuûru, zamanın anlamını en derinden idrak etmeye, kendimizi her an yeniden kolaçan etmeye sevk eder/etmelidir. Nefsi mutmainne olmak, güzel dönüşü elde etmenin, Allah'a salih bir kul olarak dönmenin ve cennete ulaşmanın anahtarıdır.

Zikir, Allah'ı çokça hatırlamaktır; doğru bir zaman bilincini inşa etmenin de en önemli yolu zikirdir. Namaz bir zikirdir. Allah Kur'an'da; وَلَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُ (Ankebut 45) "**Allah**'ı zikretmek en büyüktür." ifadesini kullanır. Ondan önce, "Namaz insanı kötülükten, fuhşiyattan alıkoyar," der. Namaz en büyük zikirdir. Allah'ı zikretmenin, zamanı yakalamanın, Allah'ın rızasına uygun bir şekilde zamanı inşa etmenin asgari standardı, beş vakit namazı kılmaktır. Beş vakit namazda eksik varsa, hiçbir şekilde zamanı Allah'ın rızasına uygun şekilde inşa edebilmek söz konusu değildir. Namaz zikirdir. Onun için buyurmuştur ki Allah; وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ لِذِكْرِي (Taha 14) "Beni hatırında tutmak için namazı kıl." Bir insan namaz kılmıyorsa gaflette demektir. Bir insan namaz kılmıyor ise -isterse "Allah, Allah" demekten dilinde tüy bitsin- Allah'ı anmıyor, hatırlamıyor demektir. Çünkü Allah kendisini kulun hatırına namazla getireceğini, kulun kendisini asgari namaz ile zikredebileceğini ifade etmiştir. Bu, Allah'ın koyduğu bir kanundur. Bu kanunu atlayıp, bu hakikati yok sayarak, bir insanın zakir olmasının, zikre ermesinin, kalbinde itminanı, huzuru inşa etmesinin imkanı söz konusu değildir.

Namaz zikrin mukaddimesi, temeli, eşiğidir; o olmadan insan zikrin asgarisini yerine getirmiş sayılmaz. Fakat zikir

namazdan ibaret değildir. Kur'an zikirdir; salih insanlarla beraber bulunmak zikirdir. İnsanlara eza veren bir şeyi yoldan kaldırmak zikirdir. Bize Allah'ı hatırlatan, bizim de kendisiyle Allah'ı hatırladığımız her şey zikirdir. "Sübhanallah" demek zikirdir; "Elhamdülillah demek zikirdir; "Allahu Ekber" demek zikirdir.

Ashab-ı kiramın fakirleri bir gün Peygamber Efendimiz'e gelmiş, boyunlarını bükmüş ve demişler ki; "Ya Resulallah! Zenginler zekat veriyor, infak ediyor, cihad için yardımda bulunuyor, haccediyor, umre yapıyorlar. Onlar sevapları aldılar götürdüler; biz öylece kalakaldık. Biz onların elde ettikleri sevapları nasıl elde edeceğiz?" Peygamber Efendimiz (sav) buyurmuş ki; "Size öğreteceğim şeyi yaparsanız o zenginlerin yaptığı bütün hayırların sevabını aynısıyla elde edeceksiniz," buyurmuştur. Peygamberimiz (sav) buyurmuş ki; "Her namazdan sonra 33 defa "Sübhanallah", 33 defa "Elhamdülillah" 33 defa "Allahu Ekber" dersiniz sonra da لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ derseniz onların sevabını aynısıyla alırsınız. Bu zikrin gücünü, Allah katındaki hatırını, ağırlığını göstermesi bakımından çok önemli bir rivayettir.

Ey Dost!

Ey dost! Toparlan lütfen! Allah'a dönüyoruz. Allah'a dönüşümüzün hayırla sonuçlanabilmesi için yapmamız gereken bir şey var: O da nefsimizi mutmain kılmaktır. Nefsi mutmain kılmanın iki boyutu vardır; birincisi imandır. İmanını kavî kılmak, güçlendirmek için elinden gelen çabayı ortaya koyman demek. İmanı geliştirmenin, güçlendirmenin üç mühim yolu vardır:

Birincisi Kur'an'dır. Kur'an okudukça bir Müslümanın imanı artar. وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا (Enfal 2) "Kendilerine Allah'ın ayetleri okunduğunda bu onların imanlarını arttırır." Kur'an Allah'ın nefesidir. Bu Kitap mü'mine Allah'ın hitabıdır. Bu Kitap muhyidir; can verir, ihya eder. Mü'min bu kitabı okuduğunda, ibadet kastıyla okuduğunda, imanı can bulur, bu Kitap bengisudur, ab-ı hayattır.

İkincisi, Efendimiz'in (sav) sünnetidir. Bir Müslüman Peygamber Efendimiz'in hayatını okuduğunda, Onun kulluğu ile ilgili kareleri, sahneleri zihnine, aklına, kalbine kazıdığında imanı gelişir, imanı güçlenir.

Üçüncüsü ise, güncel ve aktüel boyutu ile imanı geliştiren, güçlendiren salih insanlarla bir arada olmaktır. Çünkü haller sirayet eder; karakterler birbirine nüfuz eder, hâlet-i ruhiyeler kişiden kişiye geçer. Eskiler demişlerdir ki; "el Fıtratu sarikatun" Fıtrat çalıcıdır, etkilenir; insanlar arasında tesir ve teessür ilişkisi vardır. Salih insanlarla bir arada olmak da imanı güçlendirir, kavi kılar. Onun için Allah (cc) buyurmuştur ki; يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ (Tevbe 119) "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun." Çünkü Tuz Gölü'ne düşen tuz olur; gül bahçesine düşen gül kokar; çöplüğe giren çöp kokar.

Efendimiz salih insanın ve salih olmayan insanın durumunu anlatırken buyurmuştur ki; güzel koku satan bir yer düşünün; bir esans dükkanı, bir aktariye. Oraya girseniz, hiçbir kokuya dokunmadan çıksanız bile üzerinize koku siner, öyle değil mi? Efendimiz buyuruyor ki, salih kimselerle bir arada olan kişilerin durumu böyledir. Onlarla birlikte olduğunuzda, onların halet-i ruhiyeleri ruhunuza siner.

Bir de tam tersini ifade ediyor Efendimiz (sav); bir insan düşünün ki demir körükçüsünün dükkanına girdi, ortalık ağır bir koku ile kaplıydı, hiçbir pisliğe dokunmasa da o koku üzerine nasıl nüfuz eder, işte kötü insanların ahlakı, hâlet-i ruhiyeleri de insanın maneviyatına adeta böyle bulaşır, bir mikrop gibi nüfuz eder. Yani kötü bir mekana gittiğinizde, üzerinizde kalan iz, ruhunuzdaki akislerle; mescide, mabede gittiğinizde, salih insanların arasına karıştığınızda ruhunuzdaki etki asla bir değildir.

İman nefsi mutmain kılar; her daim zikir halinde olmak, Allah'ı anmak, Allah'ı hatırda tutmak insanın kalbini mutmain kılar. İnsan bu iki unsurla kalbine tatmin vermezse, onu ne mal ne evlat, ne aile, ne oturmaktan hoşlandığı evi, dünyalık menfaatlerin ve nimetlerin hiçbiri tatmin edemez. Çünkü iman ve zikir hayatın anlamını belirler. İnsan bu iki nimeti kaybettiğinde diğer bütün nimetlerin anlamı da onun idrakinde kaybolur gider. Çünkü ruh tatmin arar. Bu tatminin mahalli, makarrı, iman ve bütün boyutlarıyla zikirdir. İman ve zikirle sağlanmayan bir tatmini, dünyalığın sağlamasının imkan ve ihtimali yoktur. Diğer bütün nimetler onunla anlamlı olduğu için ondan sonra gelir. Mevlânâ Hazretleri şöyle buyurur; "Dünya inanmayan bir insan için, içtikçe susatan, susadıkça içiren bir tuzlu deniz, bir ölümcül zehir gibidir."

Ey Mü'minler! فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ "Bütün her şeyin mülkünü elinde bulunduran Allah, bütün eksik ve noksan sıfatlardan münezzehtir ve siz O'na doğru döndürülüyorsunuz." (Yasin 83)

Kalbimizde, aklımızda ve davranışlarımızda "O'na döndürülmekte olduğumuz" mefkûresiyle Kur'an'ın Kalbine

doğru başladığımız bu yolculuk 'an'ın kıymetini takdir ederek ölene kadar devam edip dursun inşallah.

Arz-ı hürmetlerimle...